תשורה

משמחת הנישואין של
שניאור זלמן הלוי ודבורה לאה שי'
פייפ

ח"י אדר שני ה'תשפ"ד

התשורה שחולקה בעת חתונת כ"ק אדמו"ר

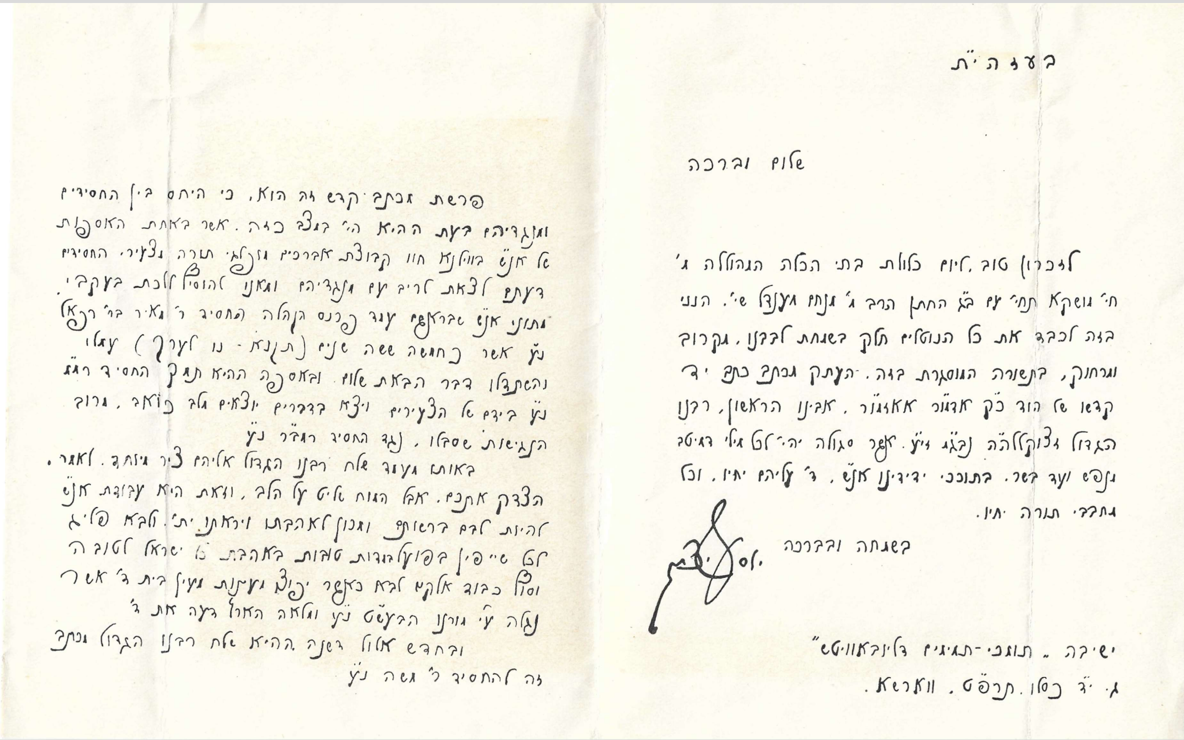

בעזה"ית

שלום וברכה

לזכרון טוב, ליום כלולת בתי הכלה המהוללה מ' חי' מושקא תחי' עם בחו"ז החתן הרב מ' מנחם מענדל שי'. הנני בזה לכבד את כל המשתתפים תוך דשמחתנו, מקרוב ומרחוק, בתשורה המוסגרת בזה. העתק מכתב כתב יד קדשו של הוד כ"ק אדמו"ר אאזמו"ר, אבינו הראשון, רבנו הגדול זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע. אשר סגולה יהי' לכל אלו דאיתנהו בנפש ועד בשר. בתוככי ידידינו אנ"ש, ד' עליהם יחיו, וכל מחבבי תורה יחיו.

בשמחה וברכה

יוסף יצחק

ישיבה "תומכי-תמימים דליובאוויטש"

ג' י"ד כסלו. תרפ"ט. ווארשא.

פרשת מכתב קדש זה הוא, כי היחס בין החסידים ומנגדיהם בעת ההיא הי' במצב כזה. אשר באחת האספות של אנ"ש בווילנא חוו קבוצת אברכים ומופלגי תורה מצעירי החסידים דעתם לצאת לריב עם מנגדיהם ומאנו להוסיף ללכת בעקבי. מתוני אנ"ש שבראשם עמד פרנס הקהלה החסיד ר' מאיר בר' רפאל נ"ע אשר כחמשה ששה שנים (תקנ"ח - נו יארק) עמלו והשתדלו בדבר הבאת שלום ובאספה ההיא תמך החסיד ר"מ נ"ע בידם של הצעירים ויצאו בדברים יוצאים מלב פועל, מרוב התרגשות שסבלו, נגד החסיד רמב"ר נ"ע

באותו מעמד שלח רבנו הגדול אליהם ציר מיוחד. ואמר. הצדק אתכם. אבל הנוח טוב על הלב, וזאת היא עבודת אנ"ש להיות לבם ברשותם ומכון לאהבתו ויראתו ית'. ולבא [illegible] לכל שיפין בפועל [illegible] מדות באהבת כל ישראל לטובה וסוף כבוד אלקים לבא כאשר יפוצו מעינות מעין בית ד' אשר נגלה ע"י מורנו הבעש"ט נ"ע ומלאה הארץ דעה את ד'

ובחדש אלול דשנה ההיא שלח רבנו הגדול מכתב זה להחסיד ר' משה נ"ע

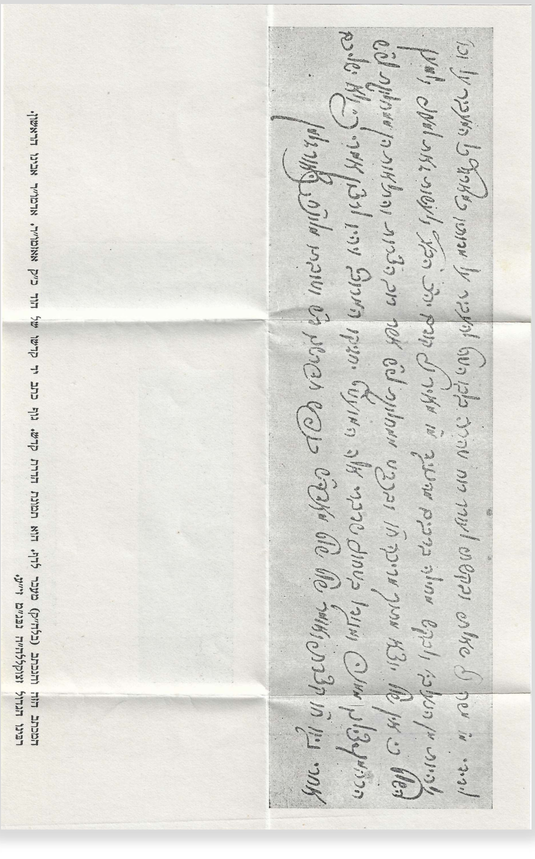

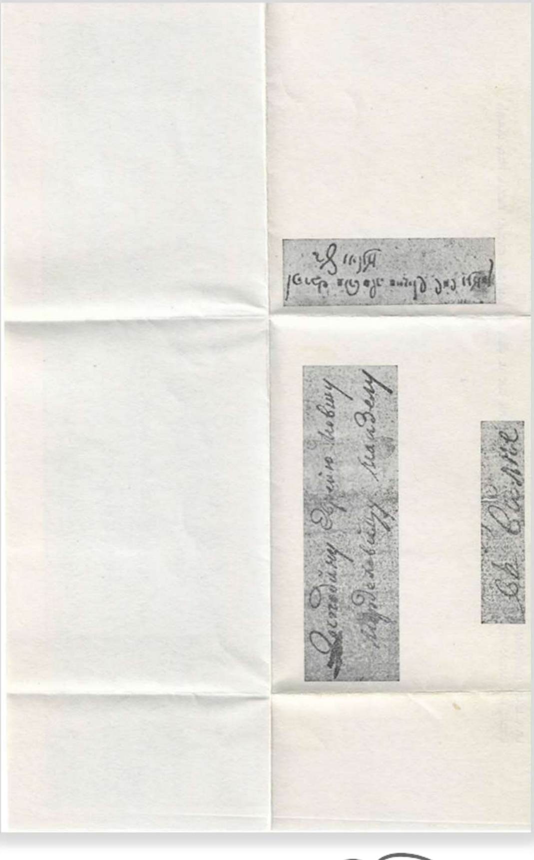

בעה״ית

פתח דבר

לזכרון טוב, ליום כלולות צאצאינו החתן הרה״ת **שניאור זלמן הלוי** שי׳ עם ב״ג הכלה המהוללה מ׳ **דבורה לאה** תחי׳,

ועל יסוד הנהגת אדמו״ר הריי״צ, בעת חתונת כ״ק אדמו״ר והרבנית הצדקנית נ״ע, ביום הבהיר י״ד כסלו תרפ״ט –

הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו, מקרוב ומרחוק, בתשורה זו – הכולל צילומי כתבי יד קודש מכ״ק אדמו״ר נשיא דורנו. רוב החומר **מתפרסם בזה לראשונה**.

תשורה זו כוללת:

(א) עלי הגהה על קובץ־ליובאוויטש חוברת יד.

(ב) הגהות על שיחות משנות תשמ״ט-תש״נ.

(ג) מענות קודש בקשר לשיחות.

(ד) הערות ומראי־מקומות לספרי קה״ת.

(ה) הגהות על Talks and Tales באנגלית.

לחביבותא דמילתא ובעמדנו בסמיכות לי״א ניסן הבעל״ט, בא בסוף התשורה מענה לאבי החתן שי׳ בקשר עם י״א ניסן.

תודתינו נתונה לכמה מחברי מערכת ״**מפתח**״ על עזרתם המרובה בהכנת התשורה לדפוס.

ויהי רצון, שתיכף ומיד ״ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה״ האמתי, כאשר ״נזכה זעהן זיך מיטן רבי'ן״, בהתגלות כ״ק אדמו״ר נשיא דורנו, תיכף ומיד ממש!

בשמחה ובברכה
מוקיריהם ומכבדיהם

משפחת פייפ
ברוקלין, ניו יארק

משפחת בערנשטיין
פריהולד, ניו דג׳ערזי

יום ה׳ פ׳ צו, ח״י אדר שני ה׳תשפ״ד
לייקוואוד, ניו דג׳ערזי

עלי הגהה על קובץ־ליובאוויטש

אין די הייינטיגע סדרה – פ' שמות – הויבט זיך אן דער ספור וועגען גלות מצרים, וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים, עבודת פרך.

דער סדר פון דעם שיעבוד הגלות איז געווען, אז פריהער האבען די אידען אנגיהויבען אכצוגעבען צו ביסלעך אין רוחניות, מען האט נאכגיגעבען די מצריים וואס זיי האבען געפאדערט, און נאכהער איז געווען דער שיעבוד הגלות אין גשמיות.

די התחלה איז געווען מיט דעם וימררו את חייהם, וואס דאס איז תורה, ווארום דאס איז דאך דער חיות פון א אידען, און אז מען האט נאכגיגעבען אין רוחניות, איז געווארען דער שיעבוד אין גשמיות, $$$$$$$$$$$$$$$$ בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו'. $$$$$$$$$$$$$$

אין ספר פנים יפות שטעהט וועגען דעם וואס פרעה האט געזאגט, לכו לסבלותיכם, ווייל שבט לוי איז ניט געווען משועבד צו פרעה'ן, נאר זיי האבען געטאן זייער אייגענע ארבעט, לסבלותיכם, אייער ארבעט. און דער פנים יפות איז מבאר דעם טעם פארוואס שבט לוי איז ניט געווען משועבד, ווייל שבט לוי שטעהט, וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידיך. תומיך מיינט מצות מילה, ואוריך מיינט תורה, וואס שבט לוי איז געווען גאנץ אין דעם אויך בשעת הגזירה, דערפאר זיינען זיי ניט געווען אונטער דעם שיעבוד פון פרעה'ן. מה שאין כן די אנדערע אידען, וואס זיי האבען נאכגיגעבען די גזירה אין תומיך ואוריך, איז דאס געווען א התחלה אויך צום שיעבוד בגשמיות.

ולכאורה איז דאס ניט מובן, בשלמא דעם ענין תומיך זו מצות מילה, זיינען זיי געווען מחויב מצד דעם ציווי וואס איז געווען לאברהם אבינו, אבער אין די אנדערע עניני תורה זיינען זיי דאך ניט געווען מחוייב, ווייל ס'איז דאך געווען פאר מתן תורה. אויף מוסר נפש זיינען זיך, איז דאך דא א הקירה, צי זיי זיינען געווען מחוייב אין מסירת נפש, ווארום ס'איז דאך דא א סברא, אז זיי האבען געהאט א דין פון בן נח שאינן מחוייבין במס"נ, היינט ווי קומט עס, אז צוליעב דעם וואס זיי האבען זיך ניט מוסר נפש געווען, זאל דערפאר זיין דער שיעבוד מצריים?

איז פון דעם א הוראה, אז עס האנדעלט זיך וועגען רוחניות, ניט נוגע צי מען דארף זיך מוסר נפש זיין אדער ניט, עס איז אפילו ניט נוגע אויב מען איז מחוייב טאן דעם עצם ענין מצד הדין, צי דאס איז א הנהגה וואס דער רבי האט איינגעפירט, אדער א פריהער־דיגער רבי. אויב עס האנדעלט זיך וועגען רוחניות, דארף מען ניט אננעמען קיינע גזירות, און גיין מיט די גרעסטע שטארקייט.

ווארום גשמיות איז אפהייננגינק פון רוחניות. גיט מען נאך א גזירה אין רוחניות, שפארט אויס די גזירה אויך אין גשמיות. ולאידך גיסא, גיט מען ניט נאך די גזירה אין רוחניות, איז דאמאלסט שרייט פרעה אליין לכו לסבלותיכם. פרעה אליין איז מודה אין דעם לסבלותיכם, אז מען איז ניט משועבד צו איהם.

פרעה איז געווען א מלך בכפה על כל העולם און ער האט געהאט זעהר גרויסע כחות, ביז אז אפילו משה רבנו האט מורא געהאט פאר איהם, ביז השי"ת האט געזאגט, בא אל פרעה, און שבט לוי האט זיך אויך געפונען אונטער פרעה בארץ מצרים גופא, וואס קיינער האט פון דארט ניט געקענט אנטלויפען, נאר וזיבאלד אז זיי האבען איהם ניט נאכגיגעבען אין רוחניות, האט אויף זיי פרעה קיין דיעה ניט געהאט.

די סיפורי התורה זיינען א הוראה בעבודת האדם.

דער רמב"ם זאגט, כל מי שנדבה לבו לשרת את הוי', איז ער ווי דער שבט לוי, ער האט טאקי ניט קיין חלק ונחלה בארץ, אבער הוי' הוא נחלתו, און ער האט עס ניט נאר ברוחניות נאר אויך בגשמיות.

דארפען אלע איבען ווייסען, אז זיי זיינען ווי שבט לוי. $$$$$$$

בשעת עס קומט א מנגד וואס איז מבלבל צו עבודת השם, זאל מען ניט מיינען, אז דורכדעם וואס מען וועט א ביסעל נאכגעבען, וועט ער אויפהערען מבלבל זיין. פונקט פארקערט. וועט מען איהם עפעס נאכגעבען, וועט ער אנהויבען מבלבל זיין $$$$$$$ נאך שטארקער. און ניט נאר אין רוחניות, נאר אויך אין גשמיות. גיט מען עפעס נאך די גזירות אין רוחניות, וימררו את חייהם, שטעהט באלד דערנאך, בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו'.

לאידך גיסא, אז מען גיט גאר ניט נאך די קליפה המבלבלת, נאר תומיך ואוריך לאיש חסידיך, אוריך לימוד התורה און תומיך – קיום המצוות, דאמאלסט וועט מען פטור פון דעם שיעבוד הגלות, אז די קליפה האט קיין דיעה ניט נאר אין רוחניות נאר אויך אין גשמיות.

[illegible]

שטעהט כתית למאור, דישראל נמשלו לזית, מה הזית הזה כשמכתשין אותו מוציא שמנו, כך ישראל וכו'.

הגהות על השיחות במדור "מהני מילי מעלייתא" ב"קובץ ליובאוויטש" גליון 14

י"ל לקראת י"ב-י"ג תמוז ה'תשט"ז*

שיחות אלו ברובם נדפסו אח"כ בהוספות ללקו"ש ח"ב

עמוד 6

תקיפות בקדושה

אין ד~~י~~**ער** היינטיגע**ר** סדרה . .

. . עבודת פרך**.** ~~וכו'~~ . .

. . ~~ובפרט~~ **ובכלל** אויף מוסר נפש זיינען זיך ~~אויף דעם,~~ איז דאך דא א ~~גאנצע~~ חקירה, צי זיי זיינען געווען מחוייב אין מסירת נפש, ווארום ס'איז דאך דא ~~גאר~~ א סברא, אז זיי האבען גאהאט א דין פון ~~א~~ ב~~ן~~**ני** נח שאינ~~ו~~**ם** מחוייב**ים** במס"נ, היינט ווי קומט עס, אז צוליעב דעם וואס זיי האבען זיך ניט מוסר נפש געווען ~~אויף ענינים וואס זיי זיינען גאר ניט מחוייב,~~ זאל דערפאר זיין דער שיעבוד מצריים? . .

. . אז ~~בשעת~~ **~~לפעמים~~ ווען** עס זאנדעלט זיך וועגען ~~א ענין פון~~ רוחניות, ~~פאלט דארט אפ אלע חשבונות. עס איז~~ **איז לפעמים** ניט נוגע צי מען ~~דארף~~ **איז קלאר מחויב ע"פ דין** זיך מוסר נפש זיין אדער ניט . .

. . צי דאס איז **נאר א** הנהגה וואס דער רבי האט איינגעפירט, אדער א פריהערדיגער רבי. **על דרך ווי במצרים האט שבט לוי אנגענומען לימוד התורה ווי אברהם* וכו' האט עס איינגעפירט, ביז צו מסנ"פ**. . .

* אויב עס האנדעלט זיך ~~נאר~~ וועגען רוחניות . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . שפאַרט א**ר**ויס די גזירה אויך אין גשמיות . .

. . ביז אז אפילו משה רבנו האט מורא געהאט פאר ~~איה~~**ד**עם, ביז השי"ת האט **עם** געזאגט, בא אל פרעה** . .

. . בשעת ~~עס~~ **אַז** עס קומט א מנגד ~~(א קליפה)~~ וואס איז מבלבל צו עבודת השם . .

. . הגם אז מצד דעם חושך הגלות פאדערט זיך צו פארבייגעהן כמה ענינים **וכמו מצות התלויות בבית המקדש** . .

*** ראה חזקוני שמות ה, ד.**

**** ראה זהר ח"ב לד, א.**

* המתפרסם כאן הוא רק עמודים 6-30, שאר העמודים נתפרסמו כבר בעבר.

דער גלות דוקא איז א הכנה למתן תורה.* אזוי איז געווען בגלות מצרים און אזוי־דער גלות, נאר קאמאלסט, אחרי גלות מצרים, איז נתגלה געווארען גליא שבתורה, און איצטער וועט מען צוקומען צום מאור אליין, צום מאור שבתורה, ~~דאס פילנט~~ כתית־למאור. וואס דאס האט מען דורך פנימיות התורה.

און בשעה אז מען גיט גאר ניט נאך, איז הגם אז מען געפינט זיך נאך טאקע דערווייל אין גלות, ניט אין ארץ ישראל, ווייל אזוי אילו מצד הכוונה העליונה, איז אבער פאראן דער ואכלו את טוב הארץ, מען האט נאר דעם ענין הגלות, וואס מען איז ניט אין ארץ ישראל, עס איז אבער ניטא דער ענין השיעבוד.

דער נקודת הענין איז:

בשעת עס איז דא א דבר המבלבל צו רוחניות. א ~~געווירסט~~ גזירה רח"ל, איז פאראן אין דעם צוויי דרכים:

איין דרך איז, אז מען זאל א ביסעל נאכגעבען דעם מנגד, דורכדעם וועט זיך יענער אפטשעפען.

דער צווייטער דרך איז. ניט נאכגעבען אויף קיין האר.

זעהט מען פון די היינטיגע סדרה, אז בשעת מען געהט מיט דעם וועג פון נאכגעבען, קריכט מען אריין אלץ ווייטער און ווייטער, און מען הויבט אן מבלבל זיין צו נאך ענינים. נאך מערער־דורכדעם ווערט א שיעבוד אויך אין גשמיות.

לאידך גיסא, אז מען געהט מיט דעם צווייטען וועג, אויף גארנישט נאכגעבען, הערט מען פסור פון דעם גאנצען ענין, און מען איז מצליח ניט נאר אין רוחניות נאר אויך אין גשמיות.

(משיחת ש"ק מבה"ח שבט תשט"ז)

עמוד 7

* אזוי איז געווען בגלות מצרים . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . און אזוי **-** דער גלות, נאר דאמאלסט**,** אחרי גלות מצרים**,** איז נתגלה געווארן גליא שבתורה . .

. . צום מאור שבתורה, ~~וואס דאס מיינט~~ כתית **-** <u>למאור</u> . .

. . הגם אז מען געפינט זיך נאך טאקע דערוויילע אין גלות . .

. . ווייל אזוי ~~דארף זיין~~ **איז** מצד הכוונה העליונה, איז אבער פאראן דער ואכלו את ~~טוב~~ **חלב** הארץ . .

. . ~~עפעס~~ א ~~געווייסע~~ גזירה רח"ל, איז פאראן אין דעם צוויי דרכים:. ..

. . זעהט מען פון ד**יער** היינטיגע**ר** סדרה . .

. . א**זון** מען הויבט אן מבלבל זיין צו נאך ענינים. נאך מערער~~, אז~~ **-** דורכדעם ווערט א שיעבוד אויך אין גשמיות . .

8 - דינ נושא של נשיא ישראל

עס שטעהט אין דער נבואה פון זכרי' הנביא, ראיתי והנה מנורת זהב כולה, וואס דאס געהט אויף כנסת ישראל. אלע אידען צוזאמען זיינען א מנורת זהב כולה.

אין דער מנורה איז געווען זיבען נרות. אזוי איז אויך ביי אידען פאראן פערשידענע דרכים ווי עס ווערט מבואר אין חסידות באריכות; עס איז דא אזעלכע וואס זייער דרך איז בקו החסד, עס איז דא אזעלכע וואס זייער דרך איז בקו הגבורה וכו' ביז עס רעכענט זיך אויס זיבען דרכים, וואס דאס זיינען די זיבען נרות.

הצד השוה שבהם - אז זיי זיינען אלע נרות, אלע מאכען ליכטיק אין ביהמ"ק און מען באנוגענט זיך ניט דער מיט, וואס מען מאכט ליכטיג איינבאר ביהמ"ק, נאר פון ביהמ"ק געהט די ליכטיגקייט איבער די גאנצע וועלט. דערפאר איז אין ביהמ"ק געווען חלונות שקופים אטומים. ניט ווי אין אלע הייזער, וואו די חלונות זיינען געמאכט געווארען צוליעב דעם אז די ליכטיגקייט זאל אריינגעהן פון גאס אין הויז, נאר פארקערט, אז פון ביהמ"ק איז גיגאנגען ליכטיגקייט אויף די גאנצע וועלט, וואס דאס איז די כוונה פון בית המקדש.

ווער האט אויפגעמאן די ליכטיגקייט - די נרות, וואס דאס זיינען נשמות ישראל. והגם עס זיינען דא פערשידענע סוגים, יעדער איד דארף דינען דעם אויבערשטען מיט זיינע כשרונות, אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני. ער מיט די כשרונות וואס ער פאטמאגט האט מען איהם באשאפען צוליעב דינען דעם אויבערשטען מיט די כשרונות, אבער הצד השוה שבהם, אז זיי זיינען אלע נרות, זיי מאכען אלע ליכטיק.

דער חילוק איז נאר אין דעם צוגאנג צו די עבודה. ביי דא איז די עבודה בקו החסד, מתאים צו זייערע כשרונות וחושים, און ביי די איז די עבודה בקו הגבורה, אין עניני הומרות און אין א לבוש פון דינים, מתאים צו זייערע חושים. דאס איז אבער מער ניט ווי דער וועג איז ביי זיי בקו הגבורות, אבער דער ציל [illegible] פון דער ארבעט איז דערזעלבער, - מאכען ליכטיק, הגם דער תכלית איז אומעטום דערזעלבער, פונדעסטוועגען איז אבער א גרויסער חילוק אויב דער דרך איז בקו הגבורות, אדער דער דרך איז לכתחלה בקו החסדים, וואס דאמאלסט דארף מען זיך ניט גריבלען און מען זעהט באלד דעם תכלית וואס אין דעם, ווייל אויך בגילוי איז דאס דער וועג פון ואהבת לרעך כמוך.

און דאס איז געווען דער וועג פון אהרן כהן גדול וואס האט אנגעצונדען די מנורה. אהרן איז געווען אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. אפילו בריות וואס זיי האבען אין זיך ניט קיין [illegible] שום מעלה, עס איז בלויז חסרונות, די איינציגע זאך וואס זיי האבען איז דאס וואס דער אויבערשטער האט זיי באשאפען, כפירוש אדמו"ר הזקן נ"ע, אויך אין זיי האט אהרן ממשיך געווען אהבה.

און דאס איז געווען ניט נאר זיין ציל, נאר אויך דער וועג צום ציל. דאס הייסט, אז אויך בגילוי איז געווען דער דרך אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, מאכען פון זיי תורה אידען.

און אזוי איז אויך געווען דער וועג פון די רביים נשיאים, ביז כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא ועד בכלל, וואס זייער ארבעט איז געווען אנצינדען די נרות. ביי יעדען אידען איז פאראן דער נר הוי' נשמה אדם, נאר ס'זיינען דא אזעלכע וואס ווארטען ביז מען וועט עס ביי זיי אנצינדען. און דאס איז די ארבעט פון די נשיאי ישראל, אנצוצינדען דעם נר הוי' נשמת אדם - וואס איז פאראן ביי יעדען אידען, און אין דעם איז פאראן זיבען סוגים.

דער אופן ווי ס'איז געווען ביי די נשיאי חב"ד בכלל און ביי כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא בפרט, אז די אהבה איז געווען בגילוי, [illegible] איז געווען [illegible], נאר אויך דער וועג [illegible] איז געווען אין א [illegible] פון [illegible], בדרכי [illegible] ובדרכי נועם האט ער אנגעצונדען די נר הוי' [illegible] אין אלע סוגים פון אידען.

יעדער ענין איז דאך בהשגחה פרטית. דערפאר זעהט מען אז אין די ימי ההילולא פון צדיקים איז פאראן צוויי סוגים: פאראן הילולא'ס וועלכע זיינען איינגעשטעלט געווארען אז מען פראוועט זיי אין אנגעשטרענגטען מרירות'דיגען אופן, און פאראן הילולא'ס וואס מען פראוועט זיי אין א פרייליכען אופן, וואס דאס איז מתאים לפי אופן עבודתם של הצדיקים.

די הילולא פון רבין כ"ק מו"ח אדמו"ר איז איינגעשטעלט געווארען בהשגחה"פ אז דאס איז מתאים לפי אופן עבודתו. [illegible] עצבות איז דאך בכלל ניט שייך, נאר מען רעדט אפילו וועגען מרירות. דער אופן ווי ס'איז איינגעשטעלט גע-

עמוד 8

<u>דרכי נועם של נשיא ישראל</u>

. . ווי עס ווערט מבואר אין חסידות באריכות: ~~אז~~ . .

. .וואס דאס זיינען די זיבען נרות*) ..

. . ~~אבער~~ הצד השוה שבהם - אז זיי זיינען אלע נרות . .

* ניט ווי אין אלע הייזער . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

* וואס דאס איז די כוונה פון בית המקדש . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . ווער האט ~~אבער~~ אויפגעטאן די ליכטיגקייט . .

* **ו**הגם עס זיינען דא פערשידענע סוגים, ~~וואס~~ יעדער איד דארף דינען דעם אויבערשטען מיט <u>זיינע</u> כשרונות, ~~ו~~אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני . .

. . דינען דעם אויבערשטען מיט <u>די</u> כשרונות . .

. . אין עניני~~ם~~ חומרי~~ם~~**ות** און אין א לבוש פון דינים . .

. . א גרויסער חילוק ~~אויב~~ **צי** דער דרך איז בקו הגבורות . .

. . כפירוש אדמו"ר הזקן נ"ע **(תניא פל"ב)** . .

. . און דאס איז געווען ניט נאר זיין <u>ציל</u>, נאר אויך <u>דער וועג</u> צום ציל. דאס הייסט, אז אויך בגילוי - איז דער דרך געווען *[תחילה נכתב "געווען דער דרך", ותיקן כנ"ל]* ~~פון~~ אוהב את הבריות ~~צוליב דעם~~ **און דורך דעם** ומקרבן לתורה, ~~אויף~~ מאכען פון זיי תורה אידען . .

* ביי יעדען אידען . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . נאר ס'זיינען דא אזעלכע וואס ווארטען . . *[סימן לשים רווח בין התיבות "אזעלכע" ו"וואס"]*

<u>יום ההילולא – בשמחה</u>

. . צדיקים איז פאראן צוויי סוגים: פאראן ~~אזעלכע~~ הילולא'ס . .

. . אז מען פראַוועט זיי . .

. . און פאראן ~~אזעלכע~~ הילולא'ס וואס מען פראַוועט זיי . .

* וואס דאס איז מתאים . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . נאר מען רעדט אפילו וועגען **שלילת ה**מרירות.

* דער אופן ווי ס'איז איינגעשטעלט . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

ב

וווארען די הילולא פון רבין איז – בשמחה.

אזוי אויך ~~אבער דאס~~ בנוגע זיין אהל.

די וועלכע זיינען געווען אויף $$ אהלים פון צדיקים ווייסען, אז עס זיינען דא אהלים וואס פועלן א קו פון מרירות וכיווץ, און פאראן אהלים וואס פועלן א קו פון שמחה ועלי', דעם רבינ'ס אהל איז פון דעם סוג; קומענדיג אויפן אהל, נאך איידער מען איז זיך מתבונן, פועל'ט עס אן עלי' והגבהת הרוח, וואס איז $$ שייך צו שמחה.

ווייל עבודתו שעבד בה כל ימי חייו איז אויך געווען באופן כזה. ~~וועג פון קירוב ונועם, אויף~~ מקרב זיין און אויפהויבען אלע אידען, אפילו די בריות, מיט א וועג פון קירוב ונועם, מיט די כוונה צו פועלן דעם ומקרבן לתורה, פועלן ביי זיי דעם לחזות בנועם השם און מגלה זיין זייער חלק אין תורה און זייער חלק אין מצוות.

יום ההילולא איז דאך א יום העלי' פאר די נשמה, ובמילא אויך אן עלי' לההולכים בדרכיו, אן עלי' בדרך מקיף על כל פנים, איז די עלי' אויך אין אופן פון קירוב ושמחה, וואס שמחה איז פורץ גדר, אלע גדרים שבחוץ ומכ"ש די גדרים שמבפנים, אז מען זאל מעלה זיין $$ בקודש, הן די ענינים שבין אדם למקום און הן די ענינים שבין אדם לחבירו.

וואס דורך דעם גופא איז מען גורם א נחת רוח נוספת צו די נשמה פון בעל ההילולא, ובמילא פועלט מען דורכדעם א התעוררות ביי דעם בעל ההילולא אז ער איז עומד ומשמש במרום ומעורר רחמים רבים אויף די וואס זיינען מקושר און שייך צו איהם, און דורך זיי אויף כלל ישראל, להשפיע רוב טוב בגשמיות וברוחניות $$$$$$$$$$$$$$$$$, ניט נאר בחסד וברחמים, נאר אויך מתוך שמחה.

ושננתם לבניך

אין די התוועדות פון י"ג תמוז תרצ"ב האט דער רבי בעל ההילולא גערעדט וועגען דעם אלטען רבין, כ"ק אדמו"ר הזקן, אז זיין הנהגה דא למטה איז געווען אזוי ווי די הנהגה למעלה ביי דעם אדם העליון, און ניט אז ער האט דאס געדארפט נאכטאן, נאר דאס איז געווען ביי איהם בפשיטות ובדרך ממילא.

און דער רבי האט דאמאלסט דערציילט א מעשה:

בשעת דער אלטער רבי האט געדארפט האבען א מלמד פאר זיין זוהן, דער מיטעלער רבי, האט ער ארייגערופען א יונגערמאן און האט איהם געזאגט: (כידוע פלעגט דער אלטער רבי אלץ זאגען מיט א ניגון, און דער רבי, דער־ציילענדיג די מעשה, האט דאס אויך געזאגט בניגון הידוע) –

דו האסט א מצוה פון זן ומפרנס בני ביתו, איך האב א מצוה פון ושננתם לבניך, לאמיר זיך בייטען.

דער יונגערמאן איז ווייזט אויס געווען א קלוגער, האט ער פארשטאנען אז ער דארף פאר דעם האבען נאך עפעס, אויסער דעם זן ומפרנס, האט ער געזאגט צום אלטען רבין; מילא אז איהר דארפט מיר געבען איך זאל זיין א זן ומפרנס, ווייסט איהר וואס צו געבען, אבער אז איך דארף געבען דעם ושננתם, דארף איך וויסען ווי צו לערנען מיט אייער זוהן.

האט איהם דער אלטער רבי געענטפערט:

אנהויבען הויבט מען אן לערנען מיט א קינד אלף בית. וואס איז א אל"ף, א פינטעלע אויבען, א פינטעלע אונטען, דאס איז אן אלף. א יוד פון אויבען א יוד פון אונטען, א קו של יבאת שמים באמצע, דאס איז אן אלף.

און האט מבאר געווען, אז דער יוד שלמעלה, דאס איז די נשמה, דער יוד שלמטה דאס איז דער גוף און דורך דעם קו פון יר"ש $$$$$$ באמצע ווערען זיי נתחבר אז זיי ווערען איין זאך.

דער ענין פון אלף איז מבואר בכמה מקומות אין חסידות בארוכה. $$$ איינע פון די רמזים אין דעם איז, אז דער יוד שלמעלה געהט דאס אויף הקב"ה, וואס ער איז למעלה מכל מדידה והגבלה, במילא איז יעדע השגה וואס $$$$$$$$$$$$$$$$ מען קען האבען אין איהם, איז דאס ניט מער ווי א יוד, א נקודה בעלמא,

בכדי אז דער איד דא למטה, וואס איז מרומז אין דעם יוד שלמטה, זאל קענען נתחבר ווערען מיט דעם יוד שלמעלה, איז דאס דורך דעם העדר תפיסת מקום וביטול, וואס אויף דעם איז אויך מורה דער יוד שלמטה, און דאס ווערט דורך דעם קו המחבר פון יראת שמים, דער קיום התורה ומצוות, וואס דאס איז מחבר אידן מיט הקב"ה, כמאמר ישראל וקוב"ה כולא חד דורך אורייתא.

דאס איז אויך דער אלף פון מתן תורה, וואס דער ערשטער אות איז געווען א אלף. און דאס איז אויך די התחלת הלימוד מיט א אידישען קינד, וואס ער

עמוד 9

. . אזוי אויך - איז דאס בנוגע זיין א**ו**הל . .

. . די וועלכע זיינען געווען אויף א**ו**הלים פון צדיקים ווייסען, אז עס זיינען דא א**ו**הלים וועס פועלן א קו פון מרירות וכיווץ, און פאראן א**ו**הלים וואס פועלן א קו פון שמחה ועלי'. דער רבינ'ס א**ו**הל איז פון דעם סוג: ~~אז~~ קומענדיג אויפן א**ו**הל, נאך איידער מען איז זיך מתבונן, פועל'ט עס אן עלי' והגבהת הרוח, וואס **דאס** איז שייך צו שמחה . .

. . ווייל עבודתו שעבד בה כל ימי חייו איז אויך געווען באופן כזה. ~~א וועג פון קירוב ונועם, אויך~~

* מקרב זיין און אויפהויבען אלע אידען . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

* פועלן ביי זיי . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . ביום ההילולא איז דאך א יום העלי' פאר די נשמה . .

. . אלע גדרים שמבחוץ ומכ**של שכן** די גדרים שמבפנים,

* אז מען זאל מעלה זיין בקודש . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

<u>ושננתם לבניך</u>

* - (כידוע פלעגט דער אלטער רבי אלץ זאגען מיט א ניגון, און דער רבי, דערציילענדיג די מעשה, האט דאס אויך געזאגט בניגון הידוע) - *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

*האט ער געזאגט צום אלטען רבין: . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . האט איה**ם** דער אלטער רבי געענפערט . .

. . וואס איז א אל"ף? ..

* איינע פון די רמזים . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

* און דאס ווערט . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

* וואס ער . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

דארף דערנאך ארויסגעהן אין וועלט און מאכען אין וועלט א דירה לו ית; איז די התחלת הלימוד מיט איהם א אל"ף, וואס דאמאלסט איז ניט נאר וואס ער אליין וועט זיין גאנץ, נאר ער וועט מאכען אויך די וועלט פאר א כלי צו אלקות.

אזוי ווי בשעת מתן תורה, שנתהוה באלף שטעהט אז "היו שומעין את הדיבור אנכי הוי' אלקיך, מכל הרוחות, אזוי אויך בשעת [redacted] דער יסוד והתחלת הלימוד איז אל"ף האט מען דעם כח, אז אומעטום, מיט אלץ וואס ער האט צוטאהן, זאל זיך דארט הערען [redacted] אנכי הוי' אלקיך.

און ווי דער רבי האט געוואלט, אז מען זאל בעלייכטען אלע אידען, דורך דעם וועג פון אוהב את הבריות און מקרב זיין זיי לתורה. $$$$$$$

ניט ווי די שיטה אז מען דארף צו פאסען די תורה לפי רוח הזמן, נאר פארקערט, ומקרבן לתורה. מקרב זיין אויך די בריות, וואס האבען אין זיך ניט קיין מעלה, מקרב זיין זיי צו תורה אזוי ווי זי איז, אן קיינע פשרות [redacted] תורה מיט דברי סופרים און מיט חסידות לפנים משורת הדין.

און בשעת מען גיט יענעם די תורה תמימה, די תורה אן פשרות, איז דורך דעם [redacted] בחוקתי תלכו, האט ער אויך דעם ונתתי גשמיכם בעתם מיט די אלע ברכות, חיים מאושרים ניט נאר אויך עוה"ב נאר אויך אין עוה"ז.

נחשון בן עמינדב

צווישען די תקנות $$$$ פון רבין בעל ההילולא איז פאראן די תקנה, מען זאל יעדען טאג לערנען די פרשה חומש מיט רש"י פון די סדרה, וואס איז שייך צום דעם בעטרעפענדען טאג.

און האט דערביי געזאגט דעם ווארט פון אלטען רבין, אז מען בעדארף לעבען מיט די צייט, וואס דאס מיינט, אז פון דער פרשה וואס מען לערנט יעדען טאג, דארף מען ארויסנעמען הוראות וואס זיינען שייך צו דעם טאג.

אין דער פרשה פון שני ביז שלישי אין סדרה בשלח, וואס איז שייך צום היינטיגען טאג פון יום ההילולא, רעדט זיך ארום וועגען דעם מצמד ומצב $$$$$$$$ וואס איז געווען ביי אידען א ווייילע פאר קריעת ים סוף.

קריעת ים סוף איז געווען איינע פון די גרעסטע ניסים, כלשון רז"ל קשה כקריעת ים סוף, קרי"ס איז אויך א הכנה צו מתן תורה און אויך א הכנה צו די גאולה העתידה.

ווי אזוי איז מען געקומען צו קריעת ים סוף, דערציילט זיך אין די פרשה שלישי וואס מען לערנט אויף מארגען נאך די הילולא. [redacted] עס איז געווען א איד, נחשון בן עמינדב, וואס האט זיך מוסר נפש געווען און אריינגעשפרונגען אין ים, און דורכדעם האט ער פועל געווען די המשכה אין אלע אידען און אראפגעטראגען דעם נס פון קרי"ס דא למטה.

~~באמת איז~~ דאס וואס נחשון בן עמינדב איז אריינגעשפרונגען אין ים, איז בזמן ההוא איז דאס געווען א ענין וואס ס'איז ניט $$$$$$$$ געווען איינגאנצען אויסגעהאלטען. [redacted] עס איז דאך ידוע $$ די שיטה, אז די אידען פאר מתן תורה האבען געהאט א דין פון בני נח און ס'איז [redacted] א פלוגתא אין ראשונים ואחרונים, צי א ב"נ איז מחויב אויף מסירת נפש.

איז אויב מען נעמט אן אז ב"נ זיינען ניט מחויב במס"נ, טארען זיי זיך ניט מוסר נפש זיין, ווארום זיי זיינען דאך $$$$$ מצווה אויף שפיכות דמים כמ"ש ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש, במילא קומט דאך אז נחשון האט ניט געטארט מוסר נפש זיין זיך.

~~אבער~~ אפילו להשיטות וואס האלטען אז אידען פאר מ"ת האבען זיך גע-פירט ניט ווי ב"נ, איז דאס דוקא לחומרא אבער ניט לקולא. במילא האט מען ניט געטארט מוסר נפש זיין.

נאר נחשון האט געוואוסט אז וועז דער אויבערשטער האט ארויסגענומען די אידען פון מצרים האט ער געזאגט בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, אז פון מצרים דארף מען גיהן צום בארג סיני מקבל זיין די תורה. במילא איז אים ניט געווען נוגע וואס עס איז אין מיטען וועג. ער ווייסט אז מען דארף גיהן צום בארג סיני. אויב עס איז דא אין מיטען א ים, האט עס צו איהם קיין שייכות ניט, ער דארף שפרינגען אין ים און גיהן ווייטער ביז ער וועט קומען צו מתן תורה.

ווי עס דערציילט זיך אין די היינטיגע פרשה וואס איז שייך צום יום ההילולא, זיינען דאמאלסט ביי אידען געווען פיער כתות. איין כתה ~~האבען~~ געהאלטען אז ניתנה ראש ונשובה מצרימה. א צווייטע כתה ~~האבען~~ געהאלטען מען זאל מלחמה האלטען מיט די מצריים, א דריטע כתה האט געטענה'ט מען זאל ~~בלייבן~~ אין מדבר. מער ניט איין כתה האט געהאלטען אז מען מעג אדער מען

עמוד 10

* וואס דאמאלסט איז . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

* אזוי אויך בשעת ~~אז~~ דער יסוד והתחלת הלימוד . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . זאל זיך דארט הערען ~~דער~~ אנכי הוי' אלקיך . .

. . מקרב זיין זיי צו **דער** תורה אזוי ווי זי איז, אן קיינע פשרות, ~~נאר~~ תורה מיט דברי סופרים . .

. . איז דורך דעם ~~אם~~ <u>בחוקתי</u> תלכו, האט ער אויך דעם ונת~~י~~**תי** <u>גשמיכם</u> בעתם מיט די א**לע**~~יבעריקע~~ ברכות . .

<u>*נחשון בן עמינדב*</u>

. . ~~באמת איז~~ דאס וואס נחשון בן עמינדב . .

. . איז בזמן **ובמצב** ההוא . .

. . ~~ווארום~~ עס איז דאך ידוע די שיטה . .

. . און ס'איז ~~דא~~ א פלוגתא אין ראשונים ואחרונים . .

. . שפיכות דמים **אפילו של עצמו** . .

. . במילא קומט דאך **אויס** . .

. . ~~און~~ אפילו להשיטות . .

. . במילא האט מען **זיך** ניט געטארט מוסר נפש זיין . .

. . ווי עס דערציילט זיך **במדרש (פרקא דרבנו הקדוש)** אוי~~ן~~**ף** *[תחילה נכתב "אין", ותיקן "אויף"]* די היינטיגע פרשה . .

. . א דריטע כתה האט געטענ'ט מען זאל ~~גערן~~ **לויפן** אין מדבר . .

-ד-

דארף געהן אין ים.

איז דאך באמת מצד דעם חשבון פון אחרי רבים להטות האט דאך נחשון געקענט אפילו עפ"י שכל דקדושה צווייפלען אויב מען מעג געהן אין ים.

נאר נחשון האט ניט געוואלט ארייננעהן אין קיין שקלא וטריא. ער האט געוואוסט אז דער אויבערשטער האט געזאגט אז מען דארף געהן צום הר סיני מקבל זיין די תורה. האט נחשון געטענה'ט, אז צו דערגרייכען דעם ציל, איז ניט קיין וועג זיך אומצוקערען קיין מצרים, צו דעם איז אויך ניט קיין וועג מלחמה האלטען מיט מצרים אדער געהן אין מדבר. צו דעם איז דא מערניט ווי איין וועג און דאס איז – געהן אין ים. במילא דארף מען שפרינגען אין ים, וואס דורכדעם וועט מען מיט א טראט נענטער צום הר סיני.

* * *

דער מעמד ומצב פון אידן ביי קרי"ס איז א הוראה צו דער עבודה פון דעם רבין בעל ההילולא, וואס ער אליין האט געארבעט עבודתו הק' במסירת נפש און ער האט דאס אויך איבערגעגעבען להולכים בדרכיו.

באלד בתחלת נשיאות האט ער אנגיהויבען עבודתו בקודש מיט מסירת נפש. עס איז דאן געווען אין רוסלאנד די צייט ווען די יעווסעקעס האבען געבושעוועט און אנצונעמען דאמאלסט אויף זיך א נשיאות אויף מפיץ זיין תורה ומצוות ופנימיות התורה, איז דאס געווען א ענין פון היפך סדר המדינה, היפך הטבע און מען האט אויף דעם געדארפט האבען מסירת הנפש והגוף בפועל ממש.

און דעם מסירת נפש האט ער אויך געמאנט פון די וואס זיינען מיט איהם מיטגעגאנגען און מיטגעארבעט.

הגם אין שולחן ערוך געפינט מען ניט א דין אז מען זאל מאנען פון יענעם מס"נ. אויף אלע מצוות געפינט מען אז מען דארף מאנען בא יענעם. דאס געהט ארייין אין דער מצוה פון הוכח תוכיח את עמיתך. אבער אויף מס"נ – געפינט מען דאס ניט.

במה דברים אמורים, בשעת מען פיהלט ניט אז מען האט א שליחות מלמעלה. אבער בשעת אז שכינה מדברת מתוך גרונו חיין, אז א נביא זאגט א ענין אפילו וואס האלט ניט אויס עפ"י תורה, איז אויב דאס איז בדרך הוראת שעה, זאגט תורה אליין, אז מען דארף פאלגען דעם נביא.

דער רבי איין א מאמר דעם חילוק פון מס"נ פון ר' עקיבא'ן און דעם מס"נ פון אברהם אבינו. אז ר"ע האט געשטרעבט צו דעם און געזוכט דעם ענין פון מס"נ, ווי ער האט געזאגט מתי יבוא לידי ואקיימנה.

משא"כ בא אברהם אבינו איז מס"נ ניט געווען אן עבודה פאר זיך. זיין ענין איז געווען, ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם, אל תקרא ויקרא אלא ויקריא, ער האט געמאכט שרייען יענעם, אז אלע זאלען שרייען ניט א-ל העולם, אז אלקות מיט עולם זיינען צוויי זאכען, נאר א-ל עולם, אין עוד מלבדו.

דאס איז געווען אברהם אבינו'ס עבודה. ניט ער האט געזוכט מס"נ. נאר אויב עס האט זיך געפאדערט צו זיין עבודה מס"נ איז ער געווען גרייט אויף דעם. האט מען איהם ארייינגעווארפען אין א כבשן האש, איז דאס ניט געווען קיין מניעה, אבי דורכצופיהרען זיין עבודה פון ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם.

און עד"ז איז געווען די הנהגה בא דעם בעל ההילולא. ער האט זיך ניט געיאגט נאך מס"נ. ניט דאס איז געווען זיין ענין. ער האט זיך געיאגט נאך דעם ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם, מפיץ זיין תורה ומצוות מיט פנימיות התורה ומנהגי' והדרכותי'. דאס איז געווען זיין ענין און צוליעב דעם האט ער זיך ניט אבגעשטעלט פאר קיין זאך און געטאן זיין ארבעט ביז מס"נ ועד בכלל.

במילא איז ער ניט ארייינגיגאנגען אין חקירות און שקו"ט אויב מען דארף אין אזא פאל זיך מוסר נפש זיין אדער ניט. ווארום ער טוהט ניט אין דעם ענין פון מס"נ, ער טוהט אין הפצת ההחזקת היהדות און וועגען אנדערע זאכען קלערט ער ניט, קען זאך שטעלט איהם ניט אב פון זיין ארבעט.

עמוד 11

. . אפילו עפ"י שכל דקדושה **געקאנט** צווייפלען . .

*   *   *

. . איז ~~געווען~~ א הוראה **לדורות. ~~און~~ אזוי אויך** צו דער עבודה . .

. . אז מען זאל מאנען פון יענעם **זוכען** מס"נ . .

. . אבער אויף **זוכען** מס"נ **-** געפינט מען דאס ניט . .

. . **אנדערש איז** אבער בשעת ~~אז~~ **עס איז על דרך** שכינה מדברת מתוך גרונו ~~ע"ד ווי בא א נביא, איז דאך דא א דין, אז א נביא זאגט א ענין אפילו וואס האלט ניט אויס עפ"י תורה, איז אויב דאס איז בדרך הוראת שעה, זאגט תורה אליין, אז מען דארף פאלגען דעם נביא.~~ . .

. . אז אלקות מיט עולם זיינען **פארבונדען אבער פארט** צוויי זאכען, נאר א-ל עולם, ~~אז וועלט אליין איז אלקות, אז~~ **דאס איז איין זאך -** <u>אין עוד מלבדו</u> . .

. . אריינגעווארפען ~~דערפאר~~ אין א כבשן האש . .

. . אויב מען דארף **על פי דין** אין אזא פאל זיך מוסר נפש זיין . .

12 -ה-

און דערפאר ווערט ער אויך ניט נתפעל פון די פערשידענע כחות וואס זיינען פאראן בא אידען, ~~אז מען דארף זיך פירען עפ"י שכל און נאך וואס דאס מען~~ ~~אויפטען צו לפעולה מן הכח~~.איהם איז נים נוגע די אלע טענות. ער ווייס מער ניט ווי איין זאך ,אז מען דארף געהן אלץ נעהנסער צום $$$ הר סיני, איי ס'איז אינמיטען דא א ים, שפרינגט ער אין ים, איי וואס וועט זיין שפעטער, איז דאס דעם אויבערשטענס געשעפט, איהם איז דאס ניט נוגע, ער דארף זיך מאן זיינס, געהן אלץ נעהענטער צום הר סיני.

און דאס איז די הוראה, וואס דער בעל הילולא האט אונז איבערגיגעבען, צו די אלע וואס דארפען צוגרייטען די גאולה העתידה:

אונזער ארבעט איז צו מקיים זיין דעם אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני. אונזער ארבעט איז דער אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.*דאס איז אונזער עבין און מער איז אונז גארנים נוגע.

דאס וואס ס'איז דא פארשידענע כחות מים ~~פארשידענע טענות~~. דער שריים ניתנה ראש ונשובה מצרימה, דער שריים ,מען דארף מלחמה האלטען ~~רבאו~~-איז ~~אונז~~ דאס איז נים דער וועג צו ווערען נעהענטער צו קבלת התורה, איז דאס ~~אונז~~ נים ~~נוגע~~.*אונזער ענין איז געהן צו קבלת התורה, עס איז דאך נותן התורה לשון הוה. און דאס וועלען מיר טאן אהן חשבונות. איז פאראן אין מיטן א ים, וועט מען געהן אין ים, איז פאראן אין מיטן א בארג,וועט מען דורכשפארען דעם בארג. מיר געהן צו קבלת התורה אויף פאראאיניגען זיך מיטן אויבערשטען.

און אז מען געהט לקבל את התורה אהן חשבונות, ~~דעמאלט אלע חשבונות איינען בטלו~~ ברחמנא, איז דאמאלסט, ה' ילחם לכם ואתם תחרישון.

און אזוי ווי עס שטעהט $$ אויף נחשון'ען אז ער האט זוכה געווען צו זיין דער ערשטער בהקרבת הנשיאים און מחנך זיין דעם משכן, אז עס זאל זיין דער ושכנתי בתוכם, אזוי דארף אויך יעדער איד זיך באטראכטען אלס א נחשון, און דאמאלסט איז, ווי ער זאגט אין תיקוני זהר, אז בעת עס וועט זיך געפינען איין איד כדבעי- דארטען שטעהט דער לשון צדיק, און ס'איז דאך ועמך כולם צדיקים- וועט ער ברייגגען משיח'ן, און מען וועט מקבל זיין די פנימיות התורה וואס משיח וועט מגלה זיין.

און דורכדעם וועט מען צוקומען צו אז ישיר, מכאן רמז לתחית המתים מן התורה, אז עס וועט זיין הקיצו ורננו שוכני עפר והוא בתוכם, אז דער רבי דער בעל ההילולא וועט אונז פיהרען אנטקעגען משיח'ן בחסד וברחמים.

(משיחת יוד שבט תשט"ז)

פרעה ועמלק

על פי זה וועט מען אויך פארשטעהן דעם חילוק צווישען די מלחמה מיט פרעה'ן און די מלחמה מיט עמלק'ן, וואס עס רעדט זיך אין היינטיגע סדרה.

ווען פרעה מלך מצרים האט מלחמה געהאלטען מיט די אידען, האט נחשון בן עמינדב געהאלטען אז מען דארף בעסער שפרינגען אין ים און נים מלחמה האלטען מיט פרעה.

אבער בשעת עס איז געווען נאך א ענין וואס האט מעכב געווען צו מתן תורה, דאס איז די מלחמת עמלק, דאמאלסט איז געווען דער סדר, אז מען דארף דוקא יע מלחמה האלטען מיט עמלק'ן, א מלחמה כפשוטו, א מלחמה בגשמיות.

$$$ די נפקא מינא פון די צוויי מלחמות איז:

פרעה איז געווען מאחורי בני ישראל. ער איז ניט געשטאנען צווישען די אידען און דעם בארג סיני, נאר ער איז געשטאנען צווישען די אידען מיט דעם הדגה אשר נאכל במצרים, מיט דעם ~~טוב ארץ מצרים תאכלו~~. פרעה האט געשריען אז ער וועט נים צולאזען צו טוב ארץ מצרים,סיידען אז מען וועט ווערען א עבד של פרעה, אבער צווישען אידען און מתן תורה איז ער ניט געשטאנען. דערפאר איז דארטען געווען דער סדר פון ה' ילחם לכם ואתם תחרישון.

מה שאין כן עמלק איז געשטאנען צווישען די אידען מיט דעם בארג סיני און דא האט זיך ניט געהאנדעלט וועגען א ארץ טובה ורחבה נאר וועגען א מדבר ווי די רז"ל זאגען אין ~~שבא בחבא~~ אז די תורה איז געגעבען געווארען אין א מדבר, און עמלק איז געשטאנען אין מיטען און נים געלאזען די אידען געהן אין מדבר און מקבל זיין די תורה.

בשעת אידען זיינען געשטאנען אין דער גרעסטער התלהבות, אזא התלהבות וואס האט אפילו געפועל'ט אויף די אומות העולם, ווי עס שטעהט דער משל אין מדרש תנחומא פון אמבטיא רותחת,אז אלע האבען געזעהען אז דאס איז א פלאם פייער, דאמאלסט איז געקומען עמלק אפקיהלען פון די התלהבות און נים לאזען די אידען געהן מקבל זיין די תורה.

עמוד 12

. . ~~אז מען דארף זיך פירען עפ"י טבע און נאך וואס דארף מען אנקומען צו למעלה מן הטבע~~ . .

. .צו די אלע וואס דארפען צוגרייטען **זיך און** די גאולה העתידה: ..

. . ~~ו~~אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני . .

* דאס איז אונזער ענין . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . פארשידענע כתות מיט ~~פארשידענע טענות~~ **סברות שונות און אויך משונות** . .

. . דער שרייט מען דארף מלחמה האלטען ~~וכו׳~~ **דער שרייט אנטלויפען אין מדבר -** איז ~~אויב~~ **וויבאלד** דאס איז ניט זיין וועג צו ווערען נעהענטער צו קבלת התורה, איז דאס ~~אונז~~ ניט ~~נוגע~~ **אונזער וועג.**

*אונזער ענין איז געהן צו קבלת התורה, . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . איז פאראן אין מיטן א ים **- מהיכי תיתי**, וועט מען געהן אין ים . .

. . ~~ווארום אלע חשבונות זיינען כבשא~~ דרחמנא . . *[סימן בעיגול להשמיט את תיבת "דרחמנא"]*

*און דאמאלסט איז, . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

<u>פרעה ועמלק</u>

. . **אויך** א מלחמה כפשוטו . .

. . מיט דעם ~~טוב ארץ מצרים תאכלו~~ **אכלו את חלב הארץ** . .

. . ווי די רז"ל זאגען אין ~~בבא בתרא~~ **מדרש תנחומא** אז די תורה איז געגעבען געווארען **דוקא** אין א מדבר . .

-1-

בשעת עס איז דא א מונע ומעכב צו קבלת התורה, איז הגם הקול קול יעקב והידים ידי עשיו, איז הידים שייך צו עשו'ן, דאס איז בחלקו של עשו ווי עס שטעהט ועל חרבך תחי', אבער וויבאלד עס איז א מונע צו קבלת התורה, רעכענט מען זיך ניט מיט קיינע חשבונות און מען געהט אויף אלע דרכים און אלע אופנים, אבי מקבל צו זיין די תורה און פאראייניגען זיך מיט איהר.

די מלחמה מיט עמלק'ן [redacted] ניט געשטאמט פון כחות בישראל. דאס האט געשטאמט פון משה נשיא ישראל. די התחלת המלחמה האט זיך אנגיהויבען מיט תפלת משה, און בשעת מען געהט אויף מלחמה מצד תורה, דאמאלסט איז ניט קוקענדיג וואס עפ"י טבע האט עמלק געדארפט מנצח זיין, ווי ער זאגט אין ירושלמי אז עמלק כשפן הי', און ער האט אויסגעקליבען אזעלכע מענטשען וואס דארפען לעבען דעם יאהר, און זיי האט ער געשיקט אין מלחמה, אבער וויבאלד מען געהט אויף מלחמה בכח התורה, דאמאלסט איז מען מנצח.

און דערפאר שטעהט דער לשון בחר לנו אנשים, ~~זאגט דער מדרש - און~~ איז מבואר אין חסידות - אנשי משה. יעדער איינער וועלכער איז געגאנגען במלחמת עמלק האט ער געוואוסט אז ער געהט ניט בכחו ועוצם ידו, נאר ער געהט בשליחותו של משה, וואס משה דארף איהם געבען די תורה און דערפאר שיקט איהם משה מלחמה האלטען מיט דעם וועלכער איז מונע לקבלת התורה, ~~און דערפאר געהט ער בחרבו של עשו מלחמה האלטען מיט בן בנו של עשו.~~

און דאס איז דער טעם, וואס מען האט לוחם געווען מיט עמלק'ן בגשמיות, ~~ווייל~~ עס איז ניט געווען קיין ענין פון כחי ועוצם ידי, נאר ס'איז געווען א ענין פון מלחמה לה', דאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק.

די הוראה פון דעם בימינו אלה איז:

בשעת עס האנדעלט זיך פון הדגה אשר נאכל במצרים, איז דאן דער סדר ה' ילחם לכם ואתם תחרישון.

אבער בשעת מען קומט אפקילען פון התלהבות אין אלקות און מען טענה'ט, וואס געהסטו אין א מדבר מקבל זיין די תורה, געה בעסער אין א ארץ נושבת, טוב ארץ מצרים תאכלו. דארטען דארף ער ווערען מאנשי של משה און דארף זיי זאגען, איך געה בכחו של משה, וואס ער האט מיר געגעבען די תורה, און אין תורה שטעהט אז מען דארף מאכען א דירה לו ית' בתחתונים, ניט נאר אין שוהל און ישיבה נאר אויך אין גאס און זייענדיג אין עסק דארפמען דארטען מאכען כלים צו אלקות. און בכחו של משה וועל איך לוחם זיין א מלחמה לה' און וועט ניט נתפעל וואס עפ"י טבע דארף יענער מנח זיין, ווייל מצד כחו של משה איז ויחלוש את עמלק לפי חרב

אויפן פסוק וישמע יתרו, זאגען רז"ל מה שמע מלחמת עמלק שמע, דאס האט אויך דערלאנגט אין מדין, און יתרו האט געזאגט עתה ידעתי, זאגט ער אין זהר אז דאס איז געווען א הכנה צו מתן תורה.

אזוי אויך איצטער אז מען [redacted] געהט בכחו של משה, וועט דאס פועל'ן אומעטום אפילו אין מדין, און דורכדעם וועט זיין א הכנה צו מתן תורה דפנימיות התורה, וואס עס וועט מגלה זיין משיח צדקנו בב"א.

(משיחת יוד שבט תשט"ז)

מען טענה'ט צו איהם, תורה איז געגעבען געווארען אין א מדבר, איז וואס האט עס צוטאן אין א ארץ נושבת, יונייטעד סטייטס וכדומה. מען טייטעלט אויף איהם מיט די פינגער ~~און זאגען~~ אז ער איז אינו מן הישוב, ער איז א ווילדער מענטש פון מדבר.

אויפן פסוק תפלה לעני כי יעטוף ולפני הוי' ישפוך שיחו, זאגט דער בעש"ט א משל פון א מלך וואס האט אויסגערופען אז אלע זאלען קומען צו איהם בעהטען וועט ער זיי געבען ~~פון דעם וואס עס געפינט זיך בארמון המלך~~. האט יעדער איינער געבעהטען לפי עניננו. איז דארט געווען אויך א עני, האט ער געבעהטען, אז ער וויל אריינגעהן צום מלך דריי מאל א טאג ~~בעהטען~~ איהם ~~וואס ער וויל~~ און דאס איז דער פירוש פון תפלה לעני כי יעטוף, וואס איז דעם עני'ס בקשה, ולפני הוי' ישפוך שיחו.

און דער בעש"ט איז מסיים, אז הערענדיג די בקשה פון עני, האט דער מלך געזאגט, אז וויבאלד ער בעט קיין זאך נאט, נאר ער זאל קענען אריינגעהן צו מיר ~~בעהטען~~ דריי מאהל א טאג, דערפאר וועל איך איהם געבען אויך די ענינים, וואס אלע האבען געבעהטען, וואס געפינען זיך בארמון המלך.

עמוד 13

. . והידים איז שייך צו עשו'ן . .

. . אבער וויבאלד עס איז א מונע צו קבל**ת** התורה . .

* **און דערפאר האט אויך** די מלחמה מיט עמלק'ן ~~האט~~ ניט געשטאַמט פון כתות שבישראל . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . דאס האט געשטאַמט **-** פון משה ~~נשיא ישראל~~ **און דער וואס ~~האט~~ דערנאך קיבל תורה מסיני.** די התחלת המלחמה האט זיך אנגיהויבען **מיט דער** ~~בתפלתוה של~~ **פון** משה, **~~און~~ האט זיך געפירט דורך אנשי משה, און דער נצחון איז געקומען - דורך יהושע משרת משה.** . .

. . און בשעת מען געהט אויף מלחמה ~~מצד~~ **צוליב** תורה . .

. . ווי ער זאגט אין ירושלמי **(ר"ה ספ"ג)** . .

. . אזעלכע מענטשען וואס דארפען לעבען ~~דעם יאהר~~ . .

. . און דערפאר שטעהט דער לשון בחר לנו אנשים, ~~זאגט דער מדרש - און עס~~ איז מבואר אין חסידות* - אנשי משה . .

. . ~~און דערפאר געהט ער בחרבו של עשו מלחמה האלטען מיט בן בנו של עשו~~ . .

. . ~~ווייל~~ עס איז ניט געווען . .

. . ~~די הוראה פון דעם בימינו אלה איז:~~

~~בשעת עס האנדעלט זיך וועגען הדגה אשר נאכל במצרים, איז דאן דער סדר ה' ילחם לכם ואתם תחרישון.~~

~~אבער בשעת מען קומט אפקיהלען פון התלהבות אין אלקות און מען טענה'ט, וואז געהסטו אין א מדבר מקבל זיין די תורה, געה בעסער אין א ארץ נושבת, טוב ארץ מצרים תאכלו. מען טענה'ט צו איהם, תורה איז געגעבען געווארען אין א מדבר, איז וואס האט עס צוטאן אין א ארץ נושבת, יונייטעד סטייטס וכדומה. מען טייטעלט אויף איהם מיט די פינגער און זאגען אז ער איז אינו מן הישוב, ער איז א ווילדער מענטש פון דער מדבר. דארטען דארף ער ווערען מאנשי של משה און דארף זיי זאגען, איך געה בכחו של משה, וואס ער האטמיר גיגעבען די תורה, און אין תורה שטעהט אז מען דארף מאכען א דירה לו ית' בתחתונים, ניט נאר אין שוהל און ישיבה נאר אויך אין גאס און זייענדיג אין עסק דארפמען דארטען מאכען כלים צו אלקות. און בכחו של משה וועל איך לוחם זיין א מלחמה לה' און ווער ניט נתפעל עפ"י טבע דארף יענער מנצח זיין, ווייל מצד כחו של משה איז ויחלוש את עמלק לפי חרב~~ . .

אויפן פסוק וישמע יתרו, זאגען ~~די~~ רז"ל מה **שמועה** שמה מלחמת עמלק שמע, ~~אז~~ דאס האט אויך דעלאנגט אין מדין, און **אז** יתרו האט געזאגט . .

. . אזוי אויך איצטער אז מען ~~וועט~~ געהט בכחו של משה, וועט דאס פועלין אומעטום אפילו אין מדין, און דורכדעם וועט זיין א הכנה צו מתן תורה דפנימיות התורה, וואס עס וועט מגלה זיין משיח צדקנו בב"א.

תפלה לעני

. . זאגט דער בעש"ט**) א משל . .

. . **-** וועט ער זיי געבען ~~פון דעם וואס עס געפינט זיך בארמון המלך~~ . .

. . אז ער וויל אריינגעהן צום מלך דריי מאל א טאג ~~בעהטען~~ **רעדען מיט** איהם ~~וואס ער וויל~~ . .

. . **אז** ולפני הוי' ישפוך שיחו . .

. . נאר ער זאל קענען אריינגעהן ~~צו~~ **רעדען מיט** מיר ~~בעהטען~~ דריי מאהל א טאג . .

*** ראה תורה אור פג, ב. ועוד.**

****) ראה ~~מאור~~ תולדות י"י פ' ואתחנן. מאור עינים פ' תשא.**

14

-ז-

לכאורה איז ניט מובן, פארוואס דער עני דוקא בעהט די בקשה פון ולפני הוי׳ ישפוך שיחו. אין פלוג האט דער $$$ עשיר וואס איהם פעלט גארניט, ער האט בעדארפט בעהטען אזא סארט בקשה, זיין מבוקש האט בעדארפט זיין צו ריידען מיטן מלך. מה שאין כן דער עני וועלכער איז א חסר, האט זיין מבוקש געדארפט זיין למלאות חסרונו.

ובפרט ברוחניות העניינים, הואס אין עשיר אלא בדעת ואין עני אלא בשעת, איז דאס נאך מעהר ניט פארשטאנדיג, ווי קומט דאס צו א עני אזא סברא און אזא איינפאל צו בעהטען לפני הוי׳ ישפוך שיחו. אדרבא דער עשיר בדעה, וואס איהם פעלט גארניט, ווארום דעת קנית מה חסרת, האט זיין בקשה געדארפט זיין ריידען מיטן מלך.

נאר דער ענין איז: אן עשיר איז א מציאות און יעדע מציאות—איז פאראן מה שלמעלה ממנו, וואס דאס האט ער נאך ניט. די בקשה פון דעם עשיר קומט מצד זיין מציאות הואס ער איז, ער בעהט א ענין וואס איז פארבונדען מיט זיין מציאות, פעהלט אין זיין מציאות. א עני, איז בהעדר המציאות, ניט ער האט עפעס און ניט עס פעהלט, במילא איז זיין בקשה ניט מצד זיך, נאר מצד דעם מלך און פערפאר—וואס איז זיין בקשה רעדען מיטן מלך.

שכקאד"ש בקשת העני איז ניט מצד זיין מציאות, נאר מצד דעם וואס דער מלך האט אויסגערופען אז מען זאל בא איהם בעהטען, מצד דעם קומט זיין בקשה. (איז ער) כעונה אחרי הקורא. וויבאלד אז דער מלך האט געזאגט אז מען זאל בא איהם בעהטען, זיין $$$$ מבוקש,

און בשעת עס איז דער תפלה לעני, אז ער טוהט זיך אויס לגמרי פון זיין מציאות, ער איז קיין מציאות דקדושה אויך ניט, במילא איז זיין איינציגער מבוקש לפני הוי׳ ישפוך שיחו, דאמאלסט זאגט דער אויבערשטער, אז ער גיט איהם אב אויך אלע עניינים פרטים, וואס געפינען זיך בארמון המלך.

אין זהר שטעהט אז תפלה לעני מיינט דאס די תפלה פון משיחן, עני ורוכב על החמור.

אזוי אויך איצטער איז דאך דער ענין פון תורת החסידות פארבינדען זיך מיט תורה ווי זי איז פאראייניגט מיטן אויבערשטען, דאס איז א מעין פון דעם מרחב עצמי שבתורה וואס וועט נתגלה ווערען לעתיד. דערפאר איז אויך איצטער קען מען דורך לימוד החסידות והנהגות והדרכותי׳ צוקומען צו דעם תפלה לעני, וואס דאס איז מגלה דעם משיח הפרטי שבכל אחד $$$ ואחד מישראל, וואס דאס איז דער ענין פון פנימיות הלב כמבואר באגה"ק, ביז מען קומט צו משיח הכללי, עני ורוכב על החמור.

(משיחת שק" בשלח, חמשה עשר בשבט, תשט"ז)

היינט איז דאך חמשה עשר בשבט, ראש השנה לאילנות.

דער ענין פון ר"ה לאילנות איז פאראן אויך אין דעם אדם, ווארום עס $$$$$$$$$ דאך האדם עץ השדה.

דער ענין פון א אילן איז וואס ער איז עושה פירות, אזוי אויך דארף יעדער איד זיין א משפיע אויף זיין סביבה, אין שוהל, אין א ישיבה און בכלל—אויף די אלע אידען מיט וועלכע ער טרעפט זיך, דארף ער אויף זיי משפיע זיין.

די ברכה וואס מען גיט איהם איז, אז זאלען זיין כיוצא בו, זיין פנימיים. וואס דאס איז די בעסטע ברכה פאר א אילן, וגו׳ די רז"ל זאגען, אילן אילן במה אברכך, כיוצא בך.

און בשעת עס וועט זיין כיוצא בו, איז ווי די גמרא זאגט אין מס׳ סנהדרין, וואו די גמרא רעכענט דארט אויס כמה קצין און נאכדעם איז מסיים, אז בשעת עס וועט זיין איין לך קץ מגולה מזה, דאס איז דער אמת׳ר סימן אז משיח קומט.

אז מען האלט זיך אן באילנא דחייא, כ"ק רבותינו הק׳ ותורת החסידות, און מען איז דאס משפיע אויך אויף א צווייטען אידען, ביז עס איז פירותיו כיוצא בו, אז מען וועט קענען זאגען ראו גדולים שגידלתי, דאס איז א סימן אויף דער גאולה העתידה ע"י משיח צדקנו.

עמוד 14

.. האט זיין מבוקש געדארפט זיין **קודם כל** למלאות חסרונו ..

.. ~~ו~~לפני הוי' ישפוך שיחו ..

נאר דער ענין איז**:**

* אן עשיר איז א מציאות .. *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

.. ~~במילא איז~~ די בקשה פון עשיר קומט מצד זיין מציאות .. *[סימן להוסיף רווח בין התיבות "עשיר" ו"קומט"]*

.. ~~ד.ה. ער בעהט א ענין וואס~~ **נאר דאס** פעהלט **נאך** אין זיין מציאות ..

.. ~~משא"כ~~ א עני, איז בהעדר המציאות ~~לגמרי~~, ניט ער האט עפעס און ניט **ער פילט אז** עס פעהלט ~~עפעס~~**.** ..

.. ~~(בזכרון אחדים שכקאד"ש אמר:~~ בקשת העני איז .. *[סימן בעיגול להשמיט את תיבת "שכקאד"ש"]*

.. ~~במילא~~ ער איז כעונה אחרי הקורא .. *[תחילה נכתב "איז ער", ותיקן כנ"ל]*

.. ~~ווערט דאס~~ **בעט ער במילא, און דער מלך איז** זיין מבוקש, ~~זיין מבוקש ווערט בעהטען בא דעם מלך, דערפאר בעהט ער מען זאל איהם לאזען בעהטען דעם מלך.)~~ ..

.. **ו**במילא איז זיין איינציגער מבוקש ~~ו~~לפני הוי' ישפוך שיחו ..

.. אז ער גיט איהם אב ~~במילא~~ אויך אלע ענינים פרטים ~~וואס ער דארף~~ ..

.. אין זהר שטעהט***)** אז תפלה לעני מיינט**'ן** דאס די תפלה פון משיחן ..

.. דער ענין פון תורת החסידות ~~אויך~~ **פנימיות התורה** פארבינדען זיך מיט תורה ווי זי איז פאראיינציגט מיטן אויבערשטען *[סימן בעיגול להשמיט את תיבת "אויבערשטען"]* **סתים דקוב"ה**, ~~וואס~~ דאס איז ..

.. דורך לימוד החסידות ו~~מ~~**ה**נהג~~י~~**ותי'** והדרכותי' ..

האדם עץ השדה

.. ווארום עס ~~שטעהט~~ **איז** דאך ~~אז~~ האדם עץ השדה ..

.. דער ענין פון א אילן איז וואס ער איז עושה פירות, **פון וועלכע סוואקסען אויס אילנות עושי פירות**, אזוי אויך דארף יעדער איד זיין א משפיע אויף זיין סביבה, אין שוהל, אין א ישיבה און בכלל **-** אויף די אלע אידען מיט וועלכע ער טרעפט זיך, דארף ער אויף זיי משפיע זיין: **עס זאלען צוקומען נאך <u>אידען</u>.**

די ברכה וואס מען גיט איהם איז, אז ~~פירותיו~~ **זיינע נטיעות** זאלען זיין כיוצא <u>בו</u>, ~~אין~~ **ווי** זיין~~ע ענינים~~ פנימיי~~ם~~**ות**. וואס דאס איז די בעסטע ברכה פאר א אילן, ~~אז פירותיו זאלען זיין כיוצא בו~~, ווי די רז"ל זאגען, אילן אילן במה אברכך, ~~שתהא פירותיך~~ **שיהא נטיעותיך** כיוצא ב**ך**.

און בשעת עס וועט זיין ~~פירותיו~~ **נטיעותיך** כיוצא בו, איז ווי די גמרא זאגט אין מס' סנהדרין **(צח, א)** ~~און מס' ע"ז~~, וואו די גמרא רעכענט דארט אויס כמה קצין נאכדעם איז ~~די גמרא~~ **מען** מסיים, אז בשעת עס וועט זיין ~~פירותיו כיוצא בו~~ **ענפיכם תתנו ופריכם תשאו** אין לך קץ ~~יותר גדול~~ **מגולה יותר** מזה, ~~וואס~~ דאס איז דער אמת'ר סימן אז משיח קומט ..

.. אז מען האלט זיך אן באילנא ד~~ה~~**ח**יא ..

---

* **חג קצה, א. וראה אגדת בראשית פ"ו.**

15 19 -ח- עבודה בשמחה

משנכנס אדר מרבין בשמחה.

אין דער משנה שטעהט משנכנס אב ממעטין בשמחה, נאר די גמרא זאגט אויף דעם, כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה.

זעהט מען אין דעם צוויי ענינים הפכיים:

א) פון דעם לשון כשם איז משמע, אז דער עיקר איז דער משנכנס אב ממעטין בשמחה, וואס דאס שטעהט בפירוש אין דער משנה, משא"כ דער משנכנס אדר מרבין בשמחה, איז דאס ניט מער ווי כשם, וואס מען לערנט עס אפ פון משנכנס אב.

ב) לאידך גיסא זעהען מיר אז בהנוגע לפועל איז דער משנכנס אב ממעטין בשמחה בהגבלה. ניט אין אלץ איז מען ממעט. עס איז פאראן ענינים שמחה אויך באב, מה שאין כן דאס וואס משנכנס אדר מרבין בשמחה איז דאס אהן קיינע הגבלות.

לכאורה איז דאס ניט מובן. וויבאלד אז דער גאנצער ענין פון משנכנס אדר מרבין בשמחה קומט ארויס פון דעם משנכנס אב ממעטין, ווי דער לשון הגמרא איז, כשםקיינס פארוואס איז דער משנכנס אדר מרבין בשמחה מערער ווי דער משנכנס אב ממעטין וכו'.

דער ביאור בפשטות אין דעם, ווייל שמחה דארף $$$$$$ זיין אלעמאל. עס איז דאך לא לתוהו בראה אלא לשבת יצרה, אפילו בחודש אב, און עס איז דא דער ציווי פון עבדו ה' בשמחה. דערפאר איז דער מרבין בשמחה בלי גבול און דער ממעטין איז בהגבלה, ווייל אויך דאמאלסט דארף זיין געוויסע עניני שמחה, צב דעם ציווי פון עבדו ה' בשמחה.

דער פנימית הענין אין דעם איז, ווי מען האט גערעדט פריהער אין מאמר, אז דער תכלית הכוונה איז אויסצופיהרען דעם נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, אז דער אויבערשטער פלא האבען א דירה דא למטה. וכשם ווי דער אדם וואוינט אין א דירה $$$ געפינט ער זיך $$$ אין דער דירה בכל עצמותו, אזוי איז אויך דער פירוש פון דירה בתחתונים, אז דער אויבערשטער זאל זיין למטה בכל עצמותו ומהותו ית'.

עס שטעהט דאך עוז וחדוה במקומו. דארטן וואו דער אויבערשטער געפינט זיך איז שמחה. במילא בכדי עס זאל זיין דירה בתחתונים, מוז מען האבען עוז וחדוה, וואס דאמאלסט איז עס במקומו ודירתו ית'.

און דערמיט איז מובן, וואס מען דארף זיין שטענדיג בשמחה, אין אלערליי זמנים, אפילו אין די זמנים וואס עס שטעהט אויף זיי ממעטין. דארף מען אויך דאמאלסט זיין בשמחה במדה ידועה, וויבאלד אז די דירה לו ית' מוז מען מאכען שטענדיג, בכל רגע ורגע, ווארום דאס איז דאך כל האדם, אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני, במילא ליגט דער חיוב צו זיין שטענדיג בשמחה בכל רגע ורגע.

דאס וואס לפעמים דארף זיין דער סדר עבודה אין צוויטען קו, אין קו ההפכי פון שמחה, וועט מען דאס אויך פארשטעהן עפ"י המבואר אין דעם מאמר, דעם סדר ווי מען מאכט א דירה לו ית', עד"מ ווי מען מאכט א דירה למלך בשר ודם. די ערשטע זאך מוז מען דעם ארט מנקה זיין מכל לכלוך וצואה און דערנאך איז מען דאס מייפה בכלים נאים בכדי עס זאל זיין ראוי לדירת המלך.

אזוי איז דאס אויך אין עבודה רוחניות, מוז מען פריהער ארויסנעמען דעם לכלוך וצואה, וואס דאס טוהט זיך אויך דורך דעם קו המרירות, $$$$$$ און דאס איז די עבודה פון חודש אב, ממעטין בשמחה, בכדי ארויסצונעמען די ענינים פון ומפני חטאינו גלינו מארצנו. דאס איז אבער מער ניט ווי א הכנה צו א דירה, די דירה אליין מאכט מען דורך שמחה.

אין דאס איז דער טעם וואס חסידים זיינען ניט מהדר אין דעם משנכנס אב ממעטין בשמחה. מה שאין כן אין דעם משנכנס אדר מרבין בשמחה, וואס דאס איז דער עיקר העבודה, איז מען אין דעם מהדר.

דאס וואס עס שטעהט אין דער גמרא אויף דעם ענין פון משנכנס אדר מרבין בשמחה דער דיוק כשם, וואס דערפון איז משמע אז דער משנכנס אדר מרבין קומט ארויס פון דעם משנכנס אב ממעטין, איז דאס מובן עפ"י המבואר בחסידות, אז דער יתרון האור איז בא מתוך החושך דוקא. במילא איז מובן אז ווער רופט ארויס אין אדר די שמחה בלי גבול, עד דלא ידעי, דאס קומט מתוך החושך דוקא, ד. ה. נאך די $$$$$ עבודה פון אתכפיא סט"א ע"י המרירות, דאמאלסט איז די שמחה ביותר, בלי גבול.

און דאס איז דער טעם וואס בחודש אדר דוקא איז די שמחה בלי גבול, ווייל דאמאלסט איז דאס געקומען מתוך החושך, ווי עס

עמוד 15

<u>עבודה בשמחה</u>

. . אין דער משנה שטעהט ~~דער לשון~~ משנכנס אב ממעטין בשמחה . .

. . ב) לאידך גיסא זעהען מיר אז בהנוגע לפועל איז דער משנכנס אב ממעטין בשמחה ~~איז דאס~~ **-** בהגבלה. ניט אין אלץ איז מען ממעט, ~~נאר אין דעם וואס מען דארף און וואס מען מעג.~~ עס איז ~~אבער~~ פאראן עניני שמחה אויך באב*), ~~ווי מען געפינט בא ר' יהודא הנשיא, אז ער האט אויך אין אב געפירט זיך בכמה עניני שמחה,~~ מה שאין כן דאס וואס משנכנס אדר מרבין בשמחה איז דאס אהן קיינע הגבלות . .

. . משנכנס אב ממעטין ~~וכו'~~ . .

. . און עס איז ~~דאך~~ **אלעמאל** דא דער ציווי פון עבדו ה' בשמחה . .

. . **ובפרט** מצד דעם ציווי פון עבדו ה' בשמחה . .

. . דארטן וואו דער אויבעשטער געפינט זיך ~~דארטן~~ איז שמחה . .

. .וואס דאמאלסט ~~ו~~**קען**~~רט~~ *[תחילה נכתב "ווערט", ותיקן ל"קען"]* עס **זיין** מקומו ודירתו ית'**) ..

. . וואס עס שטעהט אויף זיי ממעטין**.** ~~וכו',~~ . .

. . ~~ווייל~~ וויבאלד אז די דירה לו ית' ~~מאכט מען נאר דורך שמחה, און די דירה לו~~ ית' *[סימן בעיגול להשמיט את תיבת "ית'"]* מוז מען מאכען שטענדיג . .

. . ~~ו~~אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני . .

. . אזוי איז דאס אויך אין עבודה רוחני**ת** . . *[תחילה נכתב "אויך איז דאס", ותיקן כנ"ל]*

. . מען מוז פריהער . . *[תחילה נכתב "מוז מען", ותיקן כנ"ל]*

. . דעם קו המרירות**.** ~~וכו', וואס~~ **און** דאס איז די עבודה פון חודש אב . .

. . דאס איז אבער מער ניט ווי א הכנה צו א דירה**.** ~~אבער~~ די דירה אליין מאכט מען דורך שמחה . .

. . ~~און דאס איז דער טעם וואס חסידים זיינען ניט מהדר אין דעם משנכנס אב ממעטין בשמחה. ווייל דאס איז ניט מער ווי א טפל צו עבודה. מה שאין כן אין דעם משנכנס אדר מרבין בשמחה, וואס דאס איז דער עיקר העבודה, איז מען אין דעם מהדר~~ . .

. . דער דיון ~~הלשון~~ <u>כשם</u> . .

. . נאך די עבודה פון אתכפיא סט"א ע"י המרירות ~~כו',~~ דאמאלסט איז די שמחה ביותר, בלי גבול . . *[תחילה נכתב "גובל", ותיקן כנ"ל]*

. . ווייל דאמאלסט איז דאס געקומען מתוך החושך, ~~אתכפיא ואתהפכא,~~ . .

***) ראה שו"ע או"ח סתקנ"א ס"ב. ב"ח לטור ~~או"ח~~ ר"ס ~~ס~~תקנ"א: אב) באכילת בשר כו'. וצ"ע במגן אברהם שם סק"א.**

****) עיין חגיגה ה, ב ~~בגירסת~~ דיש גורסין ובבתי גואי ליכא - הובא בעבודת הקודש ח"ג פנ"ז -. וגם לגירסתנו מבואר ברשימות הצ"צ לאיכה ע' כב-כג. ואכ"מ.**

-ס-

שטעהט ורבים מעמי הארץ מתיהדים, עמי הארץ, ג' קליפות הטמאות, זיי אליין זיינען מתיהדים, געווארען יהודים, כופר בע"ז ומודים בכל התורה.

און מצד די עבודה ווערט דער יתרון האור, אז דעם גאנצער חודש אדר דארף זיין שמחה בלי גבול, עד דלא ידעי, ווי ער זאגט והחודש אשר נהפך וואס דאס געהט אויף'ן גאנצען חודש אדר.

(משיחת ש"ק מברכים אדר תשמ"ז)

רפואת הגוף ורפואת הנפש

אין די היינטיגע סדרה (משפטים) שטעהט ורפא ירפא. זאגען אויף דעם רז"ל, מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות. מען זאל ניט זאגען, רחמנא מחי ואנא מסי? איז אויף דעם לערנט מען אפ פון דעם פסוק, אז ניתן רשות לרופא לרפאות.

נאך א לימוד איז פאראן, אז ניט נאר וואס עס איז א רשות לרפאות, נאר עס איז אויך א חובה. לערנט מען אפ פון פסוק והשבותו לו, וואס עס שטעהט בהשבת אבדה.

דער רמב"ם ברענגט ניט דעם פסוק פון ורפא ירפא, נאר דעם פסוק פון השב תשיבנו, און דער טעם איז פשוט, ווי עס שטעהט אין אחרונים; פון ורפא ירפא לערנט מען אפ מער ניט אז עס איז רשות, משא"כ פון פסוק השב תשיבנו לערנט מען אפ א גרעסערע זאך א חיוב לרפאות.

ווי איז אויך אין עבודה רוחניות, איז אויך פאראן אין דעם צוויי ענינים: ורפא ירפא שניתנה רשות און אז עס איז א חובה.

איז דאך אין רוחניות אויך פאראן דער ענין החולי. און אין דעם איז פאראם כמה סוגים. חולה שיש בו סכנה, חולה שאין בו סכנה, ביז עס איז פאראן א מדריגה פון חולה בגימט' מ"ס, וואס דאס מיינט, אז ער האט שוין דערגרייכט צו מ"ט שערי בינה, נאר עס איז א חולה, וואס עס פעהלט איהם דער שער הנו"ן.

איז דאך מובן דער ריחוק וואס עס איז די סוגי חולים.

עס איז פאראן א חולה וואס זיין חולי איז נוגע אין קיום המצוות, וואס רמ"ח מצוות עשה זיינען די רמ"ח אברים און שס"ה ל"ת זיינען די שס"ה גידים. חולה אין קיום המצוות ר"ל איז דאך זייער חולאת א ענין וואס איז זעהר נוגע.

און עס איז פאראן א חולה, וואס עס פעהלט איהם דער שער הנו"ן, מדריגת משה רבינו, וואס עס שטעהט אויף איהם, ותחסרהו מעט מאלקים, ווייל ער האט ניט געהאט דעם שער הנו"ן, און האט דערצו זוכה געווען בשעת הסתלקותו בהר נבו, נו"ן בו.

לויט דעם חילוק אין די סוגי החולים, איז אויך דער חילוק אין דעם הכרח הרפואה.

בשעת עס רעדט זיך וועגען א חולה אין קיום המצוות, דאמאלסט די רפואה א חובה. אבער בשעת עס האנדעלט זיך וועגען א חולה בגימט' מ"ס, וואס עס פעהלט איהם דער שער הנו"ן, אויף דעם שטעהט ורפא ירפא, שניתן רשות לרופא לרפאות.

די הוראה פון דעם איז:

בשעת מען מאנט בא א אידען, ער זאל טאן אין הפצת היהדות, פועל'ן אויף א אידען בנוגע לקיום המצוות בפועל און ער ענפערט, אז ער זשאלעוועט די צייט, ער וויל בעסער אויסניצען די צייט צו טאן מיט זיך, עולה זיין בשער הנו"ן.

דארף ער וויסען, אז דאס וואס מען מאנט בא איהם צו היילען יענעם, רעדט זיך דאס וועגען א חולאת וואס מען איז מחוייב צו היילען, מה שאין כן וואס ער וויל טאן מיט זיך — א גלייכע זאך, אבער דאס איז א רשות לגבי דעם חוב וואס ער האט פארן צווייטען. וע"ד לשון הגמרא, אז לגבי חובה איז דאס רשות און לגבי רשות איז דאס א מצוה.

אין מצוות מעשיות זיינען אלע אידען גלייך, דאס איז שייך צו יעדער איינעם. מצוות התורה, דקדוק קל של דברי סופרים און פון די שפעטערדיגע, כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, דאס איז שייך צו אלע אידען.

עמוד 16

. . עמי הארץ, ~~מיינט די~~ ג' קליפות הטמאות, ~~אז~~ זיי אליין זיינען מתיהדים . .

. . און מצד די עבודה ~~פון אתכפיא ואתהפכא,~~ ווערט דער יתרון האור . .

<u>רפואת הגוף ורפואת הנפש</u>

אין ~~די~~ היינטיגע**ר** סדרה . .

. . זאגען אויף דעם ~~די~~ רז"ל, מכאן שניתנ~~ה~~**ן** רשות לרופא לרפאות . .

. . רחמנא ~~מכהי~~ **מחי** ואנא ~~מצלי~~ **מסי** . .

. . ~~דאס~~ מען לערנט **עס** אפ *[תחילה נכתב "לערנט מען", ותיקן כנ"ל]* פון פסוק ~~השב תשיבם~~ **והשבותו לו***), וואס עס שטעהט בהשבת אבדה. ~~לערנט מען דערפון אפ מיט א קל וחומר אויף רפואה. אם בממון הקל איז מען מחוייב להשיב, מכל שכן השבת הגוף, רפואה, איז מען א ודאי מחוייב.~~

דער רמב"ם ~~מיט נאך ראשונים, בשעת זיי~~ **ער** ~~רייעדעט~~ *[תחילה נכתב "זיי ריידען", ותיקן ל"ער רעדט", ואח"כ סימן למחוק כל השורה]* ~~דער דין פון היילען יענעם,~~ בריינגע**ט** ~~זיי~~ ניט דעם פסוק פון ורפא ירפא, נאר דעם פסוק פון ~~השב תשיבם ביי השבת אבדה~~ **והשבותו לו**, און דער טעם איז פשוט, ווי עס שטעהט אין אחרונים: ~~ווייל~~

* פון ורפא ירפא *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]* לערנט מען אפ מער ניט ~~ווי~~ אז עס איז ~~ניתנה~~ רשות, משא"כ פון ~~פסוק השב תשיבם~~ **והשבותו לו**, לערנט מען אפ א גרעסערע זאך, ~~אז עס איז~~ א חיוב לרפאות.

ווי ~~דער ענין~~ **דאס** איז אין עבודה רוחניות, איז אויך פאראן אין דעם צוויי ענינים**:** ורפא ירפא שניתנה רשות און ~~השב תשיבם~~ **והשבותו לו** אז עס איז א חובה.

~~ווארום ווי עס איז ידוע~~ אין רוחניות איז דאך *[תחילה נכתב "איז דאך אין רוחניות", ותיקן כנ"ל]* אויך פאראן דער ענין החולי. און אין דעם איז פאראן כמה סוגים. חולה שיש בו סכנה, ~~ו~~חולה שאין בו סכנה, ביז עס איז פאראן א מדריגה פון <u>חולה</u> בגימטי' מ"ט, וואס דאס מינט, אז ער האט שוין דערגרייכט צו ~~די~~ **אלע** מ"ט שערי בינה, נאר ער איז א חולה ~~דערמיט~~, וואס**רום** עס פעהלט איהם דער שער הנו"ן.

איז דאך מובן דער ~~גרויסער~~ ריחוק וואס עס איז ~~פאראן אין~~ **צווישען** די סוגי חולים. **והביאור בקצרה:**

עס איז פאראן א חולה וואס זיין חולי איז נוגע ~~פשוט~~ אין קיום המצוות, וואס רמ"ח מצוות עשה זיינען די רמ"ח אברים און שס"ה ל"ת זיינען די שס"ה גידים. ~~איז דאך מובן אז~~ ~~אזא סארט~~ חולה אין קיום המצוות ר"ל - איז דאך זיין חולאת א ענין וואס איז זעהר נוגע . .

. . ~~וואס דאס איז א~~ **על דרך** מדריג~~ה~~**ת** ~~פון~~ משה רבינו . .

. . און האט דערצו זוכה געווען בשעת הסתלקותו בהר נבוא~~.~~, **נו"ן בו.** . .

. . לויט דעם חילוק אין די סוגי החולים, אזוי איז אויך דער חילוק אין דעם **אופן** ~~נחיצות ו~~הכרח ~~פון~~ **ה**רפואה . .

. . דאמאלסט ~~לערנט מען אפ~~ **איז** די רפואה ~~פון השב תשיבם, אז דאס איז~~ א <u>חובה</u> . .

. . וואס עס פעהלט איהם **נאר** דער שער הנו"ן . .

. . **ניט אלעמאל און צו אלעמען איז דאס שייכות,** ~~**או??**~~

* * *

. . די הוראה פון דעם איז~~.~~ **אויך:** . .

. . אז ער זשאַלעוועט די צייט . .

וואס ער וויל טאן מיט זיך~~, מהיכי תיתי~~ - א גלייכע זאך, אבער דאס איז ~~נאר~~ א רשות . .

. . דקדוק קל של דברי סופרים או~~נ~~**יך** ~~אזוי~~ פוו די שפעטערדיגע . .

***) סנהדרין עג, א. וע"פ מש"כ בפיה"מ להרמב"ם נדרים פ"ד מ"ד.**

אבער עניני הידורים, זיינען פאראן ענינים וואס ניט אלע האלטען דערביי.

און ביב מען כאפט זיך אן אין דעם, קען דאס א-מאל קומען פון צד פון יצה"ר, וואס עס לייגט איהם סאך א ענין פון הידור, בכדי צו ממעט זיין אין דעם וואס ער איז מחוייב צו טאן.

ובהנוגע לפועל, דארף מען טאן אין דעם וואס מען איז מחוייב בהשבת אבדה, און דאן וועט דער אויבערשטער געבען הצלחה אויך בעבודה הפרטית בהנוגע לבם.

(משיחת ש"ק מברכים אדר תשמ"ז)

אין היינטיגען שבת איז דא נאך א ענין, עס איז שבת מחר חודש. און אין דער הפטורה איז מען מסיים בפסוק ראשון ואחרון פון די הפטורה מחר חודש.

דער ענין פון ערב ראש חודש איז, וואס די לבנה איז שוין איינגאנצן בהעלם. עס איז שוין צוויי וואכען, וואס די לבנה האלט אין איין נתמעט און נתעלם ווערען, ביז זי ווערט א נקודה בלבד. און נאך מעהר, אז זי ווערט נתעלם לגמרי לבסוף, וואס דאס איז די נקודה האחרונה שבער"ח. קען מען זיך דאך ח"ו מייאש זיין, אויף דעם זאגט מען – מחר חודש. אט באלד ווערט די לבנה צוריק נתחדש, זי הויבט אן צוריק לייכטען, און וויסענדיג דאס איז גרינגער צו דורכטראגען דעם זמן פון ערב ראש חודש.

ישראל מונין ללבנה, ווייל ישראל דומין ללבנה.

זמן הגלות איז דאך דער העלם והסתר. עס איז שוין א משך זמן וואס די לבנה האלט אין איין נתעלם ווערען. זי ווערט א נקודה בלבד, ביז זי ווערט ח"ו נתעלם לגמרי, קען מען דאך אראפפאלען ביי זיך און אריינפאלען אין א יאוש.

–אמת טאקע, אז די אויבערשטע העלפט פון די לבנה איז גאנץ אלע מאל. אזוי שטעהט אין חסידות און אזוי אויך מובן אין חכמת הטבע. אבער די אונטערשטע האלבע לבנה, ד.ה. וואס מיר זעהען, דאס וואס עס איז נוגע צו עבודה, ווערט דאס נתעלם –

אויף דעם זאגט מען, מחר חודש. באלד ווערט צוריק נתחדש. עס וועט א זמן פון גילוים נעלים ביותר, וואס עס איז נאך קיינמאל ניט געוועז.

און וויסענדיג, אז מחר חודש, און אז דער מחר חודש איז תלוי במעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות, אז דורך די עבודה שבזמן הגלות דוקא, וועט מען צוקומען צו די גילויים פון ימות המשיח, גיט דאס א גישמאקקייט און א גרינגערקייט אין דער עבודה שבזמן הגלות.

ווארום דוקא דורך די עבודה איצטער, וועט מען צוקומען צו דעם ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד, וואס מאד איז אותיות אדם, אבער אין א אנדער צירוף, ד.ה. אז עס איז נאך העכער פון אדה"ר, כמבואר בדא"ח, און צו דעם קומט מען צו דורך די עבודה דעכשיו דוקא, אז מען ווערט אלץ נענטער צום בעתה און צום אחישנה, אז במהרה בימינו וועט זיין די גאולה שלימה דורך משיח'ן, און עס וועט זיין בגילוי די דירה בתחתונים לו ית'.

(משיחת ש"ק מברכים אדר תשמ"ז)

עמוד 17

. . אבער ~~ל~~**ב**עניני הידורים . .

. .וואס עס ליינט איהר **ער זאל** טאן א ענין פון הידור, ~~בכדי צו~~ **א~~בי~~ אויב דורך דעם וועט ער** ממעט זיין אין דעם וואס ער איז מחוייב צו טאן***)** ..

. . און דאן וועט דער אויבערשטער ~~זיי~~ געבען הצלחה אויך בעבודת~~ם~~**ה** הפרטית בהנוגע ~~להם~~ **צו זיך ביז צו שער הנו"ן.**

<u>*מחר חודש*</u>

. . עס איז ~~דאך~~ שבת מחר חודש . .

. . אז זי ווערט לבסוף נתעלם לגמרי . . *[תחילה נכתב "נתעלם לגמרי לבסוף", ותיקן כנ"ל]*

. . וואס דאס איז די ~~נקודה~~ **רגע** האחרונ~~ה~~**ן** שבער"ח . .

. . ~~אין~~ זמן הגלות איז דאך דער **זמן ה**העלם **וה**הסתר ~~זעהר גרויס.~~ . .

. . די לבנה האלט אין איין ~~נתעלם~~ **נתמעט** ווערען. **ביז** זי ווערט א נקודה בלבד . .

. . איז אלע מאל גאנץ . . *[תחילה נכתב "גאנץ אלע מאל", ותיקן כנ"ל]*

. . אזוי שטעהט אין חסידות און אזוי **איז** אויך מובן אין חכמת הטבע . .

. . ד.ה. וואס <u>מיר</u> זעהען, דאס וואס עס איז נוגע צו עבודה, **איז אין שינוים און לפעמים** ווערט דא~~ך~~**ס** נתעלם . .

. . ~~איז~~ <u>באלד</u> ווערט צוריק נתחדש. עס וועט ~~זיין~~ **קומען** א זמן פון גילוים נעלים ביותר . .

. . אבער ~~אהן~~ **אין** א אנדער צירוף . .

* אז מען ווערט אלץ נענטער צום בעתה און צום אחישנה, . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

* אז במהרה בימינו וועט זיין די גאולה שלימה דורך **עבדי הנ"ל דורך** משיח'ן . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

***) ראה ~~הביאור~~ בארוכה קונטרס העבודה פ"ז.**

18 -יא- מחיית עמלק ברוחניות.

עס איז דא דיעות אז קריאת פרשת זכור איז מדאורייתא, מצד דער מצות עשה פון זכור את אשר עשה לך עמלק.
אויסער די עשה פון זכור, איז אויך פאראן א לאו, לא תשכח. און דאס איז ~~דערפאר זיינען דא~~ דיעות אז אויך נשים זיינען מחוייב בזכירת עמלק, ווייל זיי [redacted] זיינען דאך מחוייב אין דעם לאו, זיינען זיי במילא אויך מחוייב אין די עשה.
פון דעם פארשטעהט מען אויף וויפיעל עס איז נויטיג דער ענין פון זכירת עמלק ~~אין עבודה דרוחניות~~, וואס ~~דערפאר~~ זיינען אלע מחוייב אין דעם ~~אפילו נשים~~.
בגם אז מחיית עמלק בגשמיות איז איצטער נים שייך. עס איז גאר פאראן דיעות, אז די מצוה איז מוטל נאר אויפ'ן מלך, אז ער דארף אגייס את בני ישראל למחות זרעו של עמלק. נאר אפילו לפי הדיעות אז די מצוה איז מוטל על כל אחד ואחד מישראל, איז אויך לפי שיטה זו, [redacted] איצטער נים שייך דער ענין פון מחיית עמלק בגשמיות.
[redacted] א) דער ענין איז $$$ שייך [redacted] בזמן שיד ישראל תקיפה. ב) נאר ווען מען ווייסט קלאר, ווער עס איז מזרעו של עמלק, אבער משבא סנחרב ובלבל את העולם, ~~דארף מען~~ געהט לוים'ן רוב, וכל דפריש מרובא פריש, ~~במילא איז איצטער נים שייך מחיית עמלק בגשמיות~~.
נאר ווען משיח וועט קומען, וואס דאמאלסט וועט זיין יד ישראל תקיפא, און מען וועט מברר זיין ווער ע ס שטאמט פון עמלק'ן, דאן וועט דער מלך המשיח מוחה זיין אלע ענינים פון עמלק'ן, מאיש ועד אשה וגו'.
[redacted] דאס איז מערנים ווי אין גשמיות, אבער אין עבודה רוחניות, איז פאראן דער ענין אויך איצטער, אז אלע אידען זיינען מחוייב בזכירת מעשה עמלק, ואפילו נשים שאינן יוצאות למלחמה, זיינען [redacted] אויך מחוייב אין דעם.
און די מצוה פון זכירת מעשה עמלק איז נים נאר איין מאל אין לעבען, ~~נאר דאס איז א חיוב פון~~ פעם אחת בשנה ~~לכל הפחות. און באמת דערמאנט מען דאך דאס אין די ששה זכירות, וואס מען זאגט~~ יעדען טאג, וואס דאס איז א הוראה, אויף וויפיעל עס איז נוגע זכירת מעשה עמלק, ברוחניות עכ"פ, אין עבודת השם, ~~אז אלע אידען זאלן~~ אין אלע זמנים, ~~אז מען דארף עס טאן אלע טאג~~.
דער ענין פון עמלק אין רוחניות, איז [redacted] אשר קרך בדרך, $$$$$$$$ וואס עס מאכט קאלט אין דעם דרך פון תורה ומצוות.
און אנטקעגען די קרירות פון עמלק'ן דארף מען מלחמה האלטען יעדען טאג. עס איז ווייניג וואס ער האט זיך נעכטען אנגעווארעמט אין תורה ועבודת התפלה, נאר ער דארף היינט ווייטער לוחם זיין אנטקעגען די קרירות פון עמלק'ן.
יעדען טאג נאך איידער מען געהט ארויס האבען צו טאן מיט די עניני עולם, דארף מען זיך אנווארעמען און לוחם זיין אנטקעגען עמלק'ן, וואס דאס דארף זיין אין דאווענען, וואס דורך די התלהבות אין דאווענען וועט ער קענען לוחם זיין מיט עמלק'ן וואס ער קומט צוגיין בשעת מען האט צוטאן בעניני עולם.
און דאס איז אויך א הכנה צו מחיית $$$ זרעו של עמלק אויך בגשמיות, וואס עס וועט זיין בביאת מלך המשיח במהרה בימינו.
וואס עס איז נוגע לפרסם איז, אז מלחמת עמלק דארף זיין בכל דור ודור ובכל יום ויום, און מען קען זיך נים באנוגענען דערמים וואס עס איז געווען פריער.
מען קען זיך נים באנוגענען דערמיט וואס ער האט געהאט א שיינעם $$$$$ זיידען, א שיינעם טאטען, אדער ער אליין איז אויך געווען פריער א שיינער איד, נאר ער דארף שטענדיג מלחמה האלטען אנטקעגען די ~~התגברות און~~ קאלט-קייט פון עמלק'ן, ווארום מצד דעם וואס עס איז פאראן דער הנחשלים, קען זיך ארייננכאפען [redacted] עמלק און ויזנב בך כל הנחשלים אחריך,
~~במילא דארף מען מיט אלעם שטענדיג מלחמה האלטען~~, מוחה זיין די ~~קרירות פון עמלק'ן~~, ביז מען וועט פועל'ן בביאת המשיח דעם מחה אמחה את זכר עמלק און דעם מחה אמחה את זכר עמלק בקרוב ממש.

(משיחת ש"ק פ' זכור תשט"ז)

עמוד 18

<u>מחיית עמלק ברוחניות</u>

. . און ~~דערפאר זיינען דא~~ **דאס איז אויך איינער פון די טעמים פון די** דיעות אז אויך נשים זיינען מחוייב בזכירת עמלק, ווייל זיי ~~זיי~~ זינען דאך מחוייב אין דעם לאו . .

. . דער ענין פון זכירת עמלק ~~אין עבודה רוחניות~~, וואס ~~דערפאר~~ אלע זיינען *[תחילה נכתב "זיינען אלע", ותיקן כנ"ל]* מחוייב אין דעם~~,~~**.** ~~אפילו נשים.~~ . .

. . אז ער דארף ~~ל~~**מגייס זיין** את ישראל למחות זרעו של עמלק . .

. . ~~איז~~ איצטער ניט שייך דער ענין פון מחיית עמלק בגשמיות. **ווייל**

~~ווייל~~ א) דער ענין איז שייך ~~נאר~~ בזמן שיד ישראל תקיפה. ב) נאר ווען מען ווייסט קלאר, ווער עס איז מזרעו של עמלק, אבער משבא סנחרב ובלבל את העולם, ~~דארף מען~~ גערהן**טן** לויט'ן רוב, וכל דפריש מרובא פריש. ~~במילא איז איצטער ניט שייך מחיית עמלק בגשמיות.~~ . .

. . ~~אבער~~ דאס איז מערניט ווי אין גשמיות, אבער אין עבודה רוחניו~~ת~~**ת** . .

. . זיינען ~~זיי~~ אויך מחוייב אין דעם . .

. .און די מצוה פון זכירת מעשה עמלק איז ניט נאר איין מאל אין לעבען, ~~נאר דאס איז א חיוב פון~~ **אדער** פעם אחת בשנה ~~לכל הפחות. און באמת דערמאנט מען דאך דאס אין די ששה זכירות, וואס מען זאגט עס~~ **נאר עס דארף זיין** יעדען טאג*) ..

. . ~~אז אלע אידען און~~ אין אלע זמנים~~,~~**.** ~~אז מען דארף עס טאן אלע טאג.~~ . .

. . איז ~~דער~~ אשר קרך בדרך . .

. . מלחמה האלטען אנטקעגען די ~~קרירות און~~ קאלטקייט פון עמלק'ן . .

. .עס איז פאראן **בא עם** דער הנחשלים, קען זיך אריינכאפען ~~דער~~ עמלק און ויזנב בך כל הנחשלים אחריך~~.~~, ..

. . ~~במילא דארף מען מיט איהם שטענדיג מלחמה האלטען, מוחה זיין די קרירות פון עמלקין~~ . .

---

*) **ראה שו"ע רבנו הזקן חאו"ח ס"ס ס"ד.**

-יב-

פורים הוראה לדורות - תורה - לשון הוראה -

אויף פורים שטעהט "וימי הפורים האלו לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם." דאס הייסט, אז די ענינים פון פורים זיינען א הוראה אויף כל הדורות, אויך אויף אזא דור וואס ס איז ניטא קיין גזרות ח"ו אזוי ווי ס'איז געווען דאן, אבער די ענינים ברוחניות פארלאנגען אזא הנהגה ווי די אידען האבען זיך געפירט דאמאלסט, בימים ההם בזמן הזה, אויף מבטל זיין גזירת המן.

דאמאלסט איז געווען א גזירה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, ר"ל, און די גזירה איז געווען פון שושן הבירה, [illegible] פון יענע צייטען, און אידען האבען געטאן כל מה שביכולתם אויף מבטל זיין די גזירה, ביז עס איז געווארען דער ונהפוך הוא.

און פון דעם אופן ההנהגה ווי די אידען האבען זיך דאמאלסט געפירט, ווייס מען ווי צו פיהרען זיך בשעת עס זיינען פאראן די זעלבע ענינים אין רוחניות.

בימים ההם איז אסתר געווען די מלכה ~~בבית המלך~~, אחות יש לנו בבית המלכות, און מרדכי איז געווען א יושב בשער המלך, נאך איידער ער איז געווארען א משנה למלך, פונדעסטוועגען בשעת עס איז געווען די גזירה ~~און ס~~ האט זיך געפראווועט אויף פארשידענע וועגען, איז פון דעם ניט ארויס קיין תועלת און עס איז ארויס דער פתשגן כתב הדת, דאן האט מען זיך גענומען צו גאר אן אנדער עצה.

אז מען האט געהאט א קרוב אין ~~[illegible]~~ ~~פון יענע צייטען~~, מען האט געהאט די איינגעסטע פארבינדונג אין בית המלך וואס עס קאן נאר זיין, ווארום אשתו כגופו דמיא, איז וואס האט מען געדארפט זוכען אנדערע וועגען?

שטעהט אבער אין מדרש, אז ~~דאס אלץ האט גאר'נים געהאלפען~~. מרדכי האט אפגעלייגט [illegible] אלע ענינים אויף א זייט, ~~נאר ער האט זיך גענומען צו גאר אן אנדער עניין~~. ער האט צונויפגע[illegible]קליבען צוויי און צוואנציג טויזנט אידישע קינדער און זיך געזעצט לערנען מיט זיי תורה.

און געלערנט האט ער מיט זיי א ענין וואס האט בכלל ניט געהאט קיין שייכות מיט דעם מצב אין וועלכען [illegible] די אידען האבען זיך דאן געפונען, און עס האט [illegible] ניט געקענט צוגרייטען צו קיין תכלית גשמית, ווי פרנסה וכדומה.

אין א צייט וואס עס האט גיהייגגט א גזירה פון להשמיד להרוג ולאבד ח"ו, און דער בנין בית המקדש איז דאן געווען אבגעשטעלט, מען האט ניט געוואוסט ווען מען וועט איהם אנהויבען צוריק בויען, און אחשורוש האט געטענה'ט, אז ס'איז שוין דורכגעגאנגען די שבעים שנה פון גלות בבל און אלקיהם ישן הוא.

- אין משנת חסידים, וואס ער איז מיוסד אויף [illegible] כתבי האריז"ל - שטעהט אז המן וזרש ~~[illegible]~~ האבען אויך גע[illegible] די זעלבע ~~[illegible]~~ וואס אחשורוש -

אין יענע צייט האט מרדכי געלערנט מיט די קינדער הלכות עומר, וואס פון דעם קען מען ניט זיין קיין רב, קיין שוחט, קיין מלמד, קיין משגיח, ~~קיין דאן ניט~~. אפילו אויף פסקנ'ן הלכה למעשה איז דאס אויך ניט געווען נוגע, ווארום דער ביהמ"ק איז ניט געווען בבנינו, דער ביהמ"ק איז ~~[illegible]~~ געווארען פיער יאהר נאך גזירת המן. ~~[illegible]~~ איז דאס ניט געווען נוגע צו הלכה למעשה, נאר מען האט געלערנט תורה לשמה.

און די תורה האט מבטל געווען גזירת המן. ווי די גמרא זאגט, אז המן איז דורכגעגאנגען און געזעהן ווי מרדכי דער ראש פון סנהדרין זיצט און לערנט מיט קליינע קינדער תורה לשמה.

מרדכי האט ניט געזוכט אויפצושטעלען גאונים און רשכבה"ג'ן, ~~[illegible] זאלען קענען אפפרעגען א רמב"ם און פארענטפערען א רשב"א~~, נאר [illegible] האט געלערנט מיט אידישע קינדער פשוטע דינים פון הקרבת העומר.

~~און בשעת המן האט געזעהן [illegible] דער ראש הסנהדרין~~ ווערט אינגאנצען נים נתפעל פון די גזירה להשמיד להרוג ולאבד ח"ו, ~~און [illegible]~~ ~~[illegible]~~ נאר איהם איז נוגע צוויי און צוואנציג טויזענט אידישע קינדער, האט המן דאמאלסט געוואוסט אז דאס איז זיין מפלה, ~~און~~ אז מען האט איהם מנצח געווען.

דאס האט מבטל געווען די גזירה. ~~[illegible]~~ דערנאך, בכדי אנצוטאן דאס בדרכי הטבע, האט אסתר גערעדט מיט אחשורוש'ן, בכדי עס זאל זיין דער הפה שגזר ~~[illegible]~~ הוא הפה שהתיר, עס זאל זיין דער ונהפוך הוא און דער ורבים מעמי הארץ מתיהדים.

x x x

עמוד 19

פורים הוראה לדורות

אויף פורים שטעהט **בתורה - לשון הוראה -** וימי הפורים האלו לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם.

* דאס הייסט . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . און די גזירה איז געווען פון שושן הבירה, ~~וואשינגטאן~~ **די הויפט שטאדט** פון יענע צייטען . .

. . א~~יז~~**ון** פון דעם אופן ההנהגה . .

. .בימים ההם איז אסתר געווען די מלכה ~~בבית המלך~~, אחות יש לנו בבית המלכות, ..

. . ~~**מען**~~ און מ'האט זיך **זיכער** געפראווועט אויף פארשידענע וועגען . . *[תחילה סימן למחוק את התיבות "און מ' " וכתב "מען", ואח"כ ביטל המחיקה הקודמת ומחק את תיבת "מען"]*

. . אז מען האט געהאט א קרוב אין ~~וואשינגטאן פון יענע צייטען~~ **דער בירה ובית המלכות אליין** . .

. . שטעהט אבער אין מדרש, אז ~~דאס אלץ האט גארניט געהאלפען.~~ מרדכי האט אפגעלייגט ~~די~~ אלע ענינים אויף א זייט, ~~נאר ער האט זיך גענומען צו גאר אן אנדער ענין.~~ . .

. . א ענין וואס האט, **על פי פשט הענין,** ניט געהאט כלל קיין שייכות . . *[תחילה נכתב "כלל ניט געהאט", ותיקן כנ"ל]*

. . און עס האט ~~זיי~~ ניט געקענט צוגרייטען . .

. . שטעהט אז המן וזרש ~~ואוהביו~~ **ויועציו** האבען אויך גע**זו**כט ד~~י~~**עם** זעלב**ען** ~~זאך~~ **חשבון** וואס אחשורוש . .

. . ~~קיין זאך ניט~~ . .

. . דער ביהמ"ק איז ~~נגמר~~ **געבויט** געווארען **לאחרי ד~~עם~~ ההפסק** פיער יאהר נאך גזירת המן. במילא דאס איז *[תחילה נכתב "איז דאס", ותיקן כנ"ל]* ניט געווען נוגע צו הלכה למעשה, נאר מען האט געלערנט תורה לשמה. **און** . .

[העביר לכאן פיסקא זו] . . מרדכי האט ניט געזוכט אויפצושטעלען **דוקא** גאונים און רשכבה"ג'ן, ~~זיי זאלען קענען אפפרעגען א רמב"ם און פארענטפערען א רש"י~~, נאר ~~מרדכי~~ **ער** האט געלערנט מיט אידישע קינדער פשוטע דינים פון הקרבת העומר . .

. . זיצט און לערנט מיט קליינע קינדער תורה לשמה~~.~~**, ער איז דאס ניט מבטל און** ~~איז בשעת המן האט געזעהן, ווי דער ראש הסנהדרין~~ ווערט אינגאנצען ניט נתפעל פון די גזירה להשמיד להרוג ולאבד ח"ו, ~~און זוכט ניט אויפצושטעלען גאונים~~ נאר איהם איז נוגע **די** צוויי און צוואנציג טויזענט אידישע קינדער, האט המן דאמאלסט געוואוסט אז דאס איז זיין מפלה, ~~און~~ אז מען האט איהם מנצח געווען . .

. . דאס האט מבטל געווען די גזירה. ~~נאר~~ דערנאך . .

. . **און אויך** בכדי עס זאל זיין דער הפה שגזר ~~ואסר~~ הוא הפה שהתיר, עס זאל זיין דער **ענין פון** ונהפוך הוא . .

* * *

20

-יג-

די הוראה פון דעם על כל בני ישראל ועל כל הזמנים איז:

אל תבטחו בנדיבים בבן אדם, וואס ער אליין דארף האבען א תשועה און האט איהר ניט. בשעת מען וויל מבטל זיין א גזירה שבגלוי, עאכו"כ א גזירה שבהעלם והסתר, איז די וועג וואס מען דארף טאן איז דאס די וועג אזוי ווי מרדכי האט געטאן בימים ההם. און דערנאך קען מען צושטעלען אויך ענינים בדרכי הטבע, בכדי צו געבען דעם יצה"ר א מקום לטעות, ער זאל מיינען אז ס'איז ניט קיין נס נאר טבע. דאס איז אבער מער ניט ווי א שפעטערדיגער ענין, בכדי צו מכסה זיין דאס בדרכי הטבע. די ערשטע זאך אבער איז צונויף קלייבען אידישע קינדער-לעך און לערנען מיט זיי תורה און דאס זאלען טאן אפילו די וואס זיצען ראשונה בסנהדרין. דאס איז די ערשטע זאך און קען העלפען ריידען און משתדל זיין זיך בשושן הבירה.

ע"ד המבואר בענין וברכך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה, בענין הפרנסה. דער עיקר איז וברכך הוי' אלקיך, נאר בכדי אנצוטאן אין דרכי הטבעדארף מען האבען דעם בכל אשר תעשה. הגם אז מען דארף טאקע מאכען כלים בכדי אנצוטאן אין טבע, איז ווען קען דאס העלפען, דוקא ווען עס איז דא די ברכה מלמעלה. בשעת מען גארניט, אז די ברכה זאל זיין בשרשה ומקורה, במילא פעלט אין דעם וברכך הוי' אלקיך - ניט צו קיינעם געדעט - איז וואס איז די תועלת וואס ער וועט עפענען א קאנטא אין באנק און אנשטעלען א גרויסע קעשענע, מען דארף פריער האבען, די ברכה מלמעלה.

וכמו"כ בנידון דידן. מען דארף האבען עס זאל זיין דער וברכך הוי' אלקיך אויף מבטל זיין די גזירה, וואס דאס איז דורך חינוך פון אידישע קינדער, מען זאל אויפשטעלען א דור ישרים יבורך דורך דעם אופן החינוך ווי מען דארף - און דאן קען העלפען דער אשר תעשה, אז דאס וועט זיין כלים ראוים לברכת הוי' אויף מבטל זיין די גזירה.

און דאס איז די הוראה פון ימי הפורים אויף בזמן הזה, בכל יום ויום. צו יעדען אידען בנוגע זיינע קינדער, ועאכו"כ צו די וואס די השגחה העליונה האט זיי געגעבען דעם כח ההשפעה אויף משפיע זיין אויף כמה וכמה אידען וואס זיי זיינען בנים להוי' אלקינו, דארפען זיי אויס-נוצען זייער השפעה אז דער לימוד זאל זיין ביראת שמים, וואס דורך דעם וועט זיין א דור ישרים.

און אז עס וועט זיין א דור ישרים, דאמאלסט וועט זיין יבורך, אז זיי וועלען געבענטשט ווערען מיט אלץ וואס זיי דארפען און דורך זיי ווערען אויך געבענטשט זייערע עלטערן און קרובים, און דורכדעם אויך כלל ישראל בכל מקום שהם.

און אזוי ווי דאמאלסט איז דורכדעם וואס מרדכי איז געזעסען במקום אחד און געלערנט מיט אידישע קינדער הלכות פסוקות פון תורה, האט עס מבטל געווען גזירת המן אין אלע מאה ועשרים ושבע מדינות וואס איז גע-ווען אויף דער גאנצער וועלט,

אזוי אויך איצטער, בשעת מען וועט לערנען מיט קינדער תורה ביראת שמים, וועט דאס מבטל זיין אלע גזירות, און ברייננגען צום ונהפוך הוא, אז ישלטו היהודים המה בשונאיהם, וואס דער הויפט שונא איז דער יצה"ר, וועט מען איהם מנצח זיין כל אחד כפי ערכו.

און דאס וועט אראפברייננגען די גאולה השלימה והאמיתית, וואס דאמאלסט וועט זיין ולא ילמדו עוד איש את רעהו, כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם.

(משיחת פורים תשט"ז)

עמוד 20

. . אל תבטחו בנדיבים בבן אדם **שאין לו תשועה** . .

. . איז די ~~איין און איינציגע~~ וועג . .

. . ער זאל ~~מיינען~~ **קענען פראוועז איינרעדען** אז ס'איז ניט קיין נס נאר טבע . .

. . דאס איז די ערשטע זאך און ~~דערנאך~~ **דאן** קען העלפען ריידען . .

. . ~~איז~~ הגם אז מען דארף טאקע . .

. . איז ווען קען דאס ~~אבער~~ העלפען . .

* בשעת מען ~~וויל~~ **טוט** גארניט ~~טאן~~ . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . ~~אז~~ מען דארף **דאך** פריער האבען ~~עס זאל זיין דער ואמלאהו~~ **וואס צו אריינלייגען**, די ברכה מלמעלה . .

. . וכמו"כ **וכל שכן** בנידן דידן . .

. . דורך דעם אופן החינוך ווי מען דארף **-** און דא~~ס~~**ן** קען העלפען דע~~ס~~**ר** ~~בכל~~ אשר תעשה . .

. .צו יעדען אידען בנוגע זיינע קינדער, ..

* און דורך זיי ווערען אויך געבענטשט . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . וועט דאס מבטל זיין אלע גזירות ~~טבעיים~~ . .

* וואס דער הויפט שונא איז דער יצה"ר . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם . .

-יד-

דער סדר פון די ד׳ פרשיות וואס מען לייענט פאר פסח איז; פ׳ שקלים, דערנאך פ׳ זכור, פ פרה און פ׳ החודש.

פרשת שקלים לייענט מען פאר ר״ח אדר, ווייל באחד באדר משמיעין על השקלים, וואס מען דארף האבען פאר די קרבנות פון נייעץ יאהר,

פרשת זכור לייענט מען פאר פורים. ווייל פורים איז דאך געווען מפלת המן, וואס ער איז געווען מזרעו של עמלק, לייענט מען זכור את אשר עשה לך עמלק פאר פורים, לקיים מה שנאמר נזכרים ונעשים, נזכרים קודם לנעשים, פ׳ זכור איז די זכירה און פורים דעם די עשי׳.

אין מדרש שטעהט, אז בזכות וואס אידען האבען געגעבען דעם מחצית השקל, האבען געווען מפלת המן, וואס ער האט געזאגט עשרת אלפים ככר כסף אשקול וגו׳.

דערמיט פארשטעהט מען די שייכות פון פ׳ שקלים און פ׳ זכור און אויך די קדימה פון פ׳ שקלים צו פ׳ זכור, ווייל דאס וואס אידען האבען זיך מקדים געווען מיט דעם ענין השקלים, דאס האט געבראכט דעם נס פון פורים, וואס הויבט זיך אן, בזכירה, מיט די קריאה פון פ׳ זכור.

דאס איז אבער די גאולה פון פורים, וואס ס׳איז נאך ניט קיין גאולה שלימה, כמאמר אכתי עבדי דאשחורוש אנן. נאך דעם געהט די גאולה פון פסח וואס דאס איז א גאולה שלימה, און די הכנה צו דעם איז פ׳ פרה און פ׳ החודש.

בנוגע די צוויי פרשיות, פ׳ פרה און פ׳ החודש, שטעהט אין ירושלמי, אז באמת האט מען געדארפט לייענען פ׳ החודש פאר פ׳ פרה. ווארום פ׳ החודש איז געזאגט געווארען באחד בניסן און שריפת הפרה איז געווען בשני בניסן, נאר צוליעב דעם וואס פרשת פרה איז טהרתן של ישראל, דערפאר לייענט מען פ׳ פרה פריהער.

דארף מען פארשטעהן דעם תירוץ פון ירושלמי. אין פלוג וואס פאר א שייכות האט טהרתן של ישראל מיט פ׳ החודש, אז אנדערש קען ניט זיין דער ענין פון פ׳ החודש, נאר דוקא אחרי שהרתם של ישראל. היינט דאך ניט פרשת הפסח, נאר פרשת החודש, דער דין פון קידוש החודש, איז וואס איז נוגע צו קידוש החודש די הקדמה פון טהרה.

דאס וואס צו הקרבת הפסח דארף פריהער זיין די הקדמה פון טהרה איז, ווייל הקרבת הקרבנות דארף זיין בטהרה. אויך מצד פנימיות הענין איז מובן וואס די גאולה פון פסח איז תלוי בטהרה, ווייל דאס איז ע״ד הגאולה דלעתיד, וואס דאמאלסט וועט זיין ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, במילא דארף זיין פריהער דער ענין וזרקתי עליכם מים טהורים.

אבער צום ענין פון קידוש החודש האט דאך אין פלוג ניט קיין שייכות דער ענין פון הקדמת הטהרה.

דערפון וואס דער ירושלמי זאגט אז פאר פרשת החודש דארף מען האבען טהרתם של ישראל, איז מען מוכרח צו זאגען אז דער ענין פון קידוש החודש האט צוטאן מיט דעם ענין הגאולה, און דערפאר דארף זיין די קדימה פון טהרה, אזוי ווי דאס דארף זיין קודם הגאולה.

דער ביאור אין דעם איז: דער ענין פון ראש חודש איז דאך מולד הלבנה. נאכדעם ווי די לבנה איז געווען בהעלם והסתר, ווערט זי צוריק נולד ונתחדש. דאס איז ארמז אויף אידען, ישראל נמשלו ללבנה. נאך די אלע העלמות והסתרים שבזמן הגלות, ווערט דער מולד וואס דאס איז די התחלת הגאולה.

דער זמן פון דעם איז בראש חודש ניסן, וואס אויף דעם שטעהט החודש הזה לכם ראש חדשים. רז״ל דרשנ׳ן א גזירה שוה, הזה הזה, מתן תורה שטעהט אויך הזה. ביום הזה באו מדבר סיני. מ״ת איז דאך דער ענין הגאולה, כמארז״ל אל תקרא חרות אלא חירות (בצירי), חרות מיצה״ר ומה״מ ומשיעבוד מלכיות, אויך ברח״ח ניסן, החודש הזה, האט זיך אנגיהויבען, די אחחלתא דגאולה.

עמוד 21

<u>הקדמת טהרה לגאולה</u>

דער סדר פון די ד' פרשיות וואס מען לייענט פאר פסח איז: ~~אז פריער געהט~~ פ' שקלים, דערנאך פ' זכור, ~~דערנאך~~ פ' פרה און ~~דערנאך~~ פ' החודש . .

. . ~~און דערפאר לייענט מען פ' שקלים פאר ר"ח אדר~~ . .

. . ~~דערפאר~~ לייענט מען זכור את אשר עשה לך עמלק פאר פורים . .

. . פ' זכור איז די זכירה און פורים - ~~איז~~ די עשי' . .

. . אין ~~מדרש~~ **גמרא** שטעהט . .

. . ~~האבען זיי זוכה~~ **איז** געווען ~~אז~~ מפלת המן . .

. . דערמיט פארשטעהט מען **אויך** די שייכות פון פ' שקלים און פ' זכור . .

. . דאס איז אבער ~~מער ניט ווי~~ די גאולה פון פורים . .

. . און די הכנה צו דעם איז ~~די~~ פ' פרה און פ' החודש . .

. . ~~וואס זיינען א הכנה צו די גאולה פון~~ . .

. . ווארום פ' החודש איז געזאגט געווארען **ב**אחד בניסן . .

. . ~~במילא האט מען עפ"י סדר געדארפט לייענען פריהער פ' החודש און דערנאך פ' פרה~~. נאר צוליעב דעם וואס בפרשת פרה איז ~~תלוי~~ טהרת~~ם~~**ן** של ישראל . .

. . ~~באמת~~ דארף מען פארשטעהן דעם תירוץ . .

. . וואס פאר א שייכות האט טהרת~~ם~~**ן** של ישראל מיט פ' החודש . .

. . ~~פרשת החודש איז דאך **עיקרו** ניט דער ענין פון הקרבת הפסח, דערפאר~~ **עס** הייסט דאך ~~דאס~~ ניט פרשת הפסח . .

. . דער דין פון קידוש **וראש** החודש . .

. . ~~דאס וואס צו הקרבת הפסח דארף פריהער זיין די הקדמה פון טהרה איז, ווייל הקרבת הקרבנות דארף זיין בטהרה. אויך מצד פנימיות הענין איז מובן וואס די גאולה פון פסח איז תלוי בטהרה, ווייל דאס איז ע"ד הגאולה דלעתיד, וואס דאמאלסט וועט זיין ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, במילא דארף זיין פריהער דער ענין וזרקתי עליהם מים טהורים.~~

~~אבער צום ענין פון קידוש החודש האט דאך אין פלוג ניט קיין שייכות דער ענין פון הקדמת הטהרה.~~

~~דערפון וואס דער ירושלמי זאגט אז פאר פרשת החודש דארף מען האבען טהרתם של ישראל, איז מען מוכרח צו זאגען אז דער ענין פון קידוש החודש האט צוטאן מיט דעם ענין הגאולה, און דערפאר דארף זיין די קדימה פון טהרה, אזוי ווי דאס דארף זיין קודם הגאולה~~ . .

. . דער ענין פון ראש חודש איז ~~דאך דאס דער~~ מולד הלבנה. ~~וואס~~ נאכדעם ווי די לבנה איז געווען בהעלם והסתר . .

. . דאס איז **אויך א**~~מ~~רמז אויף אידען, ~~ווארום~~ ישראל נמשלו ללבנה . .

. . ווערט ~~צוריק~~ דער מולד וואס דאס איז די התחלת הגאולה . .

. . וואס אויף דעם שטעהט החודש הזה לכם ראש חדשים, ~~און די~~ רז"ל **(שבת פו, ב)** דרשנ'ן א גזירה שוה, <u>הזה</u> <u>הזה</u>, ~~וואס ביי~~ **מיט** מתן תורה **וואו עס** שטעהט אויך הזה . .

. . ~~און ב~~מ"ת איז דאך ~~געווען~~ **אויך** דער ענין הגאולה . .

. . חרות מיצה"ר ומ**מ**ה"מ ומשיעבוד מלכיות~~, אזוי~~ **דאס לערנט אונז אז** אויך בר"ח ניסן, החודש <u>הזה</u>, **איז דא דער ענין. עס** האט זיך אנגיהויבען, די אתחלתא דגאולה . .

-סו-

בראש חודש ניסן איז געווען די גאולה בלויז בהתחלה ובכח, דער פועל הגאולה האט זיך אנגעהויבען בט"ו בניסן, דקיימא סיהרא באשלמותא, און $$$$$$$$$$$ צוגעקומען צו איהר תכלית הכוונה בשעת מתן תורה.

איז כשם ווי פאר דער גאולה בפועל דארף מען האבען פריהער די טהרה בפועל, אזוי אויך פאר די גאולה בכח דארף מען האבען טהרה בכח.

קריאת התורה איז א נתינת כח כידוע, דערפאר לייענט מען פריער פ' פרה, וואס דאס איז טהרה בכח, און דערנאך פ' החודש, און ר"ח ניסן, וואס דאס איז גאולה בכח.

און דאס איז דער סדר פון טהרה וגאולה: פרשת פרה, טהרה בכח, דערנאך פרשת החודש וחדש חודש ניסן, גאולה בכח. דערנאך שני בניסן, טהרה בפועל, דערנאך ט"ו בניסן ביז מתן תורה–גאולה בפועל.

= = *

די הוראה וואס מען בעדארף דערפון ארויסנעמען:

אזוי ווי צוקומען צו אמת'ע טהרה קען עס זיין נאר בביאת המשיח דוקא, וואס דאמאלסט וועט זיין ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ,

–ווארום בביאת המשיח וועט נאך זיין דער רוח הטומאה, ווי עס שטעהט דער לשון אין רמב"ם, אז משיח יכוף כל ישראל, אז זיי זאלען לערנען תורה און מקיים זיין מצוות. וויבאלד אז ער זאגט דעם לשון יכוף איז א ראי', אז וועלען דאס ברצונם הטוב, ווייל עס וועט נאך דאמאלסט זיין דער רוח הטומאה, און משיח'ס עובדא וועט זיין ארויסצונעמען דעם רוח הטומאה מן הארץ–

קען מען דאך מיינען, אז איצטער דארף מען גארניט טאן און פארלאזען זיך איינגאנצען אויף משיח'ן, אויף דעם איז די הוראה פון קריאת פרשת פרה; בכדי צוקומען צו די טהרה וגאולה בפועל, דארף מען האבען פריהער א הכנה. מען דארף טאן דעם ענין הטהרה וויפיעל מען קען. מסהר זיין זיך פון אבי אבות הטומאה, במילא וועט מען פטור פון די אבות ותולדות הטומאה, און דאס דוקא ברייננגט די טהרה וגאולה בפועל, בביאת משיח צדקנו בב"א.

(משיחת ש"פ מברכים ניסן, פ' החודש, תשט"ז)

החודש הזה לכם ראש חדשים, זאגט ער אויף דעם אין של"ה, אז דער גאנצער חודש (ניסן) איז ראש חודש. אזוי ווי ראש חודש איז ניט קיין יום המעשה, אזוי אויך דער גאנצער חודש ניסן. און דער של"ה איז מבאר; די ערשטע צוועלף טעג זיינען געווען די קרבנות הנשיאים, וכל נשיא הי' עושה יו"ט באותו יום, י"ג ניסן איז דער אסרו חג פון די י"ב ימים, י"ד ניסן צינדט מען אן דעם נר הוי' נשמת אדם ובודקין את החמץ, דערנאך געהט די זיבען טעג פסח, די שבעת ימי ההיקף,

דער ביאור אין דעם איז:

ראש חודש איז דאך דער ענין המולד, וואס אין דעם איז דא צוויי נקודות: איין נקודה איז תכלית ההעלם וואס איז געווען פאר דעם מולד, און דערנאך די נקודת המולד.

אין די עבודה פון אידען שנמשלו ללבנה, איז אויך פאראן די צוויי נקודות: בשעת ער איז זיך מתבונן במעמדו ומצבו, אז אפילו אויב ער האט געלערנט און מקיים געווען מצוות ובאהבה רבה, אבער ער איז עומד לפני המלך, ומאן דמחוי במזוג קדם מלכא וכו', איז דאך ניט נאר וואס דאס איז ניט קיין עבודה, נאר אדרבא.

ווערט בא איהם דאמאלסט צוויי נקודות. א נקודה פון זיך ביי איהם אן א נייע עבודה. דאס איז דער ענין פון ר"ח, און עס הויבט אין עבודה, וואס בכללות איז דאס די עבודה פון תשובה.

דורך די עבודה פון תשובה ברייננגט מען דאך די גאולה, אזוי ווי ער פסק'נט אין רמב"ם, ישראל עושין תשובה מיד נגאלין. און ווי דער אלטער רבי אין אגרת התשובה בענין ברכת השיבנו, אז באלד נאך ברכת השיבנו וסלח לנו זאגט מען $$$$$$$$$ ברכת גאלנו.

עמוד 22

. . ~~נאר~~ בראש חודש ניסן איז **אבער** געווען די גאולה בלויז בהתחלה ובכח, ~~אבער~~ . .

. . דקיימא סיהרא באשלמותא, און **די גאולה איז** צוגעקומען צו איהר **שלימות ו**תכלית הכוונה בשעת מתן תורה . .

. . איז כשם ווי פאר ~~די~~**ער** גאולה בפועל דארף מען האבען פריהער די טהרה בפועל, ~~ווי מען האט פריהער מבאר געווען~~ **וזרקתי עליהם מים טהורים** . .

. . ~~און דערפאר לייענט מען פ' פרה פאר פ' החודש~~ . .

* * *

. . אזוי ווי צוקומען צו אמת'ע טהרה **ותכליתה** . .

. . ~~ד.ה. אז משיח וועט אויפטאן דעם ענין אראפנעמען דעם רוח הטומאה~~ . .

. . אז משיח <u>יכוף</u> ~~את~~ כל ישראל . .

. . אז ~~זיי~~ **ניט אלע** וועלען דאס ~~ניט ווערעטאן~~ **טאן** ברצונם הטוב . .

. . ~~וואס ער וועט אראפנעמען דעם רוח הטומאה~~, אויף דעם איז די הוראה פון קריאת פרשת פרה: ~~אז~~ בכדי צוקומען צו די טהרה וגאולה בפועל **ובשלימות**, דארף מען האבען פריהער א הכנה. ~~פון קריאת התורה~~ . .

. . מטהר זיין זיך פון אבי אבות הטומאה, **וע"ד מרז"ל כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, חטאת קרי' רחמנא**, במילא ווערט מען פטור ~~ווערען~~ פון די אבות ותולדות הטומאה . .

<u>*ניסן חודש הגאולה*</u>

. . זאגט ער אויף דעם אין של"ה **(ס"פ בא)**, אז דער גאנצער חודש (ניסן) איז א **ווי** ~~ענין פון~~ ראש חודש . .

. . און דער של"ה איז מבאר: ~~ווייל~~ די ערשטע צוועלף טעג זיינען ~~דאך~~ געווען די קרבנות הנשיאים . .

. . די שבעת ימי ההיקף~~,~~. ~~וואס פון זיי ווערט נמשך על כל השנה~~ . .

. . צוויי נקודות: איין נקודה איז - ~~דער~~ תכלית ההעלם וואס איז געווען פאר דעם מולד, און דערנאך ~~איז פאראן~~ די נקודת המולד . .

. . איז אויך פאראן די צוויי נקודות:

* בשעת ער איז זיך מתבונן . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . אבער ~~אז ער איז זיך מתבונן אז~~ ער איז **דאך** עומד לפני המלך . .

. . נאר אדרבא. ~~היפך העבודה~~ . .

. . א נקודה פון ~~העלם והסתר פון זיין פריהערדיגע עבודה, אז ער זאהט אז דאס אז גארניט~~, **ביטול בתכלית** . .

. . ~~דער ביטול במציאות ממדריגתו הקודמת~~, וואס בכללות איז דאס די עבודה פון תשובה. **אסורה מכאן אתקרב לשם**. . .

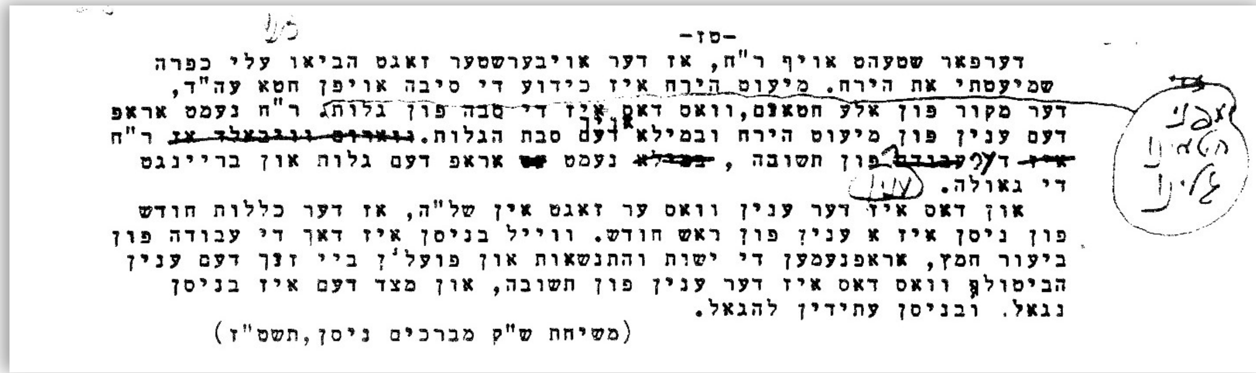
-סז-
דערפאר שטעהט אויף ר"ח, אז דער אויבערשטער זאגט הביאו עלי כפרה שמיעטתי את הירח. מיעוט הירח איז כידוע די סיבה אויפן חטא עה"ד, דער מקור פון אלע חטאים, וואס דאס איז די סבה פון גלות. ר"ח נעמט אראפ דעם ענין פון מיעוט הירח ובמילא דעם סבת הגלות. ~~ווארום וויבאלד אז~~ ר"ח ~~איז~~ די ~~עבודה~~ פון תשובה, ~~במילא~~ נעמט ער אראפ דעם גלות און ברייננט די גאולה.
און דאס איז דער ענין וואס ער זאגט אין של"ה, אז דער כללות חודש פון ניסן איז א ענין פון ראש חודש. ווייל בניסן איז דאך די עבודה פון ביעור חמץ, אראפנעמען די ישות והתנשאות און פועל'ן ביי זיך דעם ענין הביטול וואס דאס איז דער ענין פון תשובה, און מצד דעם איז בניסן נגאל. ובניסן עתידין להגאל.
(משיחת ש"ק מברכים ניסן, תשמ"ז)

עמוד 23

. . וואס דאס איז די סבה פון גלות **מפני חטאינו גלינו** . .

. . ~~ווארום וויבאלד אז~~ ר"ח ~~איז~~ ~~די~~**ער** ~~עבודה~~ **ענין** פון תשובה, במילא נעמט ~~ער~~ אראפ דעם גלות . .

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה

אין די ארבעה בנים רעכענט אויס דער בעל הגדה אלע סוגים אידען, וואס עב קען נאר זיין.

אחד חכם, דאס איז דער קצה היותר ימיני, ואחד רשע, דאס איז דער קצה היותר שמאלי. און אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול בנתיים. דער רשע איז ערגער פון זיי, ווארום עס איז א ענין פון יודע את רבונו ומכוון למרוד בו, מה שאין כן דער תם ושאינו יודע לשאול.

די אלע ארבעה בנים, ד. ה. די אלע סוגים וואס איז דא אין אידען, האט מען זיי אלעמען איינגעשטעלט אין דער הגדה. אלעמען דארף מען אריינגעמען אין סדר.

געוויס איז דער צוגאנג ניט צו יעדער איינעם דערזעלבער. אמאל דארף מען גייען מיט יענעם מיט קירוב, אמאל איז א סדר, פון הקהה את שיניו, אבער די כוונה פנימית אין דעם איז אריינצונעמען איהם אין סדר.

און וויבאלד אז כנגד ארבעה בנים דיברה תורה, אז דאס איז א דיבור פון תורהצו פארנעמען זיך מיט זיי, במילא זיינען אלע אויפן זעלבען וואג-שאל, ווארום אין תורה איז דאך יעדער דיבור פרטי נוגע צו גאנץ תורה, בשעת עס פעהלט איין אות אין א ספר תורה איז דאס נוגע אין דעם קדושה פון אלע אותיות פון דער תורה. ניט קוקענדיג וואס פאר א דיבור דאס איז, עס איז נוגע דער דיבור וועלכער איז פארבונדען מיטן אחד חכם, אב וואס צו איהם איז דער ציווי פון והגדת לבנך, וואס דער אב מיינט עס אבינו שבשמים, וואס ער פארענטפערט און נעמט אראפ אלע קושיות, אזוי איז אויך נוגע דער דיבור וואס איז פארבונדען מיטן אחד רשע, וואס דורך דעם דיבור ווערט די שלימות הקדושה אין כללות התורה.

אין פלוג קען מען דאך פרעגען, היתכן, ער איז דאך א רשע און כופר בעיקר. אויף דעם זאגען רז"ל, אעפ"י שחטא ישראל הוא. לשון רז"ל איז מדוייק. פארוואס שטעהט עפעס דער לשון ישראל הוא, עס האט דאך געקענט שטעהן יהודי. נאר ישראל איז ר"ת יש ששים רבוא אותיות לתורה. דאס מיינט, אזוי ווי אין תורה איז דאך די גאנצע תורה תלוי אין איין אות, אין יעדער אות, אזוי אויך איז דער כללות ענין פון אידען. בנים אתם להוי' אלקיכם, מיט אבינו שבשמים, זיינען אלע כביכול תלוי אין יעדער אידען בפרט. דורכדעם וואס מען וועט אריינעמען אויך דעם רשע אין סדר, וועט זיך אויספיהרען די כללות הכוונה פון אלע ענינים.

און בשעת מען געהט דעם סדר אויף טאן מיט אלע ארבעה בנים, דאמאלסט האט מען דאס וואס ער זאגט פאר דעם -פאר די ווערטער כנגד ארבעה בנים- ברוך הוא, אז מען בענטשט דעם אויבערשטען ער זאל נמשך ווערען און נתגלה ווערען דא למטה, אז אומעטום זאל מאיר זיין דער אחדות הוי', עס זאל נמשך ווערען דער אחד אין דעם חכם, אין דעם תם ושאינו יודע לשאול, ביז אז אויף אין דעם רשע זאל נתגלה ווערען דער אחד וואס איז דא אין איהם.

(משיחת ליל ב' דחגה"פ תשט"ז)

וירד מצרימה אנוס עפ"י הדבור

אויף דעם ויגר שם מלמד שלא ירד כו' אלא לגור, ברייינגט דער בעל הגדה א ראי' שנאמר וכו', אבער אויף דעם וואס ער זאגט פריהער וירד מצרימה אנוס עפ"י הדיבור ברייינגט ער ניט קיין ראיות.

משמע דערפון, אז דאס איז א דבר פשוט ביותר, אז מען דארף גאר אויף דעם קיין ראיות ניט.

בכדי דאס צו פארשטעהן דארף מען מקדים זיין, וואס איז די כוונה פון דעם סיפור, אז ירידת יעקב למצרים איז געווען באונס עפ"י הדיבור. אין פלוג מאי דהוה הוה, נאך וואס דערציילט מען דאס און וואס איז די הוראה פון דעם לעבודתנו עתה.

דער פשט אין דעם איז:

אז מען טראכט זיך אריין אין דעם איצטיגען מעמד ומצב, אז מען געפינט זיך אין א חושך כפול ומכופל, קען מען דאך אריינפאלען אין א יאוש און טראכטען, ווי וועט מען גאר קומען צו דער גאולה.

אבער באמת איז, אז טיפער אריינטראכטענדיג אין דעם ענין, דארף גאר ווערען די קושיא, ניט ווי וועט מען קומען צו דער גאולה, נאר אדרבא, ווי

עמוד 24

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה

. . און אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול ~~זיינען~~ בנתיים. ~~ווייל~~ דער רשע איז ערגער פון זיי . .

. . מה שאין כן דער תם ושאינו יודע לשאול. ~~ווייסען ניט~~ . .

. . אלעמען דארף מען אריינגעמען ~~אין~~ **צום** סדר . .

. . ~~אמאל~~ **מען** דארף ~~מען~~ געהן מיט יענעם מיט קירוב, ~~און~~ **אבער** אמאל איז ~~דא~~ א סדר פון הקהה את שיניו . .

. . אריינצונעמען איהם ~~אין~~ **צום** סדר ~~פון הגדה~~ . .

. . ~~אזוי איז דאך עפ״י דין אז~~ בשעת עס פעהלט איין אות*) אין א ספר תורה, איז דאס נוגע אין דעם קדושה פון אלע אותיות פון דער תורה *[העביר לכאן את הפיסקא הבאה]* ניט קוקענדיג וואס פאר א דיבור דאס איז. ~~און במילא איז די זעלבע זאך ווי~~ עס איז נוגע דער דיבור וועלכער איז פארבונדען מיטן אדם חכם, ~~אדער נאך מערער, דעם~~ **מיטן** אב וואס צו איהם איז דער ציווי פון והגדת לבנך . .

. . אזוי ~~ממש~~ איז אויך נוגע דער דיבור . .

. . וואס דורך דעם דיבור ~~פרטי~~ ווערט די שלימות הקדושה אין כללות התורה . .

. . ער איז דאך א רשע און ~~כו~~**כפר** בעיקר . .

* אויף דעם זאגען ~~די~~ רז״ל, ישראל אעפ״י שחטא ישראל הוא . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

* ~~דער~~ לשון רז״ל איז מדוייק . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . עס האט דאך געקענט שטעהן יהודי, **וכיו״ב** ~~בן אברהם יצחק ויעקב, פארוואס איז דער לשון דוקא ישראל~~ . .

* נאר ישראל איז ר״ת . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . דאס מיינט: אזוי ווי אין תורה איז דאך די גאנצע תורה תלוי׳ אין איין אות . .

. . ~~דוקא~~ * דורכדעם וואס מען וועט אריינעמען . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . ~~דורך דעם דוקא~~ וועט זיך אויספיהרען די כללות הכוונה פון אלע ענינים . .

. . און בשעת מען געהט **צו** דעם סדר אויף טאן מיט ~~די~~ אלע ארבעה בנים ~~וואס דיברה תורה~~ . .

וירד מצרימה אנוס עפ״י הדבור

. . ~~איז~~ משמע דערפון . .

. . אין פלוג מאי דהו**אה** הו**אה**, נאך וואס דערציילט מען דאס **אונז** . .

. . ~~נאר~~ דער פשט אין דעם איז . .

. . ווי וועט מען גאר קומען צו דער גאולה **ובפרט ווי חסידות איז מבאר דעם עילוי פון ימות המשיח והגאולה - איז ווי וועט מען קומען דערצו פון איצטיגען חושך הגלות** . .

. . אבער **דער** ~~ב~~אמת איז . .

***) ראה זהר ח״ג עא, א. ת״ז תכ״ה. שו״ת נודע ביהודא מה״ת או״ח סק״ט. אבני נזר יו״ד ח״ב סשע״א.**

25

עס איז דאך בנים אתם להוי' אלקיכם, און ווי עס איז מבואר אין תניא באריכות כמשל הבן הנמשך ממוח האב, אויבערשטען און באמת איז דאך אין המשל דומה לנמשל, ווארום דער בן הגם ער איז נמשך ממוח האב, אבער שפעטער ווערט ער א מציאות לעצמו, עס איז דאך בלויז ברא כרעא דאבוה, און ער איז ניט מחוייב למסור נפשו בעד אביו, הייך קודמין, ווייל ער איז א מציאות לעצמו, מה שאין כן אין נמשל, זיינען דאך נש"י מאל מיוחד מיטן אויבערשטען, אז זיי זיינען איין זאך, בדוגמא אז אידען געפינען זיך אין גלות איז דאך דער אויבערשטער כביכול אויך אין גלות, כמאמר גלו שכינה עמהם.

איז דאך באמת א גרויסע קושיא, ווי איז דאס מעגליך אז די אידען צוזא-מען מיטן אויבערשטען זאלן זיך געפינען אין גלות, און אויב זיי געפינען זיך יע אין גלות-באט דאך דער גלות געדארפט נתבטל ווערען, דעם וואס דארפן געפינען זיך די אידען מיטן אויבערשטען.

די קושיא איז מצד צוויי ענינים: הא', דער אויבערשטער מיט אידען, ווי איז שייך אויף דעם א גלות; והב', מצד דעם גלות. דער גלות איז דאך א מוגבל, וואס דערפאר ווערט דאס אנגערופען מצרים, מצרים וגבולים, דער אויבערשטער מיט אידען זיינען דאך בלי גבול, היינט ווי קען גבול מקבל זיין אין זיך א ענין פון בלי גבול. מען קען ניט אריינשטעלן א פילא בקופא דמחטא. הגם ביידע זיינען מוגבלים, פונדעסטוועגען קען דער גבול פון קופא דמחטא ניט אריינ-נעמען אין זיך א גרעסערען גבול פון דעם פילא. מכל שכן אז דער גבול פון גלות קען אין זיך ניט קענען אריינעמען דעם בלי גבול פון אויבערשטען און אידען.

וממה נפשך, אויב דער אויבערשטער כביכול און אידען געפינען זיך יע אין גלות האט געדארפט נתבטל ווערען מציאות הגלות, ווארום וויבאלד איז דער גלות איז קיינן בלי ניט צו דעם, האט עס געדארפט נתבטל ווערען פון איהם מציאות.

ומה דאך בשעת מחנה סנחריב האט געהערט שירת המלאכים, וואס מלאכים זיינען נידעריגער פון נשמות כידוע, זיינען זיי נתבטל געווארען ממציאותם, מכל שכן בשעת עס געפינען זיך נשמות ישראל וואס זיינען איין זאך מיטן אויבערשטען, האט דאך געדארפט נתבטל ווערען אלע הגבלות פון גלות.

דער איינציגער תירוץ אויף דעם; דער אויבערשטער איז א כל יכול, פאר עם איז ניטא קיינע הגבלות און קיינע קושיות. ברצונו האט ער אויפגעמאכט דעם גלות און זיך אליין כביכול אריינגעשטעלט אין איהם, און דער גלות, הגם ער איז ניט קיין כלי צו דעם וואס עס געפינט זיך אין איהם, בלייבט דאך במציאותו.

אז מען טראכט זיך אריין אין דעם, איז דאך ניטא קיין קלער ווי מען וועט קומען צו דער גאולה. ווארום באמת איז דאך אדרבא דער גאנצער ענין הגלות האט ניט קיין ארט אין שכל והשגה. עס איז מער ניט ווייל כך עלה ברצונו ית', מצד א געוויסע כוונה, איז בשעת אז די כוונה וועט זיך אויספיהרען און נשלם ווערען, וועט דאך קומען די גאולה בדרך ממילא וממילא.

און דאס זאגט דער בעל הגדה: וירד מצרימה אנוס על פי הדיבור. דאס וואס יעקב אבינו איז אנגעקומען אין גלות מצרים, האט דאס גאר קיין ארט ניט אין שכל, עס איז נאר אנוס על פי הדיבור, און פאר דעם דיבור שלמעלה איז ניטא קיינע הגבלות, ווארום ער איז א כל יכול. און דאס איז אזא דבר פשוט, אז מען דארף גאר קיין ראיות ניט ברענגען אויף דעם. דערפאר, אז וועט ניט עפ"י הדיבור האט דער גאנצער ענין הגלות קיין ארט ניט.

און דאס איז א הוראה אויך צו אונז, אז מען האט ניט וואס אריינצו-פאלען אין יאוש, ווייל באמת איז מצד מהות מעלת נשמות ישראל דארפען זיי אויך איצטער ניט זיין אין גלות, מערניט וואס בכדי להשלים כוונת עבודת הבירורים איז וירד יעקב מצרימה, אנוס עפ"י הדיבור.

היינט וויפיעל שכר קומט אידען דערפאר. ומה סנחריב שפסע ג' פסיעות נתנו לו מלוכה עד ג' דורות, מכ"ש אידען, קומט דאך זיי שכר גאר אהן א שיעור. און אז דער אויבערשטער וועט געבען אידען וואס זיי דארפען, וועלען דאך אידען טאהן וואס מען מאנט ביי זיי.

עמוד 25

. . און ווי עס איז מבואר אין תניא באריכות ~~אז~~ כמשל הבן הנמשך ממוח האב, ~~אזוי זיינען אידען מיוחד מיטן~~ אויבערשטען *[סימן בעיגול להשמיט את תיבת ״אויבערשטען״]* . .

* און באמת איז דאך . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . ~~ווארום~~ חייך קודמין, ווייל ער איז א מציאות לעצמו. . .

. .אז זיי זיינען איין זאך***)** ..

. . כמאמר גלו **לבבל** שכינה עמהם . .

. . איז דא~~ס~~**ך** באמת ~~א גרויסע קושיא~~ **ניט פארשטאנדיק:** . .

. .זאלן זיך געפינען אין גלות~~,~~. און אויב זיי געפינען זיך יע אין גלות **-** ..

. . ~~מצד~~ **דורך** דעם וואס דארטן געפינען זיך די אידען מיטן אויבערשטען . .

. . הא׳ דער אויבערשטער ~~מיט~~ **און אויך** אידען . .

* והב׳, *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]* מצד דעם גלות ~~גופא~~. דער גלות איז דאך ~~א מוגבל~~ **הגבלה**, וואס דערפאר ווערט דאס אנגערופען <u>מצרים</u>****)**, ~~על שם~~ מצרים וגבולים, ~~און~~ דער אויבערשטער מיט אידען זיינען דאך בלי גבול, היינט ווי קען גבול ~~פון גלות -~~ מקבל זיין אין זיך א ענין פון בלי גבול . .

. . ~~אזוי ווי~~ מען קען ניט אריינשטעלען ~~א~~ פילא בקו~~ב~~**פא** דמחטא **אפילו בחלום***)** . .

. . א גרעסערען גבול פון דעם פיל~~ה~~ . .

. . האט געדארפט נתבטל ווערען ~~דער~~ מציאות הגלות. ~~ווארום וויבאלד אז דער גלות איז קיין כלי ניט צו דעם, האט עס געדארפט נתבטל ווערען פון איהר מציאות~~ . .

. . ומה דאך בשעת ~~אז~~ מחנה סנחירב האט געהערט ~~די~~ שירת המלאכים . .

. . האט דאך ~~דאך~~ געדארפט נתבטל ווערען אלע הגבלות פון גלות . .

. . ~~איז דאך~~ דער איינציגער תירוץ אויף דעם**:** ~~אז~~ **אנוס ~~ע~~** דער אויבערשטער איז א כל יכול . .

. . ~~איז~~ ברצונו האט ער אויפגעמאכט דעם גלות און אריינגעשטעלט זיך אליין כביכול *[תחילה נכתב ״זיך אליין כביכול אריינגעשטעלט״, ותיקן כנ״ל]* אין איהם, און **באופן אז** דער גלות . .

. . ~~במילא,~~ אז מען ~~מען~~ טראכט זיך אריין אין דעם, איז דאך ניטא קיין קלער ~~און צווייפעל~~ ווי וועט מען *[תחילה נכתב ״מען וועט״, ותיקן כנ״ל]* קומען צו דער גאולה . .

. . עס איז מער ניט ווייל כך עלה ברצונו ית׳ . . *[סימן להוסיף רווח בין התיבות ״מער״ ו״ניט״]*

. . דאס וואס יעקב אבינו ~~איז געגאנגען~~ **ירד** אין גלות מצרים . .

*און דאס *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]* איז אזא דבר פשוט *[העביר לכאן את המשפט הבא]* ~~ווארום עס א דבר פשוט,~~ אז ווען ניט עפ״י הדיבור האט דער באנצער ענין הגלות קיין ארט ניט~~,~~ ..

. . אז מען האט ניט וואס אריינצופאלען אין יאוש ~~ווייל מען דארף וויסען אז~~ **ח״ו,** באמת איז מצד מהות מעלה נשמות ישראל ~~דארפען~~ **קענען** זיי אויך איצטער ניט זיין אין גלות, ~~ווארום א איד קען גאר ניט זיין אין גלות~~ וכנ״ל. ~~עס איז~~ מערניט וואס בכדי להשלים כוונת עבודת הבירורים . .

. . ~~היינט וויפיעל שכר קומט אידען דערפאר. ומה סנחירב שפסע ג׳ פסיעות נתנו לו מלוכה עד ג׳ דורות, מכ״ש אידען, קומט דאך זיי שכר גאר אהן א יעור. און אז דער אויבערשטער וועט געבען אידען וואס זיי דארפען, וועלען דאן אידען טאהן וואס מען מאנט ביי זיי.~~

***) ראה לקו״ת דברים סב, ד.**

****) ראה ב״ר ס״פ טז.**

*****) ברכות נה, סע״ב. - ראה תו״א כח, ג.**

פסח מצה ומרור

מצד דער אריכות הענינים אין דער הגדה קען זיך דאך פארלירען די נקודה, דערפאר בשעת מען האלט שוין ביים סיום ההגדה, זאגט מען דעם מאמר פון ר' גמליאל וואס איז די נקודה פון דער גאנצער הגדה: פסח מצה ומרור.

די ענינים פון פסח מצה ומרור טיילען זיך פאנאנדער; מצה איז מדאורייתא, מרור – בזמן הזה – איז מדרבנן. און פסח איז מערניט ווי א זכר. אויפן זמן הבית און א הכנה צו דער גאולה העתידה.

דער ענין פון די דריי נקודות אין עבודה איז:

מצה וואס איז מדאורייתא, מיינט דעם קיום פון דברים המחוייבים, ד.ה. אלע ענינים וועלכע שטעהען אין שולחן ערוך; דאורייתא ודרבנן, דאס וואס די האבען מתקן געווען. בקצרה, אלע זאכען וואס מען איז מחוייב צו טאהן.

מרור וואס איז מדרבנן, מיינט דעם ענין פון חומרות, גדרים וסייגים, אז מען דארף טאן חומרות והידורים, בכדי ער זאל ניט צוקומען ח"ו צו אן איסור שמדאורייתא ודרבנן – עשו משמרת למשמרתי.

לפסח, מיינט אז ניט נאר וואס מען מקיים זיין וואס עס שטעהט אין שו"ע, און ניט נאר וואס מען דארף מהדר זיין אין דעם, נאר אויך אפילו עניני ודברי הרשות לגמרי, דארף מען אויך דערפון מאכען כלים צו אלקות.

עס איז דאך פאראן דער ווארט פון רבין, כ"ק מו"ח אדמו"ר נ"ע, אז דערפאר זאגען מיר ניט – לפי נוסח חב"ד – חסל סידור פסח, ווייל חג הפסח ווערט נמשך שטענדיג.

דערפאר איז בסיום ההגדה, זאגט מען דעם סך הכל פון דער גאנצער הגדה, די נקודות העיקריות פון דער עבודה וואס מען דארף מיטנעמען אויפן גאנצען יאהר, און דאס זיינען:

מצה – טאן וואס מען איז מחוייב צוטאן. מרור – און מהדר זיין אין דעם. פסח – מאכען אויך פון דברי הרשות כלים צו אלקות. בכל דרכיך דעהו. וואס דאס איז די הכנה צו דער גאולה העתידה, אז אויך אין גשמיות וועט זיך הערען ג-טליכקייט, כמ"ש וראו כל בשר, אז אויך דער בשר הגשמי וועט זעהן, כי פי הוי' דיבר.

(משיחת ליל ב' דחגה"פ תשט"ז)

אחש"פ – סעודת משיח

דער רבי – כ"ק מו"ח אדמו"ר נ"ע – האט דערציילט, אז דער בעל שם טוב פלעגט עסען אחרון של פסח א דריטע סעודה און פלעגט עס רופען – משיח'ס סעודה.

וועגען דעם ענין פון בעש"ט, שטעהט אין כתבים, אז אין יענעם זמן זיינען אידען געשטאנען אין א מצב פון התעלפות. דערפאר איז דאמאלסט נתגלה געווארען דער בעל שם טוב, וואס ער האט געהייסען מיטן נאמען פון אידען ישראל וואס דורכדעם האט ער זיי אפגעמינטערט. אזוי ווי מען זעהט, אז ווען איינער איז פארחלש'ט בהתעלפות, איז דורך דעם וואס מען רופט איהם ביים נאמען, כאפט ער זיך אויף פון זיין התעלפות.

דער ביאור אין דעם איז:

אין חסידות רעדט זיך ארום דער טעם, פארוואס דורך קריאה בשם וועקט מען יענעם אויף פון זיין התעלפות, ווייל די התעלפות פועל'ט א העלם וסילוק החיות נאר אין דעם חיות הגלוי, אבער ניט אין עצם הנשמה, דאס הייסט נאר אין כחות ותיות הגלויים, אבער ניט אין עצם החיות, און אויף דעם העלפט די קריאה בשם, ווייל דער שם איז ממשיך דעם עצם, וואס דאס איז געבליבען גאנץ.

ווייל דער ענין פון א שם, וואס מען רופט איהם מיט דעם נאמען, איז דאס ניט א ענין הסכמי בעלמא, נאר ווי עס שטעהט אין כתבי האריז"ל, אז מען גיט אריין מלמעלה א דיעה אין די עלטערען פון קינד, מען זאל דעם קינד געבען דעם נאמען וואס איז מתאים און פארבונדען מיט דער נשמה, וואס געהט אריין אין דעם קינד, ביי א אינגל צום ברית, וואס דאמאלסט איז די התחלת כניסת נפש האלקית, און ביי א מיידעל – וואס אשה כמאן דמהילא

עמוד 26

פסח מצה ומרור

מצד דעפ**ר** אריכות העניינים ~~וואס מען זאגט~~ אין דער הגדה . .

. . דערפאר, בשעת מען האלט שוין ביי**ם** סיום ~~ההגדה~~ **פון מגיד**, זאגט מען ~~דעם מאמר פון ר׳ גמליאל~~ וואס איז די ~~דריי~~ נקודו~~ת~~**ה** פון דער גאנצער הגדה, ~~און דאס זיינען~~: פסח מצה ומרור . .

די ~~דריי~~ ענינים פון פסח מצה ומרור טיילען זיך פאנאנדער: ~~דערמיט, וואס~~ מצה איז מדאורייתא . .

. . און פסח איז **דא** מער ניט *[סימן להוסיף רווח בין התיבות ״מער״ ו״ניט״]* ווי א זכר. **א זכר** *[סימן להוסיף רווח בין התיבות ״א״ ו״זכר״]* אויפן זמן הבית . .

. . אלע ענינים וועלכע שטעהען אין שולחן ערוך: דאורייתא ודרבנן, ~~און אויך~~ **אלץ** דאס וואס **מע**~~ס~~**ן** האט~~בען~~ מתקן געווען **ביז** די שפעטערדיגע **אחרונים**. בקצרה, אלע זאכען וואס מען איז <u>מחוייב</u> צו טאהן. **וואס דאס אלץ גייט אריין אין ציווי מן התורה לא תסור*)**. . .

. . מיינט דעם ענין פון **זיינע** חומרות, גדרים וסייגים, ~~אז מען~~ **וואס ידע איניש בנפשי׳ אז ער** דארף טאן ~~כמה~~ **די** חומרות והידורים, בכדר **מ**~~ע~~**רן** זאל ניט צוקומען ח״ו צו אן איסור שמדאורייתא ודרבנן, ~~וואס דאס איז דער ענין פון א דרבנן,~~ - עשו משמרת למשמרתי . .

. . ~~דער ענין פון~~ **זכר** **לפסח**, ~~וואס דאס איז א זכר לזמן הבית און הכנה לגאולה העתידה~~, מיינט אז ניט נאר וואס מען **מוז** מקיים זיין וואס עס שטעהט אין שו״ע, און ניט נאר וואס מען דארף מהדר זיין אין דעם **ולעשות סייג** . .

. . ~~מחמיר זיין~~ **באווארענען דאס** און מהדר זיין אין דעם . .

אחש״פ – סעודת משיח

. . וואס ער האט געהייסען מיטן **אלגעמיינעם** נאמען פון אידען <u>ישראל</u> . .

. . אז ווען איינער איז פארחלשט בהתעלפות **גדולה** . .

. . ווייל די התעלפות ~~האט~~ געפועל׳ט . .

. . וואס מען קופט איהם מיט דעם נאמען **דוקא** . .

. . דעם נאמען וואס איז מתאים און פארבונדען מיט ד~~י~~**ער** נשמה . .

***) ראה רמב״ם הל׳ ממרים בתחלתו.**

דמיא- בשעת העלי' לתורה.

און ווייל דער שם איז פארבונדען מיטן עצם הנשמה, דערפאר האט דער שם בכח צו ממשיך זיין און מגלה זיין פון עצם הנשמה אין די כחות הגלויים, וואס דורך דעם מינטערט מען איהם אפ פון זיין התעלפות.

כשם ווי דאס איז באדם הפרטי, אזוי ~~דארף מען אויך פארשטעהן דעם ענין~~ בכללות וואס דער בעש"ט האט אפגעמינטערט אידען פון זייער התעלפות, ~~דאס איז אויך געווען באופן כזה.~~

מצד די גזירות ושמדות וואס ~~איז~~ געווען אין יענע צייט, סיי אין גשמיות און סיי אין רוחניות, זיינען די אידען געווען אין אַ מצב פון התעלפות. דאס מיינט א העלם וסילוק אין אלע מדריגות ביזן עצם, ווייל דער עצם פון א אידען איז אלעמאל גאנץ, ~~אבער ביז דעם עצם זיינען אלע מדריגות געווען בסילוק והעלם. און דורך~~ די התגלות פון נשמת הבעש"ט ~~מיט~~ תורת החסידות וואס ער האט מגלה געווען, האט ~~אנגערופט~~ אין דעם עצם פון אידען, און [illegible] האט עס ממשיך געווען, אז דאס זאל ארויפקומען אויך אין כחות הפנימיים.

~~דאס איז דער ענין וואס עס רעדט זיך אין כתבים.~~

דערפון ~~[illegible]~~ מען ~~[illegible]~~ פארשטעהן אז דער ענין החסידות איז ~~[illegible]~~ ניט נאר פאר א געוויסע כתה אדער א מפלגה נאר דאס איז פאר אלע אידען. ~~[illegible]~~ וויבאלד אז חסידות דארף מעורר זיין אידען פון התעלפות דורך ~~[illegible]~~ זייער עצם, איז דאך דאס שייך ומוכרח פאר אלע אידען, ~~[illegible]~~ לימוד תורת הבעש"ט, -ובפרט ווי דאס איז ארויסגיגעבען געווארען אין הבנה והשגה, בכדי מען זאל דאס האבען אין א פנימיות, דורך דעם אלטען רבין אין תורת החסידות החב"ד- והנהגה בדרכי החסידים, רירט עס אן אין עצם און עס איז ממשיך אין די כחות הגלויים, אז זיי זאלען אויך זיין פארבונדען מיטן אויבערשטען.

און דעם ענין ~~[illegible]~~ דער בעש"ט האט אויפגעטאן ~~[illegible]~~ ניט נאר פאר זיין דור, נאר דאס האט ער אויפגעטאן פאר אלע דורות ביז משיח'ן, און דעם כח האט ער אריינגיגעבען אין זיין תורה, תורת החסידות, ודרכי החסידות, אז דורך דעם ווערט מען נתעורר פון די התעלפות.

און דאס איז דער טעם וואס ביאת המשיח איז תלוי אין הפצת מעיינות תורת הבעש"ט, ווי עס איז ידוע דער ענטפער וואס דער בעש"ט האט בעת זיין עליית הנשמה בעקומען פון משיח'ן, אויף ~~[illegible]~~ שאלה אימתי קאאתי מר, האט איהם משיח געענטפערט, לכשיפוצו מעיינותיך חוצה. ווייל דורך הפצת מעיינות תורת הבעש"ט ווערען אידען נתעורר פון זייער התעלפות, ~~[illegible]~~ ברייננג ביאת המשיח.

פון דעם איז ~~דאך~~ מובן, אז מדור לדור וואס דער חושך ווערט גרעסער און במילא ווערט גרעסער די התעלפות, דארף מען מעהר אנקומען צו תורת החסידות.

און דערפאר האבען רבותינו מדור לדור אלץ מעהר מגלה געווען און מפרסם געווען תורת החסידות. סיי ~~אין~~ דעם וואס ~~מדור לדור~~ האט מען אראפגעטראגען חסידות מערער אין הבנה והשגה, ~~בכדי אז אלע אידען זאלען עס קענען פארשטעהן~~, און סיי ~~אין~~ דעם ענין הפרסום, ~~איז מדור לדור האט~~ מען עס מערער מפרסם געווען, בכדי אז דאס זאל אנקומען צו אלע אידען.

איז דאך מובן דער גרויסער חוב און גרויסער זכות וואס יעדער איינער האט אויף להפיץ מעיינות תורת החסידות ודרכי החסידות חוצה. ווארום בדורנו זה וואס דער חושך ווערט אלץ גרעסער ~~אלץ גרעסער~~, מוז מען צו דעם אנקומען, און דורך דעם יפוצו מעיינותיך חוצה וועט מען זוכה זיין צו דעם קאאתי מר במהרה בימינו.

(משיחת אחרון של פסח תש"ז)

מוסר וחסידות

אין עבודת ה' איז פאראן צוויי אופנים: א) סור מרע, ב) ועשה טוב, דאס מיינט אז ער טוהט ~~ניט אין דעם ענין ווי צו פארהיטען זיך פון סור מרע, נאר ער טוהט~~ אין דעם ועשה טוב, ובמילא האט ער קיין שייכות ניט צו רע.

די צווי דרכים אין עבודה איז דאס דעם דרך פון מוסר און דער דרך פון חסידות.

מוסר איז (בעיקר) א דרך פון סור מרע. ער טראכט ווי רע ומר עזבך את הוי', ווי עס איז ניט גוט דער צד השמאל, יצר הרע, ובמילא איז ער איהם דוחה, דורך תעניתים וסיגופים. ~~דאס הייסט אז זיין עבודה איז ברעכען דעם רע.~~

עמוד 27

. . אזוי ~~דארף מען אויך פארשטעהן דעם ענין~~ **איז דאס אויך** בכללות **הקומה פון אידען**, וואס דער בעש"ט האט אפגעמינטערט אידען פון זייער התעלפות~~,~~. ~~אז דאס איז אויך געווען באופן כזה~~ . .

. . **דער רמז פון זיין נאמען - __ישראל__ - באווייזט אויף דעם פנימיות הענין. ~~אז אידן זיינען דאמאלסט געווען בהתעלפות ברוחניות און~~ עניני הבעש"ט טוען אויף דאס וואס קריאת השם טוט אויף כנ"ל.** . .

. . מצד די גזירות והשמדות וואס ~~איז~~ **זיינען** געווען אין יענ**ער** צייט . .

. . דאס מיינט **ברוחניות** א העלם וסילוק אין אלע מדריגות ביזן עצם, ווייל דער עצם פון א אידען איז אלעמאל גאנץ, ~~אבער ביז דעם עצם זיינען אלע מדריגות געווען בסילוק והעלם. און דורך~~ די התגלות פון נשמת הבעש"ט ~~מיט~~ **דערנאך די הנהגות זיינע ותורתו** תורת החסידות וואס ער האט מגלה געווען, האט ~~ער אנגערירט~~ **דערלייינגט** אין דעם עצם פון אידען, און ~~ער~~ האט עס ממשיך געווען . .

. . ~~דאס איז דער ענין וואס עס רעדט זיך אין כתבים~~ . .

. . דערפון ~~וועט~~ פארשטעהן~~ט~~ מען ~~במילא~~ *[תחילה נכתב "וועט מען במילא פארשטעהן", ותיקן כנ"ל]*, אז דער ענין החסידות איז ~~דאס~~ ניט נאר פאר א געוויסע כתה . .

. . ~~וואָרום~~ * וויבאלד אז חסידות . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . דורך ~~אנרירען אין~~ **צוקומען צו** זייער עצם . .

. . ~~* אז דורך~~ * לימוד תורה הבעש"ט . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . און דעם ענין ~~וואס~~ האט דער בעש"ט *[תחילה נכתב "וואס דער בעש"ט האט", ותיקן כנ"ל]* אויפגעטאן ~~איז דאס~~ ניט נאר פאר זיין דור . .

. . אז דורך דעם ~~וו~~**ע**רט מען נתעורר פון די התעלפות . .

. . אויך ~~די~~ **דער** שאלה אימתי קאאתי מר . .

* ווייל דורך הפצת מעיינות תורת הבעש"ט . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . ~~וואס דאס וועט~~ **ווערט גילוי האם וואס דאס ~~איז~~** ברייינגען~~ט~~ ביאת המשיח*) ..

. . פון דעם איז ~~דאך~~ **אויך** מובן . .

. . סיי ~~אין~~ **דורך** דעם וואס מדור לדור מען האט *[תחילה נכתב "האט מען", ותיקן כנ"ל]* אראפגעטראגען חסידות מערער אין הבנה והשגה, ~~בכדי אז אלע אידען זאלען עס קענען פארשטעהן~~, און סיי אין דעם ענין הפרסום, ~~איז מדור לדור האט~~ מען **האט** עס מערער מפרסם געווען . .

. . איז דאך מובן דע~~ס~~**ר** גרויסע~~ן~~**ר** חוב און גרויסע~~ן~~**ר** זכות . .

. . וואס דער חושך ווערט אלץ גרעסער ~~און גרעסער~~, מוז מען **נאכמער** צו דעם אנקומען,

* און דורך דעם . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

מוסר וחסידות

. . דאס מיינט אז ער טוהט ~~ניט אין דעם ענין ווי צו פארהיטען זיך פון סור מרע, נאר ער טוהט~~ **בעיקרו** אין דעם ועשה טוב . .

. . ער ~~ב~~אטראכט ~~זיך~~ **אין דעם** ווי רע ומר עזבך את הוי', ווי עס איז ניט גוט דער צד השמאל, ~~פון~~ יצר הרע, ובמילא איז ער איהם דוחה, **אין אן אופן פון סור.** דורך תעניתים וסיגופים. ~~דאס הייסט אז זיין עבודה איז ברעכען דעם רע~~ . .

***) ראה אגרת הקודש ס"ד.**

חסידות אבער פארנעמט זיך נישט מיט ברעכען דעם רע. חסידות טוהט איך דעם ועשה טוב. חסידות איז מבאר און רעדט ארום דעם טוב טעם אין אלקות, די געהויבענקייט און געשמאקקייט פון א נשמה, און בשעת ער דערהערט דאס – האט ער במילא נישט קיין שייכות צום רע.

און דער אופן ווי ער האט נישט קיין שייכות צום רע, איז דאס [redacted] אויף אנדער אופן ווי דורך דעם דרך פון מוסר. ווארום דורך די עבודה פון סור מרע ווי עפ"י מוסר, הויבט ער דאך נישט העכער. ער בלייבט במקומו, און וויבאלד אז ער פארבלייבט – איז בכדי אויסצוהיטען זיך ער זאל נישט דורכפאלען ח"ו, מוז ער ברעכען דעם גוף, דורך תעניתים וסיגופים.* מה שאין כן דורך די עבודה פון חסידות וואס ער טוהט אין דעם טוב ווערט ער דאך העכער מצד דעם אור אלקי וואס עס לייכט אין איהם התבוננות והעמקת הדעת אין אלקות במילא דארף ער נישט ברעכען דעם גוף. ווי עס איז ידוע דער פירוש הבעש"ט אויפן פסוק ,עזב תעזב עמו, אז מיטן גוף גופא זאל ער דינען דעם אויבערשטען, ווארום זיין גוף אליין איז געווארען העכער און איידעלער.

–עפי'ז וועט מען אויך פארשטעהן דער ענין פון חינוך קטן איז דאס נאר [redacted] אין מצוות עשה, ועשה טוב, און נישט אין מצות ,לא תעשה, סור מרע. ווייל דער עיקר עבודה וואס מען דארף טאן איז אין ועשה טוב, אויפהויבען איהם [redacted] אויסאיידלען איהם, ער וועט ווערען מחוייב במצוות, וועט ער זיך במילא אפגעהיט אין סור מרע–

מען האט [redacted] געפרעגט, וואס האט אויפגעטאן חסידות אויף די פריערדיגע [redacted] דעם ראשית חכמה, של"ה וכו', וועלכע זיינען אויך מיוסד אויף קבלה?

האט ער [redacted] געענטפערט מיט א משל:

בשעת אז א גנב קומט גנבנ'ן איז פאראן צוויי אופנים ווי דער בעל הבית פארהיט זיך פון איהם.* איין אופן איז,אז דער בעה"ב הויבט אן שרייען, דערשרעקט זיך דער גנב און אנטלויפט. [redacted] פונדעסטוועגען איז [redacted] שייך אז דער גנב זאל קומען נאך אמאל גנב'נען.

עס איז [redacted] פאראן א צווייטער אופן, אז דער בעה"ב כאפט דעם גנב און פועל'ט אויף איהם,אז ער ווערט אויס גנב. און דאס איז–האט ער אויסגעפיהרט– דער אויפטוה פון חסידות אויף

און דאס איז דער כללות החילוק פון מוסר מיט חסידות.

מוסר רעדט אין דעם ענין פון סור מרע און דעם שב ואל תעשה. און חסידות רעדט אין דעם ועשה טוב און דעם קום ועשה. און במילא ווערט אנדערש אויך דער גוף הגשמי,אז אויך אין ענינים הגשמיים ודברי הרשות איז בכל דרכיך דעהו,וע"ד ווי עס שטעהט לגבי תשובה,אז זדונות נעשו לו כזכיות,ואתהפכא חשוכא לנהורא.

(משיחת אחש"פ תשט"ז)

דרך ארץ קדמה לתורה

היינטיגען שבת הויבט מען אן לערנען פרקי אבות.דער טעם וואס מען לערנט פאר שבועות פרקי אבות,איז ווייל אין מס' אבות רעדט זיך וועגען מדות ודרך ארץ,איז וויבאלד אז שבועות דארף מען מקבל זיין די תורה, און דרך ארץ קדמה לתורה, [redacted] א הכנה צו קבלת התורה.

און אזוי ווי [redacted] עניני מדות וד"א איז אויך פאראן פון חכמי או"ה מה שבדו מלבם, דערפאר הויבט זיך אן מס' אבות מיט ,משה קיבל תורה מסיני,להורות אז נישט נאר די דינים נאר אויך די הנהגות ומדות טובות איז דאס אויך תורה וואס קיבל משה מסיני.

אין דעם לשון פון משה קיבל תורה מסיני,איז נישט מובן, פארוואס שטעהט דער לשון מסיני און נישט מהקב"ה,דער עיקר איז מען דאך אויסען צו זאגען, אז דאס איז נישט ח ו א זאך שבדה מלבו, נאר דאס איז פון אויבערשטען,איז וואס איז די נפקא מינא אויף וועלכען ארט משה האט עס מקבל געווען,צי אויפן בארג סיני,אדער אויף א אנדער ארט?

ראי',אז נישט נאר די דינים ומנהגים פון תורה זיינען א הוראה בחיים, נאר אויך דער אופן און ארט פון קבלת התורה, איז אויך תורה–מלשון הוראה.

הר סיני צוויי ענינים הפכיים: א) עס איז א הר נישט קיין מקום מישור. ב) [redacted] מכיך מכל טוריא, [redacted] עס איז נידעריגער פון אנדערע בערג. וכמבואר במדרש ע"פ למה תרצדון הרים

עמוד 28

. . חסידות אבער פארנעמט זיך ~~ניט מיט ברעכען דעם רע. חסידות טוהט אין דעם ועשה טוב~~ **בעיקרו מיט - התבוננות בטוב.** חסידות איז מבאר און רעדט ארום דעם טוב טעם אין אלקות . .

. . איז דאס ~~גאר~~ אויף אן אנדער אופן . .

. . ווארום דורך די עבודה פון סור מרע **ווי** עפ"י מוסר, ווערט ער דאך ניט העכער. ~~במהות נפשו~~. ער בלייבט במקומו, ~~במעמדו ומצבו~~, און וויבאלד אז ער פארבלייבט ~~במצבו הגשמי והחומרי~~ **במקומו -** איז בכדי ~~אי~~**ינס**צוהיטען זיך ער זאל ניט דורכפאלען ח"ו . .

* מה שאין כן *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]* דורך די עבודה פון חסידות, וואס ער טוהט אין דעם ~~ועשה~~ טוב *[סימן להעביר לכאן את המשפט הבא]* ~~דורך די~~ התבוננות והעמקת הדעת אין אלקות **וכו'** . .

. .ווערט ער דאך העכער מצד דעם אור אלקי וואס עס לייכט אין איהם **במוחו ולבו - ווערען אויך, זיי ליכטיגער און מען קען לייכטער דינען <u>מיט</u> <u>זיי</u> דעם אויבערשטען** במילא דארף ער ניט ברעכען דעם גוף~~.~~, . .

. . עפי"ז וועט מען אויך פארשטעהן ~~וואס אין~~ **די דעה*) וואס האלט אַז** דע~~ס~~**ר** ענין פון חינוך קטן איז דאס נאר אין מצוות עשה, ועשה טוב, און ניט אין מצות, לא תעשה, סור מרע. **אף על פי וואס לכאורה כיוון שצריך לחנכו כש"כ שצריך להפרישו מאיסורא**)** . .

* ווייל דער עיקר העבודה . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . אויסאיידלען איהם אויפהויבען איה~~ן~~**ם** ~~און~~ *[תחילה נכתב "אויפהויבען איהן און אויסאיידלען איהם, ותיקן כנ"ל]*, ~~ובמילא וועט~~ **און דורך דעם איז אז** ער וועט ווערען מחוייב במצוות, וועט ער במילא זיין *[תחילה נכתב "זיין במילא", ויקן כנ"ל]* אפגעהיט אין סור מרע . .

. . מען האט ~~אמאל~~ געפרעגט ~~דעם רבין, כ"ק מו"ח אדמו"ר נ"ע~~, **, כמדומה - דעם בעש"ט,** וואס האט אויפגעטאן סידות אויך די פריערדיגע~~. אזוי ווי~~ דע~~ר~~**ם** ראשית חכמה, ~~דער~~ של"ה וכו' . .

. .האט ~~דער רבי~~ געענפערט מיט א משל: . .

* איין אופן איז . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . ~~אבער~~ פונדעסטוועגען איז ~~דאך~~ שייך אז דער גנב זאל קומען **נ**אך אמאל גנב'נען . .

. . עס איז ~~אבער~~ פאראן א צווייטער אופן, אז דער בעה"ב כאַפט דעם גנב און ~~רעדט מיט איהם בדרך קירוב, ביז ער~~ פועל'ט אויף איהם . .

. . דער אויפטוה פון חסידות אויף ~~מוסר.~~ **די פריערדיגע.** . .

. . ~~און דאס איז דער כללות החילוק פון מוסר מיט חסידות.~~

~~מוסר רעדט אין דעם ענין פון סור מרע און דעם שב ואל תעשה. און חסידות רעדט אין דעם ועשה טוב און דעם קום ועשה. און במילא ווערט אנדערש אויף דער גוף הגשמי, אז אויך אין ענינים הגשמיים ודברי הרשות איז בכל דרכיך דעהו, ועי"ד ווי עס שטעהט לגבי תשובה, אז זדונות נעשו לו כזכיות, ואתהפכא חשוכא לנהורא.~~

דרך ארץ קדמה לתורה

. . ~~דערפאר לערנט מען פאר שבועות מס' אבות, דרך ארץ, וואס דאס איז~~ א הכנה צו קבלת התורה . .

. . און אזוי ווי ~~וועגען~~ עניני מדות וד"א . .

. . דערפאר הויבט זיך אן מס' אבות מיט~~ן לשון~~ **דער הודעה** משה קיבל תורה מסיני. .

. . איז דאס אויך ~~א ענין פון~~ תורה וואס קיבל משה מסיני . .

* אין מכאן **מזה** ראיי . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . אז ניט נאר די דינים ומנהגים פון תורה ~~אליין~~ זיינען א הוראה בחיים . .

. . איז אויך **אַ** תורה - מלשון הוראה . .

. . ~~וועגען~~ **אין** הר סיני ~~געפינען מיר~~ **זיינען דא** צוויי ענינים הפכיים . .

. . ב) ~~אויך הר סיני שטעהט דמכיך~~ מכל טוריא~~.~~, ~~אז~~ עס איז נידעריגער פון אנדערע בערג . .

***) תוד"ה בנו נזיר כח, ב. תוס' ישנים יומא פב, א.**

****) תוס' שבת קכא, סע"ב. וראה שו"ע או"ח סשמ"ג.**

גבנונים, אז דערפאר האט דער אויבערשטער ניט געוואלט געבען די תורה
אויף אנדערע בערג, ווייל זיי זיינען גרויסע בערג און בעלי גאוה, דערפאר
האט דער אויבערשטער אויסגעקליבען הר סיני דוקא, דמכיך מכל טוריא.
ולכאורה איז [illegible] ניט מובן, ממה נפשך, אויב א בארג איז א מעלה
האט מען געדארפט געבען די תורה אויף הר תבור אדער הר הכרמל, און אויב
א בארג איז א חסרון, ווייל עס איז א ענין פון ישות וגאוה, האט מען דאך
געדארפט געבען די תורה אויף א מקום מישור, און ניט אפילו אויף א קליינע
בארג.

נאר דאס איז א הוראה אין [illegible] קבלת התורה, [illegible] פאדערט
זיך צוויי תנאים: א) עס זאל זיין א הגבהה, וואס דערפאר האט מען ניט
געגעבען די תורה אין א מקום מישור, נאר אויף א הר דוקא, [illegible] מען
דארף ניט נתפעל ווערען פון קיינעם אין דער וועלט, [illegible] האבען אין זיך
די ריכטיגע שטארקייט אויף לערנען תורה און מקיים זיין מצוות. ב) עס
זאל ניט זיין קיין ישות וגאוה, וואס דערפאר האט מען ניט געגעבען די
תורה אויף הר תבור והר כרמל, נאר אויף הר סיני דמכיך מכל טוריא, ווארום
אין אני והוא יכולים לדור, אויב ער האט אין זיך גאוה, איז ער
ניט קיין כלי צום אור התורה.

און די צוויי ענינים, דער תוקף והגבהה און דער ביטול וענוה, זיינען
ניט קיין סתירה איינע צו די אנדערע, ווארום דער תוקף וואס ער האט איז
דאס ניט מצד זיינע ישות, ד.ה. מצד זיינע אייגענע מציאות, נאר ער ווייס
גוט זיין מעמד ומצב ווי יעדער איינער איז בעסער פון איהם, און פונדעסט-
וועגען האט ער תוקף אין תורה ומצוות, [illegible] מצד דעם
וואס ער שוחט דעם אויבערשטענס רצון, און ער איז אויף אזוי פיעל איבער-
געגעבען און איינגעטאן צו מקיים זיין דעם אויבערשטענס רצון, אז ער
קריגט אין דעם דעם גרעסטען תוקף און עס פאלען אפ אלע מניעות ועיכובים.
~~און דאס איז די הוראה פון דעם וואס די תורה איז געגעבען געווארען~~
~~אויף הר סיני, וואס הר סיני איז ניט פון די הויכע בערג, הר סיני האט אין~~
~~זיך ניט קיין אייגענע מעלות [illegible]~~, ער שטייט אין א ביטול
בתכלית, און פונדעסטוועגען שטעהט ער אין א הגבהה ותוקף מקבל צו זיין די
תורה און מקיים זיין איהר במסירת נפש.

און דאס איז דער דיוק הלשון משה קיבל תורה מסיני, דלכאורה וואס איז
די נפקא מינא ווער עס האט די תורה מקבל געווען, דער עיקר איז דאך אז
די תורה קומט פון אויבערשטען.

נאר דאס איז אויך א הוראה אז [illegible] מקבל ~~צו זיין די תורה דארף מען~~
~~האבען ענוה וביטול [illegible] עס שטעהט אויף משה~~ והאיש משה עניו מאד מכל
האדם אשר על פני האדמה, און ~~פונדעסטוועגען~~ איז דאס ניט קיין סתירה ~~צו~~
~~דעם תוקף וואס מען דארף האבען אויף מקיים זיין תומ"צ, ואדרבא~~.

און דאס איז די ערשטע משנה פון מס' אבות, וואס דער לימוד מס' אבות
איז א הכנה צו קבלת התורה ~~[illegible] דאס מען באלד, אז די ערשטע הכנה איז~~
משה קיבל תורה מסיני, ~~וואס דאס איז~~ ביטול און תוקף, וואס דאס איז
די ערשטע הכנה צו קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

(משיחת ש"ק מברכים אייר תשט"ז)

עמוד 29

. . ~~דערפאר האט דער~~ אויבערשטער *[סימן בעיגול להשמיט את תיבת ״אויבערשטער״]* **און** אויסגעקליבען הר סיני דוקא . .

. . ולכאורה איז ~~דאך דאס~~ ניט מובן . .

. . און ניט אפילו אויף א קליינע בארג. ~~אויך ניט.~~ . .

. . נאר דאס איז א הוראה אין ~~דעם וועג צו~~ **אופן** קבלת התורה, ~~אז צו דעם~~ פאדערט זיך צוויי תנאים . .

. . נאר אויף א הר דוקא. ~~להורות אז~~ מען דארף ניט נתפעל ווערען פון קיינעם אין דער וועלט, **אל יבוש מפני המלעיגים**, ~~און~~ האבען אין זיך די ריכטיגע שטארקייט . .

. . ~~ובמילא~~ אויב ער האט אין זיך גאוה, איז ער ניט קיין כלי צום אור התורה. *[סימן להעביר לכאן את המשפט הבא]* וואס דערפאר האט מען ניט געגעבען די תורה אויף הר תבור והר כרמל, נאר אויף הר סיני דמכיך מכל טוריא . .

. .ווי יעדער איינער איז בעסער פון איהם, **מכיך מכל טורייא**, און פונדעסטוועגען האט ער תוקף אין תורה ומצוות, ~~ניט מצד זיין מציאות נאר~~ מצד דעם וואס ער ~~טוהט~~ **גייט טאן** דעם אויבערשטענס רצון, ..

. . ~~און דאס איז די הוראה פון דעם וואס די תורה איז געגעבען געווארען אויף הר סיני, וואס הר סיני איז ניט פון די הייכע בערג, הר סיני האט אין זיך ניט קיין רייגענע מעלות כמבואר במדרש שם~~ . .

. . און דאס איז **אויך** דער דיוק הלשון . .

. . ~~**בדרך**~~ נאר דאס איז אויך א הוראה אז ~~בכדי~~ מקבל ~~צו זיין די תורה דארף מען האבען ענוה וביטול. ווי עס שטעהט אויף משה והאיש משה~~ **התורה דארף האבען מען די צוויי תכונות פון משה: ויהי בישורון*) מלך, און** עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, און ~~פונדעסטוועגען~~ דאס איז *[תחילה נכתב ״איז דאס״, ותיקן כנ״ל]* נייט קיין סתירה צו ~~דעם תוקף וואס מען דארף האבן אויף מקיים זיין תומ״צ, ואדרבא.~~ **וכנ״ל**. . .

. . און דאס איז די ערשטע משנה פון מס׳ אבות, וואס דער לימוד מס׳ אבות איז א הכנה צו קבלת התורה ~~בט״ל, זאגט מען באלד, אז די ערשטע הכנה איז~~ משה קיבל תורה מסיני, ~~וואס דאס איז~~ ביטול און תוקף . .

---

*) **ראה ~~זח״ב טז, ב.~~ לקו״ת דברים מה, א. ~~וצ״ע~~**

ל"ג בעומר

ל"ג בעומר איז דער יום ההילולא און דער יום השמחה פון רשב"י. אויף דעם ענין ההסתלקות שטעהט, אז ביום ההסתלקות ווערט נכלל כל עבודתו ועמלו שעמל בה כל ימי חייו. און מצד דעם איז דא א מעלה ביום ההסתלקות אויף די עבודה שעבד כל ימי חייו, ווייל בעת ההסתלקות קלייבען זיך צונויף אלע עבודות צוזאמען.

דערמיט וועט מען פארשטעהן וואס עס שטעהט אין מדרש ע"פ כי לא יראני האדם וחי, שאפילו חיות הקודש אינן רואים. אדעם זאגט דער מדרש אויפן זעלבען פסוק וועגען צדיקים, בחייהם אינם רואים אבל במיתתם רואים.

איז דאך אין פלוג ניט פארשטאנדיק, אויב חיות הקודש, וואס דאס איז א $$$$ מדריגה עליונה במלאכים אינן רואין, היינט ווי קומט עס אז צדיקים זיינען במיתתם יע רואים. ומה נפשך, אויב דאס איז מצד מעלת הנשמות על המלאכים, וואס מצד מעלת הנשמות זיינען זיי יע רואים, האט דאך געדארפט זיין אז נשמות זאלען בחייהם אויך זיין רואים?

נאר דער ביאור אין דעם איז עפ"י הנ"ל, ווייל בעת ההסתלקות קלייבען זיך צונויף אלע עבודות צוזאמען, ווארום דאן איז גמר $$$$$$ און דער סך הכל פון עבודת הנשמה אין דעם גוף, במילא איז ווי הויך עס זאל ניט זיין מעלת העבודה בימי חייו, וואס עבודה איז צורף גבוה, קומט עס ניט צו מעלת ההסתלקות, וואס יעמאלט איז דא דער ס"ה פון אלע עבודות צוזאמען.

און דאס איז אויך דער טעם וואס עס שטעהט אויף משה רבנו, אז חמישים שערי בינה נבראו בעולם און צו משה רבנו זיינען נתגלה געווארען נאר מ"ט שערים $$$$, נאר בשעת הסתלקותו האט ער זוכה געווען אויך צום שער הנו"ן. אבן דער טעם הדבר, ווייל בעת ההסתלקות איז דער סך הכל פון אלע עבודות צוזאמען. און בשעת אז עס קלייבען זיך צונויף אלע עבודות צוזאמען, קומט דא במילא אויך צו דער אור העולה על כולנה, כידוע אז בהצטרפות כמה פרטים ווערט נמשך א אור העולה על כולנה.

ועל דרך בצירוף כמה אותיות ביחד, וואס יעדער אות האט דאך א פירוש מיט א ענין, אבער בצירוף כמה אותיות ביחד קומט דא צו א נייע זאך, וואס דאס איז דער תוכן התיבה. און אזוי איז דאך אויך בהצטרפות פון צעהן אידען, וואס יעדערער פון זיי האט א נפש האלקית, איז $$$$$$ בהצטרפות פון צעהן אידען ביחד קומט צו א נייער ענין, - די השראת השכינה וואס איז פאראן אויף א מנין אידען.

ועפ"ז וועט מען אויך פארשטעהן דעם ענין פון ל"ג בעומר, דער יום ההסתלקות פון רשב"י, אז ווי גרויס עס זאל זיין מעלת העבודת הרשב"י בחייו, וואס ער האט געזאגט בחד קטירא אתקטרנא, בי' אחידא בי' להיטא, קומט עס אבער ניט צו די מעלה וואס עס האט זיך אויפגעטאן ביום הסתלקותו, וואס דאס איז מצד די מעלה פון דעם ס"ה פון אלע עבודות מיטן אור העולה על כולנה.

= = =

עס ווערט געבראכט בשם כ"ק אדמו"ר הזקן, אז עס זיינען פאראן נשמות פון יחידי סגולה וואס באן זיי איז ניט געווען דער גאנצער ענין החורבן, און איינער פון זיי איז דער רשב"י.

דער ביאור אין דעם איז, ווייל די עבודה פון רשב"י איז געווען צו מגלה זיין פנימיות התורה, ממשיך זיין סתים דאורייתא אין גילוי, ד.ה. אז ער האט עס ממשיך געווען אין גליא דתורה און אויך אין גליא פון וועלט. עס זיינען געווען נאך תנאים וועלכע האבען זיך עוסק געווען אין פנימיות התורה, אבער דער אויפטוה פון רשב"י איז געווען, אז ער האט עס ממשיך געווען בגלוי אין עולם.

און וויבאלד אז ער האט ממשיך געווען פנימיות התורה אין וועלט בגילוי, ע"ד דעם אופן ההנהגה פון לעתיד לבוא, איז דאך במילא ניט שייך דער גאנצער ענין החורבן והגלות.

= = =

עס איז דאך ידוע אז בכל שנה ושנה חוזרים זיך איבער די ענינים וועלכע זיינען געווען באותו יום בפעם הראשונה. אזוי ווי יעדער ט"ו בניסן איז מאיר דער גילוי פון יציאת מצרים און יעדער שבועות דער גילוי פון מתן תורה. אזוי $$$ אויך יעדער ל"ג בעומר $$$$ איז מאיר דער ענין פון רשב"י און די הנהגה דלעתיד לבוא אויך בזמן הגלות, וואס רשב"י האט עס איבערגעגעבען לדורותיו אחריו און האט עס אריינגעגעבען אין די פנימיות התורה וואס איז נתגלה געווארען אין הבנה והשגה דורך תורת חסידות חב"ד.

עמוד 30

ל״ג בעומר

. . אויף דעם ~~ענין~~ **יום** ההדתלקות שטעהט, אז ~~ביום ההסתלקות~~ **דאמאלס** ווערט נכלל **און עולה** כל עבודתו ועמלו שעמל בה כל ימי חייו . .

. . וואס עס שטעהט אין מדרש **(ס״פ נשא)** ע״פ כי לא יראני האדם וחי . .

. . ~~נ~~**פ**א~~כ~~**ר**דעם זאגט דער מדרש . .

. . א מדריגה עלי**ונ**ה במלאכים . .

. . היינט ווי קומט עס אז צדיקים במיתתם זיינען *[תחילה נכתב ״זיינען במיתתם״, ותיכן כנ״ל]* יע רואים . .

. . ~~וואס מצד מעלת הנשמות זיינען זיי יע רואים~~ . .

. . ~~איז~~ דער טעם הדבר . .

. . קומט ~~דא במילא~~ אויך צו . .

. . און אזוי איז דא**ס**ך אויך . .

. . איז בהצטרפות**ם** ~~פון צעהן אידען~~ ביחד קומט צו א נייער ענין . .

. . ל״ג בעומר, ~~דער יום ההסתלקות פון רשב״י~~ . .

. . וואס ער האט געזאגט* בחד קטירא אתקטרנא . .

* * *

. . אז בכל שנה ושנה חזר׳**טן** זיך איבער די ענינים וועלכע זיינען געווען בואתו יום בפעם הראשו~~ן~~**נה**. ~~אזוי ווי~~ יעדער ט״ו בניסן . .

. . וואס ~~דער~~ רשב״י האט עס איבערגיגעבען . .

***) זע זהר ח״ג רפח, א. רצב, א.**

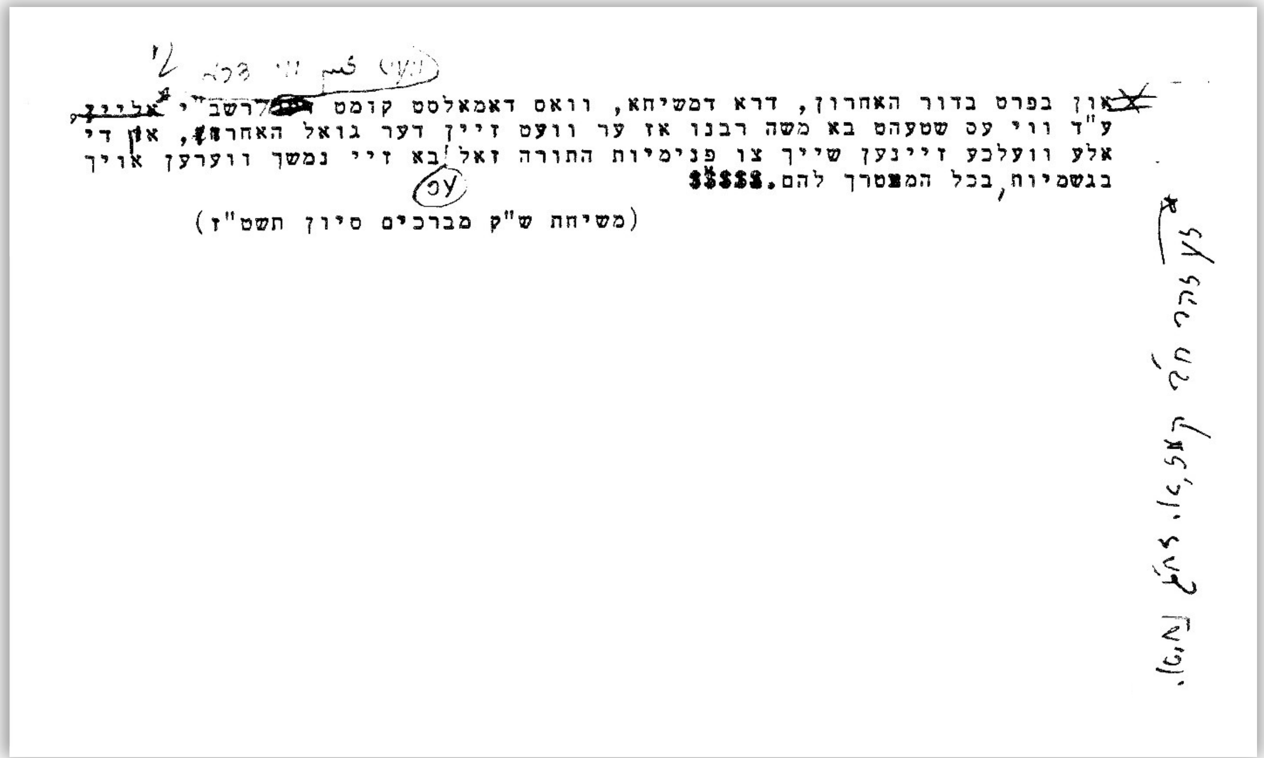

און בפרט בדור האחרון, דרא דמשיחא, וואס דאמאלסט קומט לרשב"י אליין, ע"ד ווי עס שטעהט בא משה רבנו אז ער וועט זיין דער גואל האחרון, און די אלע וועלכע זיינען שייך צו פנימיות התורה זאל בא זיי נמשך ווערען אויך בגשמיות, בכל המצטרך להם.

(משיחת ש"ק מברכים סיון תשט"ז)

עמוד 31

. . וואס דאמאלסט קומט ~~דער~~ **וועט זיין ווי דרא ד**רשב"י* ~~אליין~~, ע"ד ווי עס שטעהט . . *[סימן להתחיל פיסקא חדשה]*

. . א~~ו~~**ון** די אלע וועלכט זיינען שייך צו פנימיות התורה זאל **עס** בא זיי נמשך ווערען אויך בגשמיות, בכל המצטרך להם.

***) זע זהר ח"ב קמז, א. זח"ג נח, א.**

הגהות על שיחות משנות תשמ"ט-תש"נ

חלקים מעלי ההגהה דשיחת ש"פ וארא, ר"ח שבט ה'תשמ"ט

הערה 9 בשוה"ג

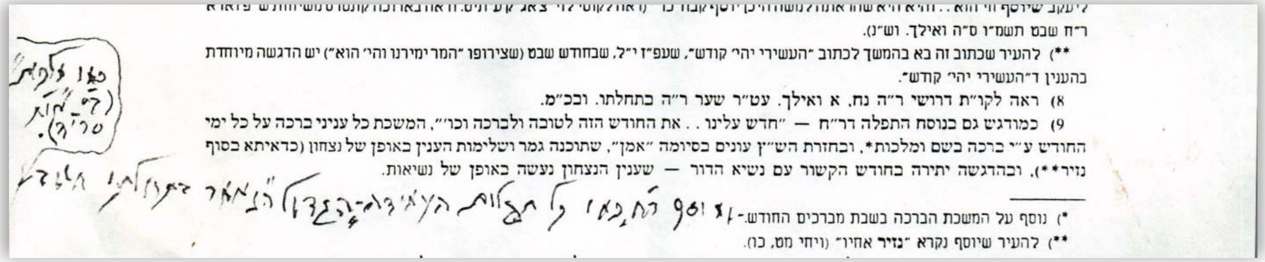
ר"ח שבט תשמ"ו ס"ה ואילך. וש"נ).

**) להעיר שכתוב זה בא בהמשך לכתוב "העשירי יהי' קודש", שעפ"ז י"ל, שבחודש שבט (שצירופו "המר ימירנו והי' הוא") יש הדגשה מיוחדת בהענין ד"העשירי יהי' קודש".

8) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך. עט"ר שער ר"ה בתחלתו. ובכ"מ.

9) כמודגש גם בנוסח התפלה דר"ח — "חדש עלינו . . את החודש הזה לטובה ולברכה וכו'", המשכת כל עניני ברכה על כל ימי החודש ע"י ברכה בשם ומלכות*, ובחזרת הש"ץ עונים בסיומה "אמן", שתוכנה גמר ושלימות הענין באופן של נצחון (כדאיתא בסוף נזיר**), ובהדגשה יתירה בחודש הקשור עם נשיא הדור — שענין הנצחון נעשה באופן של נשיאות.

*) נוסף על המשכת הברכה בשבת מברכים החודש.

**) להעיר שיוסף נקרא "נזיר אחיו" (ויחי מט, כו).

*) נוסף על המשכת הברכה בשבת מברכים החודש. **- ומוסף ר"ח, כמו כל תפלות העמידה - "הגדול" הנאמר בתחלתו, חשוב כמו "מלכות" (ב"י או"ח סרי"ד).**

ס"ה

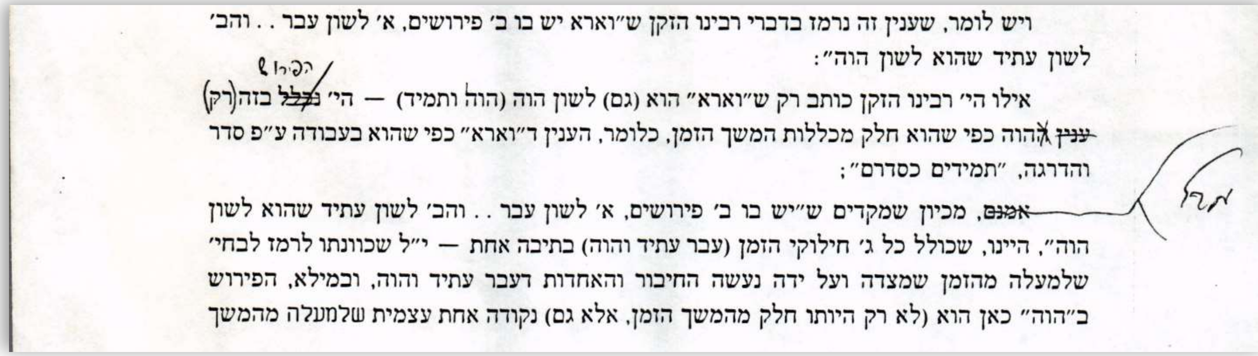
ויש לומר, שענין זה נרמז בדברי רבינו הזקן ש"וארא יש בו ב' פירושים, א' לשון עבר . . והב' לשון עתיד שהוא לשון הוה":

אילו הי' רבינו הזקן כותב רק ש"וארא" הוא (גם) לשון הוה (הוה ותמיד) — הי' ~~נכלל~~ בזה (רק) ~~ענין~~ הוה כפי שהוא חלק מכללות המשך הזמן, כלומר, הענין ד"וארא" כפי שהוא בעבודה ע"פ סדר והדרגה, "תמידים כסדרם";

~~אמנם~~, מכיון שמקדים ש"יש בו ב' פירושים, א' לשון עבר . . והב' לשון עתיד שהוא לשון הוה", היינו, שכולל כל ג' חילוקי הזמן (עבר עתיד והוה) בתיבה אחת — י"ל שכוונתו לרמז לבחי' שלמעלה מהזמן שמצדה ועל ידה נעשה החיבור והאחדות דעבר עתיד והוה, ובמילא, הפירוש ב"הוה" כאן הוא (לא רק היותו חלק מהמשך הזמן, אלא גם) נקודה אחת עצמית שלמעלה מהמשך

. . ~~אמנם~~ **אבל**, מכיון שמקדים . .

חלקים מעלי ההגהה דהדרן על הרמב"ם –
משיחות ש"פ ויגש ט' טבת, יום א' פ' ויחי, עשרה בטבת, וש"פ ויחי ט"ז טבת ה'תשמ"ט

הערה על הכותרת

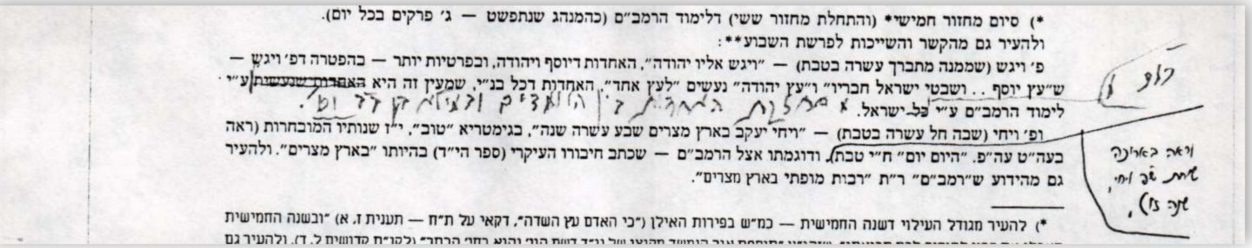

) סיום מחזור חמישי (והתחלת מחזור ששי) דלימוד הרמב"ם (כהמנהג שנתפשט — ג' פרקים בכל יום).
ולהעיר גם מהקשר והשייכות לפרשת השבוע**:
פ' ויגש (שממנה מתברך עשרה בטבת) — "ויגש אליו יהודה", האחדות דיוסף ויהודה, ובפרטיות יותר — בהפטרה דפ' ויגש — ש"עץ יוסף . . ושבטי ישראל חבריו" ו"עץ יהודה" נעשים "לעץ אחד", האחדות דכל בנ"י, שמעין זה היא האחדות שנעשית ע"י לימוד הרמב"ם ע"י כל ישראל.
ופ' ויחי (שבה חל עשרה בטבת) — "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה", בגימטריא "טוב", י"ז שנותיו המובחרות (ראה בעה"ט עה"פ. "היום יום" ח"י טבת), ודוגמתו אצל הרמב"ם — שכתב חיבורו העיקרי (ספר הי"ד) בהיותו "בארץ מצרים". ולהעיר גם מהידוע ש"רמב"ם" ר"ת "רבות מופתי בארץ מצרים".

*) להעיר מגודל העילוי דשנה החמישית — כמ"ש בפירות האילן ("כי האדם עץ השדה", דקאי על ת"ח — תענית ז, א) "ובשנה החמישית

שמעין זה היא ~~האחדות שנעשית~~ ע"י לימוד הרמב"ם ע"י ~~כל~~ **כו"כ** מישראל **מתחזקת האחדות בין הלומדים ובמילא בין ב"ב** **<u>וכו'</u>**.

הערה 4

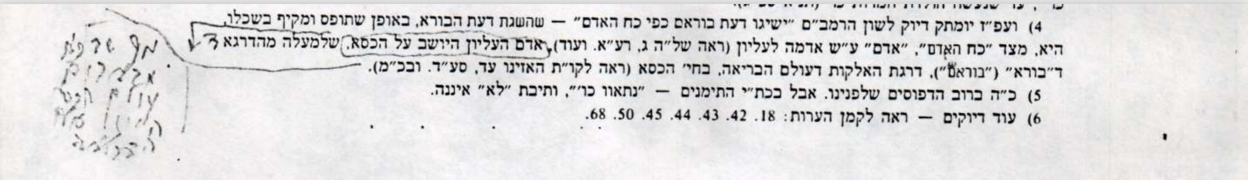

4) ועפ"ז יומתק דיוק לשון הרמב"ם "ישיגו דעת בוראם כפי כח האדם" — שהשגת דעת הבורא, באופן שתופס ומקיף בשכלו, היא, מצד "כח האדם", "אדם" ע"ש אדמה לעליון (ראה של"ה ג, רע"א. ועוד), אדם העליון היושב על הכסא, שלמעלה מהדרגא ד"בורא" ("בוראם"), דרגת האלקות דעולם הבריאה, בחי' הכסא (ראה לקו"ת האזינו עד, סע"ד. ובכ"מ).
5) כ"ה ברוב הדפוסים שלפנינו. אבל בכת"י התימנים — "נתאוו כו"", ותיבת "לא" איננה.
6) עוד דיוקים — ראה לקמן הערות: 18. 42. 43. 44. 45. 50. 68.

4) . . שלמעלה מהדרגא **ד**אדם העליון היושב על הכסא . . *[תחילה נכתב "אדם העליון היושב על הכסא שלמעלה מהדרגא", ותיקן כנ"ל]*

. . בחי' הכסא (ראה לקו"ת האזינו עד, סע"ד. ובכ"מ). **אף שבכ"מ מבארים עולם הכסא היינו עולם הבריאה**.

ס"ד

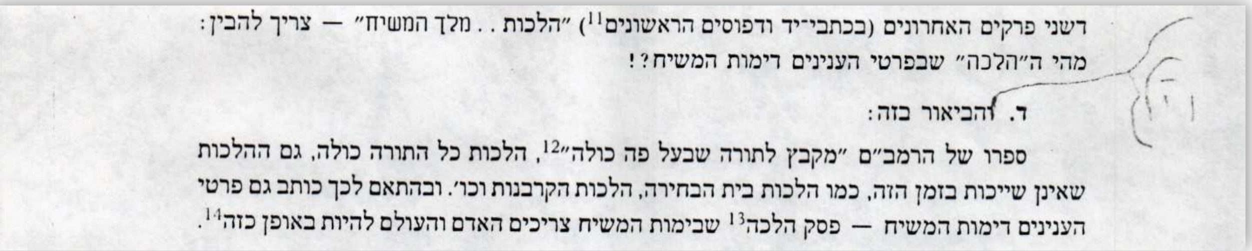

דשני פרקים האחרונים (בכתבי-יד ודפוסים הראשונים[11]) "הלכות . . מלך המשיח" — צריך להבין: מהי ה"הלכה" שבפרטי הענינים דימות המשיח?!

ד. והביאור בזה:

ספרו של הרמב"ם "מקבץ לתורה שבעל פה כולה"[12], הלכות כל התורה כולה, גם ההלכות שאינן שייכות בזמן הזה, כמו הלכות בית הבחירה, הלכות הקרבנות וכו'. ובהתאם לכך כותב גם פרטי הענינים דימות המשיח — פסק הלכה[13] שבימות המשיח צריכים האדם והעולם להיות באופן כזה[14].

וי"ל ~~ו~~הביאור בזה . .

ס"ה

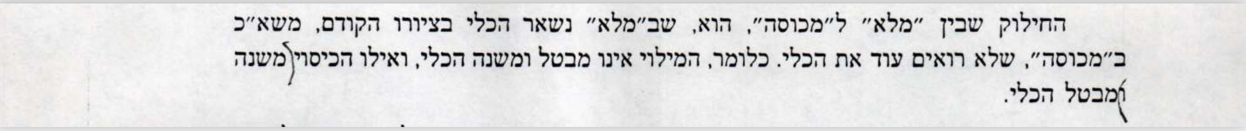

החילוק שבין "מלא" ל"מכוסה", הוא, שב"מלא" נשאר הכלי בציורו הקודם, משא"כ ב"מכוסה", שלא רואים עוד את הכלי. כלומר, המילוי אינו מבטל ומשנה הכלי, ואילו הכיסוי משנה ומבטל הכלי.

. . ואילו הכיסוי **(**משנה ו**)**מבטל הכלי . .

ס"ו

"מלאה הארץ דעה את ה'" פירושו — שישנה מציאות ה"ארץ", אלא, שהארץ מלאה דעה את ה', ובמילא, גם כשנעשית מלאה בדעה את ה' ה"ה מציאות לעצמה, במכ"ש וק"ו מדגים שבים — שאף שכל מציאותם חדורה והיא מי הים, יש להם אינו מציאות לעצמם.

. . יש להם ~~אינו~~ מציאות לעצמם . .

סי"ב

תשובה מביא הרמב"ם רק "מלאה הארץ דעה את ה'", ובהלכות מלך המשיח מוסיף גם "כמים לים מכסים":

נתבאר לעיל (ס"ד) שבהלכות תשובה מבאר הרמב"ם המצב דימות המשיח בנוגע לקיום התומ"צ בזמן הזה, משא"כ בהלכות מלך המשיח כותב הרמב"ם פרטי ההלכות דימות המשיח עצמם. ומזה מובן, שפרטי הענינים דימות המשיח שכותב בהלכות תשובה אינם אלא לפי ערך המעמד ומצב בזמן הזה, באופן של תכלית השלימות (שעי"ז יתוסף בקיום התומ"צ בזמן הזה).

ומכיון שידיעת ה' באופן ד"כמים לים מכסים" (שגדר המציאות שלו נעשה "דעה את ה'") בתכלית השלימות שייכת רק כשנמצאים "באותו הזמן" (ולא בזמן הזה[37]) — לכן, בהלכות תשובה כותב רק "מלאה הארץ דעה את ה'", תכלית השלימות באופן העבודה שמצד גדרי מציאות האדם והעולם, שהם נעשים מלאים לגמרי ב"דעה את ה'", אבל אעפ"כ, נשארים עדיין בגדרי המציאות שלהם; ורק בהלכות מלך המשיח מוסיף גם את השלימות האמיתית שתהי' בימות המשיח (שלא בערך לאופן העבודה בזמן הזה) — "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", שידיעת ה' תהי' באופן שגדר המציאות דהאדם והעולם נעשה המציאות דאלקות, בדוגמת הים שמציאותו היא המים, "מי הדעת", "דעה את ה'".

. . נתבאר לעיל (ס"ד) שבהלכות תשובה מבאר הרמב"ם המצב דימות המשיח בנוגע לקיום התומ"צ <u>בזמן הזה</u> **- דוגמא לדבר כשגעתה פרשתו של הערבי*) פעם ב' כי נולד גואלן של ישראל**, משא"כ בהלכות מלך המשיח כותב הרמב"ם פרטי ההלכות <u>דימות המשיח **בימים אלה** עצמם</u> . .

. . **ועד -** באופן של תכלית השלימות **בהם** . .

. . שהם נעשים מלאים ~~לגמרי~~ ב"דעה את ה'" . .

. . מוסיף גם את השלימות ~~האמיתית~~ . .

---

*

הערה 41 בשוה"ג

41) ואף שגם לעתיד לבוא "ילכו מחיל אל חיל" (ואדרבה — עיקר הענין ד"ילכו מחיל אל חיל" יהי' לעתיד לבוא (ראה אגה"ק סו"ס כו)) — לא יהי' זה באופן של מלחמה, ואפילו לא מתוך רגש של קנאה ותחרות*, כי, מלחמה, ואפילו קנאה ותחרות, הם מצד גדר מציאות האדם.

---

*) ומשארז"ל שלעתיד לבוא "כל אחד ואחד נכוה מחופתו של חבירו" (ב"ב עה, א) — הרי, הלשון "נכוה" מדגיש (בעיקר) את פעולת החמימות מחופת חבירו שלמעלה מחופתו (שעי"ז יתוסף אצלו בהליכה מחיל אל חיל), ולא את הרגש דקנאה ותחרות שמצד גדר מציאותו.

42) ועפ"ז יומתק גם שבהלכות תשובה כותב "נתאוו . . לימות המשיח"*, ובהלכות מלך המשיח כותב "נתאוו . . ימות המשיח" (ולא "לימות המשיח").

*) . . ולא את הרגש דקנאה ותחרות שמצד גדר מציאותו. **ועצ"ע.**

סי"ג

אמנם, מכיון שגם הענין ד"נתאוו . . ימות המשיח" שבהלכות מלך המשיח הוא בזמן הזה (לפני ביאת המשיח), שאז לא שייך הענין ד"כמים לים מכסים" — לכן, לא יכול הרמב"ם לכתוב ש"נתאוו ימות המשיח לפי שבאותו הזמן . . מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ע"ד מ"ש בהלכות תשובה "נתאוו . . ימות המשיח . . לפי שבאותן הימים . . מלאה הארץ דעה את ה'") — כי, בזמן הזה, לא זו בלבד שלא שייך המצב ד"כמים לים מכסים", אלא יתירה מזה, שלא יכולה להיות אפילו תאוה למעמד ומצב ד"כמים לים מכסים", ביטול המציאות לגמרי (כי אם, תאוה לשלימות המציאות, "מלאה הארץ דעה את ה'"), ולכל היותר, יכולה להיות תאוה לענין שהוא מעין ודוגמת הביטול ד"כמים לים מכסים" — "שיהיו פנויין בתורה וחכמתה"[45] (כנ"ל).

-ותו לא

. . (ע"ד מ"ש בהלכות תשובה "נתאווה . . ימות המשיח . . לפי שבאותן הימים . . מלאה הארץ דעה את ה'" **- ותו לא**) . .

סי"ד

העצמית דהלכות התורה, רצונו של הקב"ה.

ועפ"ז:

(קרוב ל)

בהלכות תשובה[48] שבהתחלת ספר הי"ד — מכיון שהלימוד הוא באופן שנרגש מציאות וגדרי

. . בהלכות תשובה ש**(קרוב ל)**בהתחלת ספר הי"ד . .

האדם העולם שבהלכות התורה (ציווים והוראות להאדם בנוגע להנהגה בעולם), ולכן, השלימות שיכול להגיע אלי' אינה אלא באופן ד"מלאה הארץ דעה את ה'", שגם כאשר האדם והעולם הם מלאים ב"דעה את ה'", הו"ז בגדרי האדם והעולם — "מלאה הארץ" (שמצדם יש אפשרות לענין ~~הפכי~~, ולכן צ"ל ענין התשובה[49]).

היפך רצונו

משא"כ בהלכות מלך המשיח שבסיום וחותם ספר הי"ד — מכיון שהלימוד הוא באופן שמודגש בעיקר המעלה העצמית דהלכות התורה, רצונו של הקב"ה, שלמעלה מגדרי האדם והעולם, וביחד עם זה, פועלת שינוי בהאדם והעולם שמצד גדרם הם יהיו כפי רצונו של הקב"ה, הו"ז באופן שגדרי האדם והעולם נעשים כגדרי התורה — "כמים לים מכסים"[50].

בסגנון אחר קצת:

החילוק שבין התחלת הלימוד לשלימות הלימוד (התחלת וסיום הרמב"ם) הוא ע"ד ובדוגמת החילוק שבין נגלה דתורה לפנימיות התורה, שבנגלה דתורה (הלכות ודיני התורה כפשוטם) עיקר ההדגשה היא על גדרי האדם והעולם, ואילו בפנימיות התורה (השגת וידיעת אלקות, "דע את אלקי אביך"[51]) עיקר ההדגשה היא על האלקות שבתורה, שעל ידה משתנים גדרי האדם (והעולם) לגדרי האלקות (ובדרך ממילא נשללת האפשרות לענין ~~הפכי~~, ובלשון חז"ל[52] "המאור שבה מחזירו למוטב"), ועד לתכלית השלימות — "כמים לים מכסים"[53].

. . (שמצדם יש אפשרות לענין ~~הפכי~~ **היפך רצונו**, ולכן צ"ל ענין התשובה) . .

. . (ובדרך ממילא נשללת האפשרות לענין ~~הפכי~~ **היפך רצונו**, ובלשון חז"ל "המאור שבה מחזירו למוטב") . .

הערה 50

50) ופשיטא שאין צורך לשלול ענין הפכי, שלכן, לא הזכיר הרמב"ם הפסוק "והסירותי את לב האבן מבשרכם", שהביא בהלכות תשובה. ועפ"ז יומתק גם שבהלכות מלך המשיח לא הזכיר אודות ענין התשובה המביאה את הגאולה.

51) דה"א כח, ט. וראה תניא (קו"א) קנו, ב. ובכ"מ.

52) ראה ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובקה"ע שם. איכ"ר פתיחתא ב וביפה ענף שם. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.

53) ועפ"ז יומתק גם הענין ש"לא יהי' שם . . מלחמה ולא קנאה ותחרות" — כי, פנימיות התורה היא אילנא דחיי דלית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת כו' (זח"ג קכד, ב (ברע"מ). הובא ונתבאר באגה"ק סכ"ו).

54) ספר יצירה פ"א מ"ז.

50) ופשיטא שאין צורך לשלול ענין ~~הפכי~~ **היפך רצונו** . .

סט"ז

טז. ועוד ענין בזה — שגם לאחרי שלימות הלימוד, שמסיימים כל הלכות התורה שבספר הרמב"ם, עד "ומלאה גו' כמים לים מכסים", באים עוה"פ להתחלת הרמב"ם (שזהו"ע ה"הדרן", "מתכיפין התחלה להשלמה"), "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון וכו'".

. . (שזהו"ע ה"הדרן", **החזרה** "מתכיפין התחלה להשלמה") . .

הערה 66 ובשוה"ג

66) ועד"ז בנוגע להרמב"ם עצמו, וכן כל גדולי ישראל, עד להאבות ומשה רבינו, שנמצאים בג"ע יותר מג' אלפים שנה ועוסקים בתורה* — שלימודם הוא בעילוי אחר עילוי עד אין־סוף, כולל גם בנוגע ללימוד ספר הרמב"ם, ע"י הרמב"ם עצמו** — כי, ע"פ מ"ש התומים (בביאורו לס' תקפו כהן ס"ק קכד בסופו) אודות חיבוריהם של גדולי ישראל האמיתיים, ש"הכל בכתב מיד ה' השכיל . . רוח ה' נוססה בקרבם להיות לשונם מכוון להלכה בלי כוונת הכותב וחפץ ה' בידם הצליח", נמצא, שהרמב"ם עצמו לומד עומק חיבורו שלא כיוון בכתיבתו, ועד, שיש ענינים בחיבורו שצריך לשאול את משה רבינו (ש"קיבל תורה מסיני"), ועד לענינים שמשה רבינו עצמו צריך לשאול אצל הקב"ה***, נותן התורה.

*) כי בגן עדן לא שייך קיום המצוות, כי אם, לימוד התורה, "שזהו כל עסק הנשמות בג"ע כדאיתא בגמרא ובזהר" (תניא פמ"א (נח, סע"א)).

**) ובפרט ע"י לימודם של בנ"י בעוה"ז — כמארז"ל (יבמות צז, רע"א. וש"נ) "כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעוה"ז שפתותיו דובבות כו'".

***) ולהעיר, שמשיח ילמד תורה לכל ישראל, גם להאבות ומשה רבינו. ומ"ש ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו גו' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם" (ירמי' לא, לג) — ה"ז רק בנוגע לגילוי ד"**אותי**" ממש, משא"כ בנוגע לידיעה והשגה בתורה, כולל גם ידיעת אלקות (המאור שבתורה).

66) . . **וי"ל - עד** ~~ועד~~, שיש ענינים בחיבורו . .

***) . . ה"ז ~~רק~~ בנוגע לגילוי ד"<u>אותי</u>" ממש . .

סי"ז

יז. והנה, כשם שנת"ל (סי"ד) שכללות החילוק בין (ימות המשיח כפי שהם ביחס ל)זמן הזה ("מלאה הארץ דעה את ה'") לימות המשיח ("כמים לים מכסים") מתבטא גם בחילוק שבין התחלת ~~הלימוד~~ וסיום ~~ה~~לימוד ספר הי"ד — יש לומר, שמעין ודוגמת זה מצינו גם בהתחלת הלימוד דספר הי"ד עצמו[70]:

בפרק ראשון ושני מבאר הרמב"ם ענ~~י~~ני "מעשה מרכבה", ומסיים[71], "דברים אלו שאמרנו בענין זה בשני פרקים אלו כמו טיפה מן הים הם ממה שצריך לבאר בענין זה"; ובפרק שלישי ורביעי מבאר הרמב"ם ענ~~י~~ני "מעשה בראשית", ומסיים[72], "כל הדברים האלו שדברנו בענין זה כמר מדלי הם".

. . ~~מתבטא~~ **בא** גם החילוק שבין התחלת וסיום לימוד ספר הי"ד . .

. . בפרק ראשון ושני מבאר הרמב"ם ~~ענייני~~ "מעשה מרכבה" . .

. . ובפרק שלישי ורביעי מבאר הרמב"ם ~~ענייני~~ "מעשה בראשית" . .

הערה 76

(ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 22), ולכן, מתבטא הדבר בכך שמי הים הם בריבוי עצום, כולל גם שמחוברים עם מי התהום כו'.

76) דאף שכן הוא לישנא דקרא ("מר מדלי" — ישעי' מ, טו), הרי, ע"פ הידוע גודל הדיוק בלשון הרמב"ם, מסתבר לומר, שכתב לשון זה (לא רק ליופי המליצה, כלישנא דקרא, אלא) בהתאם לתוכן הענין.

77) פ"ב ה"ב.

78) פ"ד הי"ב.

76) . . (לא ~~רק~~ ליופי המליאה, **או** כלישנא דקרא, אלא) . .

סי"ט

יט. ועוד ענין בזה — שגם בארבעת הפרקים הראשונים מודגש ששלימות הלימוד והידיעה נעוצה גם ביסוד והתחלת הלימוד והידיעה (כנ"ל סט"ו):

~~לכל~~ לראש — בהקדמת ארבעת פרקים הראשונים בתחלת החיבור, שמקדים הענינים דפרדס התורה לפני פרטי ההלכות לידע האסור והמותר וכיו"ב, ונוסף לזה, שבארבעה פרקים אלו גופא מקדים "מעשה מרכבה" ל"מעשה בראשית" — כדי להדגיש בהתחלת הלימוד שהעיקר הוא לבוא לתכלית השלימות ד"כמים לים מכסים"[81].

ולא עוד, אלא, שכאשר כללות הלימוד בא לאחרי (וחדור ב)יסוד זה, ה"ז ניכר ומתבטא גם בכללות הלימוד, כאמור, שגם בהטיפה ניכר ונרגש שהיא חלק מן הים, היינו, שעם היותה טיפה אחת, ניכר ונרגש בה גם הענין הבלי־גבול דכללות הים[82].

זאת ועוד:

לאחרי שמסיימים החיבור כולו ("כמים לים מכסים") ומתחילים עוה"פ מהתחלת החיבור, ה"ז באופן נעלה יותר בעילוי אחר עילוי — שהענינים שהיו תחלה באופן ד"כמים לים מכסים", אינם נחשבים עתה אלא "כמו טיפה מן הים", ולאח"ז מתעלה לדרגא נעלית יותר — שמה שנחשב אצלו תחלה "כמו טיפה מן הים", אינו נחשב עתה אלא "כמר מדלי", ולאח"ז מתעלה לדרגא נעלית יותר — לא רק "מר מדלי", טיפה אחת, אלא שמשיג כל הענינים שבדלי, "מלאה הארץ דעה את ה'", ולאח"ז מתעלה להשלימות ד"כמים לים מכסים", ~~וכן הלאה עד אין־סוף~~.

. . ~~לכל~~ לראש**ונה** . .

. . שכאשר כללות הלימוד בא לאחרי **(**וחדור ב**)**יסוד זה . .

. . ולאח"ז מתעלה להשלימות ד"כמים לים מכסים", ~~וכן הלאה עד אין־סוף~~.

הערה 82

82) מעין דוגמא לדבר באופן עריכת חיבורו של הרמב"ם — "ראיתי לחלק חיבור זה הלכות הלכות בכל ענין, ואחלק ההלכות לפרקים שבאותו ענין, וכל פרק ופרק אחלק אותו להלכות קטנות" (כמ"ש בהקדמתו לחיבורו), כלומר, לימוד באופן של התחלקות והגבלה, טיפה אחר טיפה; וביחד עם זה, ~~שלילת ענין השכחה~~ — ~~ע"י~~ עשיית סימנים, מספרים כו', כולל גם ציוניי ההלכות א' ב' וכו' — "שיהיו סדורים על פה" (כלשונו בהקדמתו), ~~תנועה של בלי גבול~~.

82) . . וביחד עם זה, ~~שלילת ענין השכחה~~ - ~~ע"י~~ עשיית סימנים . .

. . "שיהיו סדורים על פה" (כלשונו בהקדמתו), ~~תנועה של~~ בלי גבול.

ס"כ

ולאח"ז ניתוסף (גם ביחס לדרגא זו) העילוי ד"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים",
ולאח"ז נמשך גילוי נעלה יותר מ"יסוד היסודות ועמוד החכמות", וכן הלאה, עד אין־סוף.
ובלשון הכתוב[85] — "ילכו מחיל אל חיל", וסיומא דקרא — "יראה אל אלקים בציון",
ש"הוא יכוננה עליון"[86], ותיכף ומיד ממש.

. . ובלשון הכתוב - "ילכו מחיל אל חיל", וסיומא דקרא **ו**תיכף ומיד ממש - "יראה אל אלקים בציון", ש"הוא יכוננה עליון".

[תחילה נכתב "וסיומא דקרא - "יראה אל אלקים בציון", ש"הוא יכוננה עליון", תיכף ומיד ממש", ותיקן כנ"ל]

חלקים מעלי ההגהה דשיחת ש"פ שמיני, מבה"ח אייר ה'תש"נ

ס"ב

די קשיא ווערט נאך שטארקער בנוגע צו רבותינו נשיאינו: ניט קוקנדיק אויף זייער השתדלות גדולה ביז למסירת נפש אין התחזקות וישוב ארץ ישראל, דורך די צדקות פון "כולל חב"ד" וכיו"ב, וכיודע ומפורסם די ריבוי אגרות קדוש פון דעם אלטן רבי'ן און רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו וועגן די וויכטיקייט צו מחזק זיין צדקת ארץ ישראל (ביז אז דער וואס האט ניט ביכולת מצ"ע צו געבן אויף דעם, זאל ארויסנעמען א הלואה און דאס דערנאך אויסצאלן וכיו"ב) - געפינט מען ניט בא זיי א השתדלות בענין קיום מצות שמירת המקדש.

. . וכידוע ומפורסם די ריבוי אגרות קודש . . *[תחילה נכתב "וכיודע" ו"קדוש", ותיקן כנ"ל]*

מ'קען ניט ענטפערן אז מ'האט מקיים געווען מצות שמירת המקדש **בחשאי** (באופן פון "הצנע לכת עם ה' אלקיך"[28]), ווייל דאס איז **היפך** הענין פון שמירת המקדש - וואס ענינה איז, בכדי מ'זאל זעען בגלוי ובפרסום כבוד המקדש - "שאין שמירתו אלא כבוד לו, אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרין לפלטרין שאין עליו שומרין", וואס אויף דעם איז נוגע אז דאס זאל זיין בגלוי[29] מיט א פרסום און א טראסק, ומהאי טעמא, אז אינו דומה פלטרין שיש עליו שומרין בחשאי לפלטרין שיש עליו שומרין בגלוי!

. . וואס **אין** ~~אויף~~ דעם איז נוגע . .

ס"ה

ה. במה דברים אמורים כל השקו"ט דלעיל - איז בנוגע מצות שמירת המקדש **בגשמיות** (און אין דעם גופא - איז דאס נאר בנוגע לשקו"ט און ניט בנוגע להלכה בפועל, כמובן ופשוט, ע"פ הנהגת גדולי ישראל ורבותינו נשיאינו אז מ'האט ניט מקיים געווען די מצוה בפועל);

אבער בנוגע צו דער ביהמ"ק **ברוחניות** - - איז פארשטאנדיק בפשטות, אז דער ענין השמירה בעבודה רוחנית איז שייך בכל הזמנים ובכל המקומות:

ס'איז ידוע דברי חז"ל[41] ה"פ[42] "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל, וכמדובר כו"כ פעמים, אז יעדער איד, אנשים נשים וטף, דארף מאכן פון זיין שטוב, זיינן חדר, זיינע רכושים וכו' א משכן ומקדש פאר דעם אויבערשטן, א בית תורה תפלה וצדקה. כולל - דורך דעם וואס א קינד באשטימט א מקום קבוע אין זיין חדר פאר א חומש, סידור, קופת צדקה [און שרייבט אויף זיי אן "לה' הארץ ומלואה" פאר זיין שמו הפרטי], וכיו"ב. ובכללות - אז אלע פרטים אין דעם לעבן פון א איד, דארפן זיין דורכגענומען מיט הייליקייט און ג-טלעכקייט, ווארום "אני נבראתי לשמש את קוני", אזוי אז ער מאכט פון אלע זאכן א משכן ומקדש לה'.

במה דברים אמורים, כל השקו"ט דלעיל . .

. . [און שרייבט אויף זיי אן "לה' הארץ ומלואה" **איידער און** פאר זיין שמו הפרטי] . .

ס"ו

ו. נוסף צו דעם לימוד אין שמירת המקדש ברוחנית - קומט אויך צו א לימוד בנוגע צו "אחכה לו בכל יום שיבוא", בנוגע דעם תוקף ענין הגאולה און ביהמ"ק השלישי **בגשמיות אויך** בזמן הזה, כדלקמן.

ובהקדים השייכות פון דעם שיעור רמב"ם מיט דעם זמן ווען מ'לערנט דעם שיעור:

כאטש אז "אחכה לו בכל יום שיבוא", ועאכו"כ אין די דורות האחרונים פון גלות, לאחרי וואס "כלו כל הקיצין"[44], ובפרט אונזער דור, וואס לויט אלע סימנים איז דאס דער דור האחרון אין גלות און דור הראשון פון דער גאולה (כנ"ל) - זיינען פאראן זמנים וימים מיוחדים בשנה ווען ענין שטייט נאכמער בהדגשה, ווי דער איצטיקער זמן, סיי מצד דעם זמן בשנה און סיי מצד פרשת השבוע און אנדערע שיעורי תורה פון דעם טאג:

. . בנוגע דעם תוקף ענין **פון ווארטען און ארויסקוקען און בענקען לה**הגאולה און **ל**ביהמ"ק השלישי בגשמיות ~~אויך~~ בזמן הזה . .

. . איז דאס דער דור האחרון אין גלות און דור הראשון פון דער גאולה **העתידה** (כנ"ל) . .

מ'שטייט אויך אין דער צווייטער וואך פון ימי הספירה [און בשבת מברכים חודש אייר, וואס דער חודש צייכנט זיך אויס דערמיט וואס אין אלע זיינע טעג איז מען מקיים מצות ספירת העומר, כמדובר כמ"פ], וואס די מצוה פון ספירת העומר צייכנט זי אויס דערמיט וואס לאחרי הברכה והספירה זאגט מען א תפלה מיוחדת אויף דער גאולה: "הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו אמן סלה"[48].

. . איז מען מקיים **בכל יום ממש** מצות ספירת העומר . .

אין דעם שבת הויבט מען אויך אן זאגן פרקי אבות (כמנהג ישראל), ובהקדמת המשנה[51] - "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא כו'", וואס "עוה"ב" גייט (דא) אויף עולם התחי' בגאולה האמיתית והשלימה (כדלקמן ס"ז).

. . וואס "עוה"ב" (דא) גייט אויף עולם התחי' . . *[תחילה נכתב "גייט (דא)", ותיקן כנ"ל]*

וע"פ המבואר לעיל, קומט אין דעם צו א חידוש - אז נוסף צו דעם וואס מ'ווייסט אז דער ביהמ"ק השלישי איז עומד ובנוי למעלה (און קען יורד זיין בכל רגע), איז אויך איצטער דא די קדושת השכינה במקום המקדש הגשמי ("אע"פ ששוממין בקדושתן הן עומדים") - נוסף אויף דעם ארון כו' הגנוז מתחת המקדש - און דערפאר דארף זיין יראת המקדש בזמן הזה, ועד כדי כך אז צוליב דעם דארף זיין שמירת המקדש (לולא הענין דפקו"נ) כנ"ל.

. . די קדושת השכינה **למטה** במקום המקדש הגשמי ("אע"פ ששוממין בקדושתן הן עומדין") . . *[תחילה נכתב "ששמומין", ותיקן כנ"ל]*

וואס דאס גיט צו נאכמער אין דעם בטחון וצפיית הגאולה - וויסנדיק, אז אויך איצטער איז פאראן קדושת השכינה במקום זה, און ס'איז שוין א מקום מוכשר אויף ירידת המקדש הגשמי למטה, ברגע כמימרא.

. . און ס'איז **איצט** ~~שוין~~ א מקום מוכשר . .

ס"ז

ז. ויש לומר, אז דער ענין הנ"ל איז אויך מודגש אין דער משנה "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" וואס מ'זאגט פאר פרקי אבות - וועלכע מ'הויבט אן זאגן בשבת זו:

"**כל ישראל**", **יעדער** איד, יהי' מי שיהי', האט א **חלק** אין עוה"ב: ניט נאר וואס ער וועט זיין אין עוה"ב, נאר ער האט אין דעם (אויך איצטער) א **חלק**. פון איין זייט האט ער נאר א חלק, אבער דאס איז א חלק אין דעם **גאנצן** ענין (אפילו ווי דאס איז אן ענין של א"ס). ע"ד ווי דאס איז בנוגע צו די מציאות פון א איד בכלל - אז "**חלק** הוי' עמו"[53], ובלשון הידוע[54] - "חלק אלוקה ממעל ממש".

און דער חלק איז פון "עולם הבא", עולם התחי', שלמעלה מגן עדן: א איד באקומט גן עדן ווערט דורך זיין עבודה, דורך מעשה המצוות שלו; ג"ע איז א שכר אויף דער עבודה אין עוה"ז (און דאס איז מסייע דעם אידן צו טאן זיין עבודה אין עוה"ז און זיך שטארקן נגד פתויי היצר און די נסיונות אין עוה"ז בגשמי והחומרי, וויסנדיק אז ער וועט באקומען שכר פון ג"ע, וואס "יפה[55] שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב (בפירושו - ג"ע) מכל חיי העוה"ז"). און הגם אז לא ידח ממנו נדח[56], און ער וועט סו"ס תשובה טאן און באקומען א חלק אין ג"ע - קומט עס אבער לאחר זמן, ובנתיים קען זיין אז א צווייטער "נטל חלקו וחלק חברו בג"ע"[57]. ווי מ'זעט בפועל אז עס זיינען געווען כמה אידן שהלכו לעולמם בלי

. . וועלכע מ'הויבט אן זאגן בשבת ~~זז~~ . .

. . ~~פון איין זייט~~ ער האט נאר א חלק . . *[תחילה נכתב "האט ער", ותיקן כנ"ל]*

. . און דער חלק איז פון **און אין** "עולם הבא" . .

. . א איד באקומט גן עדן ~~ווערט~~ דורך זיין עבודה . .

. . ובינתיים קען זיין . . *[תחילה נכתב "ובניתיים", ותיקן כנ"ל]*

. . עס זיינען געווען כמה אידן שהלכו לעולמם **ר"ל** בלי

תשובה; משא"כ אין עוה"ב (עולם התחי') - האט "כל ישראל" מצ"ע ובכל זמן (בלי שינוי) א חלק אין דעם.

תשובה; משא"כ אין עוה"ב (עולם התחי') - הא~~ט~~**בן** "כל ישראל" . .

וואס דערפאר איז מתאים אז מ'זאל וועגן דעם (מעלתן של ישראל) מדגיש זיין בשעת הקהלת הקהילות בשבת זה, ובשבתות שלאח"ז, ביז - בכל שבתות השנה[60].

. . בשעת הקהלת הקהילות בשבת זו, ובשבתות שלאח"ז . .

ס"ח

ח. נאך אן ענין שהזמן גרמא - ומפקחין על צרכי ציבור בשבת:

בימים אלו הויבן אן עלטערן צו טראכטן וואו זייערע קינדער וועלן/פארברענגען זומער צייט, די (אזוי גערופענע) "ימי החופש" פון בתי ספר.

. . וואו זייערע קינדער וועלן **זיין**, פארברענגען זומער צייט . .

הקודש, וואו דער קינד וועט זיין ארומגענומען און דורכגענומען מיט א רוח פון תורה ומצוות.

ואדרבה: ווי מ'האט גערעדט מערערע מאל, אז דאס גיט א גאלדענע געלעגנהייט אין חינוך פון קינדער, ובכמה ענינים - האט עס א מעלה אפילו לגבי א בית ספר: אין א בית ספר געפינט זיך דער קינד

. . אז דאס גיט א **ספעציעלע** ~~גאלדענע~~ געלעגנהייט . .

און נעמענדיק אין באטראכט אז דאס איז נוגע צו דעם חינוך פון א קינד, דער גרונט-יסוד פון זיין גאנצן לעבן, כמ"ש[61] חנוך לנער ע"פ דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו, און אויך די יארן צווישן נערות וזקנות, איז דאס נוגע צו זיין חיי נישואין, צו אויפשטעלן א בית בישראל מיט בנים ובנות העוסקים בתומ"צ, עד סוף כל הדורות - איז פארשטאנדיק דער גודל האחריות און זכות און השתדלות וואס דארף זיין אין דעם, אין "והעמידו תלמידים הרבה"[62], באופן אז די תלמידים וועלן אויפשטעלן נאך תלמידים וכו', כולל דורך דער השפעה וחינוך פון א מחנה קיץ.

ויהי רצון, אז דאס אלעם זאל נאכמער מגלה זיין ווי יעדער איד איז "נצר מטעי ומעשה ידי להתפאר" פון דעם אויבערשטן, און דער אויבערשטער זאל מגלה זיין דעם "חלק לעוה"ב" פון "כל ישראל", און אזוי אויך - גילוי ביהמ"ק השלישי בזמן ומקום דא למטה - בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו,

און נאך לפני זה - לא ינום ולא יישן שומר ישראל[63], א שמירה לכבודן של ישראל, און ניט צוליב "פחד מאויבים ולא מלסטים", דער איינציקער פחד זייערער איז "מפני פחד ה' ומהדר גאונו"[64], ווארום אידן זיינען "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר",

ביז אז דאס קומט ארויס בתכלית הגילוי ובתכלית השלימות בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש ממש, ובאופן פון מראה באצבעו ואומר זה.

*

. . א בית בישראל מיט בנים ובנות העוסקים בתומ"צ . .

. . דער גודל האחריות און זכות און **גודל ה**השתדלות . .

* * *

. . און אזוי אויך **במהרה בימינו ממש** . .

. . לא ינום ולא יישן <u>שומר</u> ישראל . .

. . און ניט צוליב **ח״ו** . .

. . ״~~מפני~~ פחד ה׳ ומהדר גאונו״ . .

הערות

25) וע״פ המבואר (בלקו״ש חי״ג שם) שלדעת הרמב״ם מצות שמירה היא דוקא בלילה כי כבוד הבית ביום נעשה ע״י העבודה במקדש - מובן, שבזמן הזה (שאין עבודה במקדש) צ״ל השמירה הן ביום והן בלילה (ראה בארוכה ספר משכנות שם ס״י). - ולהעיר מישעי׳ (סב, ו): על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו. וראה ספר משכנות שם ס״י. סי״ג.

25) . . מובן **לכאורה**, שבזמן הזה . .

ע׳ 418.

34) ויתירה מזה - כמבואר בספר משכנות שם סמ״ט, שכיון שבכל רגע יש במציאות שיבנה המקדש, הדעת נותנת דבכל שעה יש חיוב המצוה על הכהנים שיעמדו לשמור אפילו כל זמן שלא נבנה, שהרי ראוי שבאותו הרגע יבנה בידי שמים, וזה נקרא ראוי בכל רגע, מש״ה לא נפקע המצוה כלל מהכהנים בכל רגע כו׳, עיי״ש.

34) . . שכיון שבכל רגע יש <u>במציאות</u> **אפשריות** שיבנה המקדש . .

39) ולהעיר ממ״ש ספר משכנות שם ח״ב (יד, סע״ב) בביאור הטעם שלא מצינו שגדולי ישראל ישתדלו בקיום מצוה זו - כי אין הדבר בידינו לקיים עד שנקבל רשות מהממשלה, ולכן אין לומר כאן שלא ראינו ראי לכ״ע, דמה שלא ראינו מעולם לשמור המקדש אשפר דלא ניתן רשות מהממשלה.

39) ולהעיר ממ״ש **ב**ספר משנות שם ח״ב . .

. . ולכן אין לומר כאן ש״לא ראינו ראי״ לכ״ע, דמה שלא ראינו מעולם לשמור המקדש אפשר דלא ניתן רשות מהממשלה. *[תחילה נכתב ״אשפר״, ותיקן כנ״ל]*

41) ראשית חכמה שער האהבה פ״ו קרוב לתחלתו. אלשיך עה״פ תרומה כה, ח. של״ה סט, א. רא, א. ועוד. 42) תרומה כה, ח. 43) שעהיוה״א רפ״א. 44) נהדרין צז, ב. 45) שמו״ר פט״ו, יא. 46) מיכה ז, טו. 47) ר״ה יא, רע״א. שמו״ר שם.

48) וראה תוד״ה כל הלילה - מגילה כ, ב: ואחר שבירך על הספירה אומר י״ר שיבנה וכו׳, מה שאין כן בתקיעת שופר ולולב, והיינו טעמא לפי שאין עתה אלא הזכרה לבנין ביהמ״ק, אבל שופר ולולב יש עשי׳.

44) **ס**נהדרין צז, ב.

48) . . אבל שופר ולולב יש**נה** עשי׳.

60) ולהוסיף השייכות דגודל מעלתן של ישראל עם שבת - ע"פ מאחז"ל (ב"ר פי"א, ט) "שבת אין לה בן זוג כו' פל', א"ל הקב"ה כנסת ישראל היא בן זוגך", היינו דשבת מעידה על האומה יחידה (ישראל), וכפי שהם מאוחדים עם ה' אחד.

61) משלי כב, ו. 62) אבות פ"א מ"א - הפרק שאומרים בשבת זו.

63) תהלים קכא, ד. 64) ישעי' ב, י.

62) אבות פ״א מ״א - הפרק שאומרים בשבת זו**ה**.

מענות קודש בקשר לשיחות

א.

[בקשר לשיחת ש"פ משפטים, מבה"ח אד"ר ה'תשד"מ]

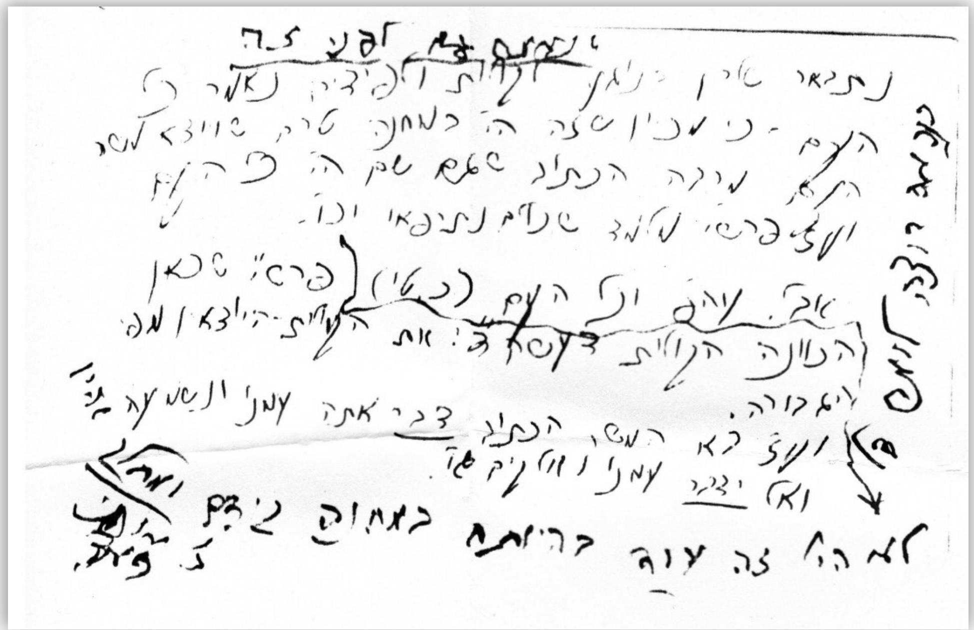

הריל"ג כתב במכתבו:

"נתבאר שלכן בנוגע לקולות ולפידים נאמר כל העם – כי מכיון שזה הי' במחנה שזה שויוצא משה [את] העם מרבה הכתוב שגם שם הי' על העם וע"ז פרש"י מלמד שכולם נתרפאו וכו'.

אבל עה"פ וכל העם (כ, יח) פרש"י שכאן הכוונה הקולות דעשה"ד: את הקולות – היוצאין מפי הגבורה.

וע"ז בא המשך הכתוב <u>דבר</u> אתה עמנו ונשמעה ואל <u>ידבר</u> עצמנו אלקים גו'".

על מש"כ "בנוגע לקולות ולפידים" כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

<u>שנאמר גם לפני זה</u>

במענה לשאלתו כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כנראה רוצה לומר דל[פרש"י] **לא הי' זה עוד בהיותם במחנה קודם <u>ומחלק</u> שהיו ב' אופני ראי'.**

ב.

[בהמשך למענה שלפנ"ז]

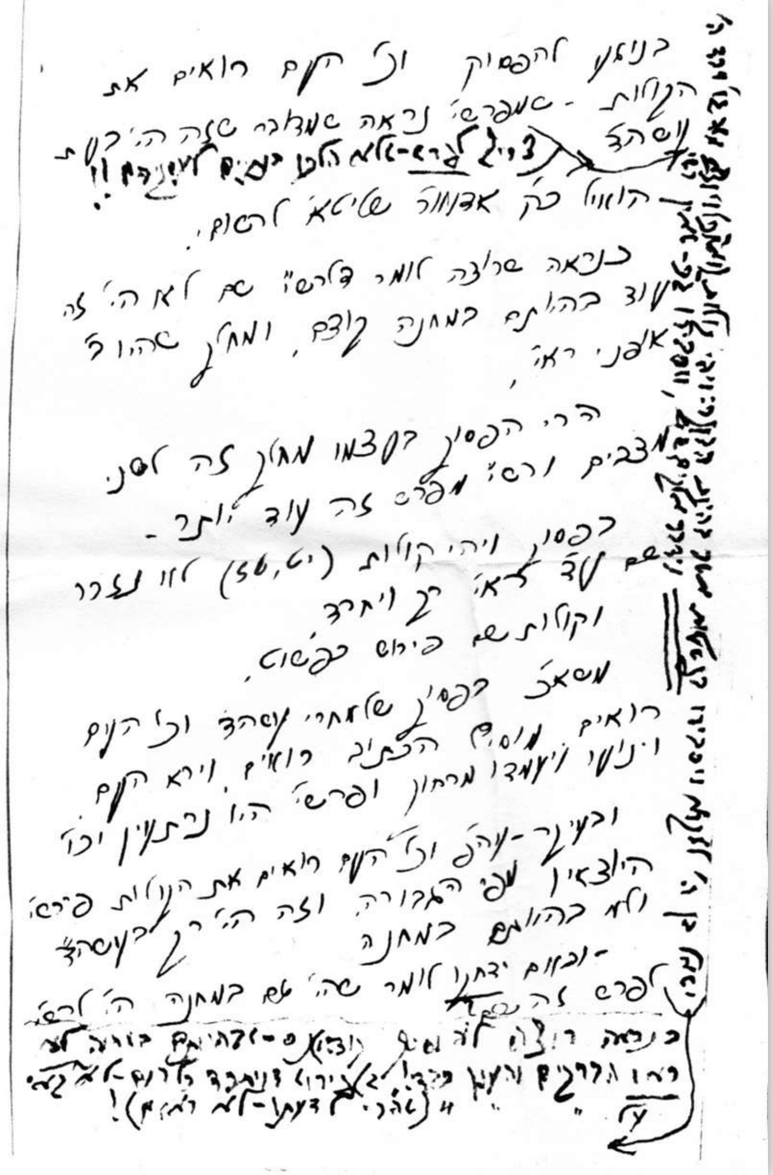

הריל"ג כתב במכתבו:

"בנוגע להפסוק וכל העם רואים את הקולות – שמפרש"י נראה שמדובר שזה הי' בעת עשה"ז

הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לרשום:

כנראה שרוצה לומר דלרש"י שם לא הי' זה עוד בהיותם במחנה קודם, ומחלק שהיו ב' אופני ראי',

הרי הפסוק בעצמו מחלק זה לשני מצבים ורש"י מפרש זה עוד יותר.

בפסוק ויהי קולות (יט, טז) לא נזכר שם ע"ד ראי' רק ויחרד. וקולות שם פירוש כפשוט.

משא"כ בפסוק שלאחרי עשה"ד וכל העם רואים מוסיף הכתוב רואים, וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק ופרש"י היו נרתעין וכו'

ובעיקר – עה"פ וכל העם רואים את הקולות פירש"י היוצאין מפי הגבורה. וזה הי' רק בעשה"ד ולא בהיותם במחנה

– ובאם <u>ידחקו</u> לומר שהי׳ גם במחנה הי׳ לרש״י לפרש זה שם?״.

במענה לשאלתו כתב כ״ק אדמו״ר שליט״א:

כנראה רוצה להוסיף עוד: 1) נס - שבהיותם במחנה <u>לא ראו</u> הברקים והענן כבד! 2) פירוש דויחרד כל העם - לא קאי על [הברקים והענן כבד] **(שהרי לדעתו - לא ראום)!**

ישאל בן ה׳ למקרא ויסבירו <u>בפשטות</u> אשר בהיות הבוקר: ויהי קולות (ואח״כ) ויוצא משה גו׳ וירד ה׳ וידבר אלקים גו׳, ויסבירו שאין רש״י צריך <u>לפרש</u> - שלא הלכו בנתיים לעסקיהם!!

ג.

[בהמשך למענה שלפנ״ז]

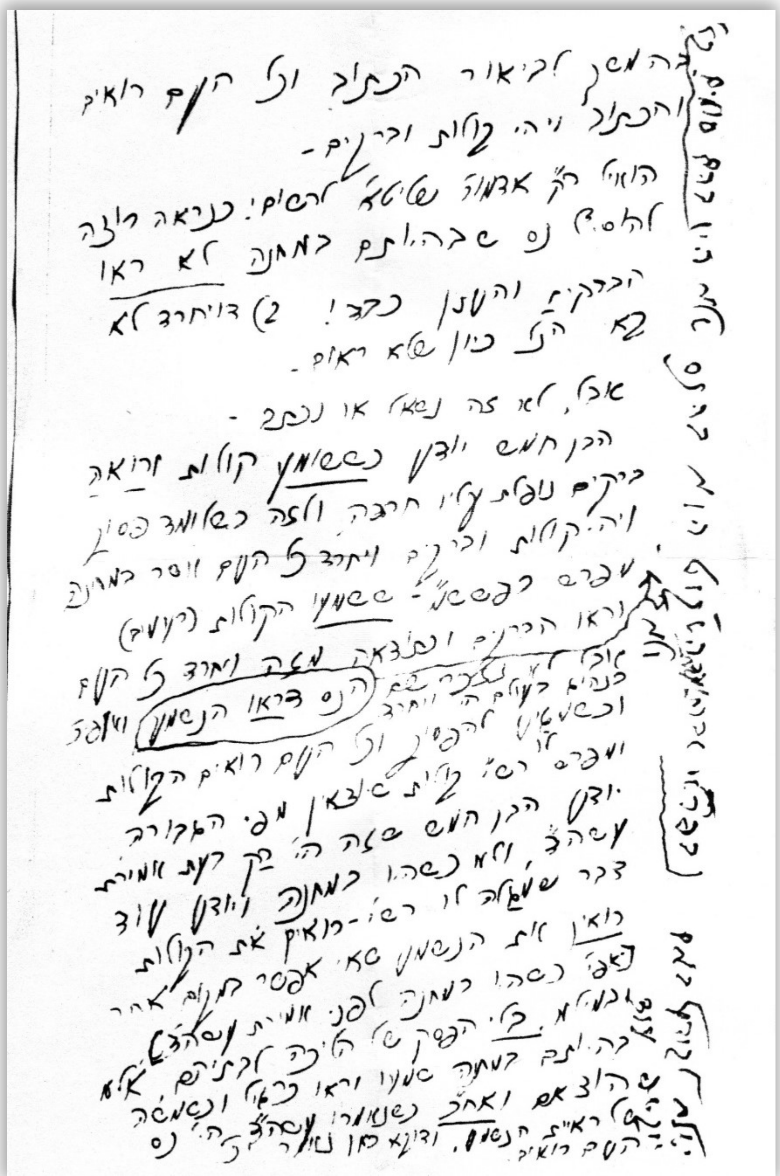
בהמשך לביאור הכתוב וכל העם רואים
והכתוב ויהי קולות וברקים -
הואיל וכ״ק אדמו״ר שליט״א הרשים: כנראה רוצה
להוסיף נס שבהיותם במחנה לא ראו
הברקים והענן כבד! 2) דויחרד לא
קאי על הכל כיון שלא ראום -
אבל, לא זה נשאל או נכתב -
הבן חמש יודע כששומע קולות ורואה
ברקים נופלים עליו חרדה ולזה כשלומד הפסוק
ויהי קולות וברקים ויחרד כל העם אשר במחנה
מפרש בפשטות - ששמעו הקולות (רעמים)
[illegible]

הריל"ג כתב במכתבו:

"בהמשך לביאור הכתוב וכל העם רואים והכתוב ויהי קולות וברקים –

הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לרשום: כנראה רוצה להוסיף [1)] נס שבהיותם במחנה לא ראו הברקים והענן כבד! 2) דויחרד לא קאי [על] הנ"ל כיון שלא ראום.

אבל, לא זה נשאל או נכתב –

הבן חמש יודע כששומע קולות ורואה ברקים נופלת עליו חרדה, ולזה כשלומד פסוק ויהי קולות וברקים ויחרד כל עם אשר במחנה מפרש בפשש"מ – ששמעו הקולות (רעמים) וראו הברקים וכתוצאה מזה ויחרד כל העם אבל לא נזכר שם הנס דראו הנשמע ואעפי"כ כנהוג בעולם הוי' ויחרד.

וכשמגיע להפסוק וכל העם רואים הקולות ומפרים לו רש"י קולות שיוצאין מפי הגבורה, יודע הבן חמש שזה הי' רק בעת אמירת עשה"ד, ולא כשהיו במחנה. ויודע עוד דבר שמגלה לו רש"י – רואים את הקולות רואין את הנשמע שאי אפשר במקום אחר [אפי' כשהיו במחנה לפני אמירת עשה"ד].

ובמילא, בלי הפסק של הליכה לבתיהם, אלא בהיותם במחנה שמעו וראו כרגיל וכשמשה הוציאם ואח"כ כשנאמרו עשה"ד הי' נס של ראיית הנשמע, ודוקא כאן נאמר וכל העם רואים".

במענה לשאלתו כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

בפרש"י שבהתועדות שקו"ט הוא בהנס שלא היו בהם סומים ק"ו. ולא ב[הנס דראו הנשמע]

ישלח לקובץ באם יוקשה עוד

ד.

[לפני כ״א אדר ה׳תשמ״ח – בקשר להדרן על ש״ס משנה]

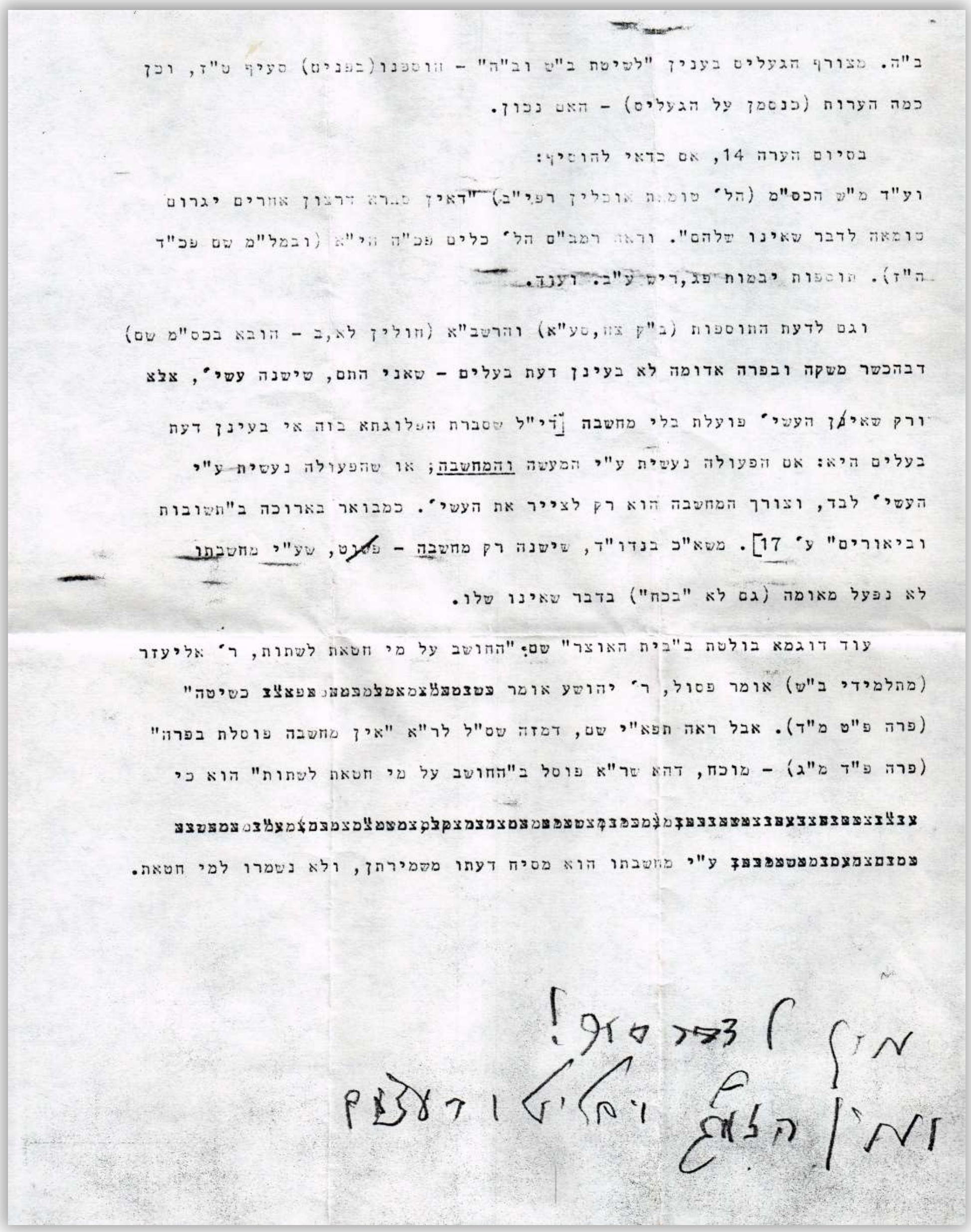

ב"ה. מצורף הגעליס בענין "לשיטת ב"ש וב"ה" - הוספנו(בפנים) סעיף ט"ז, וכן כמה הערות (כנסמן על הגעליס) - האם נכון.

בסיום הערה 14, אם כדאי להוסיף:

וע"ד מ"ש הכס"מ (הל' טומאת אוכלין רפי"ב) "דאין סברא דרצון אחרים יגרום טומאה לדבר שאינו שלהם". וראה רמב"ם הל' כלים פכ"ה הי"א (ובמל"מ שם פכ"ד ה"ז). תוספות יבמות פג,ריש ע"ב. ועוד.

וגם לדעת התוספות (ב"ק צח,סע"א) והרשב"א (חולין לא,ב - הובא בכס"מ שם) דבהכשר משקה ובפרה אדומה לא בעינן דעת בעלים - שאני התם, שישנה עשי', אלא ורק שאין העשי' פועלת בלי מחשבה [די"ל שסברת הפלוגתא בזה אי בעינן דעת בעלים היא: אם הפעולה נעשית ע"י המעשה והמחשבה; או שהפעולה נעשית ע"י העשי' לבד, וצורך המחשבה הוא רק לצייר את העשי'. כמבואר בארוכה ב"תשובות וביאורים" ע' 17]. משא"כ בנדו"ד, שישנה רק מחשבה - פשט, שע"י מחשבתו לא נפעל מאומה (גם לא "בכח") בדבר שאינו שלו.

עוד דוגמא בולטת ב"בית האוצר" שם: "החושב על מי חטאת לשתות, ר' אליעזר (מהלמידי ב"ש) אומר פסול, ר' יהושע אומר כשיטה" (פרה פ"ט מ"ד). אבל ראה תפא"י שם, דמזה שס"ל לר"א "אין מחשבה פוסלת בפרה" (פרה פ"ד מ"ג) - מוכח, דהא שר"א פוסל ב"החושב על מי חטאת לשתות" הוא כי ע"י מחשבתו הוא מסיח דעתו משמירתן, ולא נשמרו למי חטאת.

אין לדבר סוף!
ואין הזמ"ג ויחליטו בעצמם

המניחים צירפו את ה״הדרן״ על ששה סדרי משנה וביאור הפלוגתא דב״ש וב״ה בענין כח ופועל לשיטתייהו בכל הש״ס – שי״ל לקראת כ״א אדר ה׳תשמ״ח (סיום השלושים של הרבנית הצדקנית מרת חי׳ מושקא נ״ע), עם כמה הוספות על ההגהה הקודמת.

כ״ק אדמו״ר שליט״א כתב בקשר להוספות:

אין לדבר סוף!

ואין הזמ״ג ויחליטו בעצמם

[להעיר, שבערך בתקופה זו החל כ״ק אדמו״ר שליט״א להגי׳ שיחות ומאמרים רק פעם אחת (ולא פעמיים, כפי שהי׳ הסדר עד אז)].

ה.

[בקשר לשיחת ב' אייר ה'תשמ"ח]

בס"ד.

במשנ"ת בשיחת ב' אייר בדברי הירושלמי (ר"ה פ"ג ה"ח) "לא במהרה אדם נופל ביום גנוסיא שלו", ובקרבן העדה: "ביום מולדתו, שאז המזל השולט ביום ההוא עוזר לו" (שלכן, "מה עשה משה עירבב את המזלות", "שלא ישלוט ביום ההוא המזל שנולד בו") — שלא מדובר כאן אודות י"ב המזלות די"ב חדשים (טלה שור וכו'), אלא אודות ז' המזלות (ז' כוכבי לכת) חנכ"ל שצ"ם, המשמשין את השעות, כדאיתא במסכת שבת (קנו, א) "מזל שעה גורם" — רצינו לברר:

א) הפירוש ד"מזל שעה גורם" (בנדו"ד) הוא — לאו דוקא ביחס לתכונות המסויימות שנזכרו בסוגיא הנ"ל,

[שהרי: (1) יש ביניהם תכונות בלתי־רצויות (שצריך לשנותם ולהפכם כו'), ומהו העילוי דהתגברות המזל הקשור לתכונות אלו? (2) ועיקר: פעולת המזל ביום ההולדת בדברי הירושלמי — בנוגע לנצחון במלחמה — אינה תלוי' במזל שיש בו תכונה מיוחדת הקשורה עם נצחון במלחמה דוקא],

כי אם, שכללות החיות שנמשך לאדם קשור עם (ונמשך ע"י) מזל השעה שבה נולד, ובמילא, ביום הולדתו, שאז שולט אצלו מזל השעה שנולד בה (וגובר על המזלות דשאר שעות היום) — ניתוסף השפעה כו' בכל ענייניו. האם נכון?

ב) המדובר בהשלילה דענין י"ב המזלות — לכאורה, לא היתה הכוונה בהשיחה (כפי שהי' משמע מסגנון הלשון) לשלול לגמרי הקשר והשייכות די"ב המזלות ללידת והנהגת האדם — שהרי בכ"מ במדרז"ל הובא הענין די"ב המזלות ביחס להשפעתם על כללות הנהגת העולם והנהגת בני האדם — כי אם, שדברי הירושלמי בענין המזל יום הולדת לא קאי בי"ב המזלות (מכיון שהמזל שבו נולד אינו חוזר ומשמש ביום ההולדת בכל שנה ושנה, כפשוט), אלא בז' המזלות שמשמשים בכל יום ויום (יותר מג' פעמים). האם נכון?

ג) עדיין דרוש ביאור בהמשך הסוגיא בירושלמי — "מה עשה משה עירבב את המזלות, הה"ד שמש ירח עמד זבולה וגו'" — כי:

הלשון "עירבב את המזלות" מדגיש רק שינוי סדר השפעתם בעולם [כלומר, הסדר הרגיל הוא ש"שעה ראשונה של אחד בשבת חמה, ושל שני בשבת לבנה כו'" (פרש"י שבת קכט, ב), ועי"ז שהעמיד שמש וירח כו', נשתנה סדר השפעתם], אשר, גם לאחרי הערבוב משמשים כל שבעת המזלות;

אבל בנדו"ד — כדי "שלא ישלוט ביום ההוא המזל שנולד בו" (מזל השעה דכאו"א מהעמלקים שנולדו באותו יום, שאצל כאו"א מהם שולט מזל השעה שנולד בה), הוצרך משה לבטל שליטת המזל [היינו, שביום זה לא יהי' בעולם סדר ההנהגה שביום הולדתו של אדם עוזר לו מזל השעה שנולד בה, או יתירה מזה, שביום זה לא תהי' ההשפעה בעולם באמצעות ז' המזלות, וכיו"ב], ולא מספיק, לכאורה, לערבב את המזלות, מכיון שגם לאחרי העירבוב ישמשו בעולם כל ז' המזלות (וכמה פעמים, אם כי באופן בלתי מסודר), ובמילא, אצל כל א' מהעמלקים שנולדו ביום זה תשאר השפעת מזל השעה שנולד בה המשמשת גם ביום זה.

ואולי י"ל (בדוחק עכ"פ) ששינוי סדר המזלות בהתאם לשעות היום מכמו שנקבעו בתחלת הבריאה ("שעה ראשונה של אחד בשבת חמה, ושל שני בשבת לבנה כו'") מבטל השפעת מזל השעה על האדם שנולד בשעה ששימש מזל זה, כלומר, שהשפעת מזל חמה על האדם שנולד בשעה ששימש מזל חמה, אינה אלא כאשר מזל חמה משמש בהשעה הראוי' לו (שעה ראשונה של אחד בשבת, וכן הלאה), אבל, בעירבוב המזלות, שאינו משמש בהשעה הראוי' לו, אינו עוזר גם להאדם שנולד במזל זה. האם נכון?

על כללות המכתב כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

הערותי רבות פעמים - שכשמדברים בענין אין זה מכריח כלל לפתור כל השאלות ששייכות בכל הסוגיות (ל' רבים) ששייכות לזה. ואדרבא

עפ"ז - אין לדבר סוף

ועד הנחות בלה"ק כתבו במכתבם:

"במשנ"ת בשיחת ב' אייר בדברי הירושלמי (ר"ה פ"ג ה"ח) "לא במהרה אדם נופל ביום גנוסיא שלו", ובקרבן העדה: "ביום מולדתו, שאז המזל השולט ביום ההוא עוזר לו" (שלכן, "מה עשה משה עירבב את המזלות", "שלא ישלוט ביום ההוא המזל שנולד בו") – שלא מדובר כאן אודות י"ב המזלות די"ב חדשים (טלה שור וכו'), אלא אודות ז' המזלות (ז' כוכבי לכת) חנכ"ל שצ"ם, המשמשין את השעות, כדאיתא במסכת שבת (קנו, א) "מזל שעה גורם" . ."

כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף בעיגול את תיבת "כאן", וכתב:

(בנוגע לפעולות האדם ביום הולדתו, אף שאינו חכם בתכונה כלל)

במכתבם כתבו:

"ב) המדובר בהשלילה דענין י"ב המזלות – לכאורה, לא היתה הכוונה בהשיחה (כפי שהי' משמע מסגנון הלשון) לשלול לגמרי הקשר והשייכות די"ב המזלות ללידת והנהגת האדם – שהרי בכ"מ במדרז"ל הובא הענין די"ב המזלות ביחס להשפעתם על כללות הנהגת העולם והנהגת בני האדם – כי אם, שדברי הירושלמי בענין המזל יום הולדת לא קאי בי"ב המזלות (מכיון שהמזל שבו נולד אינו חוזר ומשמש ביום ההולכת בכל שנה ושנה, כפשוט), אלא בז' המזלות שמשמשים בכל יום ויום (יותר מג' פעמים). האם נכון?".

כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף בעיגול את התיבות "שהי' משמע", וכתב:

??

במכתבם כתבו:

"ג) עדיין דרוש ביאור בהמשך הסוגיא בירושלמי – "מה עשה משה עירבב את המזלות, הה"ז שמש ירח עמד זבולה וכו'" – כי:

הלשון "עירבב את המזלות" מדגיש רק שינוי סדר השפעתם בעולם [כלומר, הסדר הרגיל הוא ש"שעה ראשונה של אחד בשבת חמה, ושל שני בשבת לבנה כו'" (פרש"י שבת קכט, ב), ועי"ז שהעמיד שמש וירח כו', נשתנה סדר השפעתם], אשר, גם לאחרי הערבוב משמשים כל שבעת המזלות;

אבל בנדו"ד – כדי "שלא ישלוט ביום ההוא המזל שנולד בו" (מזל השעה דכאו"א מהעמלקים שנולדו באותו יום, שאצל כאו"א מהם שולט מזל השעה שנולד בה), הוצרך משה לבטל שליטת המזל [היינו, שביום זה לא יהי' בעולם סדר ההנהגה שביום הולדתו של אדם עוזר לו מזל השעה שנולד בה, או יתירה מזה, שביום זה לא תהי' ההשפעה בעולם באמצעות ז' המזלות, וכיו"ב], ולא מספיק, לכאורה, לערבב את המזלות, מכיון שגם לאחרי העירבוב ישמשו בעולם כל ז' המזלות (וכמה פעמים, אם כי באופן בלתי מסודר), ובמילא, אצל כל א' מהעמלקים שנולדו ביום זה תשאר השפעת מזל השעה שנולד בה המשמשת גם ביום זה.

ואולי י"ל (בדוחק עכ"פ) ששינוי סדר המזלות בהתאם לשעות היום מכמו שנקבעו בתחלת הבריאה ("שעה ראשונה של אחד בשבת חמה, ושל שני בשבת לבנה כו'") מבטל התגברות מזל השעה אצל האדם שנולד בשעה ששימש מזל זה, כלומר, שהתגברות מזל חמה אצל האדם שנולד בשעה ששימש מזל חמה, אינה אלא כאשר מזל חמה משמש בהשעה הראוי' לו (שעה ראשונה של אחד בשבת, וכן הלאה), אבל, בעירבוב המזלות, שאינו משמש בהשעה הראוי' לו, אינו עוזר גם להאדם שנולד במזל זה. האם נכון?".

כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף בעיגול את התיבות "גם לאחרי הערבוב משמשים", וכתב:

או שהשפעתה קצתה מעורבבת, או שבטלה במיעוט וכיו"ב

על מש"כ "הוצרך משה לבטל שליטת המזל", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

בשעות המלחמה דעמלקי פרטי זה

כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף בעיגול תיבת "בעולם", וכתב:

? המדובר ב(חלק מ)רפידים

(תוכן המענה נדפס בשיחת אחש"פ בשוה"ג).

ו.

[בקשר לשיחת ליל ד' דחה"ס ה'תשמ"ט]

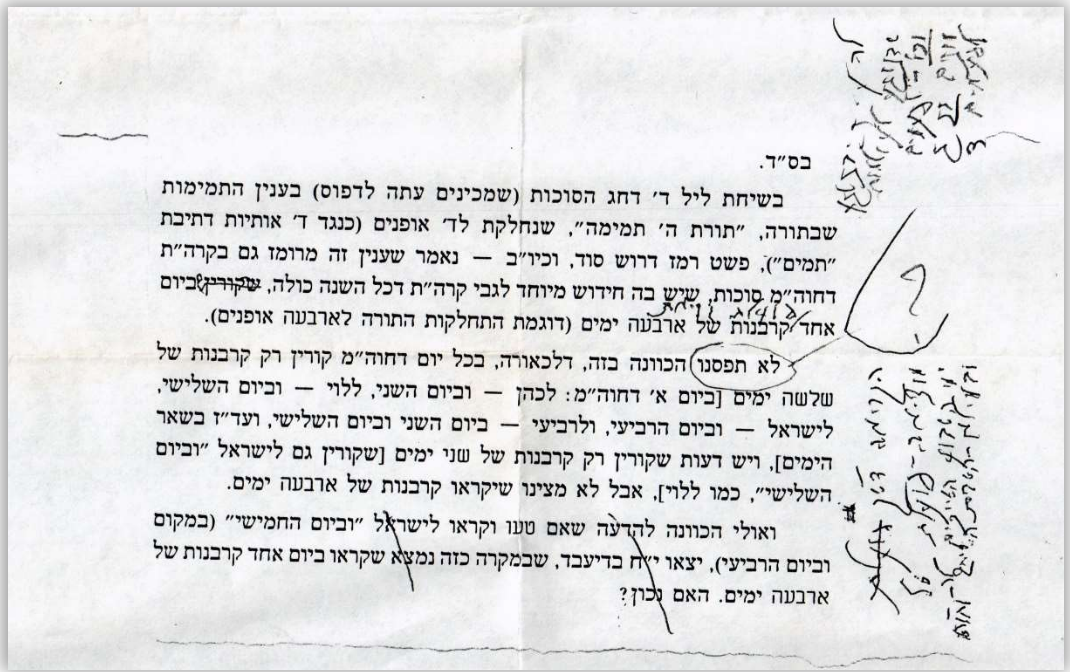

בס"ד.

בשיחת ליל ד' דחג הסוכות (שמכינים עתה לדפוס) בענין התמימות שבתורה, "תורת ה' תמימה", שנחלקת לד' אופנים (כנגד ד' אותיות דתיבת "תמים"), פשט רמז דרוש סוד, וכיו"ב — נאמר שענין זה מרומז גם בקרה"ת דחוה"מ סוכות, שיש בה חידוש מיוחד לגבי קרה"ת דכל השנה כולה, שקורין ביום אחד קרבנות של ארבעה ימים (דוגמת התחלקות התורה לארבעה אופנים).

לא תפסנו הכוונה בזה, דלכאורה, בכל יום דחוה"מ קורין רק קרבנות של שלשה ימים [ביום א' דחוה"מ: לכהן — וביום השני, ללוי — וביום השלישי, לישראל — וביום הרביעי, ולרביעי — ביום השני וביום השלישי, ועד"ז בשאר הימים], ויש דעות שקורין רק קרבנות של שני ימים [שקורין גם לישראל "וביום השלישי", כמו ללוי], אבל לא מצינו שיקראו קרבנות של ארבעה ימים.

ואולי הכוונה להדעה שאם טעו וקראו לישראל "וביום החמישי" (במקום וביום הרביעי), יצאו י"ח בדיעבד, שבמקרה כזה נמצא שקראו ביום אחד קרבנות של ארבעה ימים. האם נכון?

ועד הנחות בלה"ק כתבו במכתבם:

"בשיחת ליל ד' דחג הסוכות (שמכינים עתה לדפוס) בענין התמימות שבתורה, "תורת ה' תמימה", שנחלקת לד' אופנים (כנגד ד' אותיות דתיבת "תמים"), פשט רמז דרוש סוד, וכיו"ב – נאמר שענין זה מרומז גם בקרה"ת דחוה"מ סוכות, שיש בה חידוש מיוחד לגבי קרה"ת דכל השנה כולה, שקורין ביום אחד קרבנות של ארבעה ימים (דוגמת התחלקות התורה לארבעה אופנים).

לא תפסנו הכוונה בזה, דלכאורה, בכל יום דחוה"מ קורין רק קרבנות של שלשה ימים [ביום א' דחוה"מ: לכהן – וביום השני, ללוי – וביום השלישי, לישראל – וביום הרביעי, ולרביעי – ביום השני וביום השלישי, ועד"ז בשאר הימים], ויש דעות שקורין רק קרבנות של שני ימים [שקורין גם לישראל "וביום השלישי", כמו ללוי], אבל לא מצינו שיקראו קרבנות של ארבעה ימים.

ואולי הכוונה להדעה שאם טעו וקראו לישראל "וביום החמישי" (במקום וביום הרביעי), יצאו י"ח בדיעבד, שבמקרה כזה נמצא שקראו ביום אחד קרבנות של של ארבעה ימים. האם נכון?".

במש"כ "שקורין ביום אחד", כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את תיבת "שקורין", וכתב:

ש[ביום אחד **פועלת קריאת** [קרבנות של ארבעה ימים]

על הקטע הראשון במכתבם כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

להעיר: בנוגע שבנוגע לעולמות וכו' - לפעמים מונים רק ג לפעמים ד

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול מש"כ "לא תפסנו", וכתב:

?

על הקטע השני במכתבם כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

הקריאה דש"ק ~~פועלת~~ מוציאה - פועלת על ימי השבוע השייכים לה ובמילא - השבת השייך לחוה"מ

מש"כ "ואולי הכוונה . . האם נכון?" כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק (דהיינו שאינו נכון).

ז.

[בקשר לשיחת מוצאי יו"ד שבט ה'תשמ"ט]

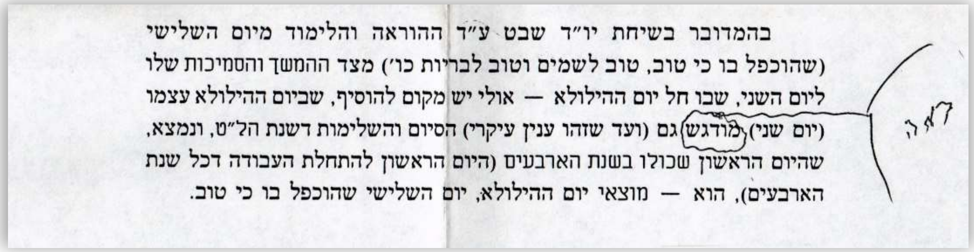

בהמדובר בשיחת יו"ד שבט ע"ד ההוראה והלימוד מיום השלישי (שהוכפל בו כי טוב, טוב לשמים וטוב לבריות כו') מצד ההמשך והסמיכות שלו ליום השני, שבו חל יום ההילולא — אולי יש מקום להוסיף, שביום ההילולא עצמו (יום שני) מודגש גם (ועד שזהו ענין עיקרי) הסיום והשלימות דשנת הל"ט, ונמצא, שהיום הראשון שכולו בשנת הארבעים (היום הראשון להתחלת העבודה דכל שנת הארבעים), הוא — מוצאי יום ההילולא, יום השלישי שהוכפל בו כי טוב.

ועד הנחות בלה"ק כתבו במכתבם:

"בהמדובר בשיחה יו"ד שבט ע"ד ההוראה והלימוד מיום השלישי (שהוכפל בו כי טוב, טוב לשמים וטוב לבריות כו') מצד ההמשך והסמיכות שלו ליום השני, שבו חל יום ההילולא – אולי יש מקום להוסיף, שביום ההילולא עצמו (יום שני) מודגש גם (ועד שזהו ענין עיקרי) הסיום והשלימות דשנת הל"ט, ונמצא, שהיום הראשון שכולו בשנת הארבעים (היום הראשון להתחלת העבודה דכל שנת הארבעים), הוא – מוצאי יום ההילולא, יום השלישי שהוכפל בו כי טוב".

כ"ק אדמו"ר שליט"א הקיף בעיגול את תיבת "מודגש", וכתב:

במה

ח.

[בקשר לשיחת י"א אייר ה'תשמ"ט, בעת ביקור הרבנים הראשיים באה"ק]

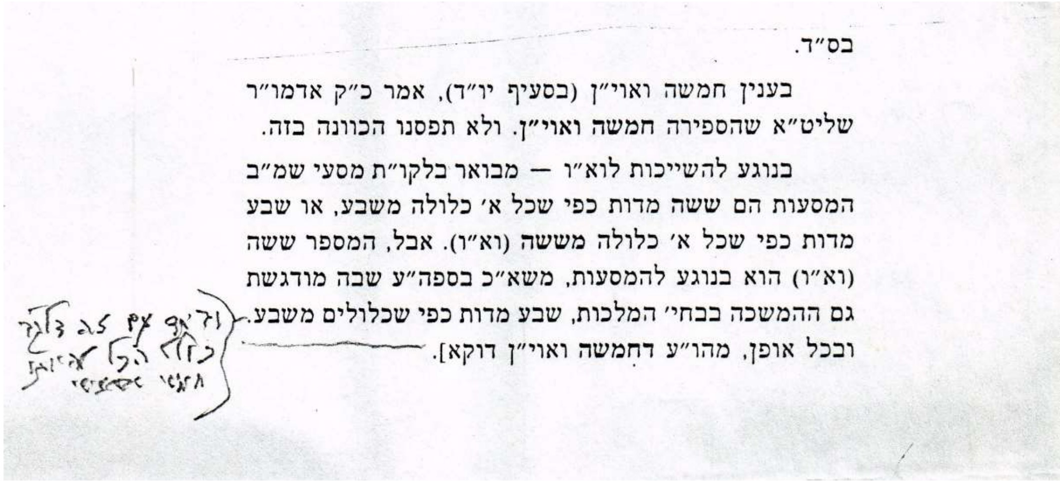

בס"ד.

בענין חמשה ואוי"ן (בסעיף יו"ד), אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א שהספירה חמשה ואוי"ן. ולא תפסנו הכוונה בזה.

בנוגע להשייכות לוא"ו — מבואר בלקו"ת מסעי שמ"ב המסעות הם ששה מדות כפי שכל א' כלולה משבע, או שבע מדות כפי שכל א' כלולה משׁשה (וא"ו). אבל, המספר ששה (וא"ו) הוא בנוגע להמסעות, משא"כ בספה"ע שבה מודגשת גם ההמשכה בבחי' המלכות, שבע מדות כפי שכלולים משבע. ובכל אופן, מהו"ע דחמשה ואוי"ן דוקא].

ועד הנחות בלה"ק כתבו במכתבם:

"בענין חמשה ואוי"ן (בסעיף יו"ד), אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א שהספירה חמשה ואוי"ן. ולא תפסנו הכוונה בזה.

בנוגע להשייכות לוא"ו – מבואר בלקו"ת מסעי שמ"ב המסעות הם ששה מדות כפי שכל א' כלולה משבע, און שבע מדות כפי שכל א' כלולה משׁשה (וא"א). אבל, המספר ששה (וא"ו) הוא בנוגע להמסעות, משא"כ בספה"ע שבה מודגשת גם ההמשכה בבחי' המלכות, שבע מדות כפי שכלולים משבע. ובכל אופן, מהו"ע דחמשה ואוי"ן דוקא".

במענה לשאלתם כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (תוכן המענה נדפס בשיחה המוגהת בהערה 113):

וביחד עם זה דלג"ב [=דל"ג בעומר] **כולל הכל להיותו חמישי שבחמישי**

הערות ומראי מקומות לספרי קה"ת

הערות ומ"מ למאמר ד"ה אחרי מות תרמ"ט

(י"ל בקונטרס בפ"ע בשנת תשכ"ב)

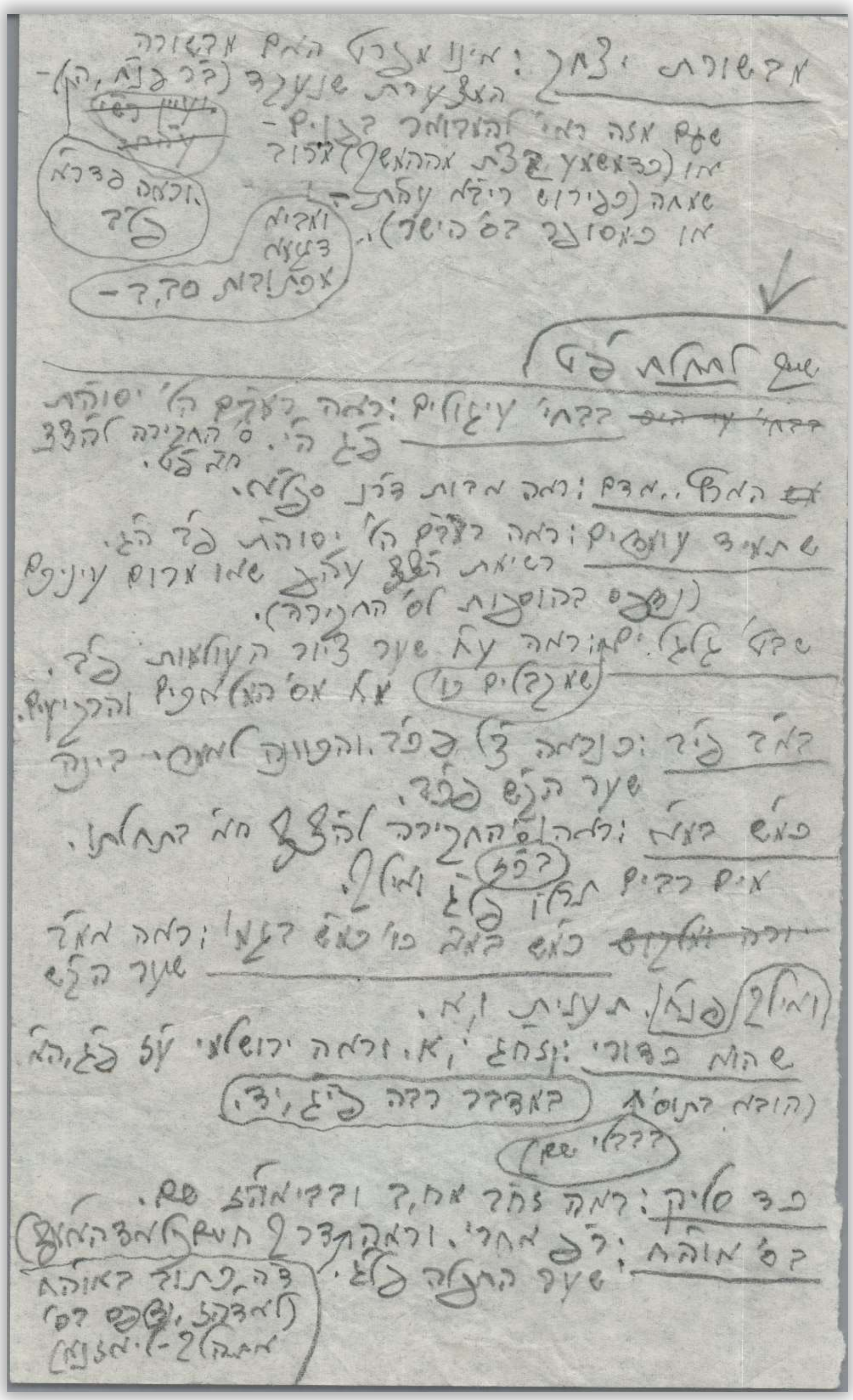

מבשורת יצחק: אינו מפרט האם מבשורה המצערת שנעקד (ב"ר פנ"ח, ה. ~~ועיין רש"י עה"ת.~~ וראה פדר"א פל"ב) - שגם מזה ראי' להמבואר בפנים - או (כדמשמע קצת מההמשך) מרוב שמחה (כפירוש ריב"א עה"ת - ומביא דוגמא מכתובות סב, ב - או כמסופר בס' הישר).

שייך לתחלת פ"ט

~~בבחי' עד הים~~ בבחי' עיגולים: ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ג ה"י. ס' החקירה להצ"צ ח"א פ"ט.

~~מש~~ הארץ . . אדם: ראה אבות דר"נ ספל"א.

שתמיד עומדים: ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ג. רשימת הצ"צ עה"פ שאו מרום עיניכם (נדפס בהוספות לס' החקירה).

שבט' גלגלים שמקבלים כו': ראה ע"ח שער ציור העולמות פ"ב. מ"ח מס' המלאכים והרקיעים.

במ"ב פי"ב: כנראה צ"ל פכ"ב. והכוונה לאמרי בינה שער הק"ש פכ"ב.

כמ"ש במ"א: ראה בכ"ז ס' החקירה להצ"צ ח"א בתחילתו. מים רבים תרל"ו פל"ג ואילך.

~~יורה ומלקוש~~ כמ"ש במ"מ כו' כמ"ש בגמ': ראה אמ"ב שער הק"ש פנ"ח ואילך. תענית ו, א.

שהוא כדורי: במדבר רבה פי"ג, יד. זח"ג י, א. וראה ירושלמי ע"ז פ"ג ה"א. (הובא בתוס' בבבלי שם)

כד סליק: ראה זח"ב מח, ב ובביאה"ז שם.

בס' אוה"ח: ר"פ אחרי. וראה ד"ה, כתוב באוה"ח (לאדה"ז, נדפס בס' אתהלך-ליאזנא) דרך חיים (לאדהאמ"צ) שער התפלה פל"ג.

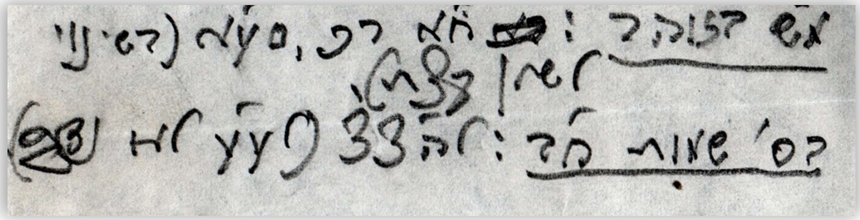

מ"ש בזוהר: ~~רא~~ ח"א רכ, סע"א (בשינוי לשון קצת).

בס' שמות ח"ב: להצ"צ (לע"ע לא נדפס).

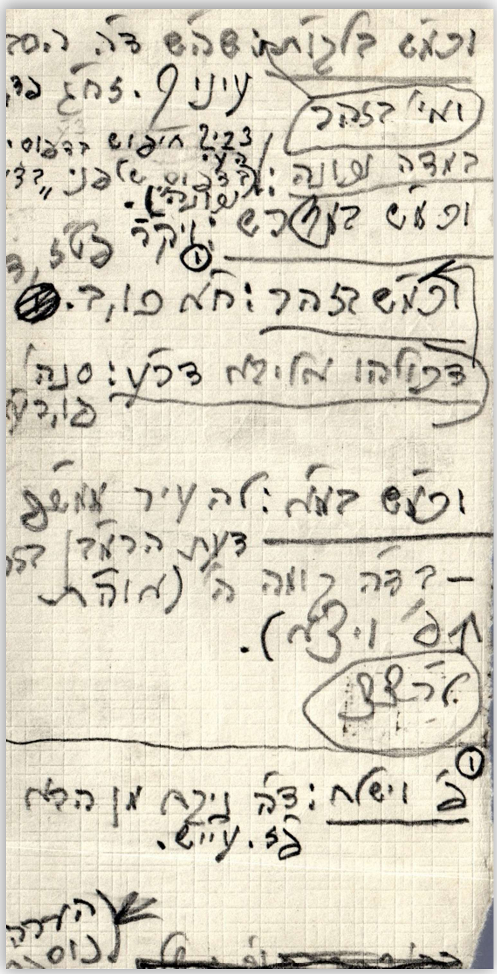

<u>**וכמ"ש בלקו"ת ואי' בזהר**</u>**: שה"ש ד"ה הסבי עיניך. זח"ג פד, א.**

<u>**במדה נכונה**</u>**: צריך חיפוש בדפוסי העי (בדפוס שלפני "בדעת נכונה").**

<u>**וכמ"ש במדרש**</u>**: ויק"ר פט"ז, ד. (1)**

(1) <u>**פ' וישלח**</u>**: ד"ה ויקח מן הבא בידו פ"ז. עיי"ש.**

<u>**דכולהו אליבא דר"ע**</u>**: סנה' פו, רע"א.**

<u>**וכמ"ש בזהר**</u>**: ח"א כו, ב.** ~~**(1)**~~

<u>**וכמ"ש במ"א**</u>**: להעיר ממש"פ - דעת הרמב"ן בזה - בד"ה קומה ה' (אוה"ת להצ"צ פ' ויצא).**

←) הערה נוספת

[????]

הערות ומ"מ לספר השיחות ה'תש"א

(י"ל בשנת תשכ"ד)

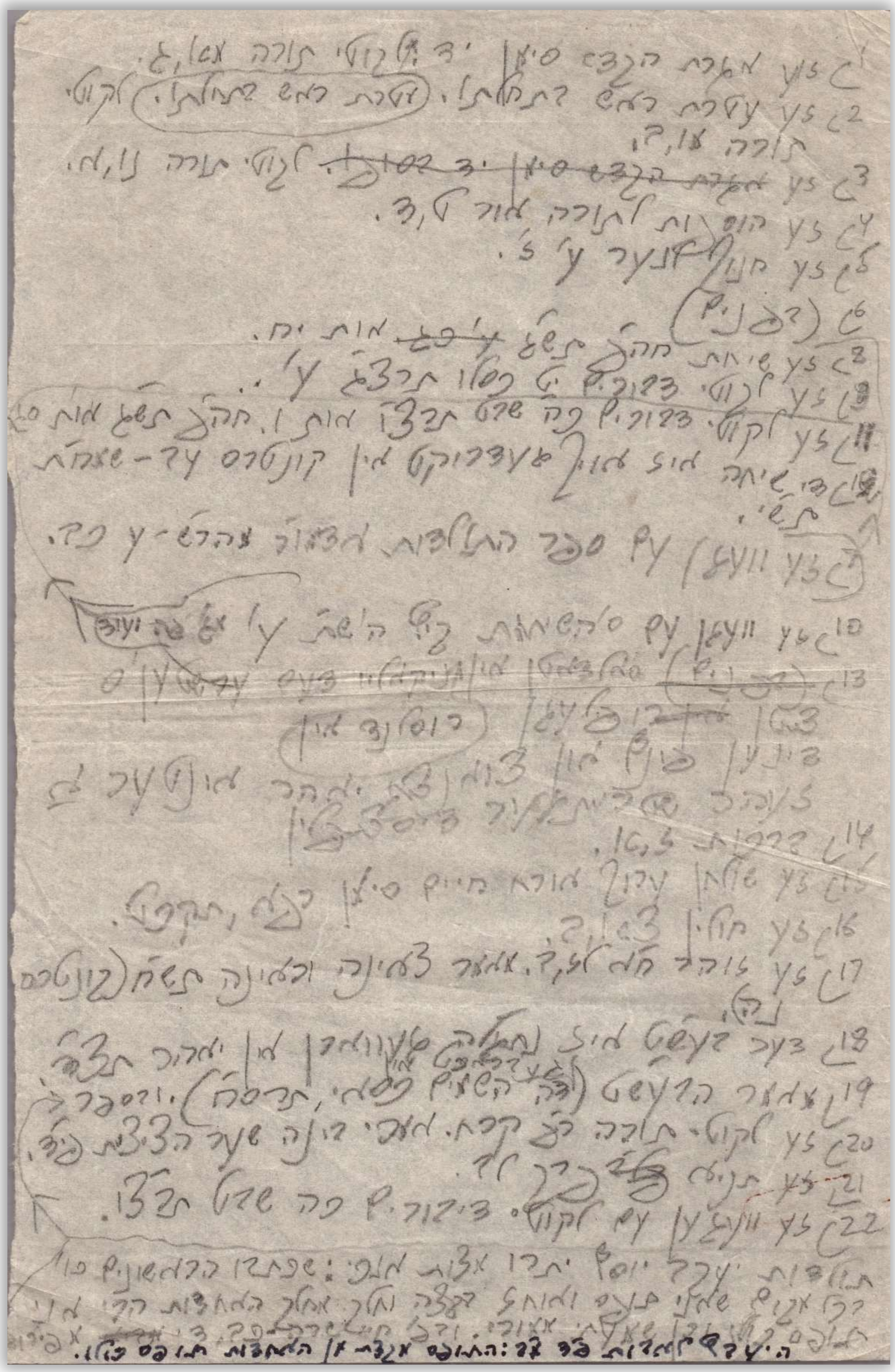

1) זע אגרת הקדש סימן יד. עטרת ראש בתחלתו. לקוטי תורה מא, ג.

2) זע עטרת ראש בתחלתו. לקוטי תורה מו, ב.

3) זע ~~אגרת הקדש סימן יד בסופו.~~ לקוטי תורה נו, א.

4) זע הוספות לתורה אור ט, ד.

5) זע חנוך לנער ע' ז.

6) (בפנים)

7) זע וועגן עם ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש - ע' כב.

8) זע שיחת חה"פ תש"ג ~~ע' כג.~~ אות יח.

9) זע לקוטי דיבורים יט כסלו תרמ"ג ע' . .

10) זע וועגן עם ס' השיחות קיץ ה'ש"ת ע' מג' פה ועוד

11) זע לקוטי דיבורים כ"ה שבט תר"ו אותו ו. חה"פ תש"ג אות סג.

12) די שיחה איז אויך געדרוקט אין קונטרס עב - שמח"ת תש"י.

13) ~~(בפנים)~~ סאלאטן אין רוסלנד אין ניקאליי דעם ערשטען'ס צייטן ~~אין רו~~ פלעגן דינען פינף און צואנציג יאהר אונטער אַ זעהר שטרענגער דיסציפלין

14) ברכות ז, א.

15) זע שולחן ערוך אורח חיים סימן רפא, תקכט.

16) זע חולין צא, ב.

17) זע זוהר ח"א לז, ב. מאמר צאינה וראינה תש"ח (קונטרס נה).

18) דער בעש"ט איז נתגלה געווארן אין יאהר תצ"ד.

19) מאמר הבעש"ט (געבראכט איו ד"ה השמים כסאי, תרס"ח). ובספר תולדות יעקב יוסף יתרו מצות אנכי: שכתבו הראשונים כו' בכל מקום שאני תופס ואוחז בקצה וחלק מחלק האחדות הרי אני תופס כולו וכן שמעתי ממורי. ובפ' חיי שרה - כב, ד. ~~מביא~~ מפירוש היעבץ לאבות פ"ד מ"ב: התופס מקצת מן האחדות תופס כולו.

20) זע לקוטי תורה ר"פ קרח. אמרי בינה שער הציצית פי"ד.

21) זע תניא ~~פל"ב~~ פרק לב.

22) זע וועגען עם לקוטי דיבורים כה שבט תרצ"ו.

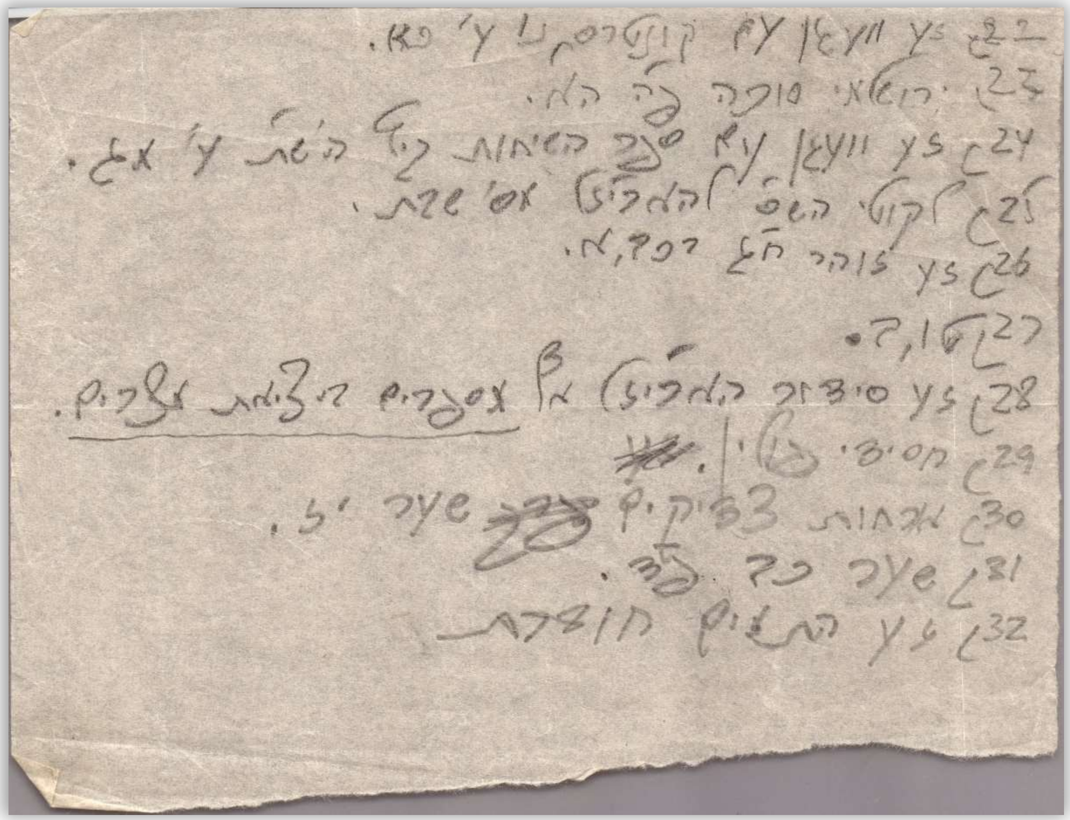

22) זע וועגן עם קונטרס נו ע' כא.

23) ירושלמי סוכה פ"ה ה"א.

24) זע וועגן עם ספר השיחות קיץ ה'ש"ת ע' מג.

25) לקוטי הש"ס להאריז"ל מס' שבת.

26) זע זוהר ח"ג רכב, א.

27) טו, ב.

28) זע סידור האריז"ל אף מספרים ביציאת מצרים.

29) חסידי פולין. ~~זע~~

30) אורחות צדיקים פרק שער יז.

31) שער כב פ"ד.

32) זע התמים חוברת

לג) 33 צו תניא פרק לד.

לד) תנא דבי אליהו רבא פרק כה.

לה) 35 צו לחם משנה הלכות עדות פרק ה' הל' ה'. יד איתן שם.

לז) 37 ב: אנגעצייכנט פאה - לעקוואדוא לס' דבר קודש

רשימת פון אות מאמר
געדרוקט אין התמים חב
און

לח) 38 ר"ש לאה פריידעס - פון
שקלאוו. פון אהרן דין
הצמח צדק איז געווען
זיין אוויבעס (דבורה כהשון).
פס' צמח שערים (יב-יח) צומען געדרוקט צוזאמען רבי'ן פון
צמח צדק צו עס'. ר' לאה ריידעס - אשקלאון.
זיין זוהן איז געווען צעם אייטעלען פרי'ס א אוידוקים.

לו) 36 צו ווענען עם-ס' השיחות קיץ ה'ש"ת ע' פח.

לט) 39 צו ווענען עם התמים חוב' ח' ע' לב ואילך.

מ) 40 צו ווענען עם ס' השיחות קיץ ה'ש"ת ע' לד.

מא) 41 ד"ה (אברהם) א תלמיד און פעלט עם באהאלטען און
זאגען דה - (סיעות).

מב) 42 צו שולחן ערוך אורח חיים סק"ג. ס' חסידים סי' תרכח.
צוות אמרי יושר חב סק"ט. נאוקי אות - להרה"צ ר' אהרן קארלינער -
סקאו.

מג) 43 פ"ו, לא, עי"ש.

מד) 44 צו סיפור פה להבין עם תבואות השדה.

מה) 45 בער מאיר הגיע צעהאבען אויסלערנען דער פה מורה
האהינו (ס' התולדות אהרן ע' עב). צו אויך ס' הפטרונות
פ' פון אהרן צוהאלטן אין כעס.

מו) 46 צו באריכות - קונטרס ראשית צדק" חנוכת התשלה.

מז) 47 צו באריכות - לקוטי דיבורים ד ע' יט ואילך.

מח) 48 צו ווענען עם ס' השיחות קיץ ה'ש"ת ע' עם התמים
חב ע' פח.

מט) 49 תלמיד מובהק פון רבנו הזקן. תקצח-תרי"ב. צו
~~ס' השיחות קיץ ה'ש"ת ע' קלב~~ דעהאט דברי נחמי'.

נ-נב) 50-52 להעירות מספר לונש.

נג) 53 סוטה נג, א. 57

33) זע תניא פרק לב.

34) ~~אלי~~ תנא דבי אליהו רבא פרק כה.

35) זע לחם משנה להלכות עכו"ם פ"ב ה"ה. יד איתן שם.

36) זע וועגען עם - ס' השיחות קית ה'ש"ת ע' כח.

37) די אנגענומענע דעה - זע רשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר געדרוקט אין התמים ח"ב און במבוא לס' בד קודש

38) ר' שלמה פריידעס - פון שקלאוו. כ"ק מהרי"ל בן הצמח צדק איז געווען זיין איידעם (בזווג ראשון).

בס' מאה שערים (יז-יח) זיינען געדרוקט צווי בריף פון צמח צדק צו עם. ר' זלמן רייזעס - משקלאוו, זיין זוהן איז געווען דעם מיטעלען רבי'נס אַ איידים.

39) זע וועגען עם התמים ~~ח"ב~~ ח"ח ע' לז ואילך.

40) פ ר' הלל'ס (מפאריטש) א תלמיד און פלעגט עם באגלייטען אין זיינער - ר"ה - נסיעות.

41) זע וועגעם עם ס' השיחות קיץ ה'ש"ת ע' לב.

42) זע שולחן ערוך או"ח סק"א ס"ד. ס' חסידים ס' תקפח. שו"ת אמרי יושר ח"ב סק"ט. נמוקי או"ח - להרה"צ כו' ממונקאטש - סק"א.

43) פכ"ו, לא. עיי"ש.

44) זע סידור ד"ה להבין ענין תרומת הדשן.

45) דער מגיד האט געהייסען אויסלערנען בעל פה שירת האזינו (ס' התולדות מהר"ש ע' עד). זע אויך ס' הזכרונות פ"ל פון מהר"ל מפראג אין דעם.

46) זע באריכות - קונטרס ה"צמח צדק" ותנועת ההשכלה.

47) זע באריכות - לקוטי דבורים ל' ע' יג ואילך.

48) זע וועגען עם בס' השיחות קיץ ה'ש"ת ע' עח. התמיד ח"ד ע' כח.

49) תלמיד מובהק פון רבנו הזקן. תקמח-תריי"ב. ~~זע ס' השיחות קיץ ה'ש"ת ע' קלז.~~ בעהמ"ס דברי נחמי'.

50-55) להעתיק מליקוט למד.

56) סוכה נב, א. 57)

[לא הגיע לידינו העמוד עם הערות 57 עד 73, ונעתקו כאן מס' השיחות:

57) געבארן ה'תרל"ט אין קלימאָוויץ, מאָהיליעווער גובערניע, געווען אין ליובאוויץ תרנ"ו-תר"ס. תר"ס-תש"ב אין ווארשא. אין יאָר תש"ב אומגעקומען דורך די נאציס. הי"ד.

58) משלי כז, כב.

59) סנהדרין צז, ב.

60) זע ספר הזכרונות פרק לז-לט.

61) שבועות לא, א.

62) זע לבוש או"ח סתר"ע. ט"ז שם סק"ג.

63) זע יומא כא, ב.

64) ווערמענס לעהרער האָבן זייער בילדונג געלערענט ביי אידן. – זע סדר הדורות ג"א שפ"ה.

65) זע זוהר חדש פ' יתרו (לח, א).

66) ח"א ב, ב.

67) ירושלמי חגיגה פ"ב, ה"ב. בראשית רבה פב, ה"ד.

68) יוסיפון. זע אויך גטין נז, ב. איכה רבה פא, נ ובמפרשים שם.

69) מגילה טז, א.

70) דור ששופט את שופטיו (ב"ב ט"ו, ב).

71) אסתר רבה פ"ז, ה.

72) מגילה יג, א.

73) מגילה יג, ב.]

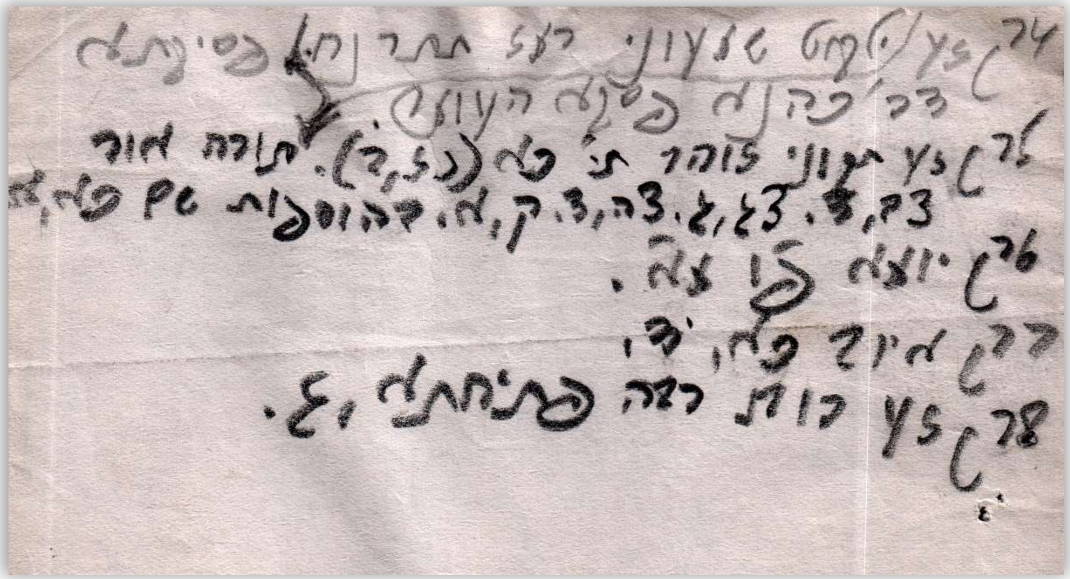

74) זע פסיקתא דר' כהנא פסקא העומר.

75) זע תקוני זוהר תי' כא (כז, ב). ילקוט שמעוני רמז תתר נח. תורה אור צב, ד. צג, ג. צה, ד. ק, א. בהוספות שם כא, א.

76) יומא פ"ו מ"א.

77) איוב כא, יד.

78) זע רות רבה פתיחתא, ג.

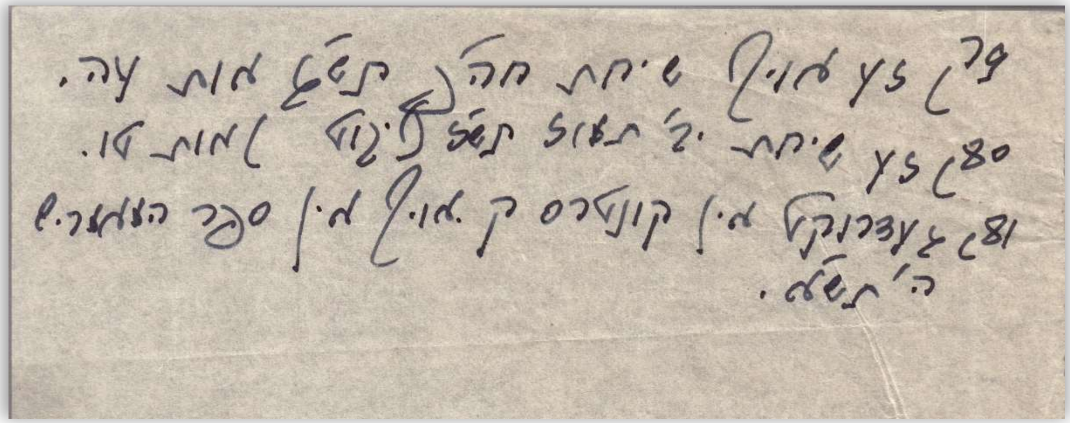

79) זע אויך שיחת חה"פ תש"ג אות עה.

80) זע שיחת י"ב תמוז תש"ז (ליקוט) אות טו.

81) געדרוקט אין קונטרס ק. אויך אין ספר המאמרים ה'תש"א.

הערות ומ"מ למאמר ד"ה נחמו תרכ"ו

(י"ל בקונטרס בפ"ע לקראת ביקורו של שז"ר בחודש מנ"א תשכ"ו)

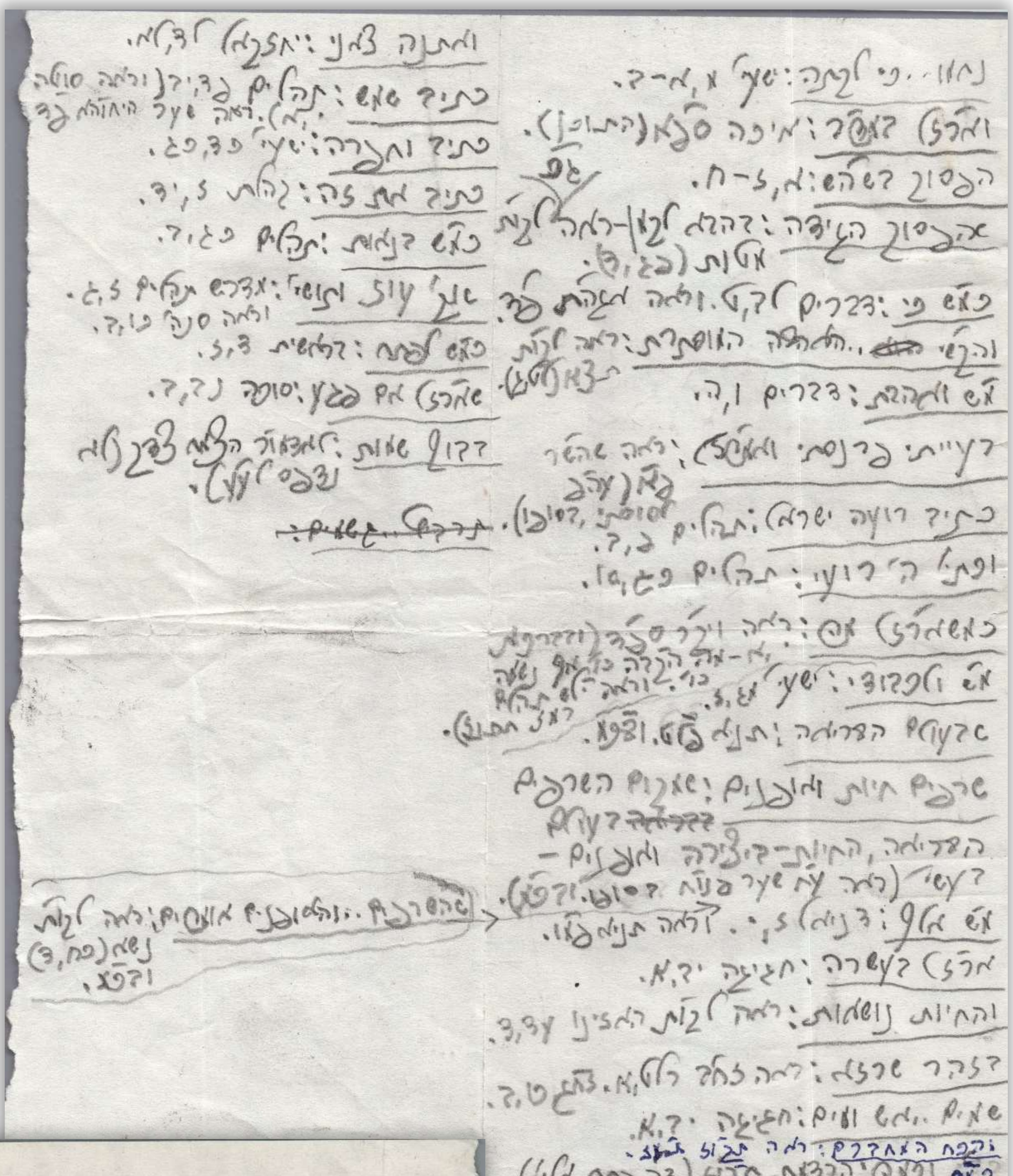

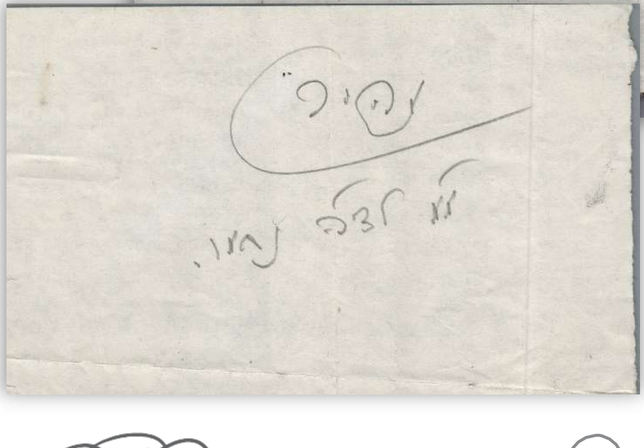

בצדו השני של הדף כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

<u>מהיר</u>

מ"מ לד"ה נחמו.

נחמו . . כי לקחה: ישעי' מ, א-ב.

וארז"ל במד"ר: איכה ספ"א (התוכן).

הפסוק בשה"ש: א, ז-ח.

שהפסוק הגידה: בהבא לקמן - ראה ג"כ לקו"ת מטות (פג, ד).

כמ"ש כי: דברים לב, ט. וראה אגה"ת פ"ד.

והקש"י ~~הוא~~ . . האהבה המוסתרת: ראה לקו"ת תצא (לט, ג).

מ"ש ואהבת: דברים ו, ה.

רעייתי פרנסתי ואמרז"ל: ראה שהש"ר פ"א (עה"פ לסוסתי, בסופו).

כתיב רועה ישראל: תהלים פ, ב.

וכתי' ה' רועי: תהלים כג, א.

כמשארז"ל מה: ראה ויק"ר ספ"ד (ובברכות י, א - מה הקב"ה כו' אף נשמה כו'. וראה יל"ש תהלים רמז תתנז).

מ"ש ולכבודי: ישעי' מג, ז.

שבעולם הבריאה: תניא פל"ט. ובכ"מ.

שרפים חיות ואופנים: שמקום השרפים ~~בבריאה~~ בעולם הבריאה, החיות - ביצירה ואופנים - בעשי' (ראה ע"ח שער פנו"ח בסופו. ובכ"מ).

שהשרפים . . והאופנים אומרים: ראה לקו"ת נשא (כח, ד) ובכ"מ.

מ"ש אלף: דניאל ז, י. וראה תניא פמ"ו.

ארז"ל בעשרה: חגיגה יב, א.

והחיות נושאות: ראה לקו"ת האזינו עד, ד.

בזהר שרזא: ראה זח"ב רלט, א. זח"ג כו, ב.

שמים . . אש ומים: חגיגה יב, א.

והכח המחברם: ראה תקו"ז ת' מ"ז.

כמ"ש וכמה: הקדמת תקו"ז (ד"ה פתח אלי').

~~כמ"ש~~ בזהר אנת: כנראה הכוונה להקדמת התקו"ז (שמובא בכ"מ בשם זהר).

ואתנה צאני: יחזקאל לד, לא.

כתיב שמש: תהלים פד, יב (וראה סוטה י, א). ראה שער היחוה"א פ"ד

כתיב וחפרה: ישעי' כד, כג.

כתיב את זה: קהלת ז, יד.

כמ"ש בנאות: תהלים כג, ס.

שנק' עוז ותושי': מדרש תהלים ז, ג. וראה סנה' כו, ב.

כמ"ש לפתח: בראשית ד, ז.

שארז"ל אם פגע: סוכה נב, ב.

בבוך שמות: לאדמו"ר הצמח צדק (לא נדפס לע"ע).

~~תרביץ . . גשמים:~~

תמרות.. העשן: כפרש"י עה"פ (דברים לג, ג) [illegible].

מקטרת מור ע' שרים: פרש"י ובשהש"ר.

(מכל) [illegible]: מנחות [illegible].

[illegible]: דברים לג, יד.

אומרים שהם.. [illegible]: [illegible] [illegible]

אש ויציאת: דברים ד, לו.

ואת אילי: יחזקאל יז, יג.

כתיב עולה: תהלים כד, ד.

כאש שאלה לך: ישעי' ז, [illegible].

כאש [illegible]: תהלים [illegible], א.

[illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (תהלים [illegible]) [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible]: [illegible] תהלים [illegible], שם [illegible].

<u>תרביץ . . הגשמים</u>: כפרש"י עה"פ (דברים לג, יג) רובצת תחת.

<u>חבריך הם ע' שרים</u>: פרש"י ובשהש"ר.

<u>ארז"ל שאו"ה</u>: מנחות בסופה.

<u>שכ' ממגד</u>: דברים לג, יד.

<u>אומרים שהם . . ובאמת אינו</u>: ראה בארוכה - ס' המצות להצ"צ מצות מילה פ"ג.

<u>מ"ש וידעת</u>: דברים ד, לט.

<u>ואת אילי</u>: יחזקאל יז, יג.

[במאמר הנדפס נוסף: <u>מלשון העטית</u>: תהלים פט, מו.]

<u>כתיב עוטה</u>: תהלים קד, ב.

<u>כמ"ש שמלה לך</u>: ישעי' ג, ו.

<u>כמ"ש ה' מלך</u>: תהלים צג, א.

<u>מלוכה על עם נפרדים הוא בחי' לבוש</u>: כי על מי ימלוך ויתגאה אלא שזהו ענותנותו שמשפיל א"ע ומתלבש בגדולה וגאות (תהלים להצ"צ עה"פ ה' מלך גאות בסופו).

<u>גאות גימ' קדוש</u>: ל"ת להאריז"ל תהלים צג, שם פט. ובכ"מ.

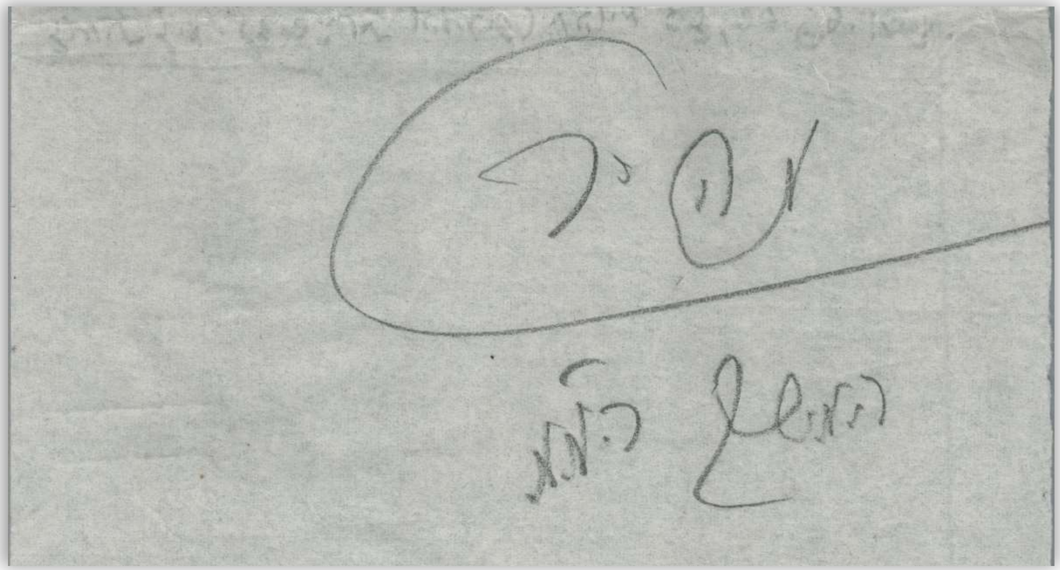

בצדו השני של הדף כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

<u>מהיר</u>

המשך המ"מ

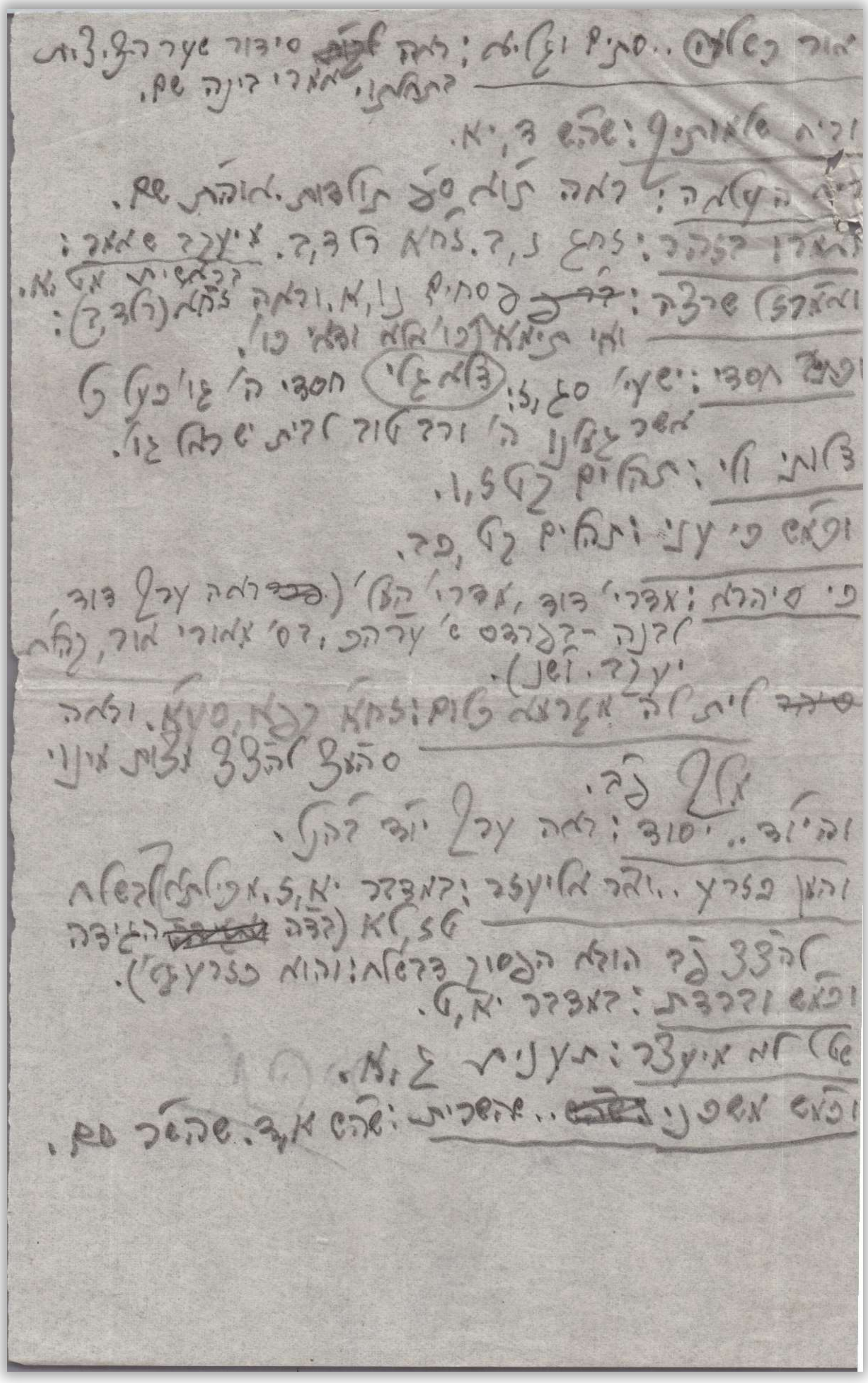

אור הבעש"ט .. סגולה ונגלה: ראה ~~[illegible]~~ סידור שער ה[illegible]ות
דתפלין, מאמרי דינה שם.

[illegible]ית שלאחריו: שה"ש ד, יא.

[illegible] הענוה: ראה תו"א ס"פ תולדות. אוה"ת שם.

מאמרו דזהר: זח"ג נ, ד. זח"א רד, ד. צ"ע דר שאמר:

ומארז"ל שרצה: ~~[illegible]~~ פסחים נו, א, וראה זח"א (רד, ד) דבראשית אד נא.
ואי תימא [illegible] כו'.

[illegible] חסדי: ישעי' סג, ז; (דלא גלי) חסדי ה' כו' כי[illegible] כי
אשר גמלנו ה' ורב טוב לבית ישראל כו'.

עדותי זו: תהלים קלב, יב.

ופי פי עני: תהלים קט, כב.

פי סי' הרח"ו: אמרי' דוד, אמרי' הבעל (~~[illegible]~~ ראה ערך דוד
לדנה [illegible] ערה"פ, דס' מאורי אור, קה"ת
יע"ד, ושן).

~~[illegible]~~ לית לה מגרמה כלום: זח"א רמט, סע"ב. וראה
סה"מ להצ"צ מצות מינוי
מלך ח"ב.

והיסוד .. יסוד: ראה ערך יסוד דהנ"ל.

והעון פנים .. והאר אליעזר: במדבר יא, כו. אפילתא דבשלח
טז, א (בדה ~~[illegible]~~ הגידה
להצ"צ פ"ד הובא הפסוק דבשלח: והוא כפרע[illegible]).
ופאר ובכרכות: במדבר יא, ט.

[illegible] זה איעזר: תענית ל, א.

ופאר משפט: ~~[illegible]~~ .. שהשכינה: שהש"א אד. שהשכר פם.

אור כשלמה . . סתים וגליא: ראה ~~לקו״ת~~ סידור שער הציצית בתחלתו. אמרי בינה שם.

וריח שלמותיך: שה״ש ד, יא.

ריח העלאה: ראה תו״א ס״פ תולדות. אוה״ת שם.

ואמרו בזהר: זחג נ, ה. זח״א רלד, ב. מיעקב שאמר: בראשית מט, א.

וארז״ל שרצה: ~~בר״פ~~ פסחים נו, א. וראה זח״א (רלד, ב): ואי תימא דלא גלי כו׳ אלא ודאי כו׳.

וכתיב חסדי: ישעי׳ סג, ז: חסדי ה׳ גו׳ כעל כל אשר גמלנו ה׳ ורב טוב לבית ישראל גו׳.

דלותי ולי: תהלים קטז, ו.

וכמ״ש כי עני: תהלים קט, כב.

כי סיהרא: מדרי׳ דוד, מדרי׳ המל׳ (~~פכד~~ ראה ערך דוד, לבנה - בפרדס ש׳ ערה״כ, בס׳ מאורי אור, קהלת יעקב. וש״נ).

~~סיהר~~ לית לה מגרמא כלום: זח״א קפא, סע״א. וראה סהמ״צ להצ״צ מצות מינוי מלך פ״ב.

והיו״ד . . יסוד: ראה ערך יו״ד בהנ״ל.

והמן כזרע . . וא״ר אליעזר: במדבר יא, ז. מכילתא לבשלח אז, לא (בד״ה ~~ואגידה~~ הגידה להצ״צ פ״ב הובא הפסוק דבשלח: והוא כזרע גו׳).

וכמ״ש וברדת: במדבר יא, ט.

טל לא מיעצר: תענית ג, א.

וכמ״ש משכני ~~השה״ש~~ . . שהשרית: שה״ש א, ד. שהש״ר שם.

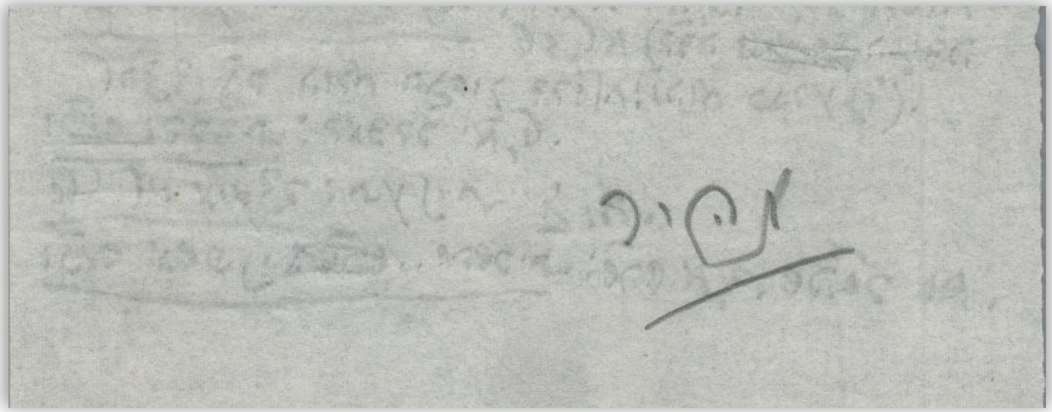

בצדו השני של הדף כתב כ״ק אדמו״ר שליט״א:

מהיר

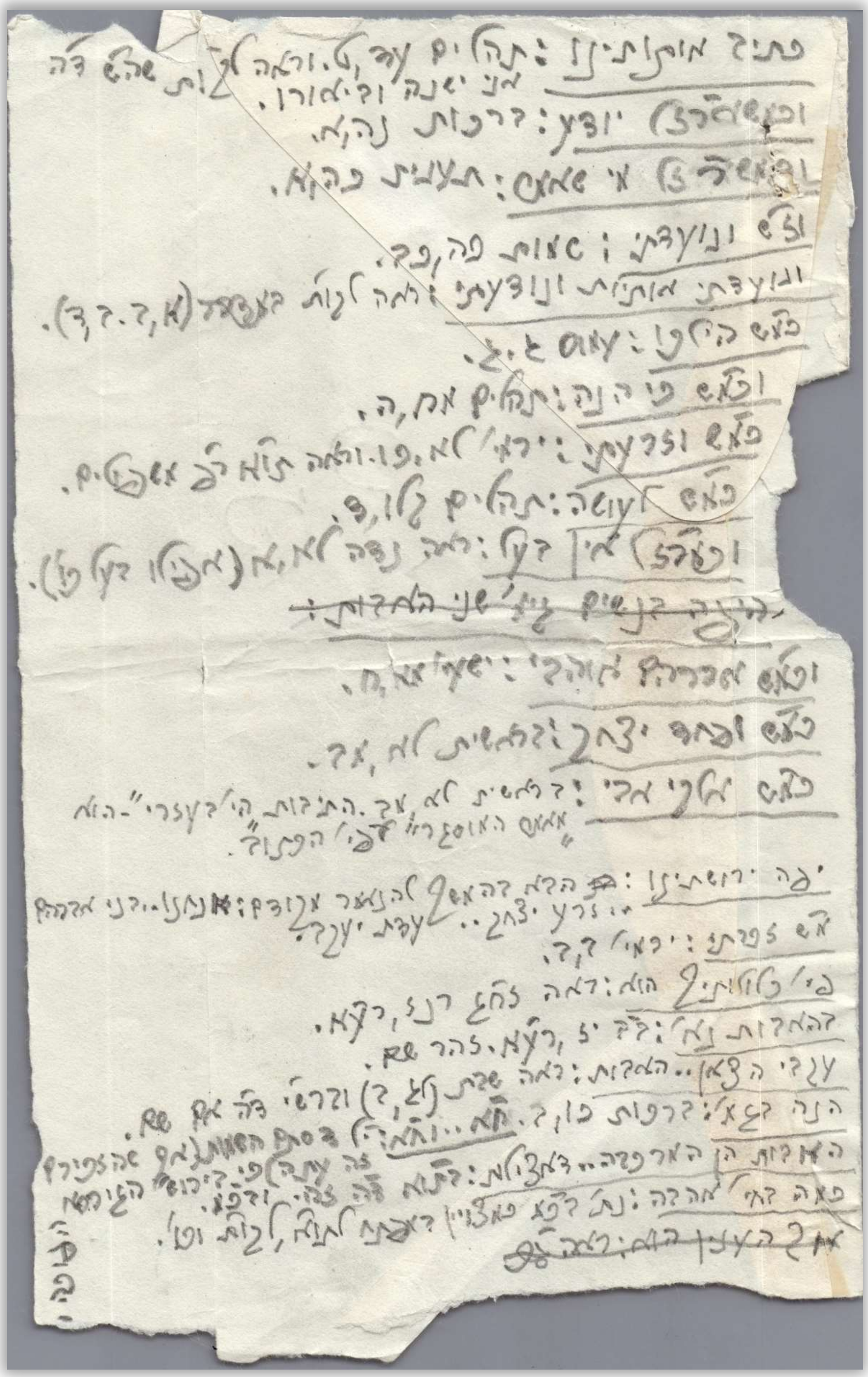
יודע: ברכות נה, א.
תענית כה, א.
תהלים מח, ה.
ישעי' מא, ח.
בראשית לא, מב.
ירמי' ד, ד.

[במאמר הנדפס נוסף: אם לא: ראה ג"כ ד"ה זה בתו"א פ' ויצא.]

כתיב אותותינו: תהלים עד, ט. וראה לקו"ת שה"ש ד"ה אני ישנה וביאורו.

וכמשארז"ל יודע: ברכות נה, א.

וכמשרז"ל מי שאמר: תענית כה, א. [במאמר הנדפס נוסף: (כגרסת הע"י).]

[במאמר הנדפס נוסף: לשנות הצירופים: ראה ד"ה החודש הזה (בס' המאמרים קיץ הש"ת) ס"ב.]

וז"ש ונועדתי: שמות כה, כב.

ונועדתי אותיות ונודעתי: ראה לקו"ת במדבר (א, ב. ב, ד).

כמ"ש הילכו: עמוס ג, ג.

וכמ"ש כי הנה: תהלים מח, ה.

כמ"ש וזרעתי: ירמי' לא, כו. וראה תו"א ר"פ משפטים.

כמ"ש לעושה: תהלים קלו, ד.

וכמרז"ל אין בעל: ראה נדה לא, א (אפילו בעל כו').

~~היפה בנשים גימ' שני האבות:~~

וכמ"ש אברהם אוהבי: ישעי' מא, ח.

כמ"ש ופחד יצחק: בראשית לא, מב.

כמ"ש אלקי אבי: בראשית לא, מב. התיבות "הי' בעזרי" - הוא "מאמר המוסגר" לפי' הכתוב. [במאמר הנדפס נוסף (במקום "לפי' הכתוב"): ע"פ ל' חז"ל (ברכות ו, ב) לבאר הכתוב.]

יפה ירושתינו: ~~הת~~ הבא בהמשך להנאמר מקודם: אנחנו . . בני אברהם . . זרע יצחק . . עדת יעקב.

מ"ש זכרתי: ירמי' ב, ב.

פי' כלולותיך הוא: ראה זח"ג רנז, רע"א.

בהאבות נא': ב"ב יז, רע"א. זהר שם.

עקבי הצאן . . האבות: ראה שבת (לג, ב) וברש"י ד"ה אם שם.

הנה בגמ': ברכות כו, ב. ח"א . . וח"א: י"ל דסתם השמות (אף שהזכירם זה עתה) כי בירושל' הגירסא הפוכה.

האבות הן המרכבה . . דאצילות: בתו"א ד"ה זה. ובכ"מ.

כמה בחי' אהבה: נת' בכ"מ כמצויין במפתח לתו"א, לקו"ת וכו'.

~~אך הענין הוא: ראה ג"כ~~

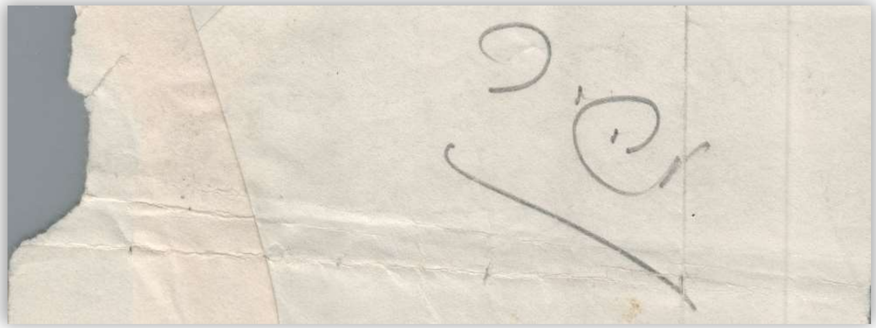

בצדה השני של המעטפה כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מהיר

הערות ומ"מ לספר המאמרים ה'תש"ה

(י"ל בשנת תשכ"ז)

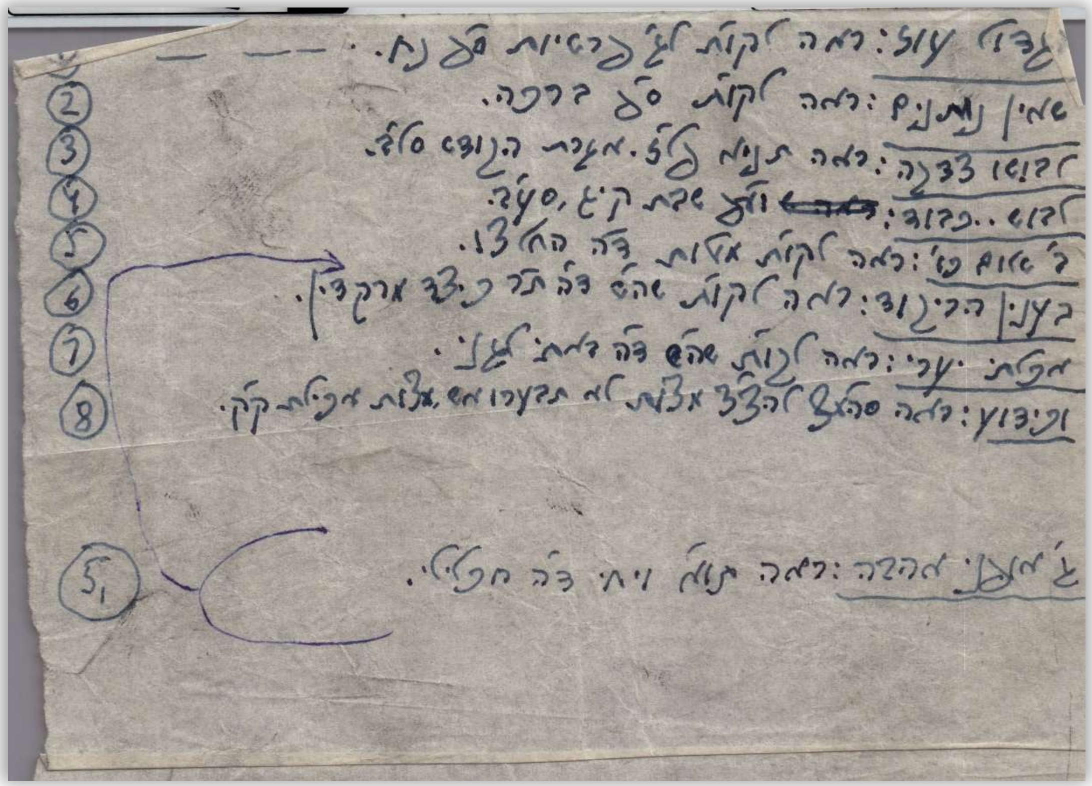

מגדול עוז: ראה לקו"ת לג' פרשיות ס"פ נח. . _ _ ___ ___ (1)

אין נותנים: ראה לקו"ת ס"פ ברכה. (2)

לבושו צדקה: ראה תניא פל"ז. אגרת הקודש סל"ב. (3)

לבוש . . כבוד: ~~ראה ש~~ וע"פ שבת קיג, סע"ב. (4)

ב' שלום כו': ראה לקו"ת מטות ד"ה החלצו. (5)

ג' אופני אהבה: ראה תו"א ויחי ד"ה חכלילי. (5,)

בענין הריקוד: ראה לקו"ת שה"ש ד"ה ת"ר כיצד מרקדין. (6)

אכלתי יערי: ראה לקו"צ שה"ש ד"ה באתי לגני (7)

וכידוע: ראה סהמ"צ להצ"צ מצות לא תבערו אש, מצות אכילת ק"ק. (8)

הערות ותיקונים ללקוטי תורה

(נוסף בהוצאת תשד״מ)

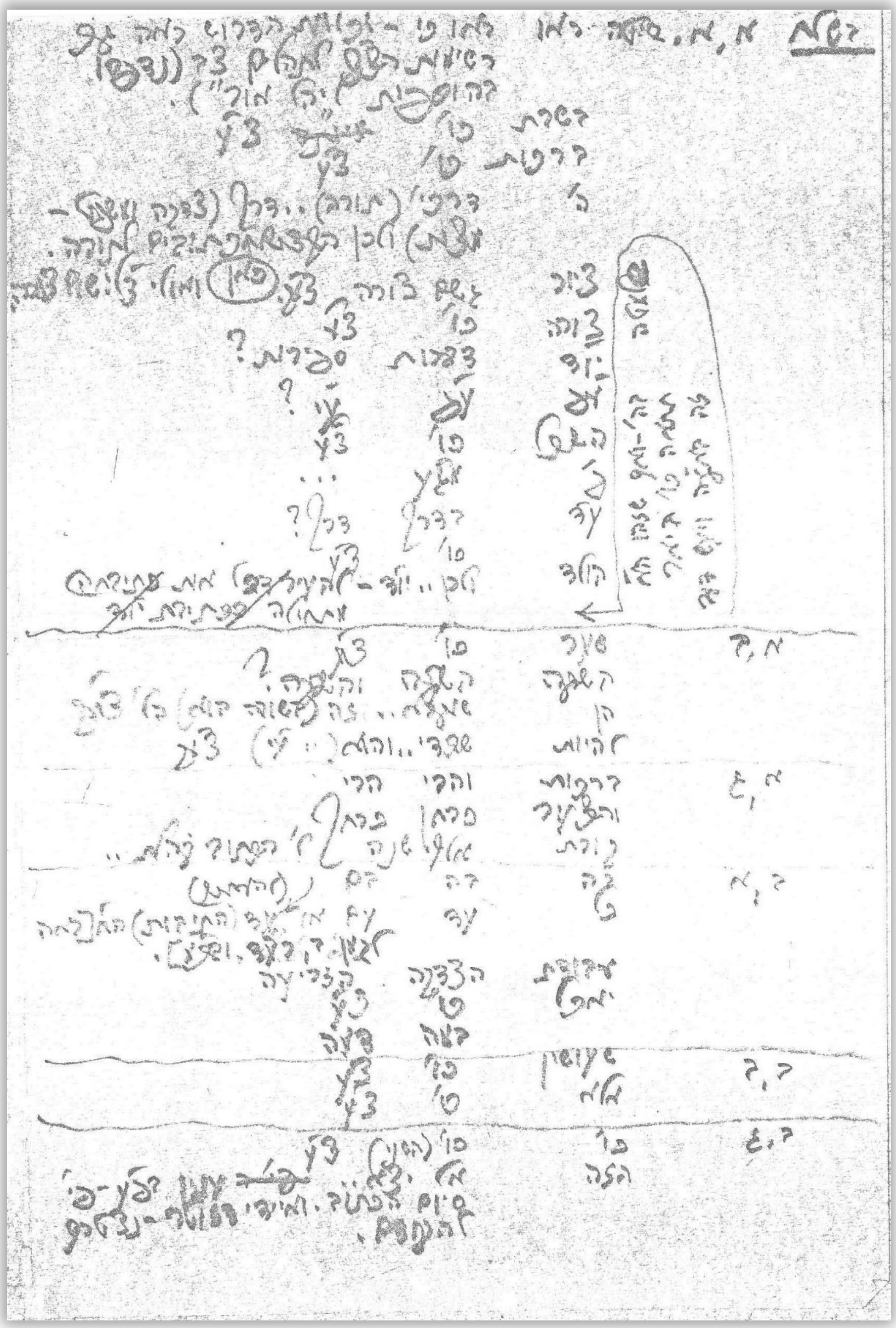

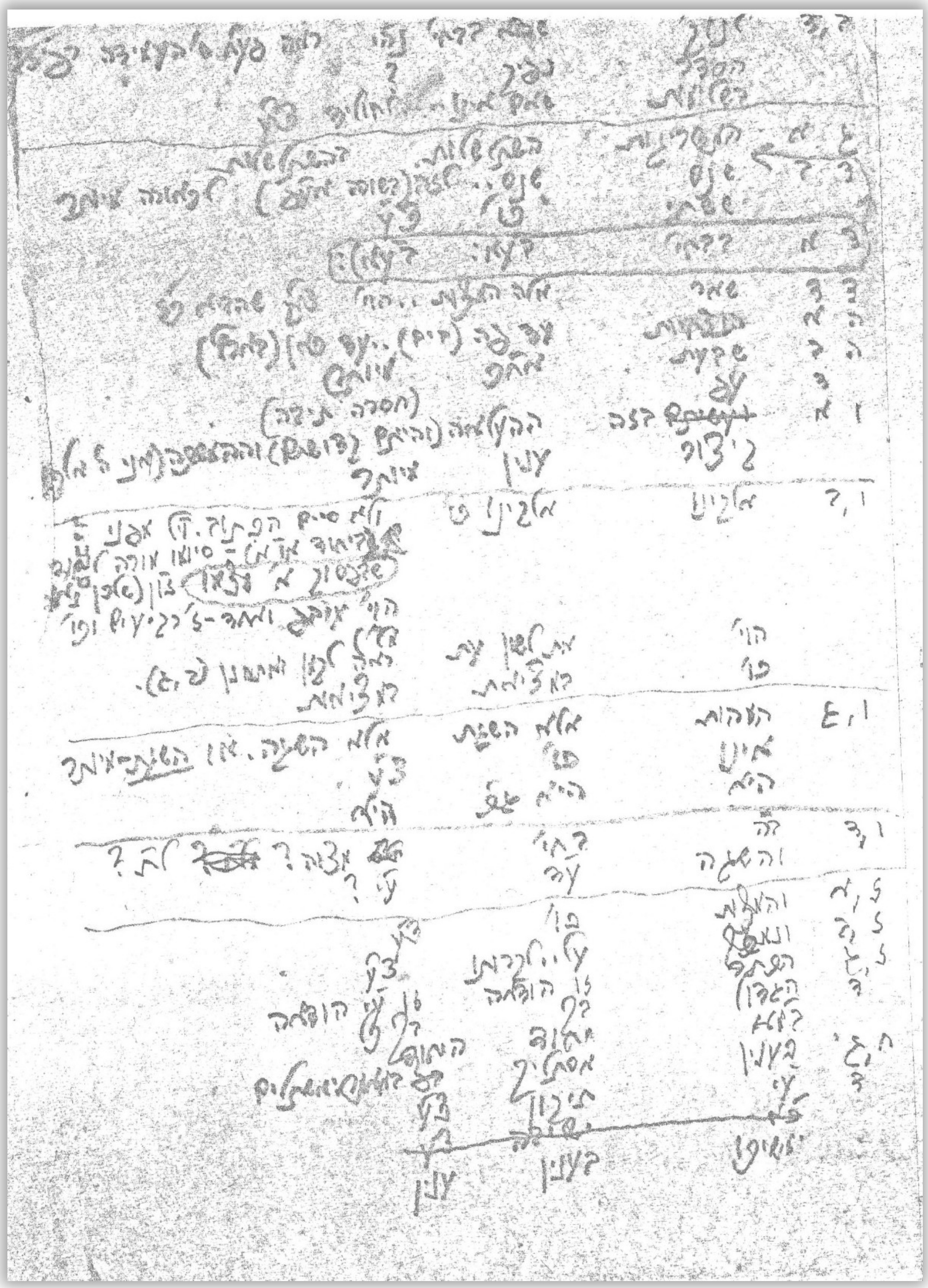

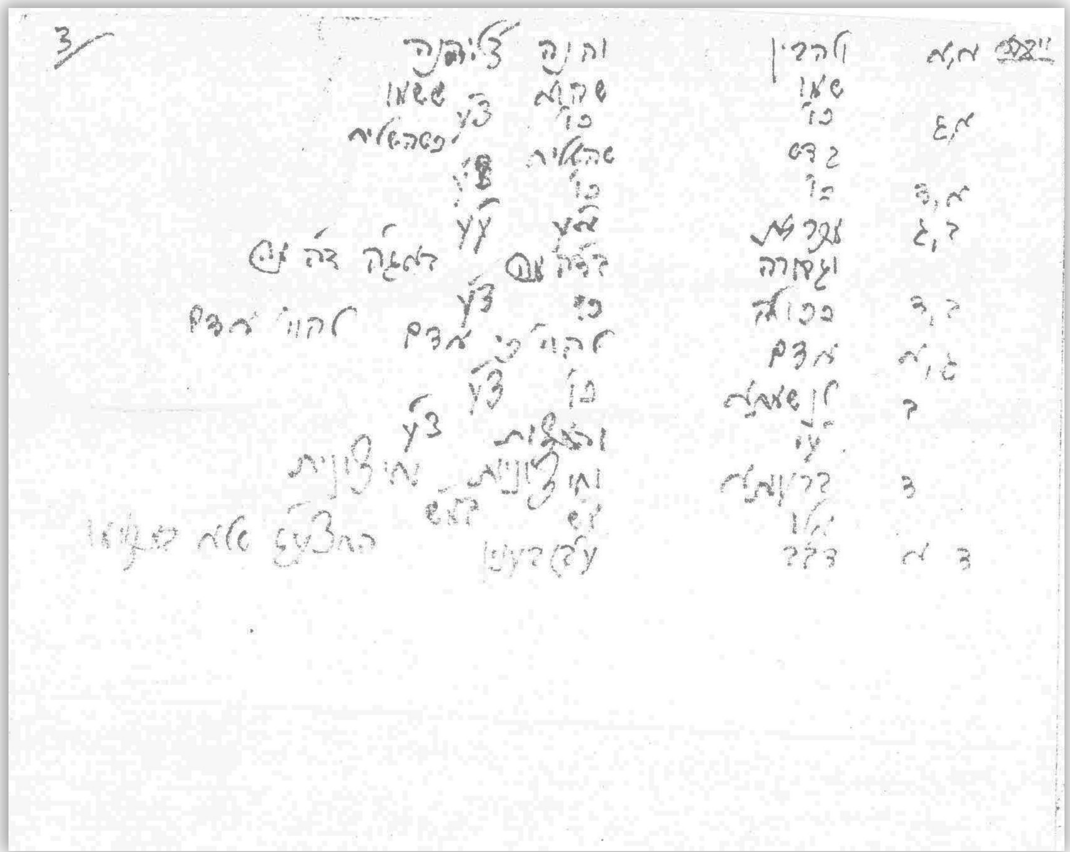

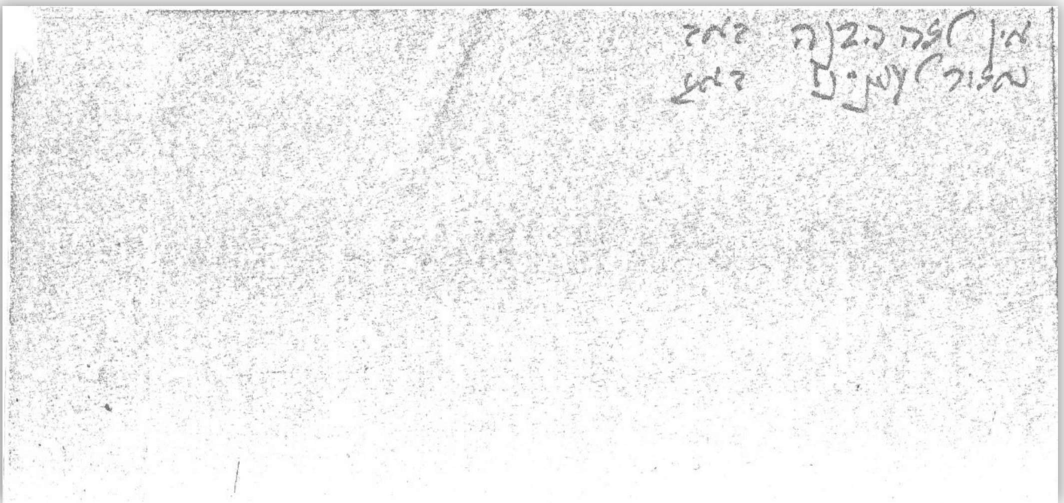

ההערות כפי שנדפסו בלקו"ת הוצאת תשד"מ

הערות ותיקונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א

(פ' בשלח, פקודי והתחלת ויקרא)

בשלח

ד' ע'	שיטה		
א, א	ראו		ראו כי – לכללות הדרוש ראה ג"כ רשימות הצ"צ להתלים צב (נדפסו בהוספות ל„יהל אור")
	בשבת	כו'	צ"ע
	ברכות	כו'	צ"ע
	ה'		דרכי' (תורה) . . דרך צדקה ומשפט – מצות) ולכן הקדים כאן כתובים לתורה
	ציור	גשם צורה	צע"ק. ואולי צ"ל שום צורה
	צורה	כו'	צ"ע
	יו"ד	דברות	ספירות?
	ע"פ	ע"פ	ע"י!
	השכל	כו'	צ"ע
	ע"ד	בדרך	דרך?
		כו'	צ"ע
	הולד	ולכן . . יו"ד	צ"ע
	שלמטה	בה'	ואף שזהו ה"א תתאה כו' ביאור זה באג"ה ויעש דוד
א, ב	שער	כו'	צ"ע
	השגה	השגה	והשגה?
	הן	שנקרא . . זה	
		(בשורה הוא)	הל' צע"ק
	להיות	שכדי . . והוא	
		(–בשורה ע"י)	צע"ק
א, ג	ברכות	והרי	הרי
	והצער	כרכן	כרחך
	קרות	אלף שנה	ע"ד ל' הכתוב קהלת ו, ובפרש"י שם שנה. – ולהלן בהוספות לויקרא נב, ב שנים.
ב, א	בה	בה	בם
	כל	עד	עם או (להעתיק) עד (התיבות) ה"ח [ראה לקמן ב' רע"ד. ובכ"מ]
	עבודת	הצדקה	הזריעה
	יאכל	כו'	צ"ע
		במה	דמה
ב, ב	שעושין	כו'	צ"ע
	אלא	כו'	צ"ע
ב, ג	כו'	כו' (השני)	צ"ע
	הזה	אל יצא . .	ענין בפ"ע – פי' סיום הכתוב. ואיידי דזוטר – נצטרף להקודם
ב, ד	לנוק'	שהוא בבחי' נה"י	ראה פע"ח שער העמידה רפי"ז
	הסדר	נפיק	?
	בשלימות	אם אינו . .	
		להוליד	נ"ע

פקודי

ג, א	המדריגות	השתלשלות	בהשתלשלות
ד, א	בבי'	בע"א:	בע"א):
ד, ב	שנס	שנס . . לזה	
		(בשורה אע"פ)	לכאו' מיותר
	ששתי	כו'	צ"ע

ד' ע'	שיטה		
ד, ד	שאר	אלה המצות . .	
		הוי'	צע"ק שהביא כ"ז
ה, א	הנצחיות	עד פה (בים) . . עד כאן (בארץ)	
ה, ב	שבעת	ואח"כ	מיותר
ה, ב	ע"פ		(חסרה תיבה)
ו, א	בזה	ההעלאה (והייתם קדושים)	וההמשכה (אני הוי' אלקיכם)
	קיצור	ענין	מיותר
ו, ב	אלקינו	אלקינו כו'	ולא סיים הכתוב. וי"ל מפני שבפסוק א' עצמו (ביחוד או"א) – סיומו מורה ליחוד זו"ן שלכן נאמר הוי' עוה"פ ואחד – ז' רקיעים וכו' מל')
	הוי'	עת לשון עת	ראה לקמן ואתחנן (ב, ג)
	כו'	במציאת	במציאות
ו, ג	המהות	אלא השגת	אלא השגה. או השגת – מיותר
	אינו	כו'	צ"ע
	היא	היא ג"כ	היא
ו, ד	ב"ה	בחי'	מצוה? ל"ת?
	והשגה	ע"ד	ע"י?
ז, א	והמצות	כו'	צ"ע
ז, ב	ונמשך	על . . לקרותו	צ"ע
ז, ג	הכתר	זו הודאה	זו ע"י הודאה
ז, ד	הגדול	בך	בך כל
	במ"א	יחוד	היחוד
ח, ג	כענין	אסתלק	ב"פ במאמר: אשתלים
ח, ד	ע"י	תיקון	צ"ע

הוספה בשלח

	ימשיכו	בענין	ענין

ויקרא

א, א	והלבין	והנה	צ"ל: הנה
	שמו	שהוא	ששמו
א, ג	כו'	כו'	צ"ע
	קדש	שהשליח	כשהשליח
א, ד	כו'	כו'	צ"ע
ב, ג	מכרזת	א"ע	ע"ע
	וגבורה	בד"ה מה	באג"ה ד"ה מה
ב, ד	ככולה	כו'	צ"ע
ג, א	אדם	להוי' כי אדם	להוי' אדם
ג, ב	לנשמתא	כו'	צ"ע
	ע"י	והמצות	צ"ע
ג, ד	ברעותא	וחיצוניות	וחיצונית
	אלו	מ"ש	במ"ש
ד, א	דב"ב	ע"ב) בענין	החצע"ג שלא במקומו

הוספה לביטוים בלתי רגילים

אין לזה הבנה: **באב** נחזור לענינינו: **באג.**

Talks and Tales הגהות על

1. Around the year

Chanukah – Festival of Dedication and Light

CHANUKAH - FESTIVAL OF DEDICATION AND LIGHT

Chanukah means dedication. We celebrate Chanukah on the anniversary of the dedication - more precisely, "rededication" - of the Beis Hamikdosh, after it had been defiled (made unholy) by the Greek King Antiochus and his men during the Greek occupation of the Holy Land (more than 2000 years ago). To "dedicate" means "to make holy." When the Beis Hamikdosh was built, it was dedicated to the service of HaShem, as were all its vessels and sacred objects, like the Menorah, mizbe'ach (altar) and all the rest. The ancient Greeks were idol worshippers, and King Antiochus IV (nicknamed "the madman") set out to force the Jewish people to serve the ~~idols~~ many gods and idols which he served. He issued cruel decrees, forbidding the Jews -on penalty of death! - to study Torah and do Mitzvos. He ordered that the holy service to G-d in the Beis Hamikdosh was forbidden , too; instead, sacrifices were to be offered only to the Greek gods. Thus the Beis Hamikdosh was made unholy.

Then old Mattisyohu, the son of Yochanan the Kohen Godol (High Priest), with his sons and a handful of faithful followers rose up against the Greek oppressors. They fought a series of desperate battles against overwhelming odds, and miraculously won ~~each of~~ them. Finally the enemy was defeated and driven out of the Land of Israel. The victorious fighters then entered the Beis Hamikdosh, cleaned and purified it, and rededicated it to the service of HaShem. Searching for pure, holy olive oil with which to light the Menorah again, they found only one small cruse of oil which had miraculously escaped the unclean hands of Antiochus's men, with the seal of the Kohen Godol intact. Once again HaShem showed His special kindness to His people,

The article states:

"The ancient Greeks were idol worshippers, and King Antiochus IV (nicknamed "the madman") set out to force the Jewish people to serve the many gods and idols which he served."

On this the Rebbe commented:

<u>לברר</u> אם זהו <u>קודם</u>[?] <u>בתחלה</u> - [?] הי' הנס

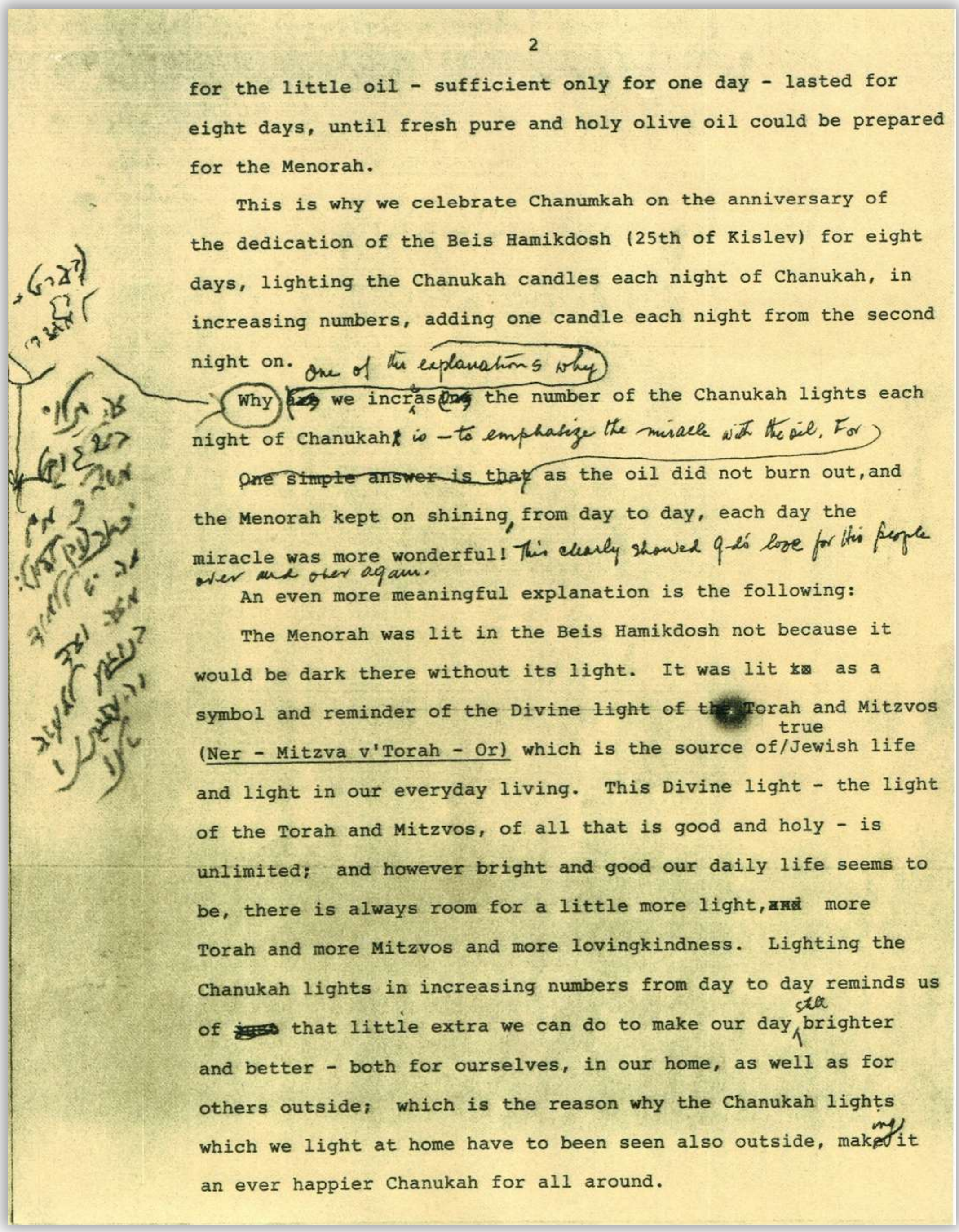

2

for the little oil - sufficient only for one day - lasted for eight days, until fresh pure and holy olive oil could be prepared for the Menorah.

This is why we celebrate Chanumkah on the anniversary of the dedication of the Beis Hamikdosh (25th of Kislev) for eight days, lighting the Chanukah candles each night of Chanukah, in increasing numbers, adding one candle each night from the second night on. One of the explanations why

Why we incrase the number of the Chanukah lights each night of Chanukah is – to emphasize the miracle with the oil. For

~~One simple answer is that~~ as the oil did not burn out, and the Menorah kept on shining, from day to day, each day the miracle was more wonderful! This clearly showed G-d's love for this people over and over again.

An even more meaningful explanation is the following:

The Menorah was lit in the Beis Hamikdosh not because it would be dark there without its light. It was lit as a symbol and reminder of the Divine light of the Torah and Mitzvos (Ner - Mitzva v'Torah - Or) which is the source of true Jewish life and light in our everyday living. This Divine light - the light of the Torah and Mitzvos, of all that is good and holy - is unlimited; and however bright and good our daily life seems to be, there is always room for a little more light, more Torah and more Mitzvos and more lovingkindness. Lighting the Chanukah lights in increasing numbers from day to day reminds us of that little extra we can do to make our day still brighter and better - both for ourselves, in our home, as well as for others outside; which is the reason why the Chanukah lights which we light at home have to been seen also outside, making it an ever happier Chanukah for all around.

The article states:

"One of the explanations why we increase on the number of the Chanukah lights each night of Chanukah is – to emphasize the miracle with the oil. For as the oil did not burn out, and the Menorah kept on shining, from day to day, each day the miracle was more wonderful! This clearly showed G-d's love for the people over and over again."

The Rebbe circled the word "Why [we increase]", and wrote:

זה תלוי בשקו"ט (בפרט - רק למהדרין) משא"כ אם יכתוב (וכן להלן): מה יש ללמוד מזה ועד בנוגע למעשה והנהגתנו שלנו

Three Thousand Three Hundred Years Ago – Pesach 2448-5748

For TALES
NISSAN-[illegible]

THREE THOUSAND THREE HUNDRED YEARS AGO

2448 - 5748

On the 15th of Nissan, in the year 2448, all Jews - men, women, and children - with their domestic animals and all their possessions, walked out of Egypt triumphantly and with pride. With that greatest Exodus in mankind's history, HaShem fulfilled the first part of His ~~promise to our~~ covenant with our Father Abraham, made 430 years earlier. On that occasion G-d informed Abraham that his children would suffer exile and slavery for 400 years in a land not theirs, but then would walk out free men "with great wealth," and return to the land that G-d promised to be the Land of the Jewish people for ever.

The "great wealth" was to be not only material wealth - gold and silver and livestock, and the like. Infinitely greater was the spiritual wealth that awaited them seven weeks later, when G-d gave them the Torah and Mitzvot at Mount Sinai.

During the following forty years, HaShem led our people through the wilderness. Here, in a "no man's land," HaShem took care of our fledgling Jewish ~~people~~ nation with most wonderful kindness: He fed ~~them~~ our people with ~~a~~ heavenly food (manna), supplied them with fresh water (from Miriam's Well, a rolling rock that accompanied them everywhere), protected them from heat and cold with the Clouds of Glory, and clothed them and shod them, ~~carrying them "on eagle's wings" to the Promised Land~~. And almost exactly forty years later, on the 10th of Nissan, our Jewish people crossed the River Jordan into the land that became the Holy Land from the moment our people

"During the following forty years, HaShem led out people through the wilderness. Here, in a "no man's land", HaShem took care of our fledgling Jewish nation with the most wonderful kindness: He fed our people heavenly food (manna), supplied them with fresh water (from Miriam's well, a rolling rock that accompanied them everywhere), protected them from heat and cold with the Clouds of Glory, **and** clothed them and shod them, ~~carrying them "on eagle's wings" to the Promised Land~~."

First Day of Pesach that occurs on Shabbos

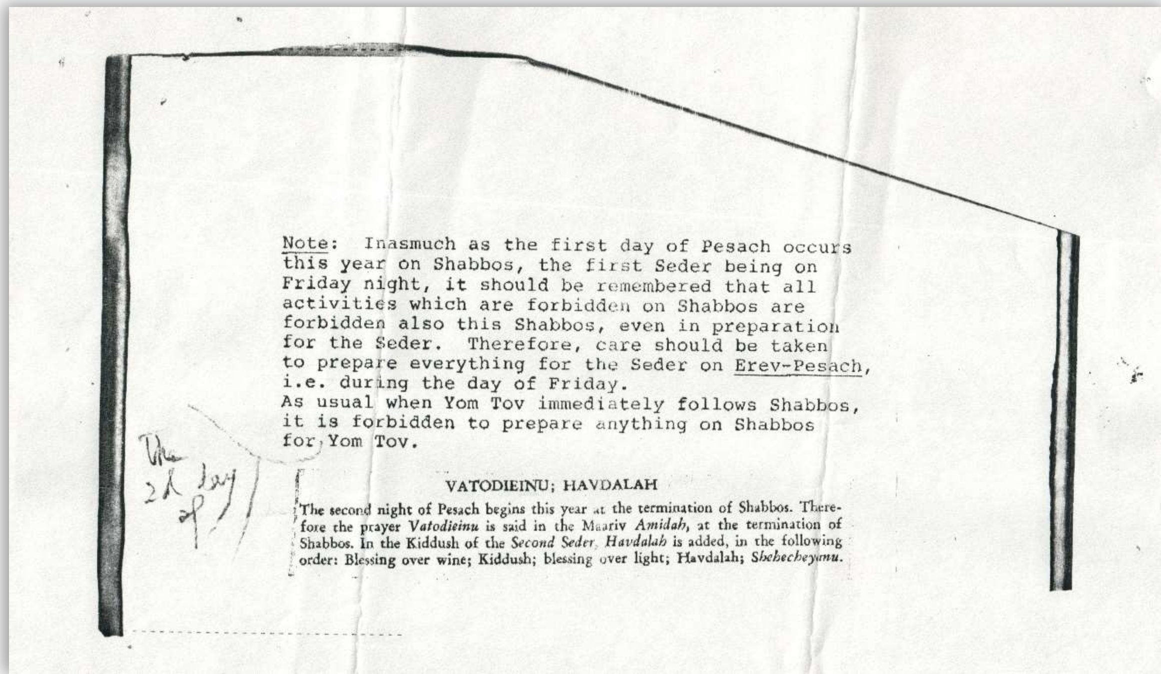

Note: Inasmuch as the first day of Pesach occurs this year on Shabbos, the first Seder being on Friday night, it should be remembered that all activities which are forbidden on Shabbos are forbidden also this Shabbos, even in preparation for the Seder. Therefore, care should be taken to prepare everything for the Seder on Erev-Pesach, i.e. during the day of Friday.
As usual when Yom Tov immediately follows Shabbos, it is forbidden to prepare anything on Shabbos for Yom Tov.

The 2d day of

VATODIEINU; HAVDALAH

The second night of Pesach begins this year at the termination of Shabbos. Therefore the prayer *Vatodieinu* is said in the Maariv *Amidah*, at the termination of Shabbos. In the Kiddush of the *Second Seder*, *Havdalah* is added, in the following order: Blessing over wine; Kiddush; blessing over light; Havdalah; *Shehecheyanu*.

"As usual when Yom Tov immediately follows Shabbos, it is forbidden to prepare anything on Shabbos for **the 2nd day of** Yom Tov."

The Seventh Day of Pesach

THE SEVENTH DAY OF PESACH

The seventh day of Pesach has special significance. On that day the great miracle of Yam Suf, the Reed Sea (or Red Sea), took place, when the Jews crossed through it on dry land. Then not only did the Almighty save the Jews from the pursuing Egyptians, but he drowned all the Egyptians with their horses and chariots - all except Pharoah. The Almighty allowed him to survive so that all his life he would bemoan his misfortune, in punishment for having treated the Jews cruelly. He would thus also serve as a living warning to the Egyptian people and other tyrants.

When the Jews left Egypt on the 15th day of Nissan (in the year 2448 after Creation) "with a ~~mighty~~ uplifted hand," with pride and joy, they thought they would nevermore have to see their cruel oppressors. But the Almighty had a different plan. He wanted to show to the Jews, as well as to the Egyptians and the whole world, even greater wonders than those He showed them in Egypt. If everyone saw there "the finger of G-d," now, at the Reed Sea, they saw "G-d's mighty hand."

~~Before~~ On the eve of the 7th day after the Exodus from Egypt, the Jews reached the banks of the Reed Sea. Suddenly they heard the sound of horses, riders and chariots - the mightiest Egyptian army, led by Pharoah himself! He had regretted having allowed the Jews to leave Egypt and decided he would capture them before they went too far, ~~and~~ in order to again make them his slaves.

No wonder that a great fear enveloped the Jews. For they did not know it was G-d's plan to test them and, at the same time, show a Divine revelation which even the great Prophet Yechezkel - for whom the Heavens opened - did not have the merit to see. And Here, even small Jewish children could point with a finger and

The article states:

"~~Before~~ On the eve of 7th day after the Exodus from Egypt, the Jews reached the banks of the Red Sea. Suddenly they heard the sound of horses, riders and chariots – the mightiest Egyptian army, led by Pharaoh himself!"

Regarding the words "Before/On the eve" the Rebbe commented:

לברר **בתו"ש** [=בתורה שלמה] **הדעות בזה**

A Shovuoth Game

A SHOVUOS GAME

It was a few days before Shovuos. The children were sitting in their classroom, waiting for their teacher. But, instead of their teacher, the Principal walked in.

The children stood up, respectfully, wondering about the reason. The Principal told the children to be seated, saying: "Your teacher is unable to come to school today, but I think you are old enough to manage yourselves for this lesson, which is less than an hour's time. Who would volunteer to be the substitute teacher?"

A number of hands went up.

The Principal pointed to a boy, saying:

"David, are you ready to take over the class?"

"Oh no, not I. I wanted to suggest Yossi. He is very good for the job."

"So, Reb Yosef - do you ~~agree~~ accept this great responsibility and privilege?"

"Yes, I do."

"So come over here and ~~talk~~ take over."

Yossi came and stood near the Principal who put a friendly hand on Yossi's shoulder, saying:

"I feel sure you will know how to appreciate the responsibility now put upon you. In the next 45 minutes, placed in your hands, are Jewish children - children of G-d. And these 45 minutes are not just for you, but 45 minutes for each of your students. (One minute wasted means 30 minutes wasted!" Turning to the class, the Principal said:) I do not need to remind you of the Mishna in Ovos (Perek 6: Mishna 12) which stresses the importance of respecting the honor of a student, and even more, the honor of a friend, and particularly, the honor of a teacher. Now here you have before you - someone who is your friend and teacher combined.

"~~So~~ Now, Reb Yosef, open your mouth and let your bright words

The article states:

"I feel sure you will know how to appreciate the responsibility now put upon you. In the next 45 minutes, placed in your hands, are Jewish children – children of G-d. And these 45 minutes are not just for you, but 45 minutes for each of your students. One minute wasted means 30 minutes wasted!"

Regarding the words "One minute wasted means 30 minutes wasted" the Rebbe instructed to clarify the following:

כי 30 ת'[למידים] **כאן**

Tears and Consolation

//

TEARS AND CONSOLATION

The first Tish'b'Av tears were shed without cause. On that night of Tisha b'Av the Jewish people were sitting in their tents in the wilderness weeping and wailing. They had just heard the report of the returning scouts, who had spent forty days spying out the land that HaShem had promised to give~~n~~ them as an everlasting inheritance. The scouts (all except Yehoshua and Caleb) had declared that the Promised Land could not be conquere and, in any case, it wasn't worth fighting for. The people believed the misleading report of the ten scouts and wanted ~~demanded~~ ~~that they~~ to go back to Egypt.

Those were stupid tears, for, they had ~~having~~ witnessed so many ~~all the~~ wonders and miracles which HaShem had so lovingly done for them - taking them out of Egyptian slavery, splitting the sea for them, defeating the Amalekites, providing them with manna from heaven and water from a rock, and, greatest of all, giving them His Torah. ~~that~~ They therefore should have known that HaShem would not abandon them, and would faithfully fulfil His promise and lead them victoriously into that good land.

Our Sages tell us that when the sound of their wailing and rebellion reached into heaven, HaShem said: "You are weeping now without cause; the time will come when you will have real cause to weep on this night!" Thereupon HaShem decreed that the destructions of both the first and the second Beth Hamikdosh should be ~~destroyed~~ on Tisha b'Av, and the Jewish people would be driven out of their land each time. Then they would gather on the night of Tisha b'Av, year after year, to bewail the loss of the Beth Hamikdosh, and of the Holy City Jerusalem, and of the Holy Land.

"Thereupon HaShem decreed that **the destructions of** both the first and the second Beth Hamikdosh should be on Tisha b'Av".

2. Jewish History

Naftoli and his tribe

6

G-d told Gideon there was no need for such an army, since it was to be a stunningly miraculous victory. Gideon disbanded his whole army, except for 300 men who had never worshipped the Canaanite god Baal. With this small army Gideon prepared to attack a huge army of Midianites and Amalekites as numerous "as the sand on the sea shore." Gideon divided his men into three groups of one hundred men each and stationed them on three sides of the enemy's camp. He used the strategy of a cattle rustler who wishes to stampede a herd of cattle. Each of his men was "armed" with a horn and an empty pitcher in which was concealed a torch. At a given signal, when the enemy had retired

"Gideon divided his men into three groups of one hundred men **each** and stationed them on three sides of the enemy's camp. He used the strategy of **...** a cattle rustler who wishes to stampede a herd of cattle."

7

the wisdom, and understanding and skill to do all works in brass" (I Kings 7:13-14). Hiram fashioned and cast the pillars and columns, adorned with capitals (heads); nets of checker works, wreaths of chain work, pomegranates, etc. It was Hiram who cast the two famous pillars Yachin and Bo'az; also the molten "Sea" resting on ten bases; ten lavers (from which the Kohanim washed thei[r] hands and feet before beginning their holy service); and all the holy vessels that were made of brass, in addition to those that were made of gold.

When the Jewish Kingdom was split into two: the Northern,

"It was Hiram who cast the two famous pillars Yachin and Bo'az **שעמדו משני צידי הכניסה לביהמ"ק**; also the molten "Sea" resting on ~~ten bases~~ **<u>יב בקר</u>**".

The Silver Sockets

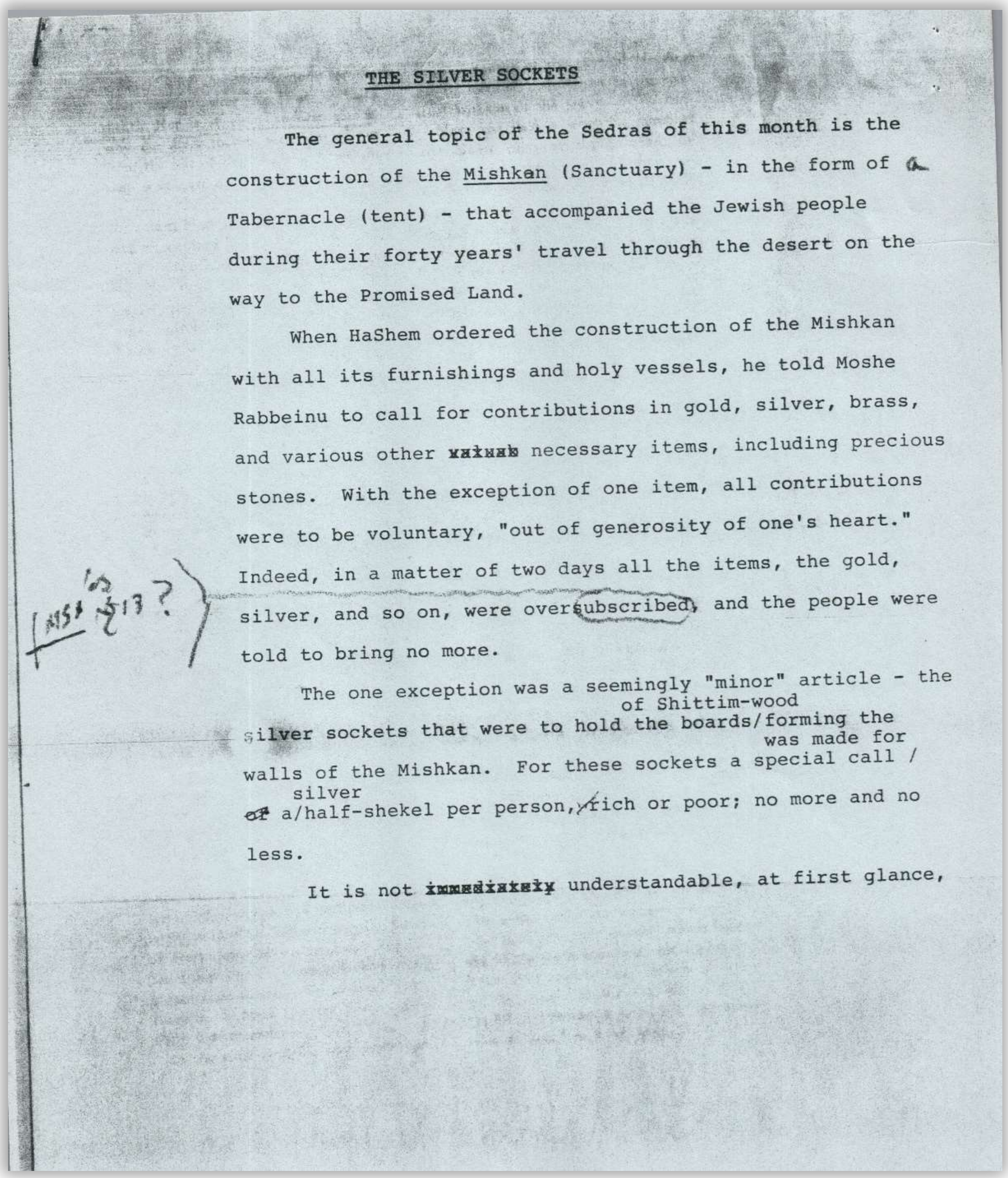

THE SILVER SOCKETS

The general topic of the Sedras of this month is the construction of the Mishkan (Sanctuary) - in the form of a Tabernacle (tent) - that accompanied the Jewish people during their forty years' travel through the desert on the way to the Promised Land.

When HaShem ordered the construction of the Mishkan with all its furnishings and holy vessels, he told Moshe Rabbeinu to call for contributions in gold, silver, brass, and various other necessary items, including precious stones. With the exception of one item, all contributions were to be voluntary, "out of generosity of one's heart." Indeed, in a matter of two days all the items, the gold, silver, and so on, were oversubscribed, and the people were told to bring no more.

The one exception was a seemingly "minor" article - the silver sockets that were to hold the boards of Shittim-wood forming the walls of the Mishkan. For these sockets a special call was made for a silver half-shekel per person, rich or poor; no more and no less.

It is not ~~immediately~~ understandable, at first glance,

The article states:

"Indeed, in a matter of two days all the items, the gold, silver, and so on, were oversubscribed, and the people were told to bring no more."

The Rebbe circled the word "[over]subscribed", and questioned:

? הי' דוקא מזומן

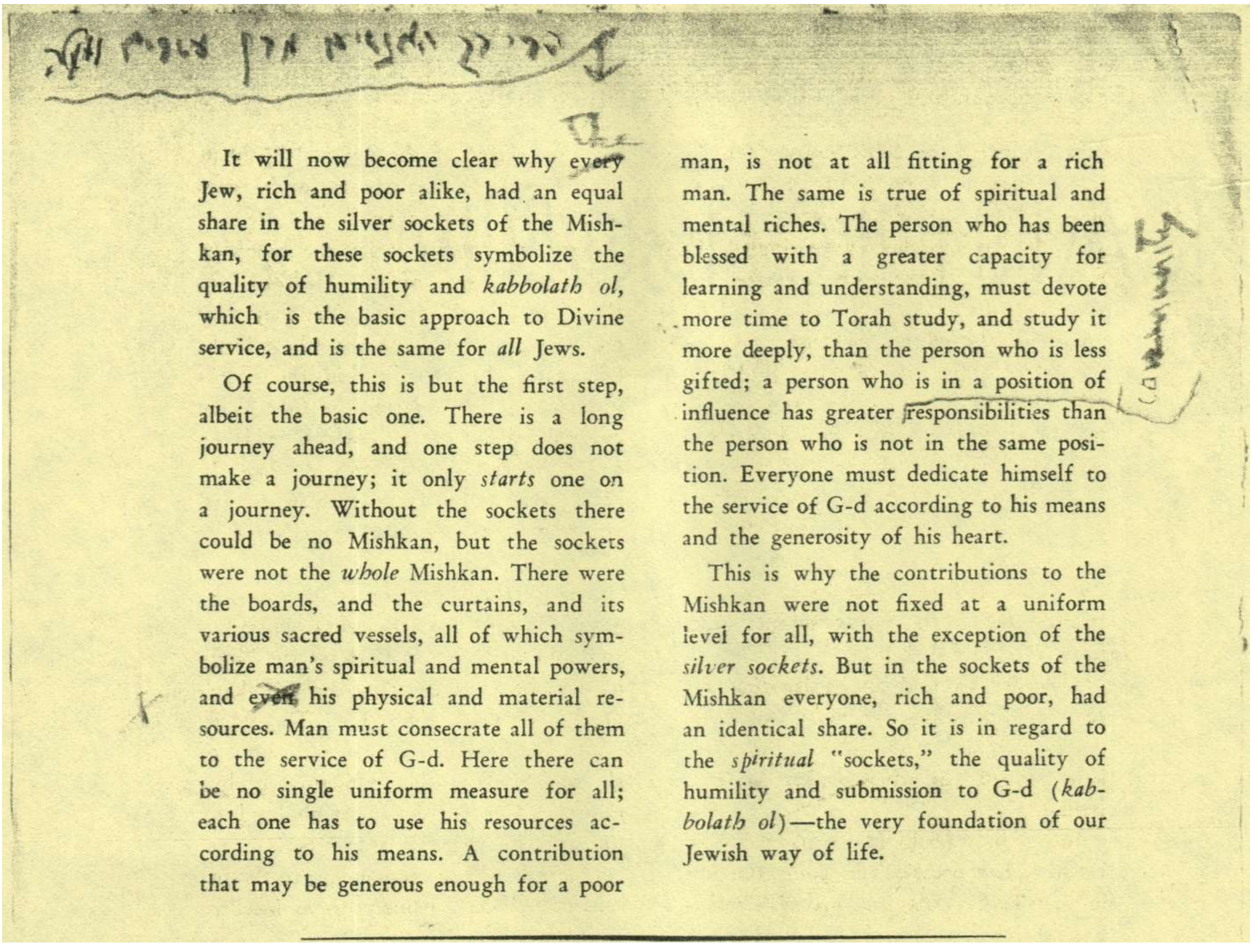

It will now become clear why ~~every~~ Jew, rich and poor alike, had an equal share in the silver sockets of the Mishkan, for these sockets symbolize the quality of humility and *kabbolath ol*, which is the basic approach to Divine service, and is the same for *all* Jews.

Of course, this is but the first step, albeit the basic one. There is a long journey ahead, and one step does not make a journey; it only *starts* one on a journey. Without the sockets there could be no Mishkan, but the sockets were not the *whole* Mishkan. There were the boards, and the curtains, and its various sacred vessels, all of which symbolize man's spiritual and mental powers, and ~~even~~ his physical and material resources. Man must consecrate all of them to the service of G-d. Here there can be no single uniform measure for all; each one has to use his resources according to his means. A contribution that may be generous enough for a poor man, is not at all fitting for a rich man. The same is true of spiritual and mental riches. The person who has been blessed with a greater capacity for learning and understanding, must devote more time to Torah study, and study it more deeply, than the person who is less gifted; a person who is in a position of influence has greater responsibilities than the person who is not in the same position. Everyone must dedicate himself to the service of G-d according to his means and the generosity of his heart.

This is why the contributions to the Mishkan were not fixed at a uniform level for all, with the exception of the *silver sockets*. But in the sockets of the Mishkan everyone, rich and poor, had an identical share. So it is in regard to the *spiritual* "sockets," the quality of humility and submission to G-d (*kabbolath ol*)—the very foundation of our Jewish way of life.

The article states:

"It will now become clear why ~~every~~ **the** Jew, rich and poor alike, had an equal share in the silver sockets of the Mishkan".

The Rebbe drew an arrow to the word "every", and commented:

הרי רק האנשים מבן עשרים ומעלה

"The person who has been blessed with a greater capacity for learning and understanding, must devote more time to Torah study, and study it more deeply, than the person who is less gifted; a person who is in a position of influence has greater **community** responsibilities then the person who is not in the same position."

Korach's Rebellion

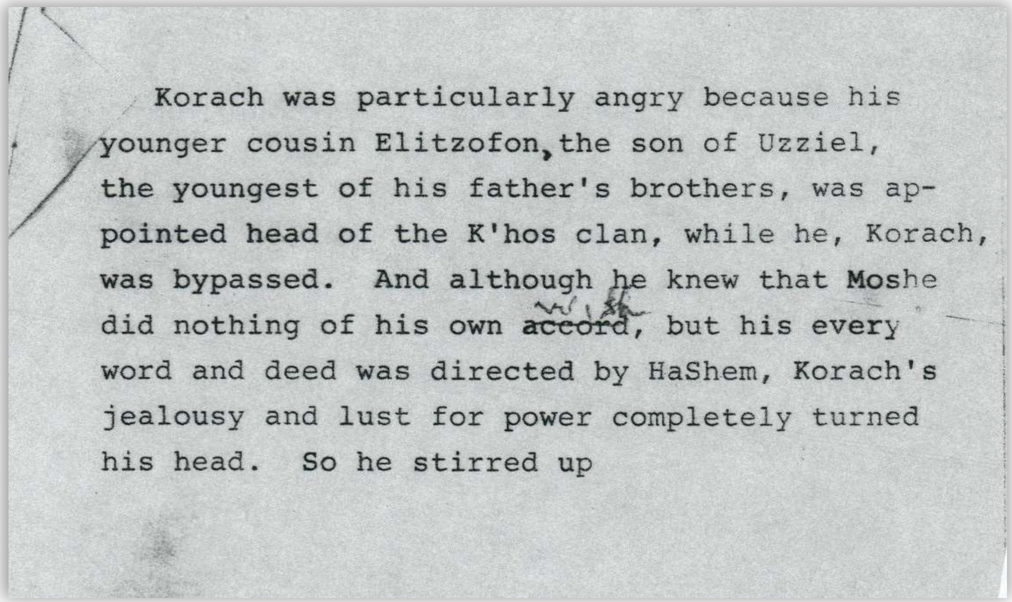
Korach was particularly angry because his younger cousin Elitzofon, the son of Uzziel, the youngest of his father's brothers, was appointed head of the K'hos clan, while he, Korach, was bypassed. And although he knew that Moshe did nothing of his own ~~accord~~ wish, but his every word and deed was directed by HaShem, Korach's jealousy and lust for power completely turned his head. So he stirred up

"And although he knew that Moshe did nothing of his own ~~accord~~ **wish**, but his every word and deed was directed by HaShem, Korach's jealousy and lust for power completely turned his head."

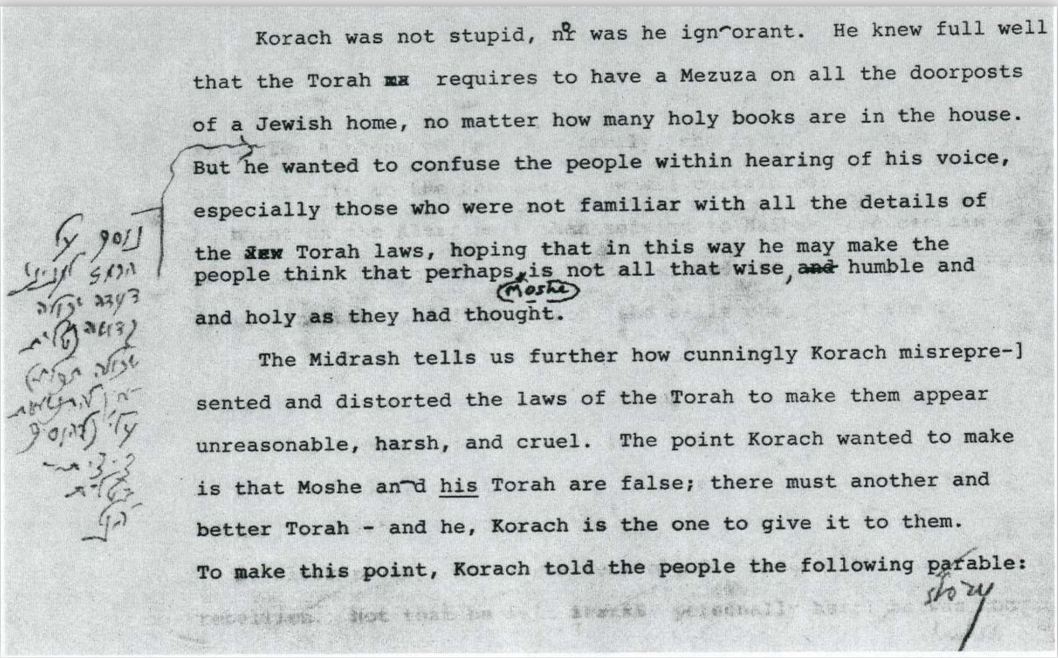
Korach was not stupid, nor was he ignorant. He knew full well that the Torah requires to have a Mezuza on all the doorposts of a Jewish home, no matter how many holy books are in the house. But he wanted to confuse the people within hearing of his voice, especially those who were not familiar with all the details of the Torah laws, hoping that in this way he may make the people think that perhaps Moshe is not all that wise, ~~and~~ humble and and holy as they had thought.

The Midrash tells us further how cunningly Korach misrepresented and distorted the laws of the Torah to make them appear unreasonable, harsh, and cruel. The point Korach wanted to make is that Moshe and his Torah are false; there must another and better Torah - and he, Korach is the one to give it to them. To make this point, Korach told the people the following ~~parable~~ story:

"Korach was not stupid, nor was he ignorant. He knew full well that the Torah requires to have a Mezua on all the doorposts of a Jewish home, no matter how many holy books are in the house. **נוסף על הרמז לענינו [דעדה וכולה קדושה (טלית שכולה תכלת) - אין להתנשאות עלי׳ (להוסיף ציצית - בטלית הנ״ל)]**. But he wanted to confuse the people withing hearing of his voice, especially those who were not familiar with all the details of the Torah laws, hoping that in this way he may make the people think that perhaps Moshe is not all that wise, humble and holy as they had thought."

"Korach told the people the following ~~parable~~ **story**: "

-4-

A poor widow had a field, an ox and a donkey. She wished to harness the two animals together to plow her field. Came Moshe and told her it was forbidden to plow with an ox and a donkey together. When she was about to plant her field, Moshe forbade her to plant the field with mingled seeds (כלאים different kinds of seeds mixed together). At harvest time the poor widow was told she must leave a corner of the field unreaped for the poor; nor was she allowed to gather up gleanings (stray stalks) fallen during reaping. She was so upset at having to share the fruits of her hard labors with other poor widows and orphans, she forgot a sheaf in the field, and when she wanted to go back for it, she was told it was not hers any more; it belonged to the poor, too. Fed up with these forced contributions, the poor woman sold her field and bought sheep. When the firstlings of the sheep were born, comes Aharon and claims every firstborn male lamb as his due according to the Law of Moshe. At shearing time, Aharon comes again to claim the first fleece of the sheep as his due. When she wants to slaughter a sheep to feed her family, she is told she must ~~be~~ bring it live to the Sanctuary , where certain parts are to be burnt on the Altar as a thanksgiving to HaShem, and certain parts have to be given to the kohanim, and then she may take the rest. In anger and frustration, she calls out, ' Let the ~~xx~~ Sanctuary have it all!' and, indeed, it is all consecrated to the Sanctuary and she loses everything!

"Now, what do you think of these two men, Moshe and Aharon?" Korach concluded, turning to his followers. And they cried out, "Shame, shame!"

Needless to say, Moshe was terribly distressed at this new rebellion. Not that he felt ~~xxxxxx~~ personally hurt; he was too humble.

"When she was about to plant her field, Moshe forbade her to plant the field with mingled seeds - **כלאים** (different kinds of seeds mixed together)."

Devorah the prophetess

of Devorah and Barak) Devorah composed a ~~poem~~ song in the spirit of prophecy about the miraculous deliverance. ~~The~~ Song of Devorah is only second to the Song which Mosheh and the children of Israel sang after the miraculous crossing of the Red Sea. The Song of Devorah is certainly among the most "beautiful sayings" that the Tribe of Naftoli produced. Indeed, the

There is an opinion among our Sages that Barak was the husband of Devorah who is described (Judges 4:4) as "the wife of Lapidos." (Lapid means "flame," and Barak means "lightning," the similarity of meaning suggesting that the same man was known by both names).

"Devorah composed a poem **song** in the spirit of prophecy about the miraculous deliverance."

Habakkuk the prophet

to dissuade the courtiers from insisting on such a terrible death, but his efforts were in vain. He assured me of this himself and told me how distressed he was on my account, but he was powerless to change the law he himself had introduced.

I was therefore cast into this den, which was covered securely. The only way of escape, the roof, was locked and sealed with the royal seal.

As I was being lowered into this fearful place, I prayed to G-d to save me from the lions and in this way to show the heathen that the Lord of the Universe, whom we Jews worship, is the only true G-d. And the Almighty hearkened to my prayer. I quickly beheld a Divine miracle for, instead of rushing at me and tearing me limb from limb, the kings of the jungle knelt before me and meekly lay down at my feet, just like faithful hounds before their master!"

Shortly after, Habakkuk took leave of Daniel and was carried by the angel back to his estates in the Land of Israel in the same manner in which he had been taken to Babylon.

Later Habakkuk learned, as did the rest of the world, of the wonderful *Kiddush Hashem* (Sanctification of G-d's Name) which was wrought by Daniel, when Darius and his courtiers discovered that no harm had befallen the Jewish prophet, who had been protected from death by a miracle of the Almighty. Daniel's enemies were then cast into the den of lions, where they suffered their well-deserved punishment, and Daniel was restored to his honored post in which he served the king and people well.

At that period of history the position of scholars became very difficult, but through the prayers and help of the prophet Habakkuk their troubles were greatly eased.

The prophecies of Habakkuk are written down in the Book called after him. This book is the eighth of the "Twelve "small" Prophets" in the Bible.

"The prophecies of Habakkuk are written down in the book called after him. This boos is the eight of the "Twelve "**small**" Prophets" in the Bible."

3. In Nature's Wonderland

The reason for creation

2

A big, strong horse, or a gigantic elephant can be led by a small child/ And were it not for the natural fear that the Creator put into all His creatures that they should fear and obey humans, no human being would be able to protect himself, not only from huge and vicious animals, but even from flocks of tiny birds. If any of the ceartures would rise against Man, even atomic bombs would not help to protect him.

If the sun would move out of its orbit a ~~mere~~ hair-breadth nearer to the earth, the earth would burn to a cinder and be destroyed. And if the sun would move from its orbit ~~a~~ hair-breadth away from the earth, the earth and all creatures would freeze to death.

If the oceans would not observe the law of the Creator not to go beyond the boundary of dry land, the waves would ~~would~~ flood the entire earth.

So, do you think the Creator created the whole world for humankind just people could eat and drink and have similar pleasures? Could that be all, no more? If that were so, then a human being would be no superior to any animal that also eats and drinks and enjoys life. In what way would a human being show that he, or she, is worthy enough to be served by all other so-called "lower" creatures? By what right or merit could a human being expect them even to give their lives for him?

The only way a human being can merit his exalted privileged position in the world is by using his g-d-given intelligence to show that he recognizes that there is a Creator, whom he is ready to serve with no less but more self-sacrifice than that of the animals serving him.

The Creator also gave Man "freedom of choice" to serve Him willingly, or not at all. (Angels do not have this choice, to do good or bad.) At the same time Man has been given the ability to overcome temptations and hindrances, whether they come from evil forces around him, or from within himself. Man has the power to ascend ever higher in his service to his Creator by overcoming all negative leanings and behaving in his daily life in the fullest harmony with the will of the Almighty. There is no limit to goodness and holiness, so a person can reach ever higher and ~~higher until he~~ closer to unites with his Creator. (Angels cannot ~~go~~ rise higher than their permanent level).

"The only way a human being can merit his exalted privileged position in the world is by using his G-d-given intelligence to show that he recognizes that there is a Creator, whom he is ready to serve with no less **but more** self-sacrifice than that of the animals serving him."

Snakes

-5-

In the Torah the snake, particularly the poisonous kind, ~~if~~ is often mentioned ~~in the Torah~~ in connection with harmful talk or spreading false statement about another person. The snake is the symbol of an "evil tongue" (loshon hora). The first snake (nochosh hakadmoni) began it all, when it spoke deceitfully of G-d, telling חוה (Eve) that the reason G-d forbade her and Adam to ea~~s~~t of the Tree of Knowledge was that He feared human competition! Our Sages tell us that G-d tore the snake's tongue in two, so that it would forever be a reminder of the snake's evil tongue (Midrash Osiyos d'Rabbi Akiva). Indeed, the flickering forked tongue of the snake tellingly symbolizes the ~~the~~ wagging tongue of the slanderer and tale-bearer, and the division and disunity which it brings among people, poisoning their minds against one another.

In one of this month's Sedras ~~(Chukkas)xxxx~~ (Chukkas) we read a very important story about snakes, with a very important lesson: When the children of Israel complained about the manna and said some nasty things about this wonderful heavenly food, they were punished by swarms of poisonous snakes which killed many of the slanderers. The people repented and begged Moshe to pray for them to stop the plague. Then G-d told Moshe to make a snake of brass and put it up on a tall pole, so that anyone bitten by a snake would look up and be cured. Explained our Sages: "Could the (brass) serpent kill, or cure?! It is rather to teach you that when a person looked up and directed his mind and heart to our Father in Heaven (repented and returned to HaShem), he was healed. (Mishnah, Rosh Hashanah III:8).

"The first snake (nochosh hakadmoni) began it all, when it spoke deceitfully of G-d, telling **חוה** (Eve) that the reason G-d forbade her and Adam to ~~east~~ of the tree of Knowledge was that He feared human competition!"

The Satin Bowerbird

2

playground to attract mates. Here the males display their brilliant feathers, dance, and sometimes fight, in order to win the attention of a female bowerbird with whom to raise a family.

The Satin Bowerbird

One of the best known bowerbirds is the so-called Satin bowerbird that lives in the wooded mountains of eastern Australia. The bird is about the size of a dove. It builds its bower - a stick house in the shape of a corridor, in the thick forest trees. For some reason the bower usually faces north and south. A new bower is built each spring, and it gets better and more atrractive from year to year.

The male has brilliant bluish or purple black feathers. He prefers decorations of blue - anything that is blue, whether bits of blue glass or blue flowers - will do to decorate the bower entrance. Females have greenish feathers; they, as well as young males, prefer green decorations.

The bower, as in the case of all bowerbirds, is not used as a nest; it is strictly a courtship playground. Some distance away a ~~[illegible]~~ plain cup-shaped nest is built, all by the females, ~~from 6 to 40 feet up~~, in a bush or tree. Here she lays two spotted eggs. She will hatch her eggs

גובה הקן?!

People who live near satin bowerbirds soon learn not to leave blue plastic toys within sight of these birds, nor to use blue clothes pins to hang up their wash. Similarly they learn that there is no point growing blues flowers; as soon as the blue flowers bloom, the bowerbirds will come along and steal them. A scientist studying the li life of Satin bowerbirds counted up to 200 blue flowers at one bower!

The article states:

"The bower, as in the case of all bowerbirds, is not used as a nest; it is strictly a courtship playground. Some distance away a plain cup-shaped nest is built, all by the females, ~~from 6 to 40 feet up~~, in a bush or tree."

The Rebbe crossed out the words "from 6 to 40 feet up", circled the word "up" and commented:

גובה הקן?!

The wind

The second reason which has a direct connection with the first, is the rotation of the earth around its axis. The earth turns around its axis in twenty-four hours from west to east. At the equator, the earth rotates at a speed of approximately 1,000 miles an hour, pulling along the air around it. Naturally, those parts of the earth which lie near the equator, move much quicker than those which lie near the Poles. It has been calculated that the speed of the earth at the equator is 17½ miles a minute; at San Francisco - 13½ miles a minute; at New York - 12 3/4 miles a minute; at Vancouver - 11½ miles per minute - at Nome, Alaska - only 6 miles a minute.

As a result, cooler and heavier air currents blowing from north to south do not follow a straight north-south course (from the North Pole to the equator). ~~and from the equator to the South Pole)~~ The wind that starts near the North Pole winds up in more

westerly areas of the earth, since it lags behind the faster speed of the earth's rotation. In other words, it takes a south-westerly direction, blowing from northeast. Such a wind is called "north-easterly," because winds are designated according to the direction from which they come. The northeasterly wind is a cold one.

On the other hand, the warm air which rises from the equator, also does not blow directly northwards, but comes from the south-west and brings warm air.

The article states:

"The second reason which has a direct connection with the first, is the rotation of the earth around its axis. The earth turns around its axis in twenty-four hours from west to east…"

The Rebbe crossed out the entire section, and commented:

היפך מש"נ והארץ לעולם <u>עומדת</u>

Potato – King of Vegetables

IN NATURES WONDERLAND

Potato - King of Vegetables

If the apple[1] is regarded as the "king" of the fruits of trees, the potato is worthy of being regarded as ~~the~~ "king" of the fruits of the earth.

---

1. Talks , Shevat, 5734, Vol. 33, #398.

Of all the vegetables that are used for human food, the potato takes first place. Potatoes are nourishing and tasty, whether cooked, baked, roasted, whole or mashed, made into puddings, latkes, ~~xx~~ chips, or French fried.

Now ~~T~~there is hardly a country or a person in the world that has not eaten potatoes in one form or another, or has not seen them.

But where does this world famous "fruit of the earth" originate from? Where and when did people first begin to plant potatoes? Nobody really knows. The only thing we can say with some degree of certainty is that the first potatoes ~~thatxcame~~ came to Europeans ~~we~~ from the South American continent.

When the Spanish conquerors came to the western parts of South America - where today we find the countries of Peru, Ecuador, and Chile - they found that the local inhabitants ate a kind of "earth apple," which they called batata; ~~which~~ this became patata in Spanish, and potato in English.

Now, the Spaniards and other European explorers and colonists who followed Columbus to the New World, came to seek gold; they were not interested in fruits ans vegetables. They did not take the trouble to investigate this new food, the patata, which ~~had been~~ they discovered in the New World. Little did they know, much less foresee, that the potato would in time become one of mankind's most important foods; that it would be widely cultivated and would feed

"**Now** ~~T~~there is hardly a country or a person in the world that has not eaten potatoes in one form or another, or has not seen them."

The Story of Chocolate

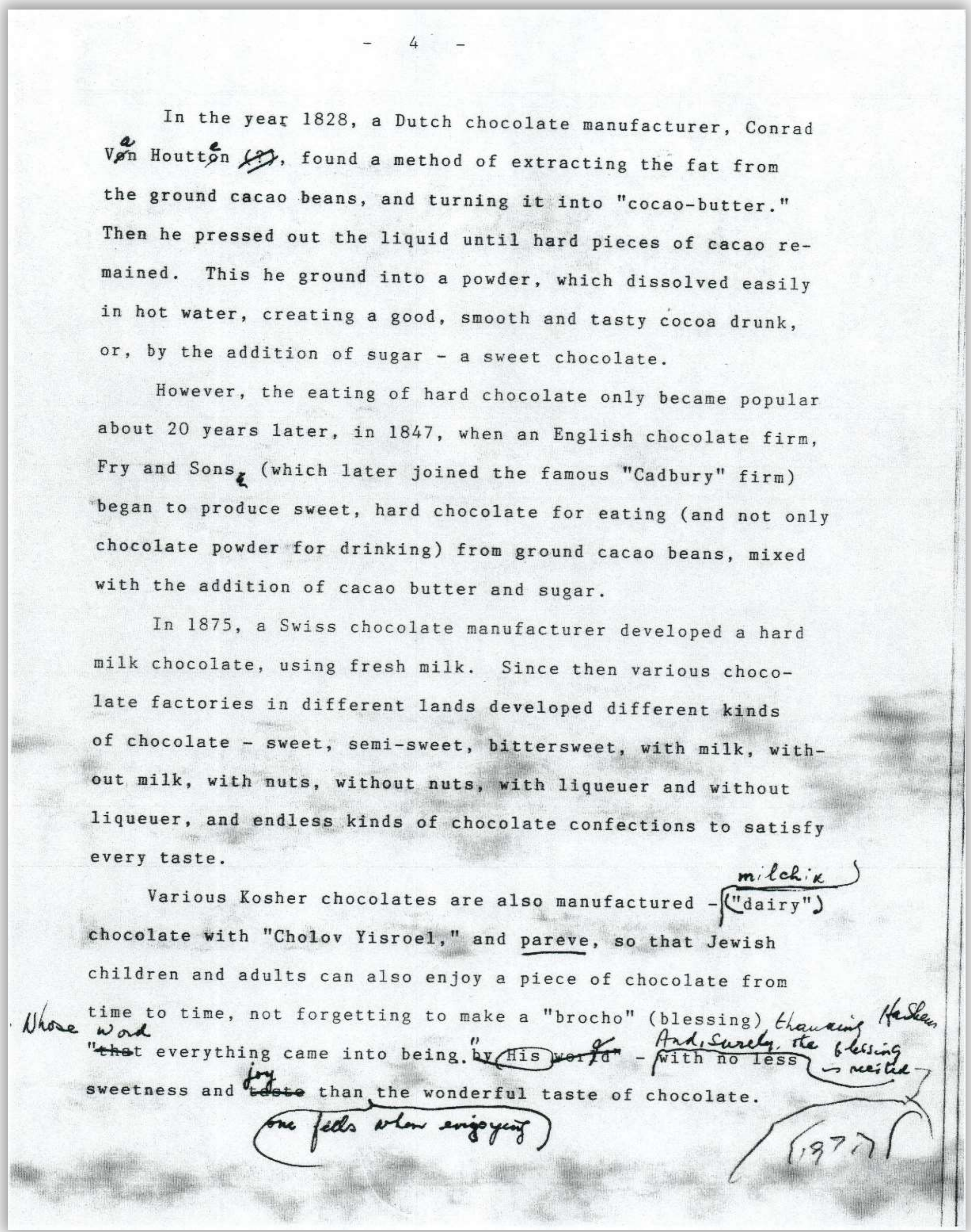

\- 4 -

In the year 1828, a Dutch chocolate manufacturer, Conrad Vøn Houttøn (?), found a method of extracting the fat from the ground cacao beans, and turning it into "cocao-butter." Then he pressed out the liquid until hard pieces of cacao remained. This he ground into a powder, which dissolved easily in hot water, creating a good, smooth and tasty cocoa drunk, or, by the addition of sugar - a sweet chocolate.

However, the eating of hard chocolate only became popular about 20 years later, in 1847, when an English chocolate firm, Fry and Sons, (which later joined the famous "Cadbury" firm) began to produce sweet, hard chocolate for eating (and not only chocolate powder for drinking) from ground cacao beans, mixed with the addition of cacao butter and sugar.

In 1875, a Swiss chocolate manufacturer developed a hard milk chocolate, using fresh milk. Since then various chocolate factories in different lands developed different kinds of chocolate - sweet, semi-sweet, bittersweet, with milk, without milk, with nuts, without nuts, with liqueuer and without liqueuer, and endless kinds of chocolate confections to satisfy every taste.

Various Kosher chocolates are also manufactured - milchik ("dairy") chocolate with "Cholov Yisroel," and pareve, so that Jewish children and adults can also enjoy a piece of chocolate from time to time, not forgetting to make a "brocho" (blessing) thanking HaShem Whose word "~~that~~ everything came into being. ~~by His word"~~ - And, surely, the blessing is recited with no less sweetness and ~~taste~~ joy than one feels when enjoying the wonderful taste of chocolate.

"Various Kosher chocolates are also manufactures – <u>milchik</u> ("dairy") chocolate with "Cholov Yisroel," and <u>pareve</u>, so that Jewish children and adults can also enjoy a piece of chocolate from time to time, not forgetting to make a "brocho" (blessing) thanking HaShem whose world everything came into being. ~~"by (His) word"~~ – And, surely, the blessing – recited **להבדיל** with no less sweetness and joy than one feels when enjoying the wonderful taste of chocolate."

Lebanon – Old and New

-5-

worship and abominable customs among their neighbors, including the Jews who lived among them and throughout the ~~Holy~~ Land of Israel, as noted above. So strong was their influence that even the Divine revelation at Mount Carmel and the Prophet Elijah's triumph over all the prophets of the Baal did not last more than a generation or so, and the Baal worship continued to plague the Northern Kingdom of the Ten Tribes of Israel until it was destroyed by Assyria, with most of its inhabitants exiled and dispersed.

Thus, while still at the height of their glory, the city-kingdoms of Tzor and Tzidon came in for scathing denunciations by our great Prophets. ¶Jeremiah, while constantly admonishing the Jewish people of Judah and Jerusalem and warning them that if they did not abandon idolatry and return to HaShem, they would suffer dire consequences under the rising power of Nebuchadnezzar King Of Babylon, also ~~the~~ warned the kings of Tzor and Tzidon of a similar fate. (Jer. 26:2; 27:3).

A whole chapter ~~of Isaiah (ch. 23) is devoted~~ to prophecies concerning their ~~the~~ fate: ~~of~~ the "crowning city" of Tzor ~~which~~ would be all but forgotten for a period of seventy years, while Tzidon "would be shaken to its foundations when HaShem stretches out His hand over the sea."

Later, the Prophets Yechezkel (Ezekiel), and ~~also~~ the Prophets Yoel and Zechariah, also denounced Tzor and Tzidon and predicted their doom.

When the ~~The~~ prophecies came true, first came the Assyrians, then the Babylonians, then the Persians, and finally Alexander the Great, who in turn conquered and ruled the Phoenician cities and homeland. And at the time when the Hasmonians won complete independence for their homeland from Greek rule, and celebrated Chanukah after having cleansed the Beis Hamikdosh of Greek idolatry, Phoenicia continued to be ~~the~~ a battle ground where the Greek rulers of Syria fought the Greek rulers of Egypt for possession of what had once been the glorious Phoenician homeland and island

"**When the** ~~The~~ prophecies came true~~.~~, ~~F~~first came the Assyrians, then the Babylonians, then the Persians, and finally Alexander the Great, who in turn conquered and ruled the Phoenician cities and homeland."

הוספה

לחביבותא דמילתא ובעמדנו בסמיכות לי"א ניסן הבעל"ט, בא בזה מענה לאבי החתן ר' דוד שלום שי' הלוי פייפ בקשר עם י"א ניסן (המענה נדפס בליקוט מענות קודש – מילואים ח"א).

במכתבו כתב אבי החתן שי':

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

הנני מצרף בזה השער למשיח טיימס לחג השבועות הבעל"ט, ומאחלים לכ"ק אדמו"ר שליט"א לקראת יום הולדת של כ"ק אדמו"ר שליט"א יום הבהיר י"א ניסן, שנה טובה בגו"ר, שנה שירווה נחת מכל אנ"ש שי' ומכל כלל ישראל שי' ותהי' שנה פורי' בכל הענינים על פי רצונו הק', ושנזכה כולנו בחֹדש גאולה זה, חדש ניסן לצאת מהגלות לאה"ק לבית המקדש השלישי עם משיח צדקינו כ"ק אדמו"ר שליט"א בראשינו, מיד ממש. פסח כשר ושמח.

דוד שלום הלוי בן שרה
ח' ניסן ה'תשמ"ט

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

המברך יתברך בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר

אזעה"צ

והזמן גרמא

ב"ה

95 cents

Sivan 5749

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

הנה מצורף בזה השער למשיח טיימס
לחג השבועות הבעל"ט, ומאחלים לכ"ק
אדמו"ר שליט"א לקראת יום הולדת של כ"ק
אדמו"ר שליט"א יום הבהיר י"א ניסן, שנה
טובה בגו"ר, שנה שירווה נחת מכל אנ"ש שי'
ומכל כלל ישראל שי' ותהי' שנה פוריי בכל
הענינים על פי רצונו הק', ושנזכה כולנו
בחודש גאולה זה, חדש ניסן לצאת מהגלות
לארה"ק לבית המקדש השלישי עם משיח
צדקינו כ"ק אדמו"ר שליט"א בראשינו, מיד
ממש. פסח כשר ושמח.

דוד שלום הלוי בן שרה
ח' ניסן התשמ"ט.

- המברך יתברך בברכתו של הקב"ה שתוספתו
מרובה על העיקר. עצעה"ג והמן גרמא

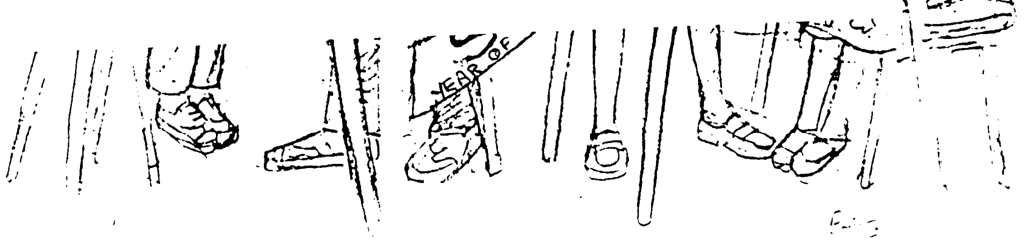

לזכות

החתן הרה"ת **שניאור זלמן הלוי** שי'
והכלה המהוללה מרת **דבורה לאה** תחי'
פייפ

•

יה"ר שיבנו בית בישראל

בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה

כפי שהם מוארים במאור שבתורה

זוהי תורת החסידות

לנחת רוח כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

•

ולזכות הוריהם וזקיניהם

הרה"ח דוד שלום הלוי וזוגתו סוליקא שולמית שי' פייפ

הרה"ח אברהם הלוי וזוגתו זישא שי' בערנשטיין

הרה"ח הרב מנחם מאניס הכהן וזוגתו חנה שי' פרידמאן